

Länsstyrelsen
Stockholm

Årsredovisning 2014

Länsstyrelsen
Stockholm

Årsredovisning 2014

Foto: Christina Fagergren

Utgivningsår: 2015

ISBN: 978-91-7281-638-1

Besök också vår webbplats www.lansstyrelsen.se/stockholm

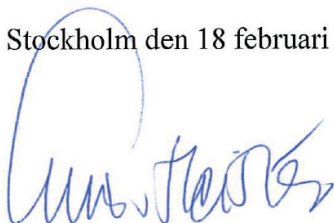
LÄNSSTYRELSEN I STOCKHOLMS LÄN

ÅRSREDOVISNING 2014
Dnr 111-2716-2015

Jag intygar att årsredovisningen ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt av kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning.

Jag bedömer att den interna styrningen och kontrollen vid myndigheten är betryggande.

Stockholm den 18 februari 2015

Chris Heister

Landshövding
Länsstyrelsen i Stockholms län

Innehållsförteckning

Undertecknande av årsredovisning 2014	5
Landshövdingen har ordet	9
Organisation.....	14
Resultatredovisning	15
Länsstyrelseinstruktion 2 §.....	16
Övrig förvaltning	19
Trafikföreskrifter	24
Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor	25
Regional tillväxt	34
Infrastrukturplanering	55
Hållbar samhällsplanering och boende	57
Energ och klimat.....	64
Kulturmiljö	70
Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar	77
Naturvård samt miljö- och hälsoskydd	87
Lantbruk och landsbygd	115
Fiske	124
Folkhälsa.....	127
Jämställdhet.....	133
Nationella minoriteter och mänskliga rättigheter	144
Integration	153
Organisationsstyrning	164
Personaluppgifter	165
Året i siffror.....	168
Finansiell redovisning.....	181
Resultaträkning	181
Balansräkning	182
Anslagsredovisning	184
Tilläggsupplysningar och noter.....	187
Noter till resultaträkningen.....	189

Landshövdingen har ordet

Regionens roll och betydelse

Stockholms län är Sveriges huvudstadsregion och motor. Här bor drygt en femtedel av Sveriges befolkning, här skapas en tredjedel av Sveriges ekonomi och här finns landets främsta kunskapscentra. Stockholms läns befolkningsmässiga sammansättning är en styrka. Här finns en dagbefolkning från landets samtliga 290 kommuner och en nattbefolkning från 193 av världens länder. Stockholm är en världsmetropol. Men regionen är betydligt mer än bara en av världens storstäder: urskog, odlad mark och betesängar omger huvudstaden som samtidigt är en del av världens största skärgård med över 30 000 öar. Här finns en mångfald och styrka som är unik. Och här finns stora möjligheter att uppleva verklig livskvalitet.

Länsstyrelsens medborgarundersökning, som genomförs vartannat år, visar att betyget från medborgarna är högt och att länet är attraktivt att leva, studera, arbeta och utveckla företag i. Drygt nio av tio trivs både med sitt boende och med sitt arbete. Invånarna ser även ljus på den egna ekonomin, är miljömedvetna och positiva till öppenhet och kulturell mångfald. Även om majoriteten av länsborna trivs med sina liv finns det områden som upplevs mindre positiva. Nära hälften av de tillfrågade anser att buller, luftföroreningar och nedskräpning är problem i den offentliga miljön. Mer än hälften anser att trafiksituationen är ett stort problem, två av tio upplever sig trångbodda.

Stockholm står stadigt

Den regionala ekonomin i Stockholm är i grunden stark och arbetsmarknaden är robust. Sammantaget svarar Stockholms län för en stor och växande del av rikets nyföretagande, befolkning och förädlingsvärde. Näringslivet har en hög forskningsintensitet med stark förmåga till förnyelse och utveckling. Stockholms täthet, storlek, branschrepresentation och attraktivitet är unik för Sverige. Det går bra för huvudstadslänet. Och det måste det göra om det också ska gå bra för Sverige. Stockholm konkurrerar inte med andra svenska regioner utan med innovativa regioner i Europa och

övriga världen. Stockholms betydelse för den nationella välfärden är av stor betydelse för Sverige.

Under 2014 ökade antalet sysselsatta i länet med drygt 18 000 personer. Med Stockholms läns mått så var utvecklingen därmed genomsnittlig. Av nettoökningen svarade utrikes födda för 60 procent av sysselsättningsökningen. Andelen sysselsatta är fortsatt drygt 70 procent, vilket är högst av samtliga län. Antalet arbetslösa ökade med knappt 5 000 och andelen arbetslösa uppgick till drygt sju procent. Det kan jämföras med drygt åtta procent i övriga riket.

Under det gångna året startades knappt 22 000 nya företag. Det är en liten ökning jämfört med 2013 och motsvarar 35 procent av rikets samlade nyföretagande. Parallellt med det ökade nyföretagande sjönk antalet konkurser med sju procent vilket innebar att 2 340 företag försattes i konkurs under 2014.

Befolkningsökningen i Stockholms län är fortsatt hög och förväntas 2014 uppgå till omkring 38 000 personer. Ökningen beror främst på ett fortsatt högt barnafödande och ett positivt flytt-netto mot utlandet. Att länet växer är positivt, men det ställer krav på kraftfulla investeringar för att bland annat möta de kapacitetsbrister inom infrastruktur och bostäder som är alltmer uppenbara.

Fem avgörande utvecklingsområden för regionen

För att ytterligare stärka regionens position har Länsstyrelsen i sin långsiktiga strategi satt fingret på fem utmaningar som måste klaras av om Stockholms län ska fortsätta att fungera som hela Sveriges tillväxtmotor. Utmaningar som kräver olika mått av statligt ansvarstagande och agerande.

De kommande fem åren fokuserar Länsstyrelsen särskilt på insatser inom utvecklingsområdena:

- Bostäder
- Infrastruktur
- Klimat och energi
- Innovationskraft
- Arbetsmarknad och kompetensförsörjning

Utmaningarna och därtill hörande prioriteringar har bred regional förankring genom att Stockholms läns landsting, Kommunförbundet i Stockholms län, Strukturfondspartnerskapet i Stockholms län samt Stockholms stad ställt sig bakom dem. Prioriteringarna har 2011 redovisats i ”Stockholms län prioriteringar för det framtida regionala tillväxtarbetet” samt i den årliga rapporten ”Stockholm – full fart framåt” som är ett komplement till myndighetens mer formaliserade verksamhetsredovisningar.

Fungerande bostadsmarknad

Samtliga kommuner i Stockholms län uppger att det är brist på bostäder. För att bygga ifatt befolkningsökningen behöver minst 16 000 nya bostäder om året byggas. År 2014 ser ut att bli ett trendbrott. Kommunerna har kraftfullt ökat planeringen av bostäder. Sammantaget för länet finns detaljplaner för 38 000 nya bostäder, en fördubbling jämfört med 2013. Behovet av bostäder är fortsatt stort, särskilt angeläget är det att öka antalet studentboenden. En väl fungerande bostadsmarknad behöver dessutom samplaneras med infrastruktur-satsningarna i större utsträckning för att stödja utvecklingen av näringsliv och arbetsmarknad. Flexibla lösningar, uppdaterade bullerregler och en översyn av riksintressena är andra nödvändiga åtgärder.

Fungerande infrastruktur

Under året fastställde Länsstyrelsen ”Länsplan för regional transportinfrastruktur i Stockholms län 2014–2025”. Tillsammans med nationella medel satsas 112 miljarder kronor på infrastrukturen, varav cirka hälften på kollektivtrafiklösningar. Trots det väntas trafiksituationen vara värre år 2030 än i dag, vilket gör fortsatt stora investeringar nödvändiga även efter 2025. Infrastrukturen i form av vatten, avlopp och avfall kräver stora insatser och bredbandsutbyggnaden – inte minst på landsbygden – är fortsatt angelägen.

Hållbar klimat- och energiutveckling

Snabb befolkningsutveckling i kombination med stark tillväxt ställer stora krav på ökade insatser för att målen om begränsade klimatpåverkande utsläpp ska nås. Säkrad dricksvattenförsörjning, Mälarens framtid och ombyggnaden av Slussen är andra angelägna och avgörande frågor.

Ökad innovationskraft

Stockholmsregionens möjligheter att konkurrera internationellt avgörs av vår förmåga till förnyelse. Den regionala innovationsstrategin, som tagits fram i ett brett partnerskap i länet, omsätts nu i konkreta handlingar. Visionen är att Stockholmsregionen ska vara världens mest innovationsdrivna ekonomi år 2025.

Fungerande arbetsmarknad och kompetensförsörjning

En av regionens främsta konkurrensfördelar har varit den höga utbildningsnivån på arbetskraften. Utvecklingen går dock mot ökad kompetensbrist och regionen behöver tilldelas platser inom utbildningsväsendet som motsvarar befolkningstillväxten. Dessutom behöver matchningen mellan utrikes föddas kompetens, undervisning i svenska och arbetsmarknadens behov förbättras.

De fem utmaningarna visar den nödvändiga inriktningen för det långsiktiga regionala utvecklingsarbetet. Den starka uppslutningen i länet innebär att vi kunnat etablera regionala samarbeten med fokus på samtliga fem utmaningar. Det ger goda förutsättningar för länets aktörer att successivt stärka regionens position som ett internationellt kunskapscentrum med stor attraktionskraft.

Andra områden av betydelse för regionens utveckling

Länsstyrelsen verkar över en rad olika verksamhetsområden, till exempel flyktingmottagning och mottagning av ensamkommande barn, jämställdhet, nationella minoriteter, våld i nära relationer, social utveckling, djurskydd, fiske, rovdjur, natur samt samhällsskydd och beredskap. Dessa och ytterligare områden redovisas utförligt under respektive avsnitt i årsredovisningen.

Länsstyrelsen – en kundorienterad, effektiv och välskött myndighet

Länsstyrelsens övergripande mål är att vara en av landets mest effektiva och välskötta myndigheter. Våra kunder – enskilda, kommuner, organisationer och företag – ska känna sig väl bemötta och ha förtroende för myndigheten. Som grund för utvecklingen av vårt arbete ska vi ha en god bild av kundernas

behov och förväntningar. Så långt det går ska vi möjliggöra för våra kunder att förverkliga sina ambitioner.

Som ett led i det arbetet pågår ett omfattande utvecklings- och förändringsarbete inom myndigheten.

2014 – ett år av utveckling

Ett steg i myndighetens förändringsarbete handlar om arbetssätt och förhållningssätt. Vi inför etappvis processutveckling enligt lean, som i korthet handlar om att förändra och förenkla – från stora till små förbättringar som på sikt eller direkt förbättrar för våra kunder. Hösten 2013 startade de första pilotprojekten. Under 2014 har ytterligare projekt startat, som bland annat rör översiktsplanering, överklaganden av kommunala beslut enligt plan- och bygglagen och miljöbalken samt klagomålsärenden vid vattenverksamhet. De första pilotprojekten är nu klara och arbetar löpande med ständiga förbättringar i sina verksamheter. Övergången till att arbeta enligt lean sker successivt och beräknas pågå till 2016.

Ett annat steg i utvecklingsarbetet rör myndighetens lokaler. För att effektivisera, modernisera och samtidigt minska lokalkostnader, tecknade Länsstyrelsen i december 2013 avtal för lokaler i Kungshuset på Regeringsgatan. Beslutet togs bland annat på grund av svårigheter attanpassa nuvarande lokaler i det gamla Ämbetshuset på Hantverkargatan till en modern myndighets behov. Den nya lokalarean är 9 000 kvadratmeter (jmf dagens 15 000) och hyreskostnaderna beräknas minska med ungefär en femtedel. Att arbeta i en öppen kontorsmiljö innebär inte bara ett förändrat arbetssätt, med färre papper och ökad digitalisering, utan även ett förändrat förhållningssätt och samspel mellan medarbetarna. Flera olika projekt pågår internt. Länsstyrelsens flytt är planerad till fjärde kvartalet 2015.

Övergången till att arbeta mer digitalt pågår löpande. En e-signaturlösning har utvecklats och digitalisering av arkiv pågår. Länsstyrelsen Stockholm är också en av sju myndigheter som Regeringen beslutat ska använda den myndighetsgemensamma tjänsten för e-arkiv som Statens servicecenter tillsammans med Riksarkivet har i uppdrag att utveckla.

Medarbetare och chefer

Medarbetarna trivs med sina arbetskamrater och tycker att det är bra stämning på arbetsplatsen. De allra flesta är öppna för förändringar och känner även ansvar för hur verksamheten utvecklas, tycker att värdegrunden är viktig och pratar om Länsstyrelsen som en bra myndighet. Samtidigt finns områden att förbättra. Många upplever att tiden inte räcker till. Trycket på medarbetarna är stundtals högt främst beroende på ökade ärendemängder. Det framkommer bland annat i myndighetens medarbetarenkät som genomfördes under året. Det sammanvägda indexvärdet för Länsstyrelsen är 65,2.

Medarbetarnas kompetens, engagemang och trivsel är avgörande för hur väl vi lyckas utföra vårt uppdrag. Utvecklings- och förändringsarbetet ska leda till att öka kundnyttan, men innebär också stora möjligheter för oss som arbetar på Länsstyrelsen; höjd kompetensnivå, ökad trivsel och starkare varumärke.

Handläggningstider av överklagade ärenden inom PBL i balans

Det omfattande arbetet med att förbättra handläggningstiderna för överklaganden enligt plan- och bygglagen, som inleddes förra året, har haft stor effekt. Under 2014 har Länsstyrelsen uppnått de i regleringsbrevet ställda målen att 75 procent av överklagade detaljplaner ska vara avgjorda inom tre månader och 90 procent inom fem månader. Målen för överklagade bygglov och förhandsbesked uppnås nästintill fullt ut. Ärenden som rör nyproduktion av bostäder har prioriterats.

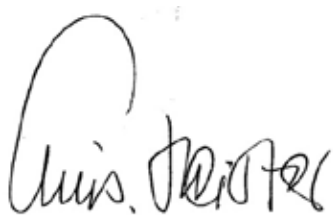
Supervalåret 2014

Länsstyrelsen ansvarade för den slutliga röstsammanräkningen för val till Europaparlamentet i maj, samt till riksdag, kommun- och landstingsfullmäktige i september. Nära 900 000 valsedlar räknades vid valet i maj och cirka 4,1 miljoner valsedlar i september. Länsstyrelsen redovisade resultaten till samtliga val inom rätt tid. Ett stort antal medarbetare från myndigheten tillsammans med extern personal deltog i arbetet. Totalt medverkade cirka 300 personer vid den slutliga rösträkningen.

Ekonomi

Länsstyrelsen har en ekonomi i balans. Vi arbetar kontinuerligt för att förbättra metoder och utveckla system som gör att vi på bästa sätt använder de resurser vi har.

Sammantaget har 2014 varit ett framgångsrikt år där Stockholmsregionens aktörer i allt större utsträckning står samlade inte bara i strategier utan även i faktiskt handlande.

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Chris Heister', with a large, stylized initial 'C'.

Chris Heister
Landshövding

Övergripande nyckeltal Länsstyrelsen i Stockholms län

FAKTARUTA	2014	2013	2012
Årsarbetskrafter män ¹⁾	118,00	116,97	125,79
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	259,37	248,44	245,19
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr) totalt ²⁾	422 156	410 432	382 993
Bidragsutbetalningar (tkr) ³⁾	814 215	1 239 614	1 175 986
Antal inkomna ärenden, ⁴⁾	50 396	50 651	50 262
Antal beslutade ärenden	49 404	50 907	50 036
Antal ej beslutade ärenden äldre än 2 år	841	786	717

¹⁾ 1 årsarbetskraft = 1 760 timmar

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl. OH, exkl. resurssamverkan

³⁾ Där Länsstyrelsen gör utbetalningen

⁴⁾ Avser antal inkomna ärenden och antal initiativärenden

KOMMENTAR TABELL

En stor del av bidragsutbetalningarna avser lönegarantiutbetalningar (ca 697 miljoner kronor). Under 2012 koncentrerades bland annat lönegarantihanteringen till sju länsstyrelser varav Länsstyrelsen i Stockholm är en. Detta har lett till att bidragsutbetalningen ökat såväl 2012 som 2013 i förhållande till 2011. Flera omfattande konkurser under hösten 2012 ledde också till den stora lönegarantiutbetalningen. Denna trend höll i sig även för 2013 men bröts under 2014 när både såväl antalet konkurser och rekonstruktioner som antalet personer som ingick i dessa minskade. Antalet företag i konkurs eller företagsrekonstruktion var 1 286 under 2013 och 1 076 under 2014. Länsstyrelsen i Stockholm betalade ut lönegaranti 2013 till 14 328 och 2014 till 8 738 personer. I genomsnitt görs tre utbetalningar per person enligt Länsstyrelsens uppskattning. Detta innebär att Länsstyrelsen för 2014 gjort cirka 26 200 utbetalningar. Länsstyrelsen i Stockholm betalar ut cirka 40 procent av all lönegaranti i Sverige

Organisation

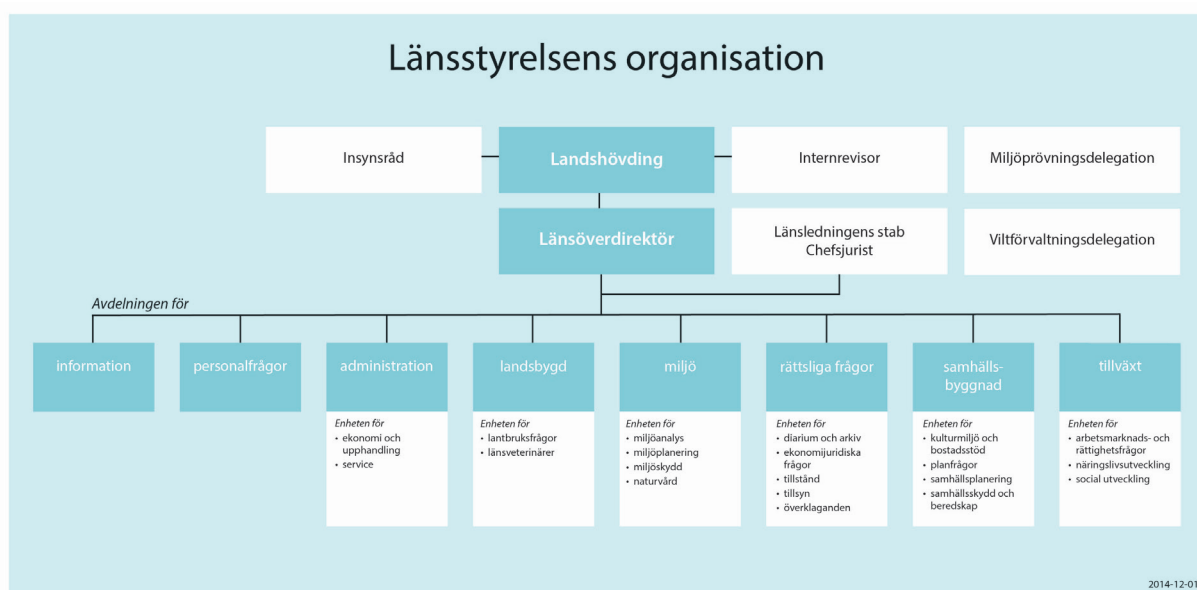
Under 2014 avvecklades enheten för analys vid länsledningens stab organisatoriskt. Enhetschef samt ytterligare tre av enhetens tjänster placerades vid avdelningen för tillväxt. Den analysfunktion som har tillförts tillväxtavdelningen kommer att ha ett myndighetsövergripande ansvar kopplat till arbetet med regionens stora utmaningar. Två av analysenhetens tjänster flyttades till avdelningen för samhällsbyggnad respektive avdelningen för landsbygd för att förstärka verksamheten där. Den organisatoriska förändringen trädde i kraft 1 maj.

I syfte att resurseffektivisera genomfördes organisatoriska förändringar inom avdelningen för administrativa frågor. Den tidigare enheten för upphandling & service upphörde. Frågor som rör Länsstyrelsens upphandlingar och inköp flyttades till enheten för ekonomi, och servicefrågorna bildade en egen enhet. Förändringarna trädde i kraft 1 december.

Från 1 maj har verksamhet bedrivits vid åtta avdelningar och en stab. Vid myndigheten finns också miljöprövningsdelegationen, som är en självständig funktion som beslutar i ärenden om miljöfarlig verksamhet enligt miljöbalken samt viltförvaltningsdelegationen som är en samverkansfunktion för frågor som rör viltförvaltningen i länet.

Landshövdingen är chef för Länsstyrelsen och är regeringens företrädare i länet. Länsöverdirektören leder det dagliga arbetet på Länsstyrelsen och är landshövdingens närmaste medarbetare och ersättare. I Länsstyrelsens länsledningsgrupp ingår landshövding, länsöverdirektör, avdelningschefer samt chefsjurist.

Länsstyrelsen är en så kallad enrådighetsmyndighet. Det innebär att landshövdingen svarar direkt inför regeringen och att myndigheten har ett insynsråd istället för styrelse.

Resultatredovisning

Resultatredovisningens ordningsföljd följer den av länsstyrelserna gemensamt beslutade verksamhets- och ärendestrukturen, (VÄS), som används för länsstyrelsernas ärende- och ekonomiredovisning.

Varje verksamhetsområde inleds med likvärdiga prestationstabeller där utvecklingen av årsarbetskrafter, verksamhetskostnader, ärendehantering och bidragsutbetalningar presenteras samt i förekommande fall utfall av brukarundersökningar. Tabellerna följs av kommentarer till de redovisade värdena samt kommentarer till andra väsentliga prestationer inom sakområdet. Därefter följer åiterrapporteringen av de regleringsbrevsuppdrag som ska åiterrapporteras i årsredovisningen och som avser det aktuella verksamhetsområdet.

Länsstyrelseinstruktionen (2007:825) 2 § första stycke avseende nationella mål åiterrapporteras genom indikatorerna som är placerade under respektive verksamhetsområde. Övriga delar av 2 § länsstyrelseinstruktionen åiterrapporteras under rubriken Länsstyrelseinstruktionen 2 §.

Indikatorer

Länsstyrelsen i Örebro län fick genom regleringsbrev för 2011 och 2012 i uppdrag att samordna arbetet med att utarbeta enhetliga indikatorer. Indikatorerna ska beskriva hur resultatet förhåller sig till målet att nationella mål ska få genomslag i länen samtidigt som hänsyn tas till regionala förhållanden och förutsättningar. Uppdraget redovisades till regeringskansliet i juni 2011 respektive juni 2012.

Därefter tog regeringen beslut om att de föreslagna indikatorerna skulle användas från och

med årsredovisningen för 2012. Indikatorerna ingår i den gemensamma årsredovisningsmallen och återfinns under det område de hör till.

Efter att årsredovisningarna för 2012 lämnats in till regeringskansliet gjorde Länsstyrelsen i Örebro en mindre uppföljning av erfarenheterna av indikatorerna. Sammantaget var erfarenheterna relativt positiva.

För de indikatorer som inte har något värde för 2014 ska endast värdena för 2010–2013 kommenteras i årsredovisningen 2014. Värdena för 2014 kommer i dessa fall att levereras först i samband med årsredovisningsarbetet 2015.

Undantag från ekonomiadministrativa regelverket

I regleringsbrevet för 2014 har regeringen beslutat om följande undantag från det ekonomiadministrativa regelverket:

Vid redovisning av länsstyrelsernas uppgifter som avses i 2 § första–tredje styckena förordningen (2007:825) med länsstyrelseinstruktion ska myndigheten inte tillämpa 3 kap. 1 § andra stycket förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag om att resultatredovisningen ska avse hur verksamhetens prestationer har utvecklats vad gäller volym och kostnader.

Vad gäller fördelningen av verksamhetens totala intäkter och kostnader i resultatredovisningen enligt 3 kap. 2 § jämfört med 3 kap. 1 § tredje stycket förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag, ska verksamhetskostnader och årsarbetskrafter redovisas i en för länsstyrelserna enhetlig struktur och enligt anvisningar från Länsstyrelsen i Örebro län. Detta innebär ett undantag från kravet att redovisa intäkter.

Länsstyrelseinstruktion 2 §

Länsstyrelsen ska verka för att nationella mål får genomslag i länet samtidigt som hänsyn ska tas till regionala förhållanden och förutsättningar.

Länsstyrelsen i Stockholms län har under verksamhetsåret 2014 verkat för att nationella mål fått genomslag i länet samtidigt som hänsyn tagits till regionala förhållanden och förutsättningar. Stockholms län är Sveriges huvudstadsregion och tillväxtmotor. För att fortsatt stärka den rollen driver Länsstyrelsen i bred förankring med länets olika aktörer inom näringsliv, akademi och offentlig sektor ett samordnat arbete kring länets fem större strategiska utmaningar. Dessa utmaningar genomsyrar Länsstyrelsens samlade arbete - alltifrån internt förbättringsarbete, till läns-transportplan och strukturfondsarbete. Återrapporteringen av detta sker genom indikatorerna som är placerade under respektive verksamhetsområde.

Länsstyrelsen ska utifrån ett statligt helhetsperspektiv arbeta sektorsövergripande och inom myndighetens ansvarsområde samordna olika samhällsintressen och statliga myndigheters insatser.

Länsstyrelsens utgångspunkt är att utifrån ett statligt helhetsperspektiv arbeta sektorsövergripande och inom myndighetens ansvarsområde samordna olika samhällsintressen och statliga myndigheters insatser vilket också innebär att främja länets utveckling i ett långsiktigt och hållbart perspektiv. Fokus i det arbetet kretsar kring de fem utpekade strategiska utmaningarna.

Väl utvecklade interna rutiner för att fånga komplicerade frågeställningar bland annat inom PBL-området och i det externa arbetet genom att säkerställa stabila regionala plattformar där regionens aktörer har en gemensam arena att diskutera och samordna sina insatser för att främja regionens utveckling är två arbetssätt kopplade till utmaningarna. Det externa arbetet redovisas mer utförligt under nästa avsnitt. Länsstyrelsen har under året

vidareutvecklat det interna arbetet bland annat genom att i tidiga skeden av komplicerade ärenden ha så kallade förberedande beredningsmöten där alla potentiella knäckfrågor lyfts fram för att så tidigt som möjligt kunna skapa förutsättningarna för väl avvägda beslut. Under 2014 har också det interna processarbetet förstärkts med introducerandet av lean som utvecklingsverktyg. Översynen av det utvidgade strandskyddet, Riksintresset det rörliga friluftslivet och översynen av rekommenderade färdvägar för farligt gods är exempel på komplicerade ärenden som hanterats under året. Länsstyrelsens arbete med att utifrån ett statligt helhetsperspektiv arbeta sektorsövergripande sker sedan lång tid regelmässigt och mest påtagligt inom ramen för arbetet med PBL-frågor där bostadsbyggandet givits särskild uppmärksamhet under de senaste åren.

I PBL-frågor arbetar Länsstyrelsen sedan flera år utifrån ett sjupunktsprogram i syfte att såväl samordna olika samhällsintressen som att främja länets utveckling. Den övergripande ambitionen är att halvera tiden från idé till färdig bostad.

1. Handläggningstiderna för byggnads- och planärenden ska förkortas.
2. Avvägningarna mellan olika intressen behöver förändras till förmån för bostadsbyggande.
3. Fler och bättre kunskapsunderlag.
4. Information och utbildning till kommunerna i PBL.
5. Arena för kunskapsförmedling.
6. Koppling till andra utmaningar.
7. Områdesspecifika frågor
 - Underlätta färdigställandet av studentboende
 - Riksintresset Arlanda
 - Markfrågor Mälaren

Frågor inom ramen för ovanstående är dagligen aktuella och Länsstyrelsens ambition är att med råd och stöd underlätta för kommunerna i planarbetet samtidigt som Länsstyrelsen med stöd av flertalet nationella myndigheter ska beakta frågor av riksintresse och bidra till att hitta lösningar på olika markkonfliktfrågor.

Under slutet av året genomförde Länsstyrelsen flera träffar med kommunföreträdare för genomgång av innebörden i förändringarna i PBL som träder i kraft den 1 januari 2015.

Länsstyrelsen kan konstatera att ambitionen att korta tiden för handläggningen av PBL-ärenden har varit mycket framgångrik då handläggningstiden i samtliga relevanta ärendegrupper minskat jämfört med såväl 2013 som 2012. I förhållande till 2012 har handläggningstiderna mer än halverats.

Ytterligare exempel på insatser där nationella mål och regionala utvecklingsbehov bryts mot varandra är miljöområdet och inte minst vattenkvaliteten. Det är väl så viktigt att inte bara följa handläggningstider och budgettekniska siffror utan också noga följa utvecklingen av exempelvis vattenkvaliteten. Länsstyrelsen har under 2014 tagit fram ett regionalt miljöövervakningsprogram för perioden 2015–2020 med extra fokus på vattenfrågorna.

Länsstyrelsen ska främja länets utveckling och noga följa tillståndet i länet samt underrätta regeringen om dels det som är särskilt viktigt för regeringen att ha vetskap om, dels händelser som inträffat i länet.

Länsstyrelsen arbetar inom ramen för det så kallade tillväxtuppdraget med fem stora utmaningar som tillsammans är helt avgörande för Stockholms läns framtid:

- Bostäder
- Infrastruktur (trafik, VA-frågor och bredband)
- Klimat och energi
- Innovationskraft
- Arbetsmarknad och kompetensförsörjning

Dessa fem områden kommer att vara prioriterade i Länsstyrelsens och regionens framtida regionala tillväxtarbete till och med år 2020. Arbetet med att ta fram dessa prioriterade områden genomfördes i bred samverkan med flera aktörer i länet. Prioriteringarna har förankrats politiskt i Stockholms läns landstings utskott för tillväxt och regionplanering. Kommunförbundet i Stockholms läns styrelse,

Strukturfondspartnerskapet i Stockholms län samt i kommunstyrelsen i Stockholms stad. I processen deltog även representanter för näringsliv, arbetstagarorganisationer, det civila samhället, akademien och de statliga myndigheterna. Genom detta arbete har Länsstyrelsen bidragit till ett stabilt fundament för regionens aktörer att arbeta med gemensamma målbilder och prioriteringar.

Under det gångna verksamhetsåret har arbetet fortskridit via de regionala plattformar som formats kring utmaningarna och som utgör den regionala basen för utvecklingsarbetet. Exempel på detta är det regionala arbetsmarknadsrådet som också utgör arena för den regionala kompetens-plattformen där fokus har legat på kompetensförsörjningen, där bland annat IT-sektorn har varit ett prioriterat område.

Inom innovationsområdet har – under Länsstyrelsens ledning – regionen fortsatt arbetet med att aktivt arbeta vidare med de handlingsprogram som togs fram utifrån den innovationsstrategi som regionen enades om under 2012. Genom plattformen för innovationsfrågor fanns också en bra bas för att – under landshövdingens ledning – formera olika grupperingar som arbetar med att stärka regionen inom life science-området, bland annat som en följd av AstraZenecas beslut att lägga ned forskningen i Södertälje. Ett flertal stora satsningar har initierats inom Life Science. Det nya området Hagastaden – med ambitionen att bli världens främsta miljö för verksamhet inom life science – beräknas till exempel stå klart 2025 med 5 000 nya bostäder och 36 000 arbetsplatser. Etableringen av Swetox i Södertälje är ytterligare ett exempel på konkreta resultat som en följd av den regionala kraftsamlingen.

Inom infrastrukturområdet finns sedan lång tid väl etablerade samarbeten mellan regionens aktörer och gemensamma inspel till den nationella nivån kring inriktning och behov av transportinfrastruktur är självklarheter. Sambandet mellan transportinfrastruktur och bostadsbyggande är särskilt påtagligt i en region som växer med mer än 35 000 personer per år. En befolkningsökning som är nödvändig för att regionen ska klara den framtida kompetensförsörjningen samtidigt som en så

kraftig befolkningsökning ställer krav på klimatsmarta lösningar både när det gäller transportinfrastruktur och bostasbyggandet. Landshövdingen fastställde under tidig sommar 2014 ett väl förankrat förslag till Länsplan 2014–2025.

Länsstyrelsen lämnar sedan ett antal år tillbaka en samlad rapport till regeringen under namnet, ”Full fart framåt”. Rapporten redovisar tillståndet i länet inom en mängd olika områden men lyfter också fram olika frågeställningar som det finns anledning att rikta särskild uppmärksamhet på.

Länsstyrelsen ska vidare ansvara för de tillsynsuppgifter som riksdagen eller regeringen har ålagt den. Förordning (2008:1346).

Tillsynsverksamheten bedrivs inom en mängd olika områden och är ett redskap för att både verka för att nationella mål får genomslag och att främja länets utveckling. Arbetet består

grovt sett i två typer av tillsyn, dels den aktiva och direkta tillsynen och dels genom tillsynsvägledning där Länsstyrelsen bistår med kunskapsunderlag för att bland annat kommunerna ska kunna bedriva effektiv tillsyn.

Tillsyn har under året bedrivits inom cirka 30 områden, bland annat i form av tillsynsbesök, utbildnings- och informationsinsatser. I flera fall sker utvecklingen av metoder med mera inom tillsynen inom ramen för samverkansprojekt med andra länsstyrelser, statliga myndigheter och/eller relevanta regionala och kommunala aktörer. Särskilt kan nämnas att under året har tillsynen av bevakningsföretagen utökats kraftigt, en riktad tillsyn av kameraövervakningen på de stora sjukhusen och mer än en fördubbling av antalet tillsynsbesök hos veterinärer.

Ytterligare information och resultat inom dessa områden framgår under varje sakområde senare i årsredovisningen.

Övrig förvaltning

PRESTATIONER (VOLYMER OCH KOSTNADER) AVSER VERKSAMHET 20* OCH 21*	2014	2013	2012
Årsarbetskrafter män ¹⁾	11,08	8,82	9,63
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	42,63	40,87	37,11
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	14,23	13,60	12,60
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	67 165	54 614	47 123
Andel av totala verksamhetskostnader (%) ²⁾	15,91	13,31	12,30
Antal ärenden, inkomna och upprättade	29 159	28 571	27 887
Antal beslutade ärenden	28 597	28 412	27 813
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	114	113	123
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	697 211	1 084 517	927 478
Brukarundersökning			
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 207 ³⁾	84		

¹⁾ 1 årsarbetskraft = 1 760 timmar

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl. OH exkl. resurs-
samverkan. Uppgiften hämtas från tabell B.

³⁾ Nöjdindex för verksamhet 207 från länsstyrelse-
gemensam brukarundersökning 2014. Nöjdindex varierar
mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta
betyg. Genomsnitt för deltagande länsstyrelser är 84.

Kommentarer till tabellen

Verksamhetskostnaderna har ökat mellan 2013 och 2014 främst beroende på valet och den nya arbetsuppgiften internationella delgivningar, vilken även inneburit en kraftig ökning av kostnaderna för delgivningar. Den kraftiga ökningen av antalet ansökan om tillstånd för kameraövervakning har även det genererat ökade kostnader. Å andra sidan har vissa kostnader minskat, såsom övergripande planering och samordning, där kostnaden påverkats av att antalet chefer minskats beroende på sammanslagning av enheter.

Under 2012 koncentrerades bland annat löne-
garantihanteringen till sju länsstyrelser varav
Länsstyrelsen i Stockholm är en. Detta har lett

till att bidragsutbetalningen ökat såväl 2012 som 2013 i förhållande till 2011. Flera omfattande konkurser under hösten 2012 ledde också till den stora lönegarantiutbetalningen. Denna trend höll i sig även för 2013 men bröts under 2014 när både såväl antalet konkurser och rekonstruktioner som antalet personer som ingick i dessa minskade. Antalet företag i konkurs eller företagsrekonstruktion var 1 286 under 2013 och 1 076 under 2014. Länsstyrelsen betalade ut lönegaranti 2013 till 14 328 och 2014 till 8 738 personer. I genomsnitt görs tre utbetalningar per person enligt Länsstyrelsens uppskattning. Detta innebär att Länsstyrelsen för 2014 gjort cirka 26 200 utbetalningar. Länsstyrelsen i Stockholm betalar ut cirka 40 procent av all lönegaranti i Sverige.

I en brukarundersökning för lönegaranti var målsättningen att genomföra 75 intervjuer per län. Målet nåddes. Ett nöjd-index uppmättes till 84, vilket motsvarar genomsnittligt nöjd-index för samtliga länsstyrelser. Störst andel höga omdömen fick ”kontakt via e-post” samt ”nöjd med svarstiden och ”engagerade och hög kompetens”. Förbättringsområden är ”besökt webbplats – lätt att hitta, innehåll och funktionalitet”. Webbplatsen ändrades strax efter det att brukarundersökningen genomfördes.

Länsstyrelsen kommer utifrån resultatet av 2014 års brukarundersökning att arbeta vidare med att ta vara på våra styrkor samt att förbättra oss inom de områden där vi har fått lägre betyg.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Deponering

Inom ärendegruppen ”övrig förvaltning” ingår deponeringar. Denna grupp delas upp i depone-
ring av pengar eller av medel för inlösta aktier
samt deponering för hyra eller för arrende.
Sedan 2012 är ärenden om deponering av
pengar koncentrerade till sju länsstyrelser varav
Länsstyrelsen i Stockholm är en. Länsstyrelsen i
Stockholm handlade under 2013 deponeringar
till ett värde av 120 miljoner kronor och 2014
för ett värde av drygt 115 miljoner kronor.

När elva år förflutit och ingen gjort anspråk på
deponerade medel utbetalas dessa till staten.

För 2014 uppgick beloppet som Länsstyrelsen återbetalade till drygt 1,7 miljoner kronor, att jämföra med 2013 då motsvarande belopp uppgick till drygt en miljon kronor.

Bevakningsföretag

Tillstånd

Länsstyrelsen har under året handlagt 1 528 ansökningar om godkännande för att få arbeta i auktoriserat bevakningsföretag. Därutöver har 1 384 godkännanden för anställning i bevakningsföretag återkallats. Vissa perioder har myndigheten inte lyckats uppfylla det lagstadgade kravet på 14 dagars handläggningstid. Orsaken till detta är att Säkerhetspolisen under flera perioder under året haft längre handläggningstider än vanligt för de säkerhetskontroller som ligger till grund för godkännandeprövningen.

Under 2014 har tolv nya bevakningsföretag auktoriserats och därutöver har sju stycken bevakningsföretag fått sin auktorisation återkallad.

Tillsyn

Som ett led i årets tillsyn har en utförlig granskning av bevakningsföretagens in-skickade verksamhetsredogörelser genomförts. Tillsammans med inkomna klagomål och erfarenheter från tidigare inspektioner har vi byggt upp en god kunskap om våra tillsyns-objekt. Vi har nära nog dubblat antalet inspektioner gentemot föregående år och har under året inspekterat 40 företag samt genomfört tre fältinspektioner. Företagen väljs ut genom en risk- och konsekvensanalys, då Länsstyrelsen genom att rikta tillsynen mot de företag där tillsynen får störst effekter för samhälle och individ skapar bättre förutsättningar för seriösa aktörer att konkurrera på lika villkor.

Den laglydnadsprövning som genomfördes på de cirka 12 000 personer som fanns i branschen i vårt län 2013 genererade ett hundratal ärenden som har följts upp och avslutats under året, totalt har 128 ärenden avslutats. Av de företag som inspekterades 2013 har 17 företag genererat omfattande efterarbete även under 2014. Som exempel kan nämnas att bevakningsföretag förelagts att inkomma med vissa typer av handlingar, vidta eller upphöra med vissa åtgärder eller lämna efterfrågade redogörelser. Även domstols-

förhandlingar eller tvister kan påverka möjligheten att avsluta ärenden under innevarande år.

Utvecklingsarbete

Länsstyrelsens kommer att lämna in ett förslag till översyn av bevakningslagen till departementet. Förslaget innebär att tillsynen i framtiden kan genomföras på ett mer resurseffektivt sätt. Därutöver har Länsstyrelsen under året deltagit i kontanthanteringsutredningen (FI 2013:05) vars mål är att säkerställa ett heltäckande regelverk för kontanthantering i landet.

Internationellt samarbete

En delegation från Belgien har under året besökt Sverige och utbytt erfarenheter med Länsstyrelsen. Delegationen var bland annat intresserad av att lära sig mer om det svenska regelverket inom den privata säkerhetssektorn och om hur myndigheten utfärdar tillstånd och utför tillsyn över bevakningsföretagen.

Överförmyndare

Länsstyrelsen i Stockholm har tillsyn över 54 kommuners överförmyndarverksamheter, fördelade på 41 överförmyndare/överförmyndarnämnder. Bland verksamheterna finns kommuner som har mindre än 5 000 invånare och en kommun som har ungefär 900 000 invånare. Skillnaderna i förutsättningar för verksamheterna är mycket stora och därmed även förutsättningarna för Länsstyrelsens tillsyn.

Under året har 27 tillsynsbesök genomförts hos kommuner i Stockholms, Uppsala, Västmanlands, Gotlands och Södermanlands län. I majoriteten av rapporterna från tillsynsbesöken har kritik framförts mot en eller flera delar av överförmyndarens/överförmyndarnämndens verksamhet. I vissa fall rör det sig om kritik mot handläggningen i enskilda akter och i vissa fall rör det sig om mer allvarliga brister i verksamheten. Av de 14 verksamheter som inte besökts under 2014 har vi bedömt att fem var uppenbart obehövliga att besöka. För övriga nio har en bedömning gjorts med utgångspunkt från en risk och konsekvensanalys.

En muntlig och skriftlig hantering av klagomål pågår löpande vilket periodvis har inneburit omfattande kontakter med ställföreträdare och huvudmän.

Som en del av Länsstyrelsens uppdrag, att se till att utbildningen av överförmyndarna/nämndledamöterna är tillfredsställande samt att med råd stödja dem i deras verksamhet, har också en utbildningsdag arrangerats för nämnderna i våra fem län.

Stiftelser

Granskningen av 155 forskningsstiftelser som förvaltas av universitet och högskolor har under året kunnat avslutas med granskningsyttranden sedan förvaltarna beretts tillfälle att ge in förklaring. Majoriteten stiftelser (80 procent) bedöms ha en välfungerande förvaltning samt tillförlitlig redovisning och revision. För de återstående 20 procenten har dock olika brister påtalats.

Förvaltarna har i flera fall varit alltför passiva med att uppfylla stiftelsernas ändamål. Ibland läggs en onödigt stor del av avkastningen till kapitalet. Om och hur förvaltarna har tagit ut arvode för sina uppdrag är ofta svårt att utläsa av årsredovisningarna. En genomgående brist är att ändamålsuppfyllelsen inte beskrivs i årsredovisningens förvaltningsberättelse samt att revisorerna inte uppmärksammat detta i sin revision.

Granskningen av insamlingsstiftelser syftar till att bedöma om stiftelserna över en treårsperiod använder minst tre fjärdedelar av sina intäkter för stiftelsens ändamål. Stiftelsernas förvaltning och redovisning håller en ojämn kvalitet i fråga om hur föreskrifterna följs respektive offentliggörande av redovisningshandlingarna. I granskningen har hittills framkommit att insamlingsstiftelserna sinsemellan har stora olikheter till sin konstruktion. Det varierar också i kvalitet på förvaltningen och årsredovisningarnas standard. Ett särskilt problem är att en stor andel missköter sitt offentliggörande av årsredovisningen. I denna del förbereds riktade påminnelser och vitesförelägganden.

Liksom föregående år har några ärenden om stora pensionsstiftelser tagit betydande resurser i anspråk.

Kameraövervakning

Tillstånd

Den 1 juli 2013 trädde en ny kameraövervakningslag i kraft och möjligheten att överklaga Länsstyrelsens beslut flyttades från Justitiekanslern till Datainspektionen. Datainspektionen fick samtidigt en utökad roll som tillsynsmyndighet av kameraövervakningsområdet vilket bland annat lett till att fler beslut överklagats än tidigare. Därför har antalet överklaganden ökat kraftigt jämfört med förra året samma period. Totalt har antalet nyinkomna ärenden ökat från 372 ärenden till 508 ärenden, en ökning med 37 procent.

Efter överklagandeärenden står anmälningsärenden för den största ökningen. Den nya lagen innebär att det blivit enklare att få tillstånd för kameraövervakning för bland annat tunnelbanor, butiker och parkeringshus och att det i dessa fall räcker med en anmälan till Länsstyrelsen för att få sätta upp en övervakningskamera. Detta kan förklara den ökning som skett av nya anmälningsärenden det senaste året, från 211 anmälningar till 322 anmälningar, en ökning med 53 procent. Lagändringarna har resulterat i att handläggare blivit mer belastade med frågor om gränsdragningar som ofta uppkommer i ärenden och frågor per telefon från allmänheten.

Tillsyn

Under 2014 har ett tillsynsprojekt för kameraövervakning genomförts mot sjukhus i enlighet med den nationella tillsynsplanen. Tillsynsprojektet har inneburit besök på de fem största sjukhusen i Stockholms län. Urval har genomförts mot bedömningen att felaktig kameraövervakning medför flest integritetsintrång vid de stora sjukhusen.

På samtliga sjukhus har brister upptäckts i efterlevnaden av kameratillstånden, såsom bristande skyltning, otillåtna kameror, felplacerade kameror eller kameror som spelar in under otillåtna tider. Detta resulterade i fyra förelägganden och en muntlig tillsägelse. Ett ärende är fortfarande under handläggning medan övriga har resulterat i att efterfrågade åtgärder vidtagits.

Återrapportering regleringsbrev

RB 18. Länsstyrelserna ska i samråd med berörda myndigheter och intressenter utarbeta regionalt anpassade finansieringsformer som möjliggör för älgförvaltningsområden i hela landet att regelbundet genomföra inventeringar.

Länsstyrelsen har identifierat vilka inventeringar/underlag som i första hand kan vara aktuella och hur dessa ska finansieras. Vissa av underlagen tas fram årligen medan andra utförs med vissa års omdrev. De inventeringar som älgförvaltningsområden utför är främst spillningsinventeringar, som sker med bidrag från älgvårdsfonden. En oklarhet har varit hur älgbetesinventeringarna (ÄBIN) ska finansieras. Frågan får för närvarande anses löst då skogsbruket kommer att stå för kostnaderna för ÄBIN.

Ett särskilt samrådsmöte om inventeringar har skett med Skogsstyrelsen och Jägarförbundet Stockholms län. Vidare har inventeringsfrågorna diskuterats på ett möte med representanter för älgförvaltningsområdena, Stockholms viltvårdsdistrikt av Jägarnas Riksförbund/Landsbygdens jägare, Jägarförbundet Stockholms län och Skogsstyrelsen. På detta möte gicks aktuella inventeringsfrågor igenom. På mötet redovisades även Skogsstyrelsens och Jägarförbundet Stockholms läns roller. Skogsstyrelsen ansvarar bland annat för foderprognoser och rådgivning och Jägarförbundet organiserar bland annat den spillningsinventering som älgförvaltningsområdena genomför.

Länets viltförvaltningsdelegation har informerats om uppdraget och om vilka inventeringar som utförs och planeras.

RB 19. Länsstyrelserna ska till älgförvaltningsgrupper, älgskötselområden, licensområden, markägare och jägare tillhandahålla en IT-plattform för älgförvaltningen. Utveckling och förvaltning av IT-plattformen ska ske i samråd med berörda myndigheter och intressenter. IT-plattformen ska genom datainsamling och sammanställning av befintlig kunskap vara stommen för en adaptiv förvaltning där målet är en älgstam av hög kvalitet i balans med sina betesresurser. Länsstyrelsen i Jönköpings län är sammanhållande för länsstyrelserna och ska återrapportera uppdraget.

Uppdraget hålls samman av Länsstyrelsen i Jönköpings län som också har ett övergripande rapporteringsansvar. Länsstyrelsen i Stockholms län bistår vid behov Länsstyrelsen i Jönköping i arbetet med framtagandet av en plattform.

Länsstyrelseinstruktion 4§

1. Länsstyrelsens uppgifter omfattar också de allmänna valen

Länsstyrelsen ansvarade under året för den slutliga röstsammanräkningen för val till Europaparlamentet den 25 maj, samt till riksdag, kommun- och landstingsfullmäktige den 14 september. Närmare 900 000 valsedlar räknades vid valet i maj och cirka 4,1 miljoner valsedlar i september. Personal från alla avdelningar på myndigheten tillsammans med extern personal deltog i arbetet. Totalt medverkade närmare 300 personer vid den slutliga rösträkningen.

Trots den stora mängden valsedlar kunde Länsstyrelsen redovisa resultaten till alla valen inom utsatt tid. Fördelning av mandat i samtliga kommunfullmäktige och i landstingsfullmäktige var helt klar den 30 september.

Länsstyrelseinstruktion 6§

8. Länsstyrelserna i Stockholms, Västra Götalands och Skåne län är ansvariga för viss tillsyn enligt förordningen (2009:92) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

Under början av året avslutade länsstyrelserna sitt deltagande i regeringsuppdraget beträffande en nationell riskanalys avseende finansiering av terrorism.

Av de verksamhetsutövare som är anmälda till Bolagsverkets register mot penningtvätt har 1 193 vandelsprövats under 2014 Varje vandelsprövning innebär kontroll av ett företag och i genomsnitt tre fysiska personer per verksamhetsutövare vilket innebär att sammanslagt cirka 4 000 företag och personer har kontrollerats avseende vandelsprövning. Ett omfattande arbete

har lagts ned på de 448 ärenden som har genererats i ärendehanteringssystemet Platina. Efter utredning har cirka 15 ärenden hanterats vidare, exempelvis genom föreläggande om rättelse, vilket innebär att företrädare måste bytas ut, eller genom föreläggande om att lägga ned del av verksamhet.

Länsstyrelsen har ansvar för tillsynen i nio län. Under året har sex inspektioner genomförts i Sundsvall avseende företag verka inom redovisningstjänster och/eller bolagsförmedling. Vidare har sex inspektioner genomförts i Visby varvid redovisningskonsulter och bilhandlare granskades. Utöver den kontroll som inspektionen medför är ett syfte också att skapa förståelse för åtgärder mot penningtvätt och en vilja att göra rätt.

Sverige kommer att utvärderas 2016 av Financial Action Task Force (FATF), ett mellanstatligt organ som tar fram internationella standarder för bekämpning av penningtvätt, finansiering av terrorism samt finansiering och spridning av massförstörelsevapen. Standarderna ska genomföras av varje medlemstat. Åtagandet innebär att vidta förebyggande åtgärder och att genomföra lagstiftning för bekämpning av penningtvätt och finansiering av terrorism. Inför utvärderingen har Länsstyrelsen tagit fram flera rapporter. Som exempel kan nämnas en självutvärdering som identifierar tekniska brister och bedömning av effektivitet, inventering av åtgärdsbehov och framtagande av åtgärdsplaner, inventering och framtagande av statistik och fallbeskrivningar samt bedömning av översättningsbehov relaterade till utvärderingen.

9. Länsstyrelserna i Stockholms, Västra Götalands, Skåne och Norrbottens län prövar frågor om auktorisation och godkännande samt utövar tillsyn enligt lagen (2010:1933) om auktorisation av delgivningsföretag.

Ansökan om auktorisation av delgivningsföretag har ökat under 2014. Under 2013 inkom en ansökan och en auktorisation beviljades. Under 2014 har det inkommit tre ansökningar under andra halvan av året, som fortfarande är under handläggning.

Ansökan på begäran av enskild har ökat något under 2014. År 2013 inkom 671 ärenden och under 2014 inkom 694 ärenden.

Samtliga verksamhetsredogörelser för de företag som står under vår tillsyn har begärts in och granskats. Endast ett klagomål har inkommit under året. Efter riskbedömning av ärendet har bedömts att ingen tillsynsinsats är nödvändig.

12. Länsstyrelsen i Stockholms län är centralmyndighet för internationella delgivningsfrågor samt mottagande organ för vissa ansökningar om bistånd med delgivning i Sverige på utländsk begäran. Förordning (2013:981).

Länsstyrelsen tog den 1 januari 2014 över funktionen som centralmyndighet för internationell delgivning samt mottagande organ för vissa ansökningar om bistånd med delgivning i Sverige på begäran av utländska myndigheter. Medräknat ansökningar om delgivning på begäran av nordiska myndigheter, som under år 2014 uppgick till 496 ansökningar, har Länsstyrelsen också hanterat totalt 2 906 internationella delgivningsärenden under året. Av dessa avsåg 80 procent delgivning i Sverige och 20 procent delgivning i utlandet. Av de 254 ärenden som lämnades över av Justitiedepartementet har merparten kunnat avslutas. Inrättandet av centralmyndighetsfunktionen vid Länsstyrelsen har huvudsakligen fungerat väl men har även inneburit ett antal utmaningar. En av de största utmaningarna har varit hanteringen av ansökningar om bistånd till enskilda med delgivning i utlandet, och i samband med det främst arbetet med att upprätta nya rutiner och kanaler för delgivning inom Norden.

Trafikföreskrifter

PRESTATIONER (VOLYMER OCH KOSTNADER) AVSER VERKSAMHET 25*	2014	2013	2012
Årsarbetskrafter män ¹⁾	1,50	1,58	1,63
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	1,08	0,61	1,11
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	0,68	0,60	0,74
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	2 452	2 151	2 508
Andel av totala verksamhetskostnader (%) ²⁾	0,58	0,52	0,65
Antal ärenden, inkomna och upprättade	689	687	621
Antal beslutade ärenden	692	709	585
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	1	0	1
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	0	0	0

¹⁾ 1 årsarbetskraft = 1 760 timmar

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl OH exkl resurssamverkan. Uppgiften hämtas från tabell B.

Kommentarer till tabellen

Antalet inkomna ärenden varierar över åren. Effektiviseringsåtgärder har vidtagits successivt, vilket har lett till en ökning av antalet beslutade ärenden. Under året har en viss resursförstärkning skett för att minska handläggningstiderna.

Trafikärenden avser trafik på väg, i terräng och till sjöss samt parkeringstillstånd för rörelsehindrade. Det kan till exempel gälla trafikregler såsom hastighetsbegränsningar på väg eller till sjöss och ankringsförbud till sjöss. Det kan också röra sig om dispenser av olika slag, tillstånd till tävling på väg eller till sjöss samt tillstånd för att få framföra sväware. Inom samtliga trafikslag har Länsstyrelsen bemyndigats att meddela för allmänheten bindande föreskrifter. Länsstyrelsen prövar också kommunala ordningsföreskrifter. Dessa prövas endast med avseende på lagligheten och alltså inte med avseende på lämpligheten. Länsstyrelsen i Stockholms län handlägger ungefär en dryg tiondel av den totala volymen av länsstyrelsernas trafikärenden.

Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor

PRESTATIONER (VOLYMER OCH KOSTNADER) AVSER VERKSAMHET 28*	2014	2013	2012
Årsarbetskrafter män ¹⁾	3,02	3,57	2,85
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	24,08	25,82	24,28
Andel av totala årsarbets- krafter (%)	7,18	8,04	7,31
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	30 080	31 848	28 540
Andel av totala verksamhets- kostnader (%) ²⁾	7,13	7,76	7,45
Antal ärenden, inkomna och upprättade	3 731	3 463	3 573
Antal beslutade ärenden	3 825	3 460	3 440
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	47	36	55
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	0	0	0
Brakarundersökning			
Nöjdindex brukarunder- sökning – verksamhet 28261, Djurskydd (djurskyddskontroll – normalkontroller) ³⁾	40		
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 28231, Djurstallar (förprovning) ⁴⁾	57		
Nöjdindex brukarunder- sökning – verksamhet 28243, Djurskydd (tillstånd § 16 Djurskyddslagen) ⁵⁾	56	61	63

¹⁾ 1 årsarbetskraft = 1 760 timmar

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl OH exkl.
resurssamverkan. Uppgiften hämtas från tabell B.

³⁾ Nöjdindex för verksamhet 28261 från länsstyrelse-
gemensam brukarundersökning 2014. Nöjdindex varierar
mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta
betyg. Genomsnitt för deltagande länsstyrelser är 58

⁴⁾ Nöjdindex för verksamhet 28231 från länsstyrelse-
gemensam brukarundersökning 2014. Nöjdindex varierar
mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta
betyg. Genomsnitt för deltagande länsstyrelser är 66

⁵⁾ Nöjdindex för verksamhet 28243 från länsstyrelse-
gemensam brukarundersökning 2014. Nöjdindex varierar
mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta
betyg. Genomsnitt för deltagande länsstyrelser är 67

Kommentarer till tabellen

Andelen av totala verksamhetskostnader (%) har minskat jämfört med föregående år. Detta förklaras huvudsakligen med att vi under året har haft två vakanser där den ena vakansen återbesattes först i slutet av året. Under 2013 hade vi också tagit in extra visstidsanställda för att göra en särskild satsning på att arbeta ned våra balanser inom djurskyddet när det gäller tillstånd och godkännanden.

Ökningen av antalet inkomna och beslutade ärenden utgörs till stor del av nyregistrerade primärproducenter i livsmedelsproduktionen efter ett större utskick under året.

Av de 47 ärenden som är äldre än två år utgörs 25 stycken av djurskyddsärenden, 18 av smittskyddsärenden, tre av livsmedelsärenden och ett ärende rör foder och animaliska bi-produkter. Antalet djurskyddsärenden som är äldre än två år har minskat från 36 till 25 stycken. Detta beror på en fortsatt satsning under året med att arbeta av gamla balanser inom området godkännande och tillstånd enligt djurskyddslagen. Ett ärende rör djurförbudsprovning, övriga är besiktningar efter förprovning. Dessa ärenden har prioriterats ner under året men kommer att hanteras i ett projekt under 2015 med målsättningen att avslutas

under 2015. De 18 smittskyddsärendena utgörs av registrerade checklistor efter tvärvillkorskontroll. Inom området Smittskydd, ABP och Foder har focus legat på rättssäker, effektiv kontroll och att nå effekt med bäring på syftet med lagstiftningen.

Vårt mål var ett nöjdindex på lägst 65 i årets brukarundersökning för såväl tillstånds- verksamhet som planerade djurskyddskontroller.

När det gäller tillstånd enligt 16 § djurskyddslagen (28243) har vi förbättrat 8 av 11 områden jämfört med 2013. Vi har uppnått stora förbättringar inom områdena ”engagerad”, ”webbplatsen” och ”lätt att förstå skriftliga beslut/yttranden”. Siffrorna för ”bemötande”, ”kontakt via telefon” och ”handläggningstid” har sjunkit.

Den långa handläggningstiden är ett resultat av att vi arbetat bort äldre ärenden. Vi har påbörjat ett analysarbete för att ytterligare utreda hur vi kan förbättra handläggningstiden.

För att förbättra vår tillgänglighet via telefon kommer vi, med start i januari 2015, inrätta ett nytt telefonnummer som alltid bevakas under telefontid. När det gäller bemötande hade vi ett mycket högt betyg 2013 och vi kommer att arbeta för att nå samma nivå under 2015. Vi förväntar oss också en generell förbättring i mätningen för 2015 då vi genomfört ett stort förbättringsarbete under 2014, se exempel under rubriken effektiviseringsåtgärder nedan.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Inom områdena smittskydd, offentlig kontroll av foder i primärproduktion, animaliska produkter samt tillsyn av djurhälsopersonal har en årlig återrapportering skett till Jordbruksverket i enlighet med regleringsbrevet. När det gäller livsmedelsområdet har en särskild återrapportering gjorts till Livsmedelsverket.

Livsmedel

För att samordna kommunernas livsmedelskontroll anordnade Länsstyrelsen två läns- träffar under året. Länssträffarna är en del i livsmedelsinspektörernas kompetens- försörjning och bidrar till samverkan mellan lokala, regionala och centrala kontrollmyndig-

heter inom livsmedelsområdet. Programmen för länsmötena innehöll bland annat en rad föredrag samt redovisningar av aktuella projekt inom området livsmedelskontroll.

Under hösten deltog Länsstyrelsen i en träff med länets miljöchefer för att ha en närmare dialog kring revision och kommunernas livsmedelskontroll. Bland annat presenterades iakttagelser och bedömningar i samband med revisioner både i länet och nationellt, såväl positiv utveckling som de vanligaste avvikelserna, vidare diskuterades finansiering av kontroller, kompetens, vikten av provtagning som kontrollmetod, utvecklingsbehov för beredskap och att alla myndigheter i kontrollkedjan behöver bli bättre på att verifiera kontrollens effekt.

Länsstyrelsen har även medverkat till att revidera den regionala ”utbrottslathunden” för livsmedel och dricksvatten i samråd med den regionala utbrottsgruppen, som samordnas av Smittskydd Stockholm.

Som en extra insats har i samarbete med Livsmedelsverket och Stockholm Vatten anordnats beredskapsövningen ”Dricksvatten”. Syftet var att förtydliga och öva aktörernas roller och ansvar samt att samverka. Övnings- scenariot var en större drickvattenhändelse med försörjnings- och kvalitetsstörningar som påverkar södra delen av länet. Målgruppen var olika funktioner på kommunerna, såsom VA, miljö- och hälsoskydd, beredskap och information.

Länsstyrelsen genomförde under året två av tre planerade revisioner av den kommunala livsmedelskontrollen, varav en var uppföljande revision av en av Livsmedelsverkets revisioner. Arbetet med att följa upp tidigare revisioner har fortsatt, bland annat genom granskning av handlingsplaner. Den tredje revisionen som var planerad till slutet av året flyttades fram till januari 2015.

Länsstyrelsen har även deltagit i en av två revisioner av kommunal livsmedelskontroll som Livsmedelsverket har genomfört, vilket också inbegripit dialog och samverkan med Livsmedelsverket i samband med arbetet kring kommunrevisioner.

Kommunrevisioner är, tillsammans med utbildning för kontrollpersonal och chefer samt

stödjande och vägledande material, en viktig del i samordningen och utvecklingen av den kommunala livsmedelskontrollen. Erfarenheten är att kommunerna tar till sig av Länsstyrelsens och Livsmedelsverkets rekommendationer för att utveckla verksamheten. Sammantaget bedömer Länsstyrelsen att kommunernas kontroll fortsätter att utvecklas i positiv riktning vilket därmed leder till att kontrollen i större utsträckning blir riskbaserad, ändamålsenlig och har effekt. Fortsätta samordnade insatser behövs dock för att kunna utveckla kontrollen ännu mer, exempelvis arbetet med de nationella målen, samordnade kontrollprojekt och arbete med uppföljning, verifiering och analys av kontrollen. Mycket av detta arbete planeras eller har påbörjats och kommer att fortsätta 2015.

Länsstyrelsens mål att kontrollera minst en procent av registrerade primärproducenter (vilket motsvarar 5 kontroller) uppfylldes under året. Under 2014 har totalt 3,4 procent av länets cirka 500 registrerade primärproducenter kontrollerats genom 17 kontroller i fem olika branscher. Huvuddelen av de genomförda kontrollerna (15 stycken) har skett i samverkan med tvärvillkorskontroller. Samtliga kontroller har gjorts som fullständiga livsmedelskontroller.

Livsmedelsverket har under försommaren reviderat Länsstyrelsens livsmedelskontroll i primärproduktionen. Med anledning av de brister som framkom vid revisionen har en handlingsplan upprättats. Som ett led i detta arbete har under slutet av året gjorts stora brevutskick (ca 2 000) för att komplettera vårt register över primärproducenter. Totalt har 158 nya verksamheter registrerats under året. De flesta sent på året som ett resultat av brevutskicken. Detta ger en värdefull kunskap inför nästa års riskbedömningar och för riskbaserade kontrolluttag i olika branscher.

Avslutningsvis bör även nämnas att Länsstyrelsen under året genomfört en seminarie serie inom beredskapsområdet som avslutades med en krisberedskapsövning med scenariot kärnteknisk olycka. I denna övning medverkade länsveterinärerna, eftersom scenariot innebar stor påverkan på bland annat livsmedel (inklusive dricksvatten), foder, ABP och djurhållning.

Djurskydd

Länsstyrelsen arbetar för en djurskyddskontroll som är likvärdig, rättssäker och har hög kvalitet och effektivitet. Länsstyrelsens bedömning är att djurskyddsarbetet under 2014 har förbättrats på ett effektivt och ändamålsenligt sätt bland annat genom arbetet med lean.

Effektiviseringsåtgärder

För att på ett strukturerat och effektivt sätt förbättra verksamheten har under 2014 genomförts två lean-piloter, en för ansökan om tillstånd enligt § 16 djurskyddslagen och en för anmälningssärenden.

Lean-piloten för anmälningssärenden har i slutet av året kommit till den fas där förbättringsåtgärder successivt implementeras. Därför har inte några mätbara resultat kunnat påvisas ännu. Det finns dock gott hopp om att under 2015 uppnå mätbara resultat och effektiviseringar som kommer att bidra till att öka kontrollfrekvensen samt skapa ett större utrymme för normalkontroller.

Lean-piloten för ansökningsärenden pågick mellan december 2013 och juni 2014 och har bland annat inneburit stora förbättringar av informationen på vår webbplats samt nya rutiner och mallar. Lean-piloten har gett resultat i form av en kortare handläggningsprocess för bland annat komplettering av ansökan, avslag och avvisningar. Balansen för ärenden under handläggning har minskat från 150 till 90 stycken. Tidsåtgången per ärende har minskat från 27,5 timmar (2013) till cirka 21,5 timmar. Antalet kontroller efter ansökan har ökat med 38 procent och antalet beslutade ärenden har ökat med 41 procent jämfört med 2013. Länsstyrelsen klarar det nationella målet att minst 80 procent av kontrollrapporterna ska skickas ut senast 14 dagar efter kontroll.

Godkännanden och tillstånd

Under 2014 har 230 ansökningar om tillstånd enligt § 16 djurskyddslagen inkommit, vilket är en ökning med ungefär 12 procent (24 ärenden) jämfört med 2013. Länsstyrelsen har under året arbetat aktivt med att minska antalet äldre ärenden inkomna 2009–2012 vilket har resulterat i att nya ansökningsärenden får vänta i cirka fem månader innan kontroll kan utföras. Den handläggningstid som huvudsakligen är påverkbar är tiden mellan inkomstdatum och

kontroll. Genom en övertidssatsning om 103 timmar under maj–juni 2014, vilket resulterade i att väntetiden på kontroll tillfälligt minskade något. För att kunna planera verksamheten bättre har mål för antalet kontroller per vecka satts upp med målsättningen att ha två månaders väntetid från inkommen komplett ansökan till kontroll.

Under året har föreskrivna handläggningstider för förprövningsärenden och nya ärenden gällande besiktning av djurstallar klarats.

Anmälningssärenden

Antalet inkomna anmälningssärenden var 1 506 stycken år 2014, samma nivå som under de senaste tre åren. Det stora antalet allvarliga anmälningssärenden har hanterats enligt en utarbetad prioriteringsordning som innebär att övriga kontroller har nedprioriterats till förmån för de allvarligare. I och med att Stockholm är ett storstadslän hinner många djurskyddsärenden bli väldigt allvarliga innan de upptäcks och anmäls till Länsstyrelsen. Detta medför i sin tur att de kräver en omfattande handläggning som tar mycket tid. Ett tecken på detta är det stora antalet, 208 stycken, omhändertagandebeslut som fattades under 2014. I denna siffra ingår också ett stort antal underställelseeärenden från polisen, det vill säga omhändertagandebeslut som gjorts av polisen och som sedan underställs Länsstyrelsen som slutligen ska besluta om de ska fortsätta att gälla eller om djuren ska lämnas tillbaka till ägaren. Dessa ärenden kräver en omfattande handläggning. Under 2014 tog Länsstyrelsen emot 130 underställelser.

För att nå en bättre kvalitet på djurskyddsanmälningarna har ett särskilt projekt avseende mottagande av anmälningar genomförts. Projektet resulterade i en ny mottagningsblankett för djurskyddsanmälningar med tillhörande rutindokument samt en ny prioriteringsordning för anmälningarna. Syftet har varit att vi ska göra färre obefogade anmälningsskontroller. Vid årsskiftet hade de minskat till 34 procent av antalet kontrollerade anmälningssärenden, vilket vi tolkar som att vårt prioriteringsarbete har gett god effekt.

Normalkontroller

Två normalkontrollprojekt har genomförts. Det ena handlade om underställelseeärenden och det

andra om uppföljning av djurförbud. Övriga normalkontroller som har prioriterats är tvär-villkorskontroller. Det totala antalet normalkontroller (inklusive uppföljningar) som genomfördes under året var 78 st. Länsstyrelsen hade som mål att öka dessa med 50 procent jämfört med år 2013. Normalkontrollerna uppgick år 2013 till 123 stycken. Målet har inte nåtts då Länsstyrelsen valt att prioritera allvarliga anmälningssärenden om vanvård av djur samt handläggning av tillstånd. Vårt mål för 2015 är dock alltså att öka andelen normalkontroller men baserad på erfarenheterna från 2014 så är en ökning med 20 procent i förhållande till 2014 mer realistisk.

Samverkan och bemötande

Samarbetet med djurskyddspolisen i Stockholm har fortsatt att fungera mycket bra och kontinuerliga möten hålls på ledningsnivå för att utveckla samarbetet. Två dialogmöten har hållits med Lantbrukarnas Riksförbund (LRF). Länsstyrelsen har även haft ett möte med LRF:s omsorgsgrupp för att nå ett bättre samarbete kring de lantbrukare som inte klarar av sin djurhållning. Under året har också ett samverkansmöte hållits med djurskyddspolisen och djursjukhusen i länet, för att uppnå ett bra samarbete. Samtliga möten har varit mycket uppskattade och lett till en fördjupad förståelse för olika aktörers roll och till en bättre dialog. Vi har tagit fram informationsbroschyrer I som lämnas efter kontrollbesöken, dels en om kontroll efter inkommen anmälan samt en om planerad djurskyddskontroll. Detta för att förbättra kundernas upplevelse av kontrollen. Länsstyrelsen har dessutom en beredskapsfunktion som bemannas av länsveterinärer för att bland annat kunna hantera och ge råd i brådskande djurskyddsärenden som kommer in under kvällar och helger. Denna funktion är mycket uppskattad av djursjukhusen och polismyndigheten.

Smittskydd

Länsstyrelsen har arbetat utifrån målet att ett gott smittskydd för människor och djur ska främjas. Genom daglig omvärldsbevakning fokuserar vi på smittsamma djursjukdomar och sjukdomar som sprids mellan djur och människor. Syftet är att identifiera risker och i möjligaste mån förhindra att en sjukdom sprids

till eller i länet. Om detta ändå skulle inträffa har Länsstyrelsen såväl beredskap som handlingsplaner för hantering av olika sjukdomsscenarier.

Under året har Länsstyrelsen arbetat med systemsyn och processbaserad utveckling av området. Fokus har legat på att öka mervärdet för kontrollobjekten (uttalat kundfokus), öka effekten av kontroller och insatser samt att ta fram effektiva styrmodeller och mätetal, som mäter resultat i förhållande till syftet med lagstiftningen och nationella mål inom området. Eftersom 2014 är år noll finns ännu inga jämförelsetal utan detta blir synligt först i början av 2016, Länsstyrelsen avser att fördjupa och kalibrera systemen årligen.

Under året handlades 244 ärenden inom smittskyddsområdet (inklusive 26 hästpassärenden), vilket är en ökning med 33 procent, jämfört med 2013. Målen för 2014 är uppfylla utom när det gäller kontroll av hästpass och hästsemin.

Beredskap för epizootisjukdomar och zoonoser

Arbetet med att vidareutveckla beredskapsplanen för hantering av mycket smittsamma djursjukdomar, så kallade epizootier har fortsatt under året. En larmövning (epizooti) har genomförts. En misstanke om epizootisjukdom handlades under året. Länsstyrelsen har även handlagt fyra ärenden om misstänkt smuggling av djur. Ytterligare ärenden (minst 10) med misstänkt smuggling av djur finns i ärenden inom djurskydd och har inte handlagts separat.

Fem kontroller avseende epizootisjukdomarna TSE, Mul och klövsjuka, Svinpest och Blåtunga har gjorts inom kontrollerna av tvärvillkor.

Vidare har två samverkansträffar med Smittskydd Stockholm (smittskyddsläkarna) och en samverkansträff med Svenska Blå Stjärnan, genomförts. Länsveterinär har färdigställt Länsstyrelsens risk- och sårbarhetsanalys avseende området sjukdomar.

Anmälningsskyldiga sjukdomar och djurhälsokontrollprogram

Under året handlades 62 anmälningar om anmälningsskyldiga sjukdomar, varav bland annat 11 ärenden rörde antibiotikaresistens,

(MRSA eller MRSP) hos sällskapsdjur och 36 ärenden rörde andra zoonoser (sjukdomar som smittar mellan djur och människa).

Länsstyrelsen har genomfört fem kontroller av kontrollprogrammet för Tuberkulos i hjorthägn och djur i sambete med hjort. En rapport rörande salmonellaprogrammet för nöt har granskats och två rapporter om salmonella-provtagning av värphöns har lämnats. Avseende övriga kontrollprogram har dokumentkontroll gjorts.

Seminkontroll, och kontroll av hästpass och hästpassutfärdande organisationer

Målen inom detta område var att uppdatera objektregistret för semin, kontrollera tre seminstationer med häst samt 10 procent av övrig seminverksamhet. Objektsregistret har uppdaterats. Tre (av totalt fem) veterinärer som seminerar hund har kontrollerats. Dokumentkontroll avseende semin på svin och semin på nöt har gjorts. Målet att kontrollera häst-semin har inte uppnåtts beroende på att denna kontroll bara kan göras under en begränsad tid på sommaren när stona har ägglossning. Under sommaren var det nödvändigt att prioritera arbetet inom djurskyddsområdet framför arbetet med seminkontroll.

Vi utförde 73 kontroller av hästpass i samband med djurskyddskontroller. Detta är en tydlig ökning i jämförelse med föregående år då vi gjorde 51 hästpasskontroller. Detta är positivt även om vi inte har uppnått vårt mål att göra 100 hästpasskontroller. Syftet med hästpasskontrollen är att motverka att läkemedelsrester förekommer hos hästdjur som går till slakt för livsmedelsproduktion samt att djurens ursprung ska kunna identifieras. Kontrollen resulterade i 26 uppföljande ärenden. Samtliga (tre) hästpassutfärdande organisationer skulle kontrolleras. Våra hästpassutfärdande organisationer kontrolleras lämpligen i början av året varför vi beslutade att skjuta på kontrollerna till januari–februari 2015.

Kontroll av hygienföreskriften K 112

Tre kontroller av förebyggande hygienåtgärder i besöksverksamhet, fyra kontroller inom verksamhet med djurens hälso- och sjukvård samt tre kontroller inom verksamhet med rehabilitering av vilda djur samt en med verksamhet av transport av levande djur utfördes.

Två ärenden rörde uppföljning av veterinär eller djurägare avseende hanteringen av MRSA hos hund och 7 ärenden gällde uppföljning av veterinärkliniks hantering av MRSP.

Information och utbildning

Under 2014 har arbetet med informationsinsatser fortsatt, såsom en informationsbroschyr om vilthägn samt utskick av nyheter om hygien och vårdhygien. Vi har även lyft frågan om smittsäkerhet i samband med kontroller inom samtliga av enhetens kontrollområden. Syftet med insatserna har varit att sprida kunskap om smittskydd i stort samt lagkrav och därmed öka viljan till följsamhet av lagstiftningen. Önskvärt resultat av insatserna är att minska risken för smittspridning samt att bidra till att bromsa utvecklingen av antibiotikaresistens.

Vi har hållit en tvådagarsutbildning i vårdhygien riktad till djurhälsopersonal. Tre uppföljande utbildningsdagar inklusive certifiering i vårdhygien har också hållits under året. Vi har även genomfört en informationsdag om de nya reglerna för LRF:s besöksvårdar samt en för katthemmen.

En representant för Länsstyrelsen deltar i länsstyrelsernas gemensamma utvecklingsarbete (28-nätverket) inom smittskydd och animaliska biprodukter (ABP) samt i Nationell samverkansgrupp i arbetet mot antibiotikaresistens och vårdrelaterade infektioner.

Vidare har en representant från Länsstyrelsen under året arbetat i ett nationellt projekt Zoforisk tillsammans med representanter från samtliga myndigheter som har en roll i zoonosarbetet. Syftet med projektet är att utföra en systemanalys av central-regional-lokal zoonosamverkan samt utveckling av operativa stöd för snabba riskvärderingar inom zoonosområdet, och för riskprioritering av fodertillsyn.

Offentlig kontroll av foder i primärproduktionen

Syftet med kontroll av foder i primärproduktionen är att säkerställa att foderföretagen har erforderlig kompetens samt tar ansvar för att fodret är säkert och rätt märkt. Målet för år 2014 var att kontrollera en procent (11 stycken) av de registrerade foderföretagen samt att verka för att foderföretagare

registrerar sig. Alla anmälningar om eller information om att foder inte är säkert ska omedelbart handläggas samt anmälas vidare till Jordbruksverket. En uppdatering och riskvärdering av länsstyrelsens objektsregistret för foder skulle även göras.

21 ärenden om foder handlades under året.

Länsstyrelsen genomförde 19 kontroller av foder i primärproduktionen. Två brister noterades avseende journalföring. En avseende avyttring av visst parti foder och en avseende inköp av visst parti foder. En anmälan om "ej säkert foder" handlades och rapporterades till Jordbruksverket. Vidare har Länsstyrelsen verkat för att länets foderföretagare ska registrera sig, dels genom att lämna muntlig och skriftlig information vid varje tvärvillkorskontroll och genom information i Länsstyrelsens tidning "Landsbygd i centrum", dels genom att göra ett riktat utskick till cirka 500 icke registrerade, men förmodade foderföretagare. Före utskicket fanns 2495 registrerade foderföretagare i Stockholms län. Efter utskicket hade ytterligare 215 företagare registrerat sig, vilket visar att insatsen har haft effekt. Normalt antal registreringar under samma tidsrymd är cirka 10. Registreringen är viktig eftersom objektsregistret över foderföretagare ska avspegla verkligheten och uppgifterna där ligger till grund för Länsstyrelsens riskvärdering och val av objekt för kontroll. En uppdatering och grov riskvärdering av Länsstyrelsens objektsregister har gjorts under året. Riskvärderingen kommer att fördjupas och förfinas under 2015.

Kompetensutveckling och projekt

Under året har en insats gjorts för att öka kompetensen inom foderområdet. Fem medarbetare har deltagit i Statens veterinärmedicinska anstalts (SVA:s) utbildning i fodersäkerhet för primärproduktionen. Två medarbetare har deltagit i scenarioskrivande och uppbyggnad av en övning inom foder och livsmedelskedjan, FOLK 2015, i Jordbruksverkets regi. Målen inom området är uppfyllda.

Animaliska biprodukter (ABP)

Länsstyrelsen utför offentlig kontroll över insamling, uppsamling, omlastning och transporter av andra animaliska biprodukter än

matavfall (ABP). Länsstyrelsen handlägger även ansökningar om nedgrävning av döda hästar, om omlastningsplatser samt ansökningar om åtel till vilda djur. Syftet med kontrollen är att hindra att smittämnen sprids till mottagliga djur och människor.

Målen inom området var bland annat att omedelbart handlägga anmälningar om brister, påbörja handläggningen av ansökningar om nedgrävning av häst samma vardag, omlastningsplats och åtel inom 3 arbetsdagar samt genomföra 3–4 kontroller av transportörer. Uppdatera och riskvärdera objektsregistret inom kontrollområdet samt uppdatera rutindokumentet för området ingick också i målen.

Under året har 84 ärenden handlagts varav 15 ärenden gällde tillstånd för nedgrävning av döda hästar och fyra om tillstånd för utfodring av vilda djur. Länsstyrelsen har även tillsammans med länsstyrelserna i Skåne och Västra Götaland genomfört ett pilotprojekt med syfte att effektivisera kontrollen av transportörer som kör ABP i flera län. I samband med projektet har Länsstyrelsen i Stockholm gjort en omfattande dokumentkontroll av samtliga 43 transportörer som kör ABP i länet, uppdaterat och riskvärderat vårt objektsregister, handlagt en anmälan om brister i en ABP-anläggning och överlämnat detta till Jordbruksverket samt fyra ärenden om brister i hantering av ABP och överlämnat dessa till kommunen. En anmälan om misstanke om brott har överlämnats till polisen. Målen för 2014 har uppnåtts.

Återrapportering regleringsbrev

Tabell 1.1 Verksamma veterinärer och djurskyddsinspektörer

LÄNSFAKTA	2014-12-31	2013-12-31	2012-12-31
Antalet verksamma veterinärer inom djurhälsopersonalen i länet (st.)	584	545	530
varav män (st.)	181	176	173
varav kvinnor (st.)	403	369	357
Antal personer som varit föremål för tillsyn över djurhälsopersonal	14	15	17
Inspektörer inom djurskyddskontroll (åa)	17,8	18,1	17,2
varav män (åa)	1,8	2,2	1,9
varav kvinnor (åa)	16,0	15,9	15,3
Antalet genomförda kontroller av insamling och transport av animaliska biprodukter.	43	0	1
Antal kontroller av hästpass	73	51	75

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Agresso, ärendehanteringssystemet Platina, Vet@bas, Djurskyddskontrollregister

KOMMENTAR TABELL 1.1

Djurhälsopersonalen ska enligt Jordbruksverkets föreskrifter lämna information om personuppgifter och arbetsplats till verket. Uppgifterna registreras sedan av myndigheten. Det är inte möjligt att från dessa register ta fram uppgifter om antalet veterinärer som är knutna till verksamheter inom länet. I stället redovisas det antal veterinärer som har sin bostadsadress i Stockholms län. Problemet med detta är att här omfattas de veterinärer som både bor och arbetar i länet och de som bor i länet, men är verksamma utanför. Pensionerade veterinärer finns också med i detta register. De veterinärer som är verksamma i länet, men som bor utanför finns inte med i det redovisade antalet.

Tabell 1.3 Djurskyddskontroller

LÄNSFAKTA	2014	2013	2012
Antal beslut enligt § 26 djurskyddslagen	80	73	
Antal beslut om omhändertagande enligt 31 § djurskyddslagen	11	14	
Antal beslut om omhändertagande enligt 32 § djurskyddslagen ¹⁾	197	231	
Antal beslut i ärenden enligt 29 § djurskyddslagen ²⁾	43		
varav antal beslut om djurförbud ³⁾	32	28	
Antal ansökningar om upphävande av beslut om djurförbud som har kommit in	8		
Antal beslut om djurförbud som har upphävts helt eller delvis	1	0	
Antal åtalsanmälningar	15	10	
Totalt antal anmälningsärenden som kommit in	1506	1471	

Källa: Ärendehanteringssystemet Platina

¹⁾ Här ska enbart de beslut räknas med som länsstyrelsen fattat. Omhändertaganden som polisen gjort ska endast räknas med om de fastställts av länsstyrelsen.

²⁾ Här räknas alla prövningar in som resulterat i ett beslut av länsstyrelsen oavsett om beslutet inneburit att en person fått djurförbud eller inte.

³⁾ Här räknas enbart in de beslut som resulterat i att någon fått förbud att ha hand om djur.

KOMMENTAR TABELL 1.3

Statistiken avseende besluten i tabell 1.3 ligger på samma nivå som för 2013 bortsett från antalet omhändertaganden. Antalet omhändertagandebeslut har minskat från 245 beslut totalt under 2013 till 208 beslut under 2014.

Länsstyrelseinstruktion 4§

2. Länsstyrelsens uppgifter omfattar också tillsyn över veterinärers verksamhet samt ledning och samordning av åtgärder mot djursjukdomar

Fokus kontrollverksamheten har under 2014 legat på förskrivning och användning av läkemedel till de livsmedelsproducerande djuren. Målet med kontrollen är bland annat att verka för en säker och begränsad läkemedelsanvändning till djur för att minska riskerna dels för resistensutveckling, dels att läkemedelsrester hamnar i livsmedel. Så långt som möjligt har kontrollerna samordnats med andra områden, exempelvis har läkemedelskontroller gjorts samtidigt som tvärvillkorskontroller med syfte att reducera antalet besök och den administrativa bördan för kontrollobjekten.

Det sammanlagda antalet ärenden är 48 stycken, varav 26 stycken gäller fysiska kontroller, vilket är en ökning jämfört med 2013 då tio kontroller genomfördes. Sju ärenden gäller tillsyn av veterinärer som förskriver läkemedel till lantbrukets djur genom villkorad läkemedelsanvändning. Två gäller tillsyn av veterinärer som förskriver läkemedel till livsmedelsproducerade djur, vidare har tillsyn av en veterinär och två djursjukskötare samordnat med kontroll av vårdhygien genomförts. Tillsyn av en smådjursveterinär har skett efter anmälan från allmänheten. 13 kontroller gäller djurhållarnas hantering av förskrivna läkemedel på gård.

Sex av kontrollerna som gjordes rörande den villkorade läkemedelsanvändningen skedde inom ramen för det nationella projektet LÄRA (läkemedelsrapportering), initierat av Nätverket för djurskydd och veterinära frågor. Projektets syfte är att förbättra veterinärernas inrapportering av djursjukdata och länsstyrelsernas användning av Jordbruksverkets system DAWA djursjukdata, att likrikta kontroll och tillsyn samt att verifiera om inrapporteringssystemet är funktionellt för de olika djurslagen. Resultatet av projektet har ännu inte publicerats.

Det har bara varit smärre brister som har uppdagats vid kontrollerna. Bristerna har till exempel gällt otillräcklig journalföring på

gård, att en mindre mängd läkemedel som tillhandahållits av veterinär varit omärkt samt avsaknad av rapportering till DAWA djursjukdata. Länsstyrelsen har i dessa fall bedömt att det har varit tillräckligt att ge information och rådgivning till veterinärer och djurhållare kring gällande regelverk för att ge dem möjlighet att åtgärda bristerna.

Med de 26 (av 31 planerade) inspektioner som utförts har målen för 2014 när det gäller antalet planerade fysiska kontroller nästan nåtts.

De övriga ärendena omfattar veterinärernas anmälningar om villkorad läkemedelsanvändning, administrativ tillsyn av veterinärer, till exempel genom granskning av dokument, samt

sådana ärenden där veterinärer varit föremål för tillsyn genom telefonsamtal, brev eller e-post, på grund av anmälan eller på annat sätt uppdagad risk.

Under året anordnades två samverkansmöten, det ena tillsammans med djurskyddet då veterinärer från stora djursjukhus, kliniker samt polisen i länet bjöds in för att tala om hantering av olika djurskyddsärenden, det andra med Svenska Djurhälsovården om den villkorade läkemedelsanvändningen till gris och djurskyddsaspekter.

När det gäller ledning och samordning av åtgärder mot djursjukdomar, är detta beskrivet under området smittskydd ovan.

Regional tillväxt

PRESTATIONER (VOLYMER OCH KOSTNADER) AVSER VERKSAMHET 30*	2014	2013	2012
Årsarbetskrafter män ¹⁾	6,35	7,20	6,10
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	11,63	9,92	11,60
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	4,76	4,69	4,77
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	30 881	30 866	30 873
Andel av totala verksamhetskostnader (%) ²⁾	7,31	7,52	8,06
Antal ärenden, inkomna och upprättade	264	299	358
Antal beslutade ärenden	159	299	328
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	24	12	7
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	15 377	12 142	8 049

¹⁾ 1 årsarbetskraft = 1 760 timmar

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl OH exkl. resurssamverkan. Uppgiften hämtas från tabell B.

Kommentarer till tabellen

Ökningen av utbetalda bidrag förklaras av att Länsstyrelsen gjort utbetalningar för program för affärsutveckling till företag för program för att utveckla life science-sektorn. Programmet har finansierats med medel från Tillväxtverket. Programmet avslutades 2014.

Återrapportering regleringsbrev

RB 20. Länsstyrelserna ska redovisa exempel på och kommentera hur samverkan mellan länsstyrelserna och statliga myndigheter sker inom det regionala tillväxtarbetet samt hur denna samverkan utvecklats.

Hur samverkan sker

Samverkan mellan Länsstyrelsen och andra statliga myndigheter är viktig för att verka för en fortsatt attraktiv region. Länsstyrelsen har tillsammans med regionens aktörer identifierat fem prioriterade områden för regionens tillväxtarbete:

- infrastruktur
- bostäder
- arbetsmarknad och kompetensförsörjning
- innovationskraft
- klimat och energi

Samverkan för att möta utmaningarna inom tillväxtarbetet görs ofta med ett tvärperspektiv där flera av de prioriterade områdena ingår.

Nedan ges exempel på samverkan mellan Länsstyrelsen och statliga myndigheter.

Det regionala utvecklingsprogrammet och strukturfonderna

De statliga myndigheterna medverkar på olika sätt i både framtagande, genomförande och uppföljning av strategier, program och insatser inom det regionala utvecklingsprogrammet. Ett flertal statliga myndigheter finns med i det operativa genomförandet av RUFS 2010 (RUFS 2010 består av länets regionplan och länets regionala utvecklingsprogram i sammanvävd form), i insatser i de olika handlingsprogrammen som är kopplade till de sex strategierna som är de bärande delarna av RUFS. Under 2014 har den aktualitetsbedömning av RUFS som påbörjades föregående år avslutats. En viktig beståndsdel har varit den remissrunda som riktat sig till statliga, regionala och kommunala aktörer. Statliga myndigheter visade ett stort intresse i att delta i processen. Bland andra deltog Tillväxtverket, flera universitet och högskolor, Post- och telestyrelsen, Försäkringskassan, Universitets- och högskoleverket i processen.

Under 2014 har samverkan med de statliga myndigheterna fördjupats och utvecklats inom ramen för strukturfonderna och de processer som pågått på nationell och regional nivå. Denna myndighetssamverkan och flernivåstyrning har intensifierats både inom ramen för det nationella regionalfondsprogrammet och i framtagandet av regional- och socialfondsprogrammet i Stockholm. Ett flertal myndigheter är djupt involverade i arbetet med strukturfonderna, däribland Arbetsförmedlingen, Tillväxtverket, ESF-rådet, akademien genom Kungliga Tekniska högskolan (KTH) samt Försäkringskassan. Tillväxtverket och ESF-rådet deltar utifrån sina roller som förvaltande myndigheter och övriga framförallt i beredningsgruppen. Stockholmsmodellen, den modell som Stockholmsregionen ska arbeta utifrån under strukturfondsperioden, ställer höga krav på fondsamverkan och samverkan mellan förvaltande myndighet och strukturfondspartnerskap. Det har lett till att samarbetet med framförallt dessa statliga myndigheter har blivit tydligare och viktigare under 2014.

Arbetsmarknad och kompetensförsörjning

Länsstyrelsen leder tillsammans med Arbetsförmedlingen det regionala arbetsmarknadsrådet med landshövdingen som sammanställande. Genom rådet Länsstyrelsen, Arbetsförmedlingen, Stockholms universitet, KTH och Södertörns högskola samt regionala parter i länet. Rådet bevakar, informerar, initierar och samordnar viktiga satsningar och händelser i länet inom området arbetsmarknad och kompetensförsörjning. Även i år har rådet uppmärksammat de inomregionala skillnaderna som finns i länet vad gäller arbetsmarknad och kompetensförsörjning och den socioekonomiska boendesegregationen.

Innovationskraft

Inom ramen för ”Innovationskraft Sthlm” har Länsstyrelsen under 2014 deltagit i implementeringen av det handlingsprogram som är kopplat till den regionala innovationsstrategin Stockholm 2025. I processen har en nära samverkan med nationella och regionala myndigheter och aktörer skett. Länsstyrelsen har koordinerat processen kring handlingsprogrammets fem prioriterade insatsområden och haft löpande dialog med KTH och Stockholms universitet samt regionala aktörer. Vi har även varit sammanhållande för insatsområdet Kapitalförsörjning och fört löpande diskussioner med bland annat Almi, Almi Invest samt Tillväxtverket inför den kommande strukturfondsperioden.

Ett annat exempel på samarbetet med Tillväxtverket är deras program ”Regionalt Innovationsarbete och kluster” (RIK), där länsstyrelsen medverkat genom projektet ”Innovationskraft Sthlm – genomförande”. Programmet har bland annat arrangerat gemensamma ERFA-träffar för projektdeltagare, där lärdomar från ”Innovationskraft Sthlm” har presenterats, och stöttat medverkan i Reglab-projektet ”Smarta Regioner”. Utöver detta har Länsstyrelsen bidragit med underlag till utformning av program för miljödriven utveckling, genom enkäter och deltagande vid workshop.

Under året har samarbetet med Vinnova varit gott, bland annat genom deras medverkan i den strategiska arbetsgruppen inom Innovationskraft Sthlm. Vinnova har också deltagit i arbetsgruppen inom insatsområdet Innovationsupphandling. Under hösten 2014

var Länsstyrelsen representerad i bedömningsgruppen för Vinnovas program ”Utmaningsdriven innovation (UDI) Hållbar stadsutveckling fas 1”.

Näringslivsutveckling

Länsstyrelsen har sedan 2013 ansvarat för Tillväxtverkets program med affärsutvecklingscheckar för utveckling av varor och tjänster samt internationalisering i Stockholms och Gotlands län. Arbetet har bedrivits i samverkan med Almi Företagspartner i respektive län. Länsstyrelsen samverkar även med Tillväxtverket och regionala aktörer för att genomföra affärsutvecklings- och innovationsinsatser inom programmen ”Främja kvinnors företagande” som avslutades i december 2014.

Som en del av insatserna för att parera effekterna av Astra Zenecas nedläggning av forskningsverksamheten i Södertälje har Länsstyrelsen initierat rådgivning och utvecklingscheckar, som riktar sig till små företag inom life science-sektorn, med delfinansiering från Tillväxtverket. Även Almi Företagspartner AB och Almi Stockholm Sörmland AB har medverkat. Insatserna avslutades i december 2014.

Infrastruktur

Inom området infrastruktur är samarbeten med andra statliga och regionala myndigheter etablerade. Under 2014 har en länsplan för regional transportinfrastruktur fastställts av Länsstyrelsen. I det arbetet har vi samverkat med bland annat Trafikverket och trafikförvaltningen. En rad samarbetsgrupper och projekt bedrivs i olika konstellationer med Länsstyrelsen, Trafikverket och regionala parter. Exempel på sådana samarbeten är regionalt cykelarbete, ”Hållbart resande till arbetsplatsområde Kista”, samt Trafikdirektörgruppen och Trafikberedningen för vilka Länsstyrelsen är sammankallande. Samverkan finns även med regionala planupprättare och kollektivtrafikmyndigheter i övriga Mälardalslän genom ”En bättre sits” i Mälardalsrådets regi.

Stockholm Arlanda har en underutnyttjad potential att bli en starkare tillväxtmotor för Sverige. Länsstyrelsen har tillsammans med Swedavia, Visit Sweden, Business Sweden, Trafikverket och andra regionala aktörer och

näringsliv slutit upp för att attrahera nya direktförbindelser till Arlanda i det gemensamma projektet ”Connect Sweden”. Till 2025 ska Arlanda bli en ny knutpunkt för flyget i Skandinavien. En samverkan ska ske i en marknadsföring av Sverige som destination på utvalda marknader i syfte att attrahera nya direktförbindelser.

Sedan 2012 samverkar Länsstyrelsen, Stockholms stad, statliga myndigheter och besöksnäringens olika aktörer med taxinäringen kring frågor om konkurrensförhållanden, regelefterlevnad, myndighetssamverkan vid tillsyn, gemensamma informationsinsatser samt service- och bemötandefrågor. Landshövdingen leder gruppens arbete. Bland de statliga myndigheter som deltar i arbetet återfinns bland annat Ekobrottsmyndigheten, Försäkringskassan, Kronofogdemyndigheten, Skatteverket, och Transportstyrelsen.

Hur samverkan har utvecklats

Samverkan mellan Länsstyrelsen och statliga myndigheter har ökat de senaste åren. Den är viktig för att utveckla tillväxtarbetet i länet. Nedan ges några exempel på samverkan som initierades eller utvecklades under 2014.

Jämställdhetsintegrering och Jämställd tillväxt

En samlad regional strategi för jämställdhetsintegrering har antagits i bred samverkan i det regionala strategirådet för jämställdhet med statliga aktörer (Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, Polisen) och kommunala aktörer i det regionala strategirådet för jämställdhet. Strategin lanserades och diskuterades på ett gemensamt regionalt rådslag där ett hundratal deltagare med bred representation deltog. I det pågående arbetet med att utveckla handlingsprogram för strategin sker även det i nära samverkan med statliga och kommunala aktörer.

Länsstyrelsen koordinerar handlingsplanen ”Jämställd tillväxt”, som ska integrera ett jämställdhetsperspektiv i det regionala tillväxtarbetet under perioden 2013–2014. I arbetet med det har samarbetet kring jämställdhet i tillväxtfrågor breddats till att omfatta fler statliga aktörer än tidigare, till exempel Boverket och Trafikverket. Det breddade och fördjupade samarbetet har resulterat i att

jämställdhet har integrerats i det regionala tillväxtarbetet.

Life science

”Sverige som internationellt centrum för life science” (SILS) är ett nationellt samarbete som syftar till att bygga hållbara strukturer för gränsöverskridande innovationer inom hälsoområdet. Inom ramen för SILS togs det under ledning av Länsstyrelsen i Stockholm fram en ansökan till Vinnova om ett så kallat strategiskt innovationsområde (SIO) för folksjukdomar. Under 2014 beviljades ansökan om drygt 100 miljoner kronor för åren 2015–2017. Arbetet med ansökan skedde i nära samarbete med bland annat universiteten i Lund, Göteborg, Linköping, Umeå och Karolinska Institutet. Ett bevis på programmets breda ansats och samverkan mellan statliga myndigheter är det faktum att Lunds universitet är projektägare, ordföranden finns på Karolinska Institutet och programkontoret på flera orter i landet.

Swetox

Astra Zenecas beslut att lägga ned forskningsverksamheten i Södertälje hade stor betydelse för Länsstyrelsens prioriteringar under 2013. Landshövdingen tog initiativ till en nationell plattform för det växande behovet av kvalificerade bedömningar av kemikaliers effekter och säkerhet genom Swedish Toxicology Sciences Institute (SweTox) i Södertälje. Arbetet resulterade 2014 i ett unikt internationellt institut där akademi, industriell forskning och kommersiell verksamhet samverkar. Satsningen möjliggjordes genom att Astra Zeneca upplät sin anläggning och genom engagemang från innovationsmyndigheten Vinnova samt landets universitet och högskolor. Swetox är idag ett samarbete mellan elva universitet och högskolor i hela Sverige.

Samlad och förstärkt information

Länsstyrelsen har genom ett nära samarbete tillsammans med Tillväxtverket påbörjat arbetet med en regionsida på verksam.se. En kartläggning av företagens samt företagsfrämjarnas behov och förutsättningar för ett aktivt deltagande på en regionsida genomfördes under hösten 2014. Vid en inledande workshop medverkade bland annat Business Sweden och Karolinska Institutet samt ett tjugotal andra nationella, regionala och lokala aktörer.

Sammanfattande bedömning

Länsstyrelsen arbetar sedan flera år utifrån konceptet med regionala plattformar – fysiska eller virtuella – där relevanta regionala aktörer samlas för att utbyta såväl nyvunnen kunskap som att sprida vunna erfarenheter. Konceptet bygger på tillit och ömsesidig respekt med en inkluderande utgångspunkt. Genom denna typ av regional samverkan motverkas såväl över- som underlappning av insatser för att främja den regionala utvecklingen. Ett antal konkreta resultat av denna strategi redovisas ovan där kraftsamlingen inom life science – med Svetox som kronan på verket – särskilt kan lyftas fram.

RB 24. Länsstyrelserna ska bistå Regeringskansliet i förberedelserna av programperioden för 2014–2020 för EU:s sammanhållningspolitik samt landsbygds-, havs- och fiskerifonden inklusive arbetet med en partnerskapsöverenskommelse med EU-kommissionen.

Strukturfondsprogrammen

Arbetet med strukturfondsprogrammen 2014–2020 är organiserat i ett regionalt partnerskap, ett sekretariat och en beredningsgrupp. Delaktiga i arbetet är tio organisationer, bestående av regionala aktörer, kommuner, statliga myndigheter, näringsorganisationer och företrädare för den sociala ekonomin. Under 2014 har Länsstyrelsen medverkat i partnerskapsmöten. Samarbetet med övriga aktörer har utvecklats genom regelbundna beredningsgruppsmöten och löpande dialoger med sekretariatet och företrädare för ESF-rådet och Tillväxtverket. Som svar på fråga från EU-kommissionens önskemål om komplettering av regionalfondsprogrammet tog vi under hösten 2014 fram ett underlag avseende regionens arbete mot smart specialisering, som sedan sammanställdes av Tillväxtverket.

Länsstyrelsen deltog även vid ett arbetsmöte kring smart specialisering med kommissionen och Näringsdepartementet den 9 oktober 2014.

Under året har Länsstyrelsen lett framtagandet av strukturfondsprogrammen 2014–2020. Tio organisationer med regionala aktörer, kommuner, statliga myndigheter, näringslivsorganisationer och företrädare för den sociala ekonomin har medverkat i en omfattande inriktningsprocess. Syftet har varit att

identifiera fondernas möjligheter att stärka regionens prioriterade områden i tillväxtarbetet. Inriktningen för strukturfondsprogrammen i länet har fokus på hållbar stadsutveckling och en tydlig koppling till prioriteringarna i den regionala innovationsstrategin. Programmen ligger även i linje med utmaningarna identifierade i det regionala tillväxtarbetet och i RUFS2010. Dessutom utvecklades ett förslag på nytt genomförande av fonderna, den så kallade Stockholmsmodellen. Detta innebär att det regionala strukturfondspartnerskapet proaktivt ska initiera satsningar inom olika områden och regionens aktörer därigenom ta en större roll och ansvar för mobilisering, uppföljning och lärande. På så vis kan det regionala ägarskapet liksom effekter av genomförda insatser stärkas.

Under våren 2014 utlyste Tillväxtverkets programkontor i Stockholm medel för förstudier inför de kommande regionalfondsprogrammen. För att säkerställa ett utvecklingsarbete inom ett antal strategiska områden tog Länsstyrelsen initiativ till två förstudier på temat digitaliseringens möjligheter och klimatanpassning. Syftet har varit att inom ramen för Länsstyrelsens uppdrag att koordinera framtagningen av regionala strategier/planer inom dessa områden tydligare inkludera ett tillväxtperspektiv. Länsstyrelsen har även medverkat i ytterligare fyra förstudier med fokus på framtida utmaningar, med teman som åldrande befolkning, folkhälsa, hållbar stadsutveckling och utveckling av cleantech-sektorn. Flera av förstudierna har en ambition att utveckla marknader för små och medelstora företag genom att involvera offentliga aktörer i processen med att identifiera framtida behov. Detta ligger i linje med innovationsstrategins prioritering av innovationsvänlig upphandling. Dessa förstudier, tillsammans med ytterligare ett 15-tal regionalfondsforstudier och den pågående kartläggningen av regionala styrkeområden, kommer att utgöra grunden för strukturfonds-partnerskapets prioriteringar i linje med EU:s önskemål om smart specialisering. Detta har Länsstyrelsen framfört till EU-kommissionen via enkät till Tillväxtverket och i dialog om regionalfondsprogrammet på Näringsdepartementet den 9 oktober 2014.

Länsstyrelsen i Stockholm har i bred samverkan även utarbetat förslag till regional handlingsplan för Stockholmsregionen inom Europeiska socialfonden (ESF). Förutom en rad arbetsgruppsmöten arrangerades i maj 2014 en tvärsektoriell hearing med ett hundratal deltagare, med syfte att informera om och diskutera förslag. Den 30 september redovisade Länsstyrelsen regionens handlingsplan för hur ESF ska användas för att möta kompetensförsörjningsbehoven fram till 2020. Under året har vi även varit projektägare av två förstudier inom socialfonden. Även dessa ligger i linje med Länsstyrelsens övriga uppdrag genom att fokusera på romsk inkludering och urban innovation. Det senare syftar till att etablera innovationsteam, med personer med olika etnisk bakgrund och som står långt ifrån arbetsmarknaden, för att adressera utpekade behov och utmaningar i samhället.

Under 2014 avslutar Länsstyrelsen sitt värdskap för det sekretariatskontor, Central Baltic Info Point Stockholm, som funnits på Länsstyrelsen i Stockholms län för strukturfondsprogrammet Central Baltic INTERREG IVA-programmet 2007–2013.

I den nya strukturfondsperioden etableras strukturfondsprogrammet Central Baltic 2014–2020. I varje land etablerades under 2014 en nationell kontaktpunkt. De svenska regionerna som medverkar i Central Baltic-programmet beslutade att den svenska kontaktpunkten ska vara uppdelad på två regioner; Stockholm och Östergötland.

RB 25. Berörda länsstyrelser ska ge en sammanfattning av verksamheten inom regional tillväxt. Sammanfattningen ska innehålla de viktigaste prioriteringarna under året, samt en bedömning av resultatet av arbetet med dessa prioriteringar. Sammanfattningen ska innehålla en redovisning av arbetet med den regionala kompetensplattformen, med fokus på gymnasiesamverkan, integration samt hur samverkan och dialog mellan berörda myndigheter inom kompetensförsörjningsområdet och de regionala kompetensplattformarna har utvecklats. Sammanfattningen ska också innehålla en redovisning av hur miljö-, integrations- och jämställdhetsperspektiven har beaktats i det regionala tillväxtarbetet.

Stockholms läns utveckling är mycket stark; regionen växer och attraherar både människor och företag. Men med den starka tillväxten följer också utmaningar. Länsstyrelsen i Stockholm har tillsammans med regionens aktörer identifierat fem utmaningar för regionen: infrastruktur, bostäder, innovationskraft, klimat och energi samt arbetsmarknad och kompetensförsörjning. Länsstyrelsens arbete med regional tillväxt är mycket nära kopplat till regionens utmaningar och sambanden däremellan. Det är Länsstyrelsens bedömning att tydliga utmaningar och stabila samverkansstrukturer i form av regionala plattformar har ökat genomslagskraften och underlättat mobilisering och samverkan för arbetet med regional tillväxt. Detta avspeglar sig både i processen kring Innovationskraft Sthlm och arbetet med att genomföra handlingsprogrammet för den regionala innovationsstrategin, ”Stockholm 2025: Världens mest innovationsdrivna ekonomi – Stockholmsregionens handlingsprogram”, och i framtagandet av de nya strukturfondsprogrammen 2014–2020.

Omställning och förstärkning av life science

Astra Zenecas beslut att lägga ned forskningsverksamheten i Södertälje har påverkat Länsstyrelsens prioriteringar och arbete även under 2014. De insatser som initierades från Länsstyrelsen, i samverkan med nationella och regionala aktörer, har fortsatt syftat till att säkerställa att kompetensen och den för Stockholmsregionen viktiga kunskaps- och forskningsinfrastrukturen kring life science får goda förutsättningar att utvecklas vidare. Under 2014 har flera goda resultat av gemensamma insatser bidragit till att lägga en stabil grund för att life science även fortsättningsvis kommer att vara ett styrkeområde och att Södertälje fortsatt kan vara ett centrum för life science.

”Sverige som internationellt centrum för life science” (SILS) är ett nationellt samarbete som syftar till att bygga hållbara strukturer för gränsöverskridande innovationer inom hälsoområdet. Inom ramen för SILS togs det under ledning av Länsstyrelsen i Stockholm fram en ansökan till Vinnova om ett så kallat strategiskt innovationsområde (SIO) för folk-

sjukdomar. Under 2014 beviljades en ansökan för åren 2015–2017. Den har sedan kompletterats med en förstudie inom regionalfonden för att stärka det regionala samarbetet mellan akademi, näringsliv och hälso- och sjukvård; ”SIO Folksjukdomar – regional nod för smart specialisering inom life science”. Projektägare är Karolinska Institutets innovationskontor men Länsstyrelsen och landstinget har bidragit med finansiellt stöd och rådgivning.

Länsstyrelsen tog initiativ till och deltog i processen för att i samverkan mellan elva svenska universitet etablera Swedish Toxicology Science Research Centre (SweTox), som invigdes under 2014. Detta är ett unikt tvärvetenskapligt forskningscentrum för toxikologiska vetenskaper i Astra Zenecas tidigare säkerhetslaboratorium i Södertälje. Under 2014 tog vi initiativet att dokumentera erfarenheterna av processen kring nedläggningen av Astra Zeneca och en rapport kommer att presenteras under året.

Insatserna för att parera effekterna av Astra Zenecas nedläggning av forskningsverksamheten i Södertälje, med fokus på de små företagen inom life science-sektorn, är vid årets slut avslutade.

Länsstyrelsen tillsammans med regeringen, KTH, AstraZeneca, Scania, Södertälje kommun, Acturum och Wallenbergstiftelsen har samlats för att säkerställa tillgång till spetskompetens, så att svensk produktion kan fortsätta att vara internationellt ledande och att företagen även fortsatt väljer att förlägga sin produktion i Södertälje. Satsningen innebär bland annat att utbildnings platserna vid KTH i Södertälje utökas till 1 200 studenter, i första hand högskoleingenjörer, fullt utbyggt år 2020. Därtill tillförs nya statliga medel för forskning med 95 miljoner över tio år. Utöver detta tillkommer finansiering från företag, KTH, Södertälje kommun med flera på sammantaget 200 miljoner över en tioårsperiod.

”Digital Health Days” är ett nytt möteskoncept i syfte att få aktörer inom informations- och kommunikationsteknik (IKT), life science och vårdvetenskaper att mötas och samverka kring framtidens hälsa. Den 25–26 augusti genomfördes ”Digital Health Days” för andra gången. Evenemanget hade cirka 500 delegater från ett tiotal länder och cirka 30 ackrediterade

representanter från fackpress och övriga media. Länsstyrelsen har deltagit som partner och lämnat stöd till Stockholmsmässan AB. Ambitionen är att evenemanget ska bli årligen återkommande.

Regional innovationsstrategi och handlingsprogram

Under 2014 har Länsstyrelsen i Stockholms län haft en drivande roll i arbetet med ”Innovationskraft Sthlm”, en samverkansplattform för att stärka regionens innovationsförmåga. Förutom Länsstyrelsen och de övriga initiativtagarna, Karolinska Institutet, Kommunförbundet Stockholms Län, KTH, Stockholm Business Region, Stockholms Handelskammare, Stockholms läns landsting, Stockholms stad och Stockholms universitet, har allt fler aktörer i regionen engagerat sig i arbetet. Under året har fokus legat på genomförande av insatser inom de fem prioriterade områdena i den regionala innovationsstrategin ”Stockholm 2025: Världens mest innovationsdrivna ekonomi”.

De fem prioriterade insatsområdena enligt nedan koordineras av olika aktörer och insatser har rapporterats till ledningsgruppen under året, bland annat:

- *Forsknings- och innovationsinfrastruktur* – En inventering av ett 90-tal anläggningar för tester, demonstrationer och verifieringar av koncept vid KTH, Karolinska institutet, Stockholms universitet och nätverket Research Institute of Sweden (RISE) har genomförts.
- *Innovationsupphandling* – En prototyp till en webbaserad metodhandbok med goda exempel och konkreta avtalsförslag har utvecklats och kommer att lanseras via Konkurrensverkets hemsida.
- *Tvärvetenskap* – Länsstyrelsen medverkar tillsammans med Stockholms universitet i arbetet med att utveckla ett regionalt program för ökad personrörlighet mellan akademi och näringsliv. Länsstyrelsen tillsammans med Stockholms stad, Stockholms läns landsting, KTH, Karolinska Institutet, Stockholms universitet och Södertörns högskola, har etablerat OpenLab. Under året har

verksamheten utvecklats för att etablera ett forum för interdisciplinära, utmaningsdrivna processer.

- *Globalt attraktivt* – Under Stockholms stads hemsida finns nu särskild information riktad till personer som funderar på att etablera sig eller sitt företag i Stockholm (www.movingtostockholms.se). Arbetet sker i dialog med Stockholms Akademiska forum, som fått akademiernas uppdrag att koordinera marknadsföringsinsatser mot studenter och forskare (www.academicstockholm.se)
- *Kapitalförsörjning* – Kontakterna har fördjupats med privata och offentliga aktörer på regional, nationell och internationell nivå, exempelvis Almi, Almi Invest, CONNECT och banker. Länsstyrelsen har även deltagit i Vinnovas utformning av det kommande nationella inkubatorprogrammet. Under året har också en dialog med ALMI Invest och Tillväxtverket inletts för att säkerställa en regional riskkapitalfond inför kommande strukturfondperiod.

Arbetet med att utveckla samverkansplattformen ”Innovationskraft Sthlm” har fortsatt under 2014. Ledningsgrupp och den strategiska arbetsgruppen har haft fyra möten, med i genomsnitt cirka 25 deltagare. Vid mötena har ofta någon extern aktör inbjudits för att presentera aktuella frågor, exempelvis arbetet med de regionala strukturfonderna i Stockholm, Vinnovas roll för genomförandet av Horizon2020, möjligheterna till samverkan med Region Skåne kring utnyttjandet av forskningsanläggningarna ESS och MAX IV samt nationellt uppdrag avseende life science-sektorn. Två större nätverksmöten, med ett hundratal anmälda deltagare, arrangerades i april och oktober.

För att säkerställa möjligheterna att finansiera gemensamma aktiviteter har Länsstyrelsen tagit initiativ till projektet ”Innovationskraft Sthlm – Genomförande” som beviljats medfinansiering inom Tillväxtverkets program Regional Innovation och Kluster (RIK). Två avrapporteringar har gjorts under året (juni och oktober), som bland annat lyfter fram kommunikationsinsatser i form av nyhetsbrev och

spridning av Länsstyrelsens publikation ”Handbok i regional samverkan”, som sammanfattar lärdomarna av den regionala mobiliseringsprocessen kring innovationsstrategin. En annan viktig del av projektet har handlat om att skapa förutsättningar för omvärldsbevakning och erfarenhetsutbyte med andra regioner. Länsstyrelsen har medverkat vid två så kallade ERFA-träffar inom ramen för RIK, 6–8 maj i Karlstad och 12–13 november i Stockholm. Vi har även haft möjlighet att delta i erfarenhetsutbyte med andra Europeiska regioner (i Riga 25–26 februari och i Norrköping 1–2 april) genom regionens medlemskap i den Europeiska S3-plattformen för smart specialisering i Sevilla. Under perioden april–oktober deltog vi tillsammans med landstinget (Tillväxt, miljö och regional utveckling) också i Reglabs projekt ”Smarta regioner”, med syfte att utveckla erfarenhetsutbytet och samarbetet mellan aktörer i Stockholm och Skåne. I projektet ingick bland annat en lärresa till Århus i september, för att ta del av deras arbete med smart specialisering.

Som ett resultat av det Europeiska erfarenhetsutbytet identifierade Länsstyrelsen ett behov av att i regionen förstärka den regionala prioriteringsprocessen i linje med EU-kommissionens önskemål om så kallade Research and Innovation Strategies for Smart Specialisation (RIS3). Under hösten 2014 upphandlades en kartläggning av regionala styrkeområden inom akademi, näringsliv och offentlig sektor. Kartläggningen genomfördes i samarbete med projektet ”Kvinnors företagande”, som en del i ambitionen om jämställdhetsintegration i det regionala innovationsarbetet. Underlaget diskuterades vid en workshop den 14 november och kommer att ligga till grund för en fortsatt regional dialog och förankringsprocess under våren 2015.

Förstudier inför kommande strukturfondsperiod

Under våren 2014 utlyste Tillväxtverkets programkontor i Stockholm medel för förstudier inför de kommande regionalfondsprogrammen. För att säkerställa ett utvecklingsarbete inom ett antal strategiska områden tog Länsstyrelsen initiativ till två förstudier på temat digitaliseringens möjligheter och klimat-

anpassning. Syftet har varit att inom ramen för vårt uppdrag koordinera framtagningen av regionala strategier/planer inom dessa områden för att tydligare inkludera ett tillväxtperspektiv. Länsstyrelsen har även medverkat i ytterligare fyra förstudier med fokus på framtida utmaningar och på teman som åldrande befolkning, folkhälsa, hållbar stadsutveckling och utveckling av cleantech-sektorn. Flera av förstudierna har en ambition om att utveckla marknader för små och medelstora företag genom att involvera offentliga aktörer i processen med att identifiera framtida behov. Detta ligger i linje med innovationsstrategins prioritering av innovationsvänlig upphandling. Dessa förstudier kommer, tillsammans med ytterligare ett 15-tal regionalfondsförstudier och den pågående kartläggningen av regionala styrkeområden, att utgöra grunden för strukturfondspartnerskapets prioriteringar i linje med EU:s önskemål om smart specialisering. Detta har länsstyrelsen framfört till EU-kommissionen via enkät till Tillväxtverket och i dialog om regionalfondsprogrammet på Näringsdepartementet den 9 oktober 2014.

Länsstyrelsen har drivit två egna förstudier:

- Tillsammans med regionens aktörer har vi tagit initiativ till en regionalisering av den nationella digitala agendan. För att stärka tillväxtperspektivet tog Länsstyrelsen initiativ till förstudien ”En digital agenda för regional tillväxt”. Målsättningen är att identifiera hur små och medelstora företag kan utveckla och kommersialisera innovativa digitala varor och tjänster inom de insatsområden som identifieras i samverkan med offentliga aktörer och akademi.
- Länsstyrelsen har på regeringens uppdrag och i samråd med berörda aktörer utarbetat en regional handlingsplan för klimat-anpassning, ”Ett robust samhälle - Regional handlingsplan för klimatanpassning i Stockholms län”. Länsstyrelsen har valt att integrera innovation som en av fyra inriktningar. För att stärka innovationsperspektivet och involvera näringslivet, framför allt små och medelstora företag, i det regionala klimatanpassningsarbetet tog vi initiativ till förstudien ”Formering av nätverk för klimatanpassning”.

Utöver de egna förstudierna har Länsstyrelsen också medverkat i och medfinansierat följande förstudier:

- ”Stockholm Digital Care” – ett projekt som drivs av Stockholms stads äldre-förvaltning, landstinget och Kommun-förbundet i Stockholms Län och syftar till att skapa samverkan som möjliggör för äldre att klara sig längre i hemmet genom nya digitaliserade lösningar.
- Uppföljningen av miljömålen i Stockholms län gav vid handen att det inte var möjligt att nå miljö kvalitetsmålen god bebyggd miljö till år 2020. Regionens aktörer tog därför initiativet till förstudien ”Tillväxt-skapande hållbar samhällsplanering”, för att involvera fler aktörer i dialogen inför det kommande regionalfondsprogrammet. Syftet med förstudien är att utarbeta för-slag till hur samspelet mellan offentliga aktörer, forskning och näringsliv kan utvecklas inom området hållbart stadsbyggande.
- Med utgångspunkt i rekommendationerna från OECD-rapporten ”Grön tillväxt i Stockholm” (maj 2013), om att skapa en plattform för att samordning av strategiska frågor och utveckling av gröna innova-tioner, initierades under 2014 regional-fondsforstudien ”Stockholm Cleantech – på väg mot kluster i världsklass” för att undersöka förutsättningarna att utveckla ett miljöteknikkuster i världsklass i Stockholmsregionen.

Kulturella och kreativa näringar

Arbetet med att samla länets aktörer kring främjande av de kulturella och kreativa näringarna har fortsatt under året. En plattform för koordinering och samverkan mellan länets främjandeaktörer finns idag etablerad. Kultur-förvaltningen i Stockholms läns landsting samordnar arbetet och ansvarar för insatser riktade mot verksamheter nära kulturens kärna. Länsstyrelsen ansvarar för insatser riktade mot företag med skalbara verksamheter och tillväxtpotential.

Besöksnäring

Under året har besöksnäringen blivit en tyd-ligare fråga för Länsstyrelsen. En förstudie har tagits fram i syfte att se hur vi kan stötta och bidra i utvecklingen av länets besöksnäring. En prioriterad insats är att, inom ramen för Länsstyrelsens samordningsroll, utveckla Kungliga nationalstadsparken som besöksmål. Vidare har vi inlett kontakter med besöks-näringsfunktionen i våra grannlän. För att lära mer om besöksnäringens förutsättningar och utmaningar såväl som om roller och sam-arbeten, har en studieresa genomförts till Västra Götalands län där diskussioner förts med kollegor på Länsstyrelsen, Region Västra Götaland samt Skogsstyrelsen.

Länsstyrelsen har haft en aktiv roll i Tillväxt-verkets satsning 2012–14 att utveckla Stockholms skärgård till ett hållbart och internationellt konkurrenskraftigt besöksmål. Vi har under året varit drivande i att finna former för att kunna fortsätta det framgångs-rika arbetet i länet. Detta har resulterat i att en ny regional organisation sätts, med utgångs-punkt från att huvuddelen av det fortsatta arbetet kommer att ske lokalt. Den regionala organisationen finansieras av skärgårds-kommunerna, Stockholms stad, Skärgårds-stiftelsen, Stockholms läns landsting och Länsstyrelsen.

Länsstyrelsen har inlett ett förstudieprojekt om cykelturism i Stockholms län. Målet med för-studien är att identifiera potentiella cykelstråk och förslag till fortsatt utvecklingsprocess och samverkan. Förstudien omfattar enkät- och datainsamling från länets kommuner, inköp av aggregerad trafikdata från faktiska cyklister, samt konsulttjänster för att leda en regional workshop. Projektet finansieras av Energi-myndigheten och Länsstyrelsen.

Entreprenörskap och företagsutveckling

Länsstyrelsen har sedan 2013 svarat för Tillväxtverkets program ”Affärsutvecklings-checkar – för utveckling av varor och tjänster samt internationalisering” i Stockholms och Gotlands län. Arbetet har bedrivits i samverkan med Almi Företagspartner i respektive län. Som en del i programmets spridnings-aktiviteter har fem seminarier på temat

”Internationalisering” genomförts på Gotland och i Stockholm. Under 2014 har 60 projekt beviljats stöd om cirka 18 miljoner kronor. Vi har genomfört tre informationsseminarier om projektadministration. Av de 81 projekt som beviljades stöd under 2013 (cirka 22 miljoner kronor) har 79 projekt slutförts och redovisats. Insatserna har finansierats med medel från Tillväxtverket.

Länsstyrelsen i Stockholms län har för 2014 beviljats medel från Tillväxtverket med 6 048 800 sek för att medfinansiera affärsutvecklings- och innovationsinsatser riktade till kvinnor i Stockholms län inom ramen för program Främja kvinnors företagande. Under 2014 har totalt 15 projekt beviljats medel, varav sex är pilotprojekt som särskilt riktat sig till kvinnor med ursprung från Afrika och Latinamerika. Ytterligare fem projekt som beviljades medel 2013 har pågått under året. Enligt återrapportering från de beslutade projekten har programmet medfört att drygt 9 000 rådgivningstimmar genomförts till cirka 700 kvinnor varav cirka 130 kvinnor har utländsk bakgrund. Sammanlagt 468 företag har deltagit i olika affärsutvecklingsinsatser varav 115 företag drivs/ägs av kvinnor med utländsk bakgrund. Totalt 130 nya företag har startas under perioden. En regional mötesplats, ”Lyfter näringslivet utan mångfald”, genomfördes i dec 2014. Mötesplatsen besöktes av ett 80-tal deltagare och utvärderingen av de som svarat instämde 80 procent i påståendet att de fått ny kunskap samt 82 procent att de har knutit nya kontakter. Programmet har slutrapporterats till Tillväxtverket och sammanfattningsvis har programmet under perioden 2011–2014 medfört att totalt 43 projekt beviljats medel som tillsammans levererat cirka 44 000 rådgivningstimmar cirka 3 500 kvinnor har deltagit i olika affärsutvecklings- eller innovationsinsatser och cirka 2000 företag har genomgått affärsutvecklingsinsatser.

Arbetet med kvinnors företagande har bidragit till att öka möjligheten att erbjuda affärsutvecklings- och innovationsinsatser riktade till kvinnor. Deltagare och företagsfrämjande aktörer har välkomnat dessa insatser som har fyllt ett behov av mer affärsutveckling som inte tidigare funnits. Programmet har bidragit

till att betydligt fler företagande kvinnor har kunnat utveckla sina företag eller idéer.

Såväl Länsstyrelsen som aktörer har haft stor nytta av att driva detta arbete och det har bidragit till en ökad kunskap och insikt kring möjligheten för olika målgrupper att ta del av det offentliga systemet. Mycket arbete har genomförts men det finns väldigt mycket arbete kvar att göra för att nå ett företagsfrämjande på lika villkor.

Pilotprojekten som har genomförts inom ramen för ”Jämställd regional tillväxt” och ”Kvinnors företagande”, där samtliga projekt har riktat entreprenörskapsinsatser till målgruppen, har även haft en metodutvecklande ambition genom samarbete mellan en företagsfrämjande aktör och en ideell förening som bärande element. Pilotprojekten har under 2014 nått cirka 200 kvinnor som vill starta företag eller har ett befintligt företag. En följeforskning av projekten har bland annat visat på följande slutsatser:

- Att ordinarie företagsfrämjande aktörer inte når kvinnor med utländsk bakgrund betyder inte att de inte finns.
- Ordinarie aktörers informationskanaler och representativitet behöver breddas för att stödet ska bli tillgängligt på lika villkor.
- Ordinarie aktörer måste bli bättre på att bemöta och stödja företagare utanför normen.

Under året har ett rådslag för jämställd tillväxt genomförts. Vid rådslaget presenterades en rapport med goda exempel inom entreprenörskap och arbetsmarknad för att nå utrikes födda kvinnor. Tre frukostseminarier har genomförts med syfte att:

- öka kunskapen om hur råd och stöd till företagare kan utvecklas på lika villkor för kvinnor och män
- öka kunskap om mångfald, normkritisk kommunikation och inspirera till affärsutveckling inom strategiskt jämställdhets och mångfaldsarbete

Målgruppen för dessa insatser är aktörer inom det företagsfrämjande systemet och arbetet med att bidra till ett främjarsystem på lika villkor.

Under 2014 anordnade Länsstyrelsen i samarbete med Tillväxtverket utbildningen ”Ta tåten!” som en viktig del i arbetet för hur kvinnor och män ska ta del av företags- och innovationsfrämjande insatser på lika villkor. Insatsen vände sig till aktörer som arbetar operativt med den regionala innovationsstrategin och det regionala strukturfondspartnerskapet. Ambitionen var att öka kunskapen i hur jämställdhetsperspektivet kan integreras i företags- och innovationsfrämjande insatser. Förutom att diskutera definitioner och gemensamma grunder var problemformuleringen uppdelad i två delar:

- Hur bidrar ett jämställdhetsperspektiv till tillväxt?
- Hur kan vi säkerställa lika villkor/likvärdig service för entreprenörer, företagare och innovatörer?

Länsstyrelsen har arbetat vidare med att förbättra handläggnings- och informationsprocessen av företagstöd. För att öka kunskapen om hur fördelningen av företagstöd ser ut har en webbenkät tagits fram och en mätning har påbörjats. Enkäten tar upp frågor om bemötande, hur man nås av och uppfattar information, kön, nationell bakgrund och ålder.

Entrepreneur Sthlm har fortsatt sin verksamhet med fokus på nyföretagande och kvinnors företagande. Arbetet sker i samråd med Stockholms stad, Stockholms läns landsting, Almi Företagspartner Stockholm Sörmland AB och Stockholms läns landsting. På hemsidan finns en sökfunktion baserad på fas, bransch, kommun och språk. Entrepreneur Sthlm ger ut nyhetsbrev cirka tio gånger per år.

Länsstyrelsen har i ett nära samarbete med Tillväxtverket påbörjat arbetet med en regionsida på verksamt.se. Under hösten har företagets behov samt företagsfrämjarnas behov och förutsättningar för ett aktivt deltagande på en regionsida kartlagts. Vid en inledande workshop har bland annat Business Sweden och Karolinska Institutet samt ett 20-tal andra nationella, regionala och lokala aktörer medverkat.

För den växande och, inte minst för unga, attraktiva Stockholmsregionen är det viktigt att studenternas drivkraft och entreprenörskap tas

tillvara. Genom att tidigt få möjlighet att utveckla projekt och idéer blir de attraktiva på arbetsmarknaden och stärker sina möjligheter att utveckla idéer som kan utgöra grunden för nya företag. Länsstyrelsen har stöttat ett samarbete mellan Drivhuset och Stockholms Studenters Centralorganisation, där Drivhuset genom närvaro på Studentpalatset kan ge alla studenter möjlighet till coachning och rådgivning.

Strategiskt gränsöverskridande samarbete

Förra året beslutade ledningsgruppen för Innovationskraft Sthlm att regionen skulle bli medlemmar i den Europeiska S3-plattformen för smart specialisering i Sevilla. Detta har inneburit att Länsstyrelsen under 2014 har haft möjlighet att medverka vid tre Europeiska workshops (Riga, Norrköping och Lodz) som skapat förutsättningar för kontaktskapande, erfarenhetsutbyte och omvärldsbevakning. Viktiga lärdomar från dessa aktiviteter har integrerats i Länsstyrelsens löpande arbete med bland annat regionalfonderna och den regionala digital agenda.

Smart Living Challenge är en öppen innovationsstävling som ska generera affärsmöjligheter och idéer för en hållbar livsstil i urbana miljöer. Initiativet drivs av bland annat av Naturvårdsverket, Svenska institutet, Vinnova, företag och Munktell Science Part. Det handlar om lösningar som underlättar för ett smartare och mer hållbart liv, såväl i Sverige som internationellt. Det kan vara allt från helt nya idéer som ännu inte utvecklats till befintliga lösningar som ännu inte fått stor spridning. Länsstyrelsen tillsammans med Stockholms läns landsting var regionala värdar för den vinnarresa som genomfördes i december 2014.

Under 2014 avslutade Länsstyrelsen sitt värdskap för det sekretariatskontor, Central Baltic Info Point Stockholm, som vi haft för strukturfondsprogrammet Central Baltic INTERREG IVA programmet 2007–2013.

I den nya strukturfondsperioden etableras strukturfondsprogrammet Central Baltic-programmet 2014–2020. I varje land etablerades under 2014 en nationell kontaktpunkt för programmet och de svenska regionerna som medverkar beslutade att den svenska

kontaktpunkten ska vara uppdelad på två regioner; Stockholm och Östergötland.

Kompetensförsörjning och ökat arbetskraftsutbud

Arbetsmarknad och kompetensförsörjning är en av fem utpekade utmaningar för regionens framtida tillväxt och utveckling. Det finns stora inomregionala skillnader i utbildningsnivå och övergång till högre studier. Andelen arbetslösa är relativt låg, men det handlar om drygt 82 000 personer som står utanför arbetsmarknaden – nästan lika många som andra regioners hela arbetsmarknad. Sysselsättningsgraden behöver öka särskilt bland unga och utrikes födda med svag anknytning till arbetsmarknaden. Dessutom behöver de inomregionala skillnaderna uppmärksammas och motverkas. Samtidigt behöver den kunskapsintensiva tjänstesektorns behov av högutbildade med specialistkompetens tillgodoses. Tillgång till kompetens är en central förutsättning för regionens attraktions- och innovationskraft.

För att också stötta delar i regionen som har ett stort omvandlingstryck har Länsstyrelsen stöttat Hallstaviknätverket i att utveckla och stödja samverkansformer. Hallstaviknätverket är en ideell förening som bildats för att stärka Hallstaviks attraktionskraft. Nätverket samlar regionala och lokala företrädare som tillsammans delar visionen att Hallstavik ska bli ett modernt industrisamhälle och en samverkande bygd i utveckling. Att använda befintliga nätverk för att initiera och genomföra utvecklingsprojekt bidrar till att insatserna blir väl förankrade och kända, att resurser kan tillvaratas och säkerställas på ett effektivare sätt och att insatserna blir koordinerade. För att ytterligare stärka effekterna och resultaten av utvecklingsarbetet i de olika projekten och initiativen behöver plattformen Hallstaviksnätverket i sig stärkas och konsolideras ytterligare. Hittills har bland annat en stor konferens med 200 deltagare anordnats tillsammans med Fryshuset för att särskilt belysa och diskutera ungdomars utvecklingsmöjligheter.

Projektet ”NOTIS – naturvetenskap och teknik i samhället” avslutades under 2014. Projektets övergripande syfte har varit att på lång sikt bidra till ökad arbetslivsanknytning i högre

utbildning i Stockholmsregionen. Projektet har riktat in sina insatser på forskare och lärare vid KTH och vid Naturvetenskapliga fakulteten vid Stockholms universitet. Länsstyrelsen har medverkat i projektet, bland annat genom att delta i ett rundabordssamtal vars syfte var att ta del av lärdomarna från NOTIS och gemensamt diskutera hur vi kan ta vårt ansvar för att stärka kopplingen mellan högskoleutbildningarna och arbetslivet. Länsstyrelsen medverkade också i slutkonferensen.

Kompetensplattform Sthlm

Kompetensplattformens arbetet i Stockholm har definierats som länets samlade insatser för kompetensförsörjning och ökat arbetskraftsutbud. Detta innebär att flera olika regionala aktörer på olika sätt bidrar till att möta behovet av kompetens och omställningsförmåga. Avstämningar görs regelbundet mellan de regionala aktörerna om roller och uppdrag, för att kunna prioritera Länsstyrelsens satsningar utifrån det.

Länsstyrelsen har beviljats medel för 2014–2015 angående uppdraget att förstärka och vidareutveckla de regionala kompetensplattformarna (N2012/6275RT).

Regional samverkan för förstärkt vägledning och information om utbildning och arbete

Återigen medverkade aktörerna i en gemensam monter på Bazaren (www.bazaren.nu). Montern var mycket välbesökt och efterfrågad vilket tydligt visar på behovet av en samlad vägledning. En informationsbroschyr på svenska och engelska har under året uppdaterats.

Regional strategi för fler män i vården

Gemensamt för många branscher är att de präglas av mycket traditionella studie- och yrkesval. En kartläggning av länets aktörer har inletts, för att identifiera vilka insatser som görs idag för att rekrytera män till yrken och utbildningar inom vård- och omsorg.

Gymnasiesamverkan

I drygt tio år har kommunerna i länet, med stöd av Kommunförbundet Stockholms Län, arbetat för att skapa en gemensam gymnasiregion. Den gemensamma regionen är nu på plats i form av samverkansavtal, prislista,

antagningskansli med mera. Nu sker ett fortsatt regionalt samarbete för att vidareutveckla den gemensamma gymnasierregionen. Detta arbete har två olika delar. Den första är arbetet med de regionala programråden för yrkesutbildningar på gymnasie- och vuxenutbildningsnivån. Den andra handlar om prognos-, omvärlds- och kunskapsunderlagen där Länsstyrelsens arbete med utbildnings- och arbetsmarknadsprognosen "Stockholm 2020" och den kommande "Stockholm 2025" är viktiga underlag i det regionala arbetet

Vård- och omsorg

Stora kompetensbrister väntas inom de utbildnings- och arbetsmarknadsområden som har en mycket sned könsfördelning. Vård- och omsorgsområdet är ett av dessa. Här bedrivs en förstudie för att inleda regionala dialoger om en strategi för att attrahera, behålla och rekrytera fler män till vård och omsorgssektorn. Arbetet sker i dialog med både lokala och regionala aktörer från såväl utbildnings- som arbetsmarknadsområdet. Under året har vi även haft kontakt och dialog med Forum Carpe som är en kommungemensam funktion för verksamhets- och yrkesutveckling inom funktionshinderområdet som omfattar länets samtliga 26 kommuner. Forum Carpe har med stöd av Länsstyrelsen utvecklat en metod för att stärka sambanden mellan arbetsplatsförlagd och skolförlagd utbildning. Länsstyrelsen stöttade under året Äldrecentrum genom att genomföra workshoppar för att undersöka möjligheterna till samordning av kompetensförsörjning och utveckling inom äldreomsorgen. Syftet motsvarande det inom funktionshinderområdet, att stärka sambandet mellan utbildning och arbetsliv.

Integration

Stockholms läns fokus har fortsatt varit att förbättra svenska för yrkesutbildningar (Sfx) i Stockholms län och andra aktörers insatser samt att öka utbudet, kvaliteten och individualiseringen av svenskundervisning för invandrare. Under 2014 deltog cirka 800 personer i nio olika yrkesinriktade utbildningar med regionalt intag. Länets Sfx-utbildningar har regionalt intag och finns samlade på en gemensam webbsida. Sfx-utbildningen besöktes av forskare från Migration Policy Institute (MPI), som undersöker hur

nyanländas etablering på arbetsmarknaden fungerar i Prag, London, Paris, Barcelona, Berlin och Stockholm. Sfx utpekades som ett gott exempel för att underlätta etableringen av nyanlända med yrken från sitt hemland.

Länsstyrelsen deltar i det nystartade projektet "Äntligen jobb" som samordnas av Swedbank, ABB och Skanska i samarbete med Volvo, SSAB, Sandvik, E-on, Boliden, Husqvarna, Teknikföretagen, Sveriges Ingenjörer, OVAKO, Swedavia, Arbetsförmedlingen och KTH. I ett första steg ska 150 utrikesfödda akademiker få yrkeskompetensbedömning av tio stora företag.

Stockholms Internationella Talanger (SIT) samlar utländska akademiker i en talangpool för att göra det lättare för företagen att hitta kompetens de söker. Länsstyrelsen har tillsammans med Stockholms stad stöttat SIT och ordnat en konferens på Länsstyrelsen där cirka 100 akademiker från hela landet deltog. Seminariet finns tillgängligt för utländska akademiker att ta del av på www.internationelltalanger.com

Länsstyrelsen i Stockholm har sedan 2001 drivit rekryterings-, utbildnings- och starta eget-mässan Bazaren, så även 2014. En dialog om hur Bazaren strategiskt kan utvecklas har inletts. En breddning både av målgrupper (arbetsgivare) men även synliggörande av regionala kunskapsunderlag och prognoser (till exempel Arbetsförmedlingens och Länsstyrelsens) diskuteras.

Analys, regional dialog och samverkan

Länsstyrelsen och Arbetsförmedlingen inrättade 2010 ett regionalt arbetsmarknadsråd där regionens aktörer är representerade och Landshövdingen är ordförande. Rådet bevakar, informerar, initierar och samordnar viktiga satsningar och händelser i länet. Arbetsmarknadsrådet har under 2014 haft tre möten. Fokus under året har legat på regionens insatser kring utrikesfödda och unga, länets kompetensförsörjning och matchningsproblematik samt de inomregionala skillnaderna som finns.

Länsstyrelsen publicerar löpande analyser och sammanställningar kring frågor om arbetsmarknad och kompetens. Fyra gånger per år sammanställer vi rapporten "Läget i länet", en nulägesbeskrivning av arbetsmarknad och

tillväxt i Stockholms län. ”Nutid & framtid” är en analysserie vars syfte är att öka kunskapen om förutsättningarna för regional utveckling i Stockholmsregionen.

Länsstyrelsen har tillsammans med Stockholms stad, Stockholms läns landsting, Stockholms universitet, Karolinska Institutet, KTH och Södertörns högskola medverkat i etableringen av ”OpenLab”, en plattform för interdisciplinärt samarbete.

Ett samarbete mellan KTH, Länsstyrelsen och Stockholms universitet har inletts i syfte att öka rörligheten mellan forskning/utbildning och arbets- och näringsliv. Arbetet leds av Stockholms universitet. Länsstyrelsen medverkar i projektet dels utifrån den regionala innovationsstrategin, som pekat ut rörlighet som ett prioriterat område för innovation, dels för att bidra till att näringslivets efterfrågan av kompetens kan mötas.

Länsstyrelsen har under året blivit medlem i ”Stockholm IT Region” för att utveckla samverkansformer och för att strategiskt arbeta med att utveckla IT-sektorn i Stockholm.

I samarbetet ingår ett antal aktörer från näringslivet, offentliga sektorn och akademien. Strategisk kompetensförsörjning är ett av de prioriterade områdena. Tillsammans arbetar medlemmarna för att utveckla och marknadsföra Stockholm ur ett IT perspektiv.

Sammanfattande bedömning

Regional utveckling är inte ett mål i sig utan en konstant resa med förbättringar av kända svagheter, förstärkning av utvecklingsbara styrkor och tillfälliga kraftsamlingar när något riskerar att falla. Stockholms län är i grunden starkt och robust vilket gör att länet i alla lägen kan fungera som landets tillväxtmotor. Förbättringar och förstärkningar sker genom långsiktiga processer i kombination med korta och tillfälliga insatser. Det ovan beskrivna är en snabb spegelbild av årets aktiviteter och det vore inte rättvisande att i alla lägen säga att länets styrka och framgång i alla delar är ett resultat av Länsstyrelsens arbete men i egen-skap av länets tillväxtansvariga myndighet och motor i många av de regionala processer som utvecklar länet är Länsstyrelsen en viktig i aktör i länets styrka och robusthet.

RB 26. Berörda länsstyrelser ska redovisa de viktigaste utvecklingsfrågorna för att stärka arbetet med den regionala utvecklingsstrategin, samt redovisa exempel och kommentera inom vilka områden samverkan sker med kommunerna inom ramen för det regionala tillväxtarbetet och hur denna samverkan har utvecklats.

Stockholmsregionen hör till de regioner i EU som har den högsta relativa befolkningsökningen. Under 2013 ökade befolkningen med över 36 000 personer, där ett högt födelse-netto är särskilt utmärkande. Regionens starka utveckling under snart ett decennium ställer krav på utveckling av och samverkan mellan en rad samhällsfunktioner. Vi vet också att segregeringen inom länet ökar och att behovet av sektorsövergripande initiativ blir allt tydligare. Under året har Länsstyrelsen sett som en angelägen uppgift att fördjupa och initiera sektorsövergripande insatser och på olika sätt ta tillvara myndighetens bredd. För tredje året i rad har Länsstyrelsen åskådliggjort sitt breda samhällsuppdrag i rapporten ”Full fart framåt”, som är riktad till regeringen men har en bred spridning.

Översyn av strategier, inriktningsdokument och plattformar

I Länsstyrelsens strategiska inriktning för 2012–2013 identifierades fem utvecklingsområden som bedömdes vara av avgörande betydelse för länets utveckling och där ett statligt engagemang krävdes: bostäder, infrastruktur, klimat och energi, innovationskraft samt arbetsmarknad och kompetensförsörjning. Under året har Länsstyrelsen gjort en översyn av den strategiska inriktningen vilket resulterade i att vårt interna styrdokument, ”Strategisk inriktning 2014–2018” fastställdes. Översynen har gett vid handen att de fem områdena fortsatt är av stor betydelse och kommer därför att vara prioriterade i vårt arbete även under åren 2014–2018. De flesta insatser i den förra strategiska inriktningen bör också fortgå under de kommande fem åren. Nya insatsområden som inte tidigare tagits upp i detta sammanhang men som nu återfinns i inriktningen är:

- stärka konkurrenskraften i små och medelstora företag

- minska utanförskapet genom att bidra till ett effektivare utbildningssystem (arbetsmarknad och sysselsättning)
- utveckla regionens urbana miljöer genom att bland annat stärka miljötekniksektorn (klimat och energi).

Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen

Under året har Länsstyrelsen och Stockholms läns landsting, funktionen för tillväxt, miljö och regionplanering (TMR) gjort en bedömning av aktualitet och användbarhet när det gäller den regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen (RUFS 2010). I RUFS 2010 förenas länets regionala utvecklingsprogram enligt förordningen om regional tillväxt med en regionplan enligt plan- och bygglagen. Ett viktigt underlag för bedömningen var en bred remiss som genomfördes i slutet av 2013. Resultatet har analyserats under året och visar att RUFS 2010 i sina huvuddrag fortfarande är aktuell. Det finns en bred uppslutning kring vision, mål och strategier liksom kring den övergripande fysiska strukturen med regionala stadskärnor. Däremot har den inte använts fullt ut så brett som kan förväntas av en regional utvecklingsplan, särskilt när det gäller den regionala tillväxtarbetet. Fler frågor och perspektiv behöver föras in och en ökad tydlighet behövs när det gäller mål och insatser.

Aktualitetsarbetet är en viktig utgångspunkt för Länsstyrelsens fortsatta arbete med att utveckla den regionala utvecklingsstrategin. Vi har konstaterat att de sociala frågorna behöver stärkas liksom planens förmåga att hantera inomregionala skillnader. Klimatfrågan behöver hanteras horisontellt och sättas in i ett utvecklingssammanhang. Andra tillväxtfrågor som behöver utvecklas är besöksnäring och landsbygdens förutsättningar. Länsstyrelsen har också påbörjat ett arbete för att se hur den regionala utvecklingsstrategin tydligare än i RUFS 2010 skulle kunnat vara ett redskap för att föra ut nationella mål och strategier samt konkretisera dessa på regional nivå.

De viktigaste utvecklingsfrågorna – alla länsbor, hela länet

Regionens utmaningar fordrar helhetssyn och livsmiljöperspektiv. Länsstyrelsens strategiska inriktning ringar in fem centrala insatsområden. Den kanske största utmaningen är att hantera och utveckla sambanden områdena emellan. Till exempel är näringslivets utveckling beroende av tillgång till rätt kompetens, vilket kräver god tillgång till bostäder som i sin tur förutsätter en kapacitetsstark infrastruktur och ett välfungerande utbildningssystem.

Stockholms län ligger i dag i framkant inom många områden. Vi är en internationellt konkurrenskraftig region inom innovationsområdet och bland annat centrum för två av Sveriges internationellt mest framgångsrika kunskapsområden: informations- och kommunikationsteknik och life science. Likväl spiller den positiva utvecklingen inte över på alla invånare och alla delar av länet. För att behålla spetsen behövs ett starkt fundament. I dag råder stora inomregionala skillnader, både mellan olika kommuner och mellan stadsdelar inom kommunerna, när det gäller exempelvis försörjningsstöd, förvärvsarbetande och utbildningsnivå. En avgörande utvecklingsfråga i Stockholms län är att skapa en inkluderande tillväxt. Kraftfulla insatser behövs för att minska utanförskapet, där alla har tillgång till arbetsmarknad och ett bra boende. Hela befolkningens kompetens och erfarenheter behöver tas tillvara. För att vända utvecklingen i socioekonomiskt svaga delar av regionen arbetar Länsstyrelsen för en stärkt flernivåstyrning och sektorsövergripande mobilisering. Att utveckla arbetssätt, kontaktytor och metoder för delaktighet för att nå detta får också inräknas som en av länets viktigaste utvecklingsfrågor. Hit hör också att utveckla metoder för en starkare koppling mellan tillväxt och fysisk planering. Som ett led i detta har Länsstyrelsen under året påbörjat en intern kompetensutveckling. Avdelningen för tillväxt har fått en grundkurs i planeringssystemet enligt plan- och bygglagen med tyngdpunkt i översikts- och regionplanering.

Samverkan med kommunerna – några exempel

Nytänkande samverkan och kopplingar utifrån sektorsövergripande perspektiv

Inom det regionala tillväxtarbetet sker Länsstyrelsens samverkan med kommunerna i allt större utsträckning utifrån olika plattformar/nätverk. Men vi verkar också genom informationsinsatser, förmedling av olika typer ekonomiska stöd med mera. Sett till hur samverkan har utvecklats under året är det framför allt Länsstyrelsens roll som samordnare, initiativtagare och facilitator som vi vill lyfta fram. Generellt kan sägas att Länsstyrelsens samverkan med kommunerna har förts framåt genom att myndighetens bredd bättre har tagits tillvara, så att nya perspektiv har kunnat föras in i sammanhang där de inte tidigare haft en given plats. På så sätt har synergier skapats samtidigt som Länsstyrelsens samlade uppdrag i högre utsträckning genomsyrar arbetet. En grund för detta är ett utvecklat internt arbete med ökad medvetenhet om de samlade insatser som behövs för länets utveckling. Några exempel ges i det följande.

Ett sätt för Länsstyrelsen att samordna regionala insatser är att initiera och driva olika typer av plattformar. En av dessa är den regionala miljömålsdialogen där länets kommuner, Stockholms läns landsting, Trafikverket och Länsstyrelsen träffas för att tillsammans verka för miljömålsens genomslag i länet. Inom dialogen finns ett regionalt miljömålsråd för strategiska beslut. God bebyggd miljö står som den övergripande visionen och utgångspunkten är att länet växer samtidigt som miljömålen ska nås. Det tillhörande miljömålsnätverket fungerar som motor för genomförandet och bidrar till kopplingen mellan det regionala miljömålsarbetet och det operativa miljöarbetet i kommunerna. Här ligger även att identifiera luckor och utvecklingsområden. Ett sådant område som har lyfts fram under året är behovet av kontaktytor och nya samarbetsformer mellan kommunerna, små- och medelstora företag och akademien för att främja ökad tillväxt inom samhällsbyggnadsområdet och samtidigt bidra till att målen i God bebyggd miljö nås. Med utgångspunkt från detta, och med fokus på miljöteknikområdet och bostadsbyggandet, ansökte Kommunförbundet

Stockholms Län tillsammans med Stockholms läns landsting och Länsstyrelsen om medel ur Regionalfonden för en förstudie. Medel beviljades och en förstudie pågår och planeras nu övergå i en studie – ett exempel på hur Länsstyrelsen bidragit till att lyfta in både innovations- och tillväxtperspektiv i länets miljöarbete.

Under 2014 har Länsstyrelsen på regeringens uppdrag tagit fram en regional handlingsplan för klimatanpassning. Processen har engagerat många av regionens aktörer, däribland länets kommuner som är främsta målgrupp för handlingsplanen. Bland annat har workshops hållits med teman som speglar huvudområdena i planen: Grönplanering och klimatanpassning, Vatten i ett förändrat klimat samt Innovation och klimatanpassning. Handlingsplanens breda inriktning speglar Länsstyrelsens medvetna arbete för att integrera klimatanpassningsperspektivet i olika verksamhetsområden, ett förhållningssätt vi vill plantera även hos andra aktörer, inte minst kommunerna. Klimatanpassning är en stor samhällsutmaning som kräver nytänkande, vilket gett en naturlig koppling till innovationsarbetet. Länsstyrelsen arbetar vidare med att utveckla detta samspel och har under året beviljats förstudiemedel ur EU:s regionalfond för arbete med att integrera näringslivet i klimatanpassningsarbetet. En fråga som har diskuterats inom projektet är behovet av plattformar och mötesformer mellan akademi näringsliv och offentlig sektor. Till förstudien, som nu är avslutad, har Stockholms stad och Kommunförbundet Stockholms Län varit knutna, jämte Stockholms läns landsting och KTH.

Mobilisera, sy ihop lösningar, hitta modeller för samverkan

En annan av Länsstyrelsens styrkor är att fånga upp utmaningar, skapa kontaktytor och mötesplatser och därifrån sy ihop lösningar. Ett exempel på hur vi på detta sätt utvecklat samverkan med kommunerna inom det regionala tillväxtarbetet är insatserna för utveckla besöksnäringen i Stockholms skärgård. Under flera år har Länsstyrelsen här haft en aktiv roll.

Uptakten skedde genom att Länsstyrelsen tillsammans med Stockholms läns landsting och Stockholms stad bjöd in skärgårdskommunerna till ett samarbete för att utarbeta

en förstudie med en strategi. Med förstudien som grund ansökte samarbetsparterna om att Stockholms skärgård skulle bli en av Tillväxtverkets satsningar på att utveckla fem destinationer som hållbara och internationellt konkurrenskraftiga destinationer. Stockholms skärgård beviljades medel och under åren 2012–2014 har ett mycket framgångsrikt arbete genomförts, där en miljömässigt hållbar utveckling varit en viktig aspekt. Länsstyrelsen har under det senaste året varit drivande i att finna former för en fortsättning för arbetet att utveckla Stockholms skärgård som destination. Detta har resulterat i att en ny regional organisation nyligen sätts, samtidigt som huvudparten av det fortsatta arbetet kommer att ske lokalt. Den regionala organisationen finansieras av skärgårdskommunerna, Stockholms stad, Skärgårdsstiftelsen, Stockholms läns landsting och Länsstyrelsen.

I strukturfondsarbetet sker Länsstyrelsens samverkan med kommunerna framför allt genom Kommunförbundet Stockholms Län. Det regionala strukturfondsprogrammet för investeringar i tillväxt och sysselsättning i Stockholm 2014–2020 har utarbetats i bred samverkan mellan regionala aktörer, kommuner, statliga myndigheter, näringslivsorganisationer och företrädare för den sociala ekonomin. Fondernas möjlighet att stärka regionens prioriterade områden i tillväxtarbetet har identifierats. Hållbar stadsutveckling är en övergripande målsättning där samverkan mellan aktörer från olika sektorer och branscher är grundläggande i en komplex och dynamisk region som Stockholm.

Bidragsgivning

Under året har Länsstyrelsen inom ramen för den så kallade Klimatmiljonen förmedlat bidrag till projekt där utväxlingen förväntas vara steg mot en hållbar tillväxt. Kommunerna Danderyd, Täby, Vaxholm och Österåker har fått medel för att gemensamt genomföra en förstudie om en samordnad infrastruktur för förnybara fordonsbränslen – lämpliga placeringsområden, förslag på konkreta samarbeten med näringsliv och övriga aktörer. Projektet ligger väl i linje med de tre valda åtgärdsområdena i den regionala klimat- och energistrategin: Transporter och resande, Samhällsplanering, regionala strukturer och

markanvändning samt Kunskapsuppbyggnad och utvecklingsarbete.

Ett annat exempel är Stockholms stad, som genom Stockholm Business Region Development har fått bidrag för att kartlägga potential för tillväxt och kompetensbehov hos miljöteknikföretag i Söderort/Stockholm. Övriga partners och medfinansiärer i projektet är KTH, företagarföreningen Högdalsgruppen och IVL/Cleantech Stockholm. Inom fastighetssidan finns ett stort behov av ny teknik och nya miljötekniska lösningar vid omställning till nya hållbarhetskrav. Projektet syftar till att få bättre kunskap om tillväxthinder, dolda resurser och behov av arbetskraft. Aktiviteterna siktar mot att bygga upp relationer på en ny marknad för lokala hållbarhetstjänster och att involvera nya grupper av arbetssökande. Insatserna väntas bidra till en omställning av söderort till ett samhälle med minskad klimatpåverkan och med högre grad av integration.

RB 28. Berörda länsstyrelser ska medverka i genomförandet av sammanhållningspolitiken i Sverige, samt ansvara för att återföra kunskaper och erfarenheter från verksamhet inom strukturfonderna till det regionala tillväxtarbetet.

Länsstyrelsen i Stockholm har under året lett framtagandet av strukturfondsprogrammen 2014–2020. Tio organisationer med regionala aktörer, kommuner, statliga myndigheter, näringslivsorganisationer och företrädare för den sociala ekonomin har medverkat i en omfattande inriktningsprocess. Syftet har varit att identifiera fondernas möjligheter att stärka regionens prioriterade områden i tillväxtarbetet.

Förutom en rad arbetsgruppsmöten arrangerades i maj 2014 en tvärssektoriell hearing med ett hundratal deltagare, med syfte att informera om och diskutera förslag. Den 30 september redovisade Länsstyrelsen regionens handlingsplan för hur Europeiska socialfonden ska användas för att möta kompetensförsörjningsbehoven fram till 2020.

I programframskrivningarna har stor vikt lagts vid att ta tillvara lärdomar från förra programperioden tillsammans med lärdomar och erfarenheter från andra områden. Det finns en stor efterfrågan och ett behov av att ta tillvara

lärdomar i tillväxtarbetet, både på Länsstyrelsen och i regionen i stort. Länsstyrelsen har i nära dialog med länets aktörer inlett ett arbete som säkerställer erfarenhetsåterkoppling och lärande. Genomförande av programmen kommer att påbörjas under 2015 och i samband med detta ska en struktur, organisation och ett arbetssätt för lärande, som omfattar länets aktörer, presenteras och implementeras.

RB 31. För sin uppgift att verka för en god tillgång till kommersiell service för medborgare och företag ska berörda länsstyrelser redovisa och kommentera vilka insatser som genomförts, resultaten av dessa och vilka aktörer som deltagit samt på vilket sätt insatserna förhåller sig till övriga insatser för hållbar regional tillväxt i länet. Redovisningarna ska relatera till mål och intentioner i länets regionala serviceprogram.

Kommersiell service

Länsstyrelsen arbetar med ett tvärperspektiv, för att söka spinn-off-effekter mellan service, betaltjänst, post, besöksnäring, bredband, miljö, jämställdhet samt Länsstyrelsens övriga tillväxtuppdrag, och därigenom öka Stockholms attraktionskraft. Bland annat samverkar vi med Post- och telestyrelsen, Tillväxtverket, Tillväxtanalys och andra länsstyrelser för att säkra tillgången till offentlig och kommersiell service samt grundläggande betaltjänster i Skärgården.

Strategiska servicefrågor behandlas löpande i Landstingets skärgårdsråd och i Länsstyrelsens Exekutivkommitté för skärgården. Exekutivkommitténs arbete koordineras av Länsstyrelsen och leds av landshövdingen. I kommittén ingår, utöver Länsstyrelsen och landstinget, skärgårdskommunerna, Skärgårdsstiftelsen, som äger och förvaltar stora områden i Stockholms skärgård, samt Skärgårdens Intresseföreningars Kontaktorganisation (SIKO) som samverkar för att effektivisera insatser för Stockholms skärgård.

Arbetet utgår från de gemensamma strategier som tagits fram för regionen:

- Landstingets skärgårdspolitiska program
- RUFS 2010

- Länets regionala utvecklingsprogram (RUP)
- Regionalt serviceprogram 2014–2018
- Stockholmsstrategin för destinationsutveckling för utländska besökare.

I länets samarbete för skärgårdens utveckling har vi konstaterat att en av de viktigaste utmaningarna är en bibehållen lokal service (bland annat dagligvaror och drivmedel) och skola. Under hösten 2014 bjöd landshövdingen in en bred krets av aktörer till ett upptaktsmöte för att ge en bakgrund och redovisa pågående insatser, samt framför allt diskutera hur alla kan bidra och hur detta arbete ska drivas vidare. Förhållandena i skärgården är annorlunda än i övriga länet och i övrig glesbygd i landet. Här krävs nytänkande och samarbete för att finna smarta, anpassade lösningar.

Kommersiell service koncentreras främst till följande fyra områden enligt det regionala serviceprogrammet för Stockholms län 2014–2018:

- tillgänglighet till dagligvaror
- tillgänglighet till drivmedel
- tillgänglighet till grundläggande betaltjänster
- samordnade lösningar för kommersiell och offentlig service

De fyra områdena är starkt förknippade med varandra och Länsstyrelsens arbete håller ett tvärperspektiv. Tillgänglighet till grundläggande betaltjänster är ett extra prioriterat område och Länsstyrelsen har under hösten 2014 genomfört det årliga bevakningsarbetet gällande tillgången till grundläggande betaltjänster i länet (RB 39). Rapporten har överlämnats till Länsstyrelsen i Dalarna som har samordnat länens synpunkter i en gemensam bevakningsrapport till regeringen (Näringsdepartementet).

Under 2014 har Länsstyrelsen beviljat 16 investeringsstöd om drygt 2,5 miljoner kronor till lanthandeln och drivmedelsanläggningar i Stockholms skärgård för att främja tillgängligheten till dagligvaror och drivmedel för boende och besökare. Länsstyrelsen var under våren 2014 ute på plats och träffade handlarna för att

informera om möjligheten till stöd samt hur ansökningsförfarandet går till, i syfte att för- enkla för företagarna och öka antalet ansök- ningar. Lanthandlarna i Stockholms skärgård har en extremt låg omsättning som vanligen ligger mellan 5–9 miljoner. Större delen av omsättningen kommer in under åtta veckor på sommaren då det är högsäsong, och stöden som Länsstyrelsen beviljar är vanligen enda sättet för verksamheterna att kunna reparera och förnya sin utrustning samt göra nöd- vändiga nyinvesteringar. Länsstyrelsen har i år fått indikationer på att möjligheten för hand- larna att själva kunna medfinansiera med 50 procent ofta är väldigt liten, rent ekonomiskt. Speciellt gäller det för de företagare som har drivmedelsanläggningar, då marginalvinsten på drivmedel är mycket begränsad och kostnaden för att frakta ut bensin till sjömackarna är dyrare än på land. Detta gör att drivmedel vanligen är cirka två kronor dyrare i skär- gården. Således väljer vissa att tanka vid fast- landet vilket leder till ett minskat underlag.

Länsstyrelsen har under hösten påbörjat arbetet med en könskonsekvensanalys (en utpekad insats inom uppdraget om jämställd tillväxt och jämställdhetsstrategin) av behovet och de stödinsatser som genomförts inom ramen för kommersiell service. Detta för att säkerställa att våra insatser riktar sig till både kvinnor och män samt att effekterna av dem gynnar hela ortens befolkning.

Länsstyrelsen har underlättat för företagarna i skärgården generellt genom att upphandla värdetransporter och erbjuda inlämning av dagskassor under sommarsäsongen 2014. Den utvärdering som gjorts av värdetransporterna var mycket positiv, de flesta av företagarna ser detta som enda lösningen på ett stort problem både vad gäller säkerheten samt tidsaspekten. Att lämna sin dagskassa tar ibland en hel arbetsdag i restider till och från ön och värde- transporterna spar mycket arbetstid och skapar en känsla av säkerhet under en extremt pressad högsäsong. Länsstyrelsen har fått statistik från värdetransportören och kan se att tjänsten har nyttjats flitigt.

Länsstyrelsen arbetar aktivt med att finna olika mobila betaltjänstlösningar som kan vara lämpliga att använda i skärgården. Vi har fortfarande en undermålig IT-infrastruktur i

skärgården men har sett goda resultat av den wifi-zon som installerats på Utö i Haninge kommun innan sommaren. Vi arbetar för fler liknande projekt på andra öar i Stockholms skärgård. Wifi-zonen underlättar inte bara för andra typer av betalningar utan avlastar även 3G- och 4G-näten som vanligtvis går ner vid överbelastningar under högsäsong samt att zonen skapar en virtuell marknadsplats för företagarna. Dessutom har tillgång till trådlöst internet idag blivit en infrastruktur som boende och besökare förväntar sig ska finnas.

Tillgången till kommersiell service är stor av betydelse för besöksnäringen i Stockholms skärgård, både ur företag- och besökar- perspektiv. Länsstyrelsen deltar i arbetet för att Stockholms skärgård ska utvecklas till en inter- actionellt konkurrenskraftig hållbar destination. Här är en förutsättning är att skärgården kan erbjuda tillgång till dagligvaror och drivmedel, liksom att det är möjligt att utveckla aktiviteter och andra erbjudanden utifrån tillgång till modern informationsteknik.

Uppdrag 39 – Betaltjänster

Detta uppdrag redovisas huvudsakligen till Länsstyrelsen i Dalarna genom den årliga bevakningsrapporten.

Länsstyrelsen i Stockholm ser inga större skillnader i årets bevakning av tillgången till grundläggande betaltjänster i länet jämfört med år 2013. Länsstyrelsen gör bedömningen att tillgången till grundläggande betaltjänster i Stockholms läns glesbygd fortfarande är mycket begränsad och inte kan anses tillfred- ställande. Då det saknas marknadsmässiga krafter som kan bära ansvaret för grundläg- gande betaltjänster i Stockholms läns glesbygd är behovet av statliga insatser av avgörande betydelse. Den största problematiken ligger i Stockholms skärgård, med förklaring i de geografiska förutsättningar som skärgården präglas av. Länsstyrelsen ser skillnader mellan öarna och dess möjlighet att hantera och er- bjuda grundläggande betaltjänster, mycket kopplat till lokalt engagemang samt olika systemleverantörer. Möjligheten att ta ut kontanter samt att lämna dagskassor är de tjänster som Länsstyrelsen identifierar som viktigast.

Under sju veckor av högsäsongen 2014 har dagskassor hämtats på ett tjugotal öar genom Länsstyrelsens upphandling, resterande veckor är det upp till företagarna själva att resa och lämna dem. Något som försvårats ytterligare av att många bankkontor i skärgårdskommunerna har slutat att hantera kontanter. Ofta tar ett sådant ärende en hel arbetsdag sett till restid, passning av bankens öppettider samt turlista för båttrafiken.

Under 2012 och 2013 installerades så kallade recyclingmaskiner på fyra ställen i Stockholms skärgård. Under 2014 har dessa maskiner varit ur funktion på grund av att leverantörens samarbetspartner fått sina tillstånd indragna från Finansinspektionen. Således har recyclingmaskinerna inte tillhandahållit den service i form av dagskasseinsättning, kontantuttag samt räkningsbetalningar som de var tänkta för. Vi gör ändå bedömningen att kontantuttagen löst sig till viss del med hjälp av lokalt engagemang där handlare låtit boende och besökare göra uttag i kassan.

Länsstyrelsen uppskattar även att skärgårdens kontantmängder är fortsatt höga efter den slutrapport som inkommit från leverantören av värdetransporttjänsten samt att andelen kortköp ökat marginellt, med cirka fem procent, under 2014. I årets bevakning har vi sett en fortsatt minskning av antalet bankomater, varav många frånfall finns i länets skärgårdskommuner. Vi bedömer även i år att det kommer att finnas ett ökat behov av olika typer av mobila betal-tjänster och IT-infrastruktur som säkerställer dess möjlighet att fungera.

Tabell 3.1 Kostnader för strukturfonds-administrationen, programperiod 2007–2013

STRUKTURFONDS-ADMINISTRATION (TKR)	AN-SLAG (5:1)	ÖVRIG FINANSIERING	ÅRS-ARBETSKRAFTER
Totala kostnader och årsarbetskrafter för strukturadministration	0	0	0
varav Förvaltande myndighet	0	0	0
varav Attesterande myndighet	0	0	0
varav Kontroller i territoriella program	0	0	0

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Agresso

Tabell 3.2 Länsfakta inom EU-stöd

UTBETALADE BIDRAG, SUMMA (TKR)	2014	2013	2012
Bidrag, vilka länsstyrelsen fattar beslut om och betalar ut	0	0	0
varav Artikel 33 (inom mål 1-området)	0	0	0
Bidrag, vilka länsstyrelsen inte fattar beslut om, men betalar ut	0	0	0
Bidrag, vilka länsstyrelsen har fattat beslut om, men där Jordbruksverket har gjort utbetalningen	282 226	262 498	306 543
Fiskeriprogrammet	1 307	1 442	8 100
Landsbygdsprogrammet	114 778	97 443	146 502
varav Leader	10 020	7 159	9 798
varav miljöersättningar	46 737	50 647	51 008
varav kompensationsbidrag (LFA)	1 678	1 708	1 763
varav företagsstöd	14 350	17 595	20 688
varav projektstöd	30 754	16 096	53 817
varav miljöinvesteringar	9 458	4 237	1 778
Gårdsstöd	166 924	160 617	159 575

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Agresso, Jordbruksverket

KOMMENTARER TABELL 3.2

Några nya beslut om stöd har inte varit möjligt att fatta under 2014. Skälet är att det nya Landsbygdsprogrammet och Fiskeprogrammet 2014–2020 ännu inte har beslutats av EU. Arbetet har under 2014 berört utbetalningar för de ärenden som ska slutredovisas inom Landsbygdsprogrammet och Fiskeriprogrammet för 2007–2013. Ett arbete som även kommer fortgå under delar av 2015. Det rör sig om ett stort antal ärenden och till 2015 återstår cirka 150 ärenden. Förändringen för utbetalda medel visar en ökning för alla stöd med undantag för företagsstöd och fiske. Minskningen avseende företagsstöd beror på att flera ansökningar återtagits beroende på tidsbrist att inte hinna göra investeringen innan slutdatum eller på vikande lönsamhet varför investeringen inte blir av. När det gäller fiske har inga nya stöd kunna beviljats och det är endast utbetalningar som genomförts på tidigare beslutade ärenden. För övriga stöd beror ökningen på att slutdatum har uppnåtts och slutredovisning ska lämnas in. Projektstöd innehåller till stor del stöd till bredband. Under 2014 har det varit en mellanperiod avseende fiskeriprogrammet eftersom tidigare period sträckte sig mellan 2007–2013 och implementeringen av den nuvarande, 2014–2020, har försenats. Utbetalningen av gårdsstödet är 2014 lite högre beroende på att växelkursen gentemot euron var bättre 2014 jämfört med 2013 och 2012. Utbetalningen för miljöersättningarna har minskat då färre har kunnat söka utbetalning 2014

eftersom en del åtaganden löpte ut 2013 och lantbrukarna har inte haft möjlighet att söka nya åtaganden 2014 då det gamla landsbygdsprogrammet var stängt för nyansökningar.

Länsstyrelseinstruktion 5§

7. Länsstyrelsen ska i sin verksamhet verka för att förenkla för företag

Länsstyrelsen i Stockholm har deltagit i regeringsuppdraget "Förenkla på riktigt" som Länsstyrelsen i Kronobergs län har i uppdrag att samordna. Avgränsning och konkretisering för det fortsatta arbetet togs fram i oktober 2013. Utgångspunkter i uppdraget var att perspektivet "förenkla för företag" ska integreras i befintliga processer (inte göras parallellt) samt att lean-perspektivet ska tas in både i organisationen kring uppdraget och i de åtgärder som föreslås. Att förenkla för företag är ett arbete som behöver ske kontinuerligt. Frågor om bemötande och effektivitet är centrala i den stora satsning på lean som Länsstyrelsen genomför. Positiva effekter och resultat av lean-arbetet kommer också att komma företagen till del, inte minst vad gäller handläggning och beslut.

Bemötande

Tre forumspel har genomförts för totalt 75 personer från samtliga avdelningar på

Länsstyrelsen. Forumspelen har gett tillfälle till reflektion kring bemötandet av våra kunder, har uppskattats mycket och efterfrågas fortsatt framöver. Det första forumspelet gjordes tillsammans med lean-konsulter. De två andra forumspelen genomfördes för deltagare i lean-piloter.

Information

Länsstyrelsen har under året arbetat vidare med språkutvecklingen om hur man skriver enkla, korrekta och begripliga texter i arbetet med utgångspunkt från länsstyrelsernas webbaserade utbildning "Att skriva bättre".

På startsidan för Länsstyrelsens webbplats har länken "För företag" lagts till. Den leder till en sida där de viktigaste länkarna för företagare samlats, för att ge en god överblick.

En kartläggning av förutsättningarna för ett aktivt deltagande på en regionsida under Verksamt.se kartlades under hösten 2014, utifrån företagens behov kopplat till företagsfrämjarnas behov. En rapportering av resultaten skedde den 19 november tillsammans med Tillväxtverket. Cirka 25 företagare och företagsfrämjare närvarande och fick möjlighet att kommentera och nyansera resultaten. En slutlig rapport överlämnades 1 dec 2014. Utifrån den kommer beslut om prioritering att tas och en lämplig process framåt att planeras. Resultatet lämnas över till Tillväxtverket som ansvarar för att ta fram en kravspecifikation.

Infrastrukturplanering

PRESTATIONER (VOLYMER OCH KOSTNADER) AVSER VERKSAMHET 34*	2014	2013	2012
Årsarbetskrafter män ¹⁾	1,94	4,01	5,09
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	3,23	2,52	1,98
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	1,37	1,79	1,90
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	8 597	11 303	10 669
Andel av totala verksamhetskostnader (%) ²⁾	2,04	2,75	2,79
Antal ärenden, inkomna och upprättade	45	49	58
Antal beslutade ärenden	43	40	61
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	5	0	3
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	2 005	0	0

¹⁾ 1 årsarbetskraft = 1 760 timmar

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl OH exkl. resurssamverkan. Uppgiften hämtas från tabell B.

Kommentarer till tabellen

Minskade verksamhetskostnader inkl. OH beror på att konsultkostnaderna har minskat med cirka 1,7 miljoner för sakområdet (projektet SATSA II) samt på föräldradigheter.

Bidragsutbetalningen på 2 005 tkr avser bidragsutbetalning till Stockholms läns landsting i samband med att projektet SATSA II avslutas.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Bredbandsinfrastruktur

Länsstyrelsen har betalat ut drygt 33 miljoner kronor i stöd till utbyggnad av bredbandsinfrastruktur på landsbygden, inom ramen för Landsbygdsprogrammet. Detta medfinansierades av Post- och Telestyrelsen (PTS) med drygt 6,3 miljoner kronor.

Under 2014 har två beslut tagits om stöd till anläggning av kanalisation. Inga nya beslut om stöd för bredband inom Landsbygdsprogrammet har tagits eftersom det är sista året i programperioden. Antalet ansökningar om utbetalningar har ökat betydligt jämfört med föregående år till följd av att beviljade bredbandsprojekt skulle avslutas och slutredovisas innan årets slut. Två deltidsresurser handlägger stöd till bredband och kanalisation.

Länet har intensifierat arbetet med att ta fram en regional digital agenda i bred samverkan med kommuner, kommunförbundet, landstinget, akademi och näringsliv. Prioriteringar av bredbandsstödet i den regionala handlingsplanen för nästa landsbygdsprogram tas fram i dialog med länets kommuner och utifrån länets bredbandskartläggning. En utvecklingsledare

arbetar med strategiska bredbandsfrågor och digital agenda och resurser har avsatts för delfinansiering av en förstudie genom Europeiska regionala utvecklingsfonden, samt för extern konsultation och skärgårdssamordning.

Nästan 75 procent av Stockholms läns invånare hade tillgång till snabbt bredband enligt PTS senaste kartläggning. Det gör länet till Sveriges mest uppkopplade, undantaget boende utanför tätorterna. Upp till 3 000 boende på landsbygd och i skärgården kan inom kort få tillgång till snabbt bredband i hemmen genom beviljade stöd från Länsstyrelsen. Projekten möjliggör också fortsatt expansion.

Länsplan för regional transportinfrastruktur

Länsstyrelsen i Stockholms län är ansvarig upprättare av länsplan för regional transportinfrastruktur, enligt förordning (1997:263). Efter det att regeringen beslutat om slutliga ekonomiska ramar fattade Länsstyrelsen i maj 2014 beslut om ny länsplan för perioden 2014–2025, i enlighet med regeringens direktiv N2012/6395/TE N2012/6434/TE (delvis), bilaga 4. Vidare följer Länsstyrelsen kontinuerligt genomförande av länsplanen, bland annat genom deltagande i åtgärdsvalsstudier samt avstämningsmöten med Trafikverket och Stockholms läns landsting (som tar emot en stor statlig medfinansiering från länsplanen).

Övriga aktiviteter

”Trafiksatsning Stockholm” är samlingsbegreppet för de gemensamma satsningar som Länsstyrelsen tillsammans med Trafikverket, Stockholms stad, Trafikförvaltningen vid Stockholms läns landsting samt Kommunförbundet Stockholms Län gör för att kommunicera om bättre framkomlighet i Stockholmsregionen. Fram till 2025 görs investeringar för sammanlagt cirka 112 miljarder kronor på kollektivtrafik, vägar samt cykel- och gångvägar. Genom webbplatsen trafiksatsningstockholm.se kommunicerar projektet brett om helheten, vad som görs och varför.

”En bättre sats” är ett samarbete under Mälardalsrådets ledning som samlar länsplanupprättarna och de regionala kollektivtrafik-

myndigheterna i Stockholms, Uppsalas, Västmanlands, Örebro, Södermanlands, Gotlands och Östergötlands län. Syftet är att arbeta för gemensamma mål för trafik och regional utveckling. Under 2014 har ett större arbete påbörjats för att ta fram underlag inom olika teman för en kommande storregional systemanalys som underlag inför nästa åtgärdsplanering av trafikinfrastrukturen.

Länsstyrelsen deltar aktivt vid den fysiska planläggningen av nya vägar, järnvägar, spårvägar och tunnelbana. I Länsstyrelsens formella roll, enligt väglagen och lagen om byggande av järnväg, ingår att fatta beslut om betydande miljöpåverkan, godkänna projektens miljökonsekvensbeskrivningar samt skriva ett slutligt yttrande inför Trafikverkets fastställande av en färdig väg- och järnvägsplan.

Under hela planläggningsprocessen ska den som avser bygga väg eller järnväg – i huvudsak Trafikverket och Trafikförvaltningen (SLL) – samråda med Länsstyrelsen om vägens eller järnvägens lokalisering och utformning i detalj. Vi bevakar att nödvändig hänsyn tas till allmänna intressen såsom riksintressen, naturvårdsföreskrifter, miljö kvalitetsnormer med mera. För de projekt som bedömts medföra betydande miljöpåverkan sker även samråd om miljökonsekvensbeskrivningens omfattning och innehåll.

En rad samarbetsgrupper och projekt bedrivs i olika konstellationer mellan de regionala parterna Länsstyrelsen, Trafikverket, Stockholms läns landsting, Kommunförbundet Stockholms Län samt länets kommuner. Exempel på detta är Trafikdirektörsgruppen och Trafikberedningen för vilka Länsstyrelsen är sammankallande.

Den 9–10 april 2014 stod Länsstyrelsen Stockholm värd för en rikstäckande utbildning i väglagen och lagen om byggande av järnväg. Utbildningen genomfördes tillsammans med Trafikverket och vände sig till handläggare inom alla 21 länsstyrelser. Syftet var att öka kunskapen, utbyta erfarenheter och få en samsyn kring tillämpningen av aktuella lagrum i vårt arbete med väg- och järnvägsplaner ute i landet. På utbildningen deltog cirka 60 handläggare och alla 21 länsstyrelser var representerade.

Hållbar samhällsplanering och boende

PRESTATIONER (VOLYMER OCH KOSTNADER) AVSER VERKSAMHET 40* OCH 41*	2014	2013	2012
Årsarbetskrafter män ¹⁾	9,96	11,67	11,62
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	34,86	36,35	36,19
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	11,88	13,14	12,89
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	52 590	56 962	47 196
Andel av totala verksamhetskostnader (%) ²⁾	12,46	13,88	12,32
Antal ärenden, inkomna och upprättade	3 780	3 848	3 794
Antal beslutade ärenden	3 616	4 479	4 015
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	19	27	30
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr) ³⁾	57	0	0
Brukarundersökning			
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 402, Detaljplaner ⁴⁾	50	60	52
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 4031, Överklagande detaljplaner ⁵⁾		41	25
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 4032, Överklagande lovärenden ⁶⁾	41	41	30

¹⁾ 1 årsarbetskraft = 1 760 timmar

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl OH exkl. resurssamverkan. Uppgiften hämtas från tabell B.

³⁾ Uppgifterna i ovanstående tabell omfattar verksamheterna 40* och 41*

⁴⁾ Nöjdindex brukarundersökning-verksamhet 402, Detaljplaner. Genomsnitt för deltagande länsstyrelser är 60.

⁵⁾ Nöjdindex för verksamhet 4031 från länsstyrelse-gemensam brukarundersökning 2014. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för deltagande länsstyrelser är 45.

⁶⁾ Nöjdindex för verksamhet 4032 från länsstyrelse-gemensam brukarundersökning 2014. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för deltagande länsstyrelser är 48.

Kommentarer till tabellen

Verksamhetskostnaderna har minskat 2014 jämfört med 2013. Det beror på att under 2013 gjordes extra satsningar för att korta handläggningstiden för överklagade plan- och byggärenden. Antalet beslut har minskat samtidigt som antalet inkomna ärenden är marginellt färre.

Länsstyrelsen i Stockholms län har, till skillnad från övriga län, valt att göra en brukarundersökning inom området detaljplaner (402) även i år. Svarsfrekvensen var 78 procent. De områden som fått bättre resultat i undersökningen jämfört med föregående år är ”bemötande”, ”engagemang” och ”kontakt via telefon”. Störst potential till förbättring finns inom området ”nöjd med handläggningstider”.

Brukarundersökningen avseende överklagade beslut inom plan- och byggområdet (4032) resulterade i goda omdömen. Bland annat kring ”bemötande”, ”tillgänglighet”, ”tillhandahållande av information”, ”engagemang och intresse” samt ”motivering av de beslut som länsstyrelsen fattar”. De som varit i kontakt med Länsstyrelsen var mindre nöjda

med handläggningstiderna och möjligheten att nå rätt person via telefon. I en brukarundersökning för överklagade lovärenden var målsättningen att genomföra 75 intervjuer per län. Målet nåddes. Nöjd-index för Länsstyrelsen i Stockholm var 41, vilket är sju enheter under det genomsnittliga resultatet för samtliga länsstyrelser. Störst andel höga omdömen fick ”besökt webbplatsen”, ”kontakt via telefon” och ”bemötande”. Förbättringsområden är ”totalt sett nöjd” och ”handläggningstiden”.

Länsstyrelsen kommer utifrån resultatet av 2014 års brukarundersökning arbeta vidare med att ta vara på våra styrkor samt göra förbättringar inom de områden där vi har fått lägre betyg.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Stockholms län växer snabbt, vilket ställer stora krav på samhällsplaneringen. Länsstyrelsen har fastställt långsiktiga mål för verksamheten. I verksamhetsplanen för perioden har dessa konkretiserats. Målen avser rättsäker och effektiv handläggning samt att främja ett långsiktigt hållbart samhällsbyggande där bostadsförsörjningen ska hålla jämna steg med befolkningsökningen.

Länsstyrelsens mål för 2014 har inte till alla delar helt uppnåtts men handläggningstiderna för samtliga ärenden inom detaljplane- och bygglovsprocessen har förbättrats jämfört med 2013. Särskilt kraftig förbättring har skett inom överklagandeområdet där handläggningstiderna halverats jämfört med 2013. Det krävs ytterligare insatser för att korta handläggningstider vid samråd kring kommunernas detaljplaner och översiktsplaner samt för att främja ett långsiktigt hållbart bostadsbyggande. Under året har vi arbetat med processutveckling enligt lean-modellen för detaljplaneprocessen och översiktsplaneprocessen.

Havsplanering

Inom Länsstyrelsen pågår ett samarbete med att bygga upp kompetens och rutiner för att bistå Havs- och vattenmyndigheten i havsplaneringsarbetet, enligt regleringsbrevsuppdrag 55 i RB 2014. För mer information

om uppdraget se under avsnitt Naturvård samt miljö- och hälsoskydd.

Regional- och översiktsplanering

I Stockholms län har den fysiska planeringen en tydlig roll i kommunernas arbete med samhällsutveckling. Kommunernas översiktsplaner ger god vägledning för utvecklingen i kommunen där också den regionala utvecklingsplanen RUFS 2010 fungerar som utgångspunkt för planeringen. Under framtagandet av RUFS 2010 har kommunerna haft stor möjlighet att påverka planens inriktning med följden att det finns en samsyn kring planen och länets utveckling. Regionplanen är vägledande för kommunernas översiktsplanering och utgör underlag för Länsstyrelsens skyldighet att enligt plan- och bygglagen se till att mark- och vattenanvändningsfrågor som angår flera kommuner har samordnats på ett lämpligt sätt i översiktsplaner och detaljplaner.

RUFS 2010 är även regionalt utvecklingsprogram enligt förordning (2007:713) om regionalt tillväxtarbete. Länsstyrelsen bedömer att det finns ett stort samband mellan kommunernas planering och det regionala tillväxtarbetet. Det ömsesidiga beroendet har utvecklats över tiden.

Samtliga av länets 26 kommuner har kommunomfattande översiktsplaner som har antagits eller aktualitetsförklarats under de två senaste mandatperioderna. För att konkretisera översiktsplanen inför detaljplanläggning arbetar samtliga kommuner med att ta fram fördjupningar av översiktsplanen och/eller program för detaljplan. Under 2014 har det pågått kommuntäckande översiktsplanering i flera av länets kommuner. Länsstyrelsen har lämnat fem granskningsyttranden inför kommunernas antagande av översiktsplanerna och två samrådsyttranden. Länsstyrelsen har också lämnat två samrådsyttranden gällande fördjupningar och tillägg till kommunernas översiktsplaner. Under våren 2014 lämnades även så kallade sammanfattande redogörelser till länets kommuner avseende respektive kommunomfattande översiktsplans aktualitet.

Under hösten redovisades Länsstyrelsen regleringsbrevsuppdrag 45 (2014), om hur regionala mål, planer och program med fokus på områdena infrastruktur och miljö/natur fått

genomslag i kommunernas planering. Det skedde i en länsstyrelsegemensam workshop med Boverket. När det gäller de nationella miljömålen arbetar Länsstyrelsen aktivt inom ramen för den Regionala miljömålsdialogen, vilket också redovisades under workshopen. Länsstyrelsen anser att den regionala utvecklingsplanen RUFS 2010 i Stockholms län i stor utsträckning har omsatt de nationella mål som rör samhällsbyggandet till regional nivå – genom utvecklingsplanens vision, mål och strategier och genom den mark- och vattenanvändning och bebyggelsestruktur som förespråkas i planen. I arbetet med att ta fram en ny regionplan finns tillfälle att diskutera vidare vad de nationella målen betyder för samhällsplaneringen i Stockholmsregionen.

Arbetet med att ta fram gemensamma planeringsförutsättningar för Bromma flygplats tillsammans med Trafikverket, Stockholms stad och Swedavia har fortsatt under 2014. Syftet är att klarlägga de speciella förutsättningar som råder för flygverksamheten och stadens utveckling i närliggande områden. Arbetet är en del i att klargöra förutsättningarna för ytterligare bostäder i områden som berörs av flygplatsens influensområde.

Tillsynsvägledning och uppföljning enligt plan- och bygglagen

Behovet av vägledning om plan- och bygglagen, PBL, har varit fortsatt stort under 2014. Länsstyrelsen har arbetat med samrådsyttranden i planärenden. Länets kommuner träffar Länsstyrelsen regelbundet för samråd om aktuella och specifika plan- och byggfrågor.

I syfte att underlätta kommunernas arbete anordnar Länsstyrelsen årligen ”Öppet hus” för kommunala tjänstemän. 2014 års ”Öppet hus” har dock framflyttats till januari 2015 på grund av de många ändringarna i PBL som träder i kraft vid årsskiftet. Länsstyrelsen förmedlar även information genom nyhetsbrevet ”Samhällsbyggnad & miljö”. Sammantaget har sex nummer getts ut under 2014.

Inom ramen för tillsynsvägledningen till kommunernas byggnadsnämnder har en enkät skickats ut. Enkäten är länsstyrelsegemensam och görs i enlighet med redovisningen av regleringsbrevsuppdrag 43 och 44, del 1. Årets enkät hade särskilt fokus på hur

byggnadsnämnderna tillämpar lagstiftningen om enkelt avhjälpta hinder och tillgänglighet. Länsstyrelsen följer även hur kommunerna tillämpar reglerna om strandskydd enligt miljöbalken i plan- och byggärenden

Fastighetsbildning med mera

Länsstyrelsen bevakar att allmänna intressen tillgodoses i lantmäteriförrättningar. För samrådsproceduren har Länsstyrelsen och lantmäteriet en överenskommelse om principer för när samråd ska ske. Samrådsmöten hålls varannan vecka. Oftast lämnas samrådssvar muntligt vid mötet, och dokumenteras av lantmätaren. Under 2014 hölls 25 samrådsmöten där cirka 140 ärenden omfattades. (2013: cirka 105 st). Länsstyrelsen har under 2014 skrivit under 84 så kallade godkännanden, när en förrättning har avslutats. (2013: cirka 150 st). Länsstyrelsen har under året överklagat två fastighetsbildningsärenden.

Bostadsförsörjning

Det regionala behovet av bostäder är ett tillskott på minst 16 000 bostäder per år. Länsstyrelsen har under året analyserat och följt utvecklingen på bostadsmarknaden. Genom bland annat rapporter och seminarier bidrar Länsstyrelsen till en samsyn om hur en hållbar utveckling på bostadsmarknaden kan nås. Planerade insatser för 2014 genomfördes.

Bostadsmarknadsenkäten genomfördes och besvarades av samtliga kommuner i länet. Materialet kvalitetssäkrades och sammanställdes i en rapport till kommuner och andra aktörer. Enkätens syfte är att ge en bild av kommunernas syn på hur bostadssituationen ser ut i länet. Under året har Länsstyrelsen också medverkat i Boverkets arbetsgrupp för att utvärdera och justera den nya bostadsmarknadsenkäten som sjösattes i december 2013.

Utifrån bostadsmarknadsenkäten och kompletterande intervjuer med byggherrar och andra aktörer har vi gjort en analys för att ge en regional bild av situationen på bostadsmarknaden. Analysen publicerades i rapporten 2014:12 ”Läget i länet – bostadsmarknaden i Stockholms län 2014”.

Länsstyrelsen arrangerar tillsammans med Stockholms läns landsting och Kommunförbundet Stockholms Län ”Öppet forum för boendeplanering”, för kunskapsförmedling och erfarenhetsutbyte mellan kommuner och andra viktiga aktörer på länets bostadsmarknad. Detta år arrangerades en nätverksträff med tema bostäder för nyanlända. Vidare fortsatte samverkan under året mellan Länsstyrelsen, Kommunförbundet Stockholms Län, Stockholms läns landsting och Stockholms stad i syfte att bidra till en god bostadsförsörjning i länet. I år anordnades bland annat fyra nätverksträffar för stadsbyggnadschefer och bygg- och bostadsbolag. Vi har vidare anordnat två nätverksträffar för personer som arbetar med bostadsförsörjningsfrågor i länets kommuner. En av dessa träffar handlade om den reviderade bostadsförsörjningslagen. I några kommuner pågår arbete med att ta fram nya riktlinjer. Länsstyrelsen har bjudits in att samråda med sju kommuner. I två av dessa har Länsstyrelsen lämnat skriftliga yttranden.

Länsstyrelsen deltar i det regionala samarbetet för att tillskapa 6 000 nya studentbostäder till år 2017. Arbetet leds av Akademiska hus och går under namnet ”Sthlm6000+”.

Tillsammans med Stockholms universitet driver Länsstyrelsen ett praktikprogram för studenter som studerar samhällsplanering. Det har efterfrågats av branschen och kommunerna som en del i arbetet för att förbättra kompetensförsörjningen i länet. Under året fick nio studenter praktik genom Länsstyrelsens program.

Varje år ska allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolag lämna uppgifter om beslutade värdeöverföringar och hur de har beräknats. Uppgifterna lämnades till Länsstyrelsen som sedan gjort en bedömning av hur eventuella överföringar förhåller sig till reglerna. Länsstyrelsens rapport lämnades till Boverket.

Under 2012 redovisade Stockholms läns landsting Stockholmsregionens behov av nya bostäder, med fördelning på länets kommuner (S2012/4203/PBB). Länsstyrelsen har i enlighet med regleringsbrevsuppdrag 44 följt upp hur många bostäder som byggts i respektive kommun. Fem länsstyrelser fick i uppdrag att inventera icke ianspråktagen detaljplanlagd mark för bostadsändamål och Länsstyrelsen i

Stockholm inventerade antalet outnyttjade detaljplaner för bostäder i hälften av länets kommuner. Uppdraget redovisades till Regeringskansliet.

Länsstyrelsen har också gett råd, stöd och information om hur kommuner och byggherrar kan arbeta med jämställdhet kopplat till bostadsförsörjning och bostadsbyggande. Det har bland annat skett genom en föreläsning om jämställdhet. När översiktsplaner granskas i samrådskedet bevakas att sociala frågor samt jämställdhets- och trygghetsfrågor finns upptagna. Länsstyrelsen har också deltagit i handläggningen av Boverkets stöd till utvecklingsprojekt för jämställda offentliga miljöer i städer och tätorter.

Hemlöshetsuppdraget

Länsstyrelsen har ett treårigt regeringsuppdrag att stödja länets kommuner i arbetet med att motverka hemlöshet, i synnerhet bland barnfamiljer. Under året har arrangerats ett seminarium under hemlöshetssamordnarens slutkonferens i Västerås. Därutöver har vi arrangerat en regional konferens om hemlöshet och utestängning från bostadsmarknaden riktad mot länets kommuner och bostadsbolag samt en konferens för personliga ombud som arbetar uppsökande mot hemlösa.

Tillsammans med hemlöshetssamordnaren har Länsstyrelsen besökt Stockholms stad. Merparten av stadens stadsdelar samt socialborgarrådet och chefen för stadsövergripande frågor på socialförvaltningen var då representerade på mötet. Tillsammans med hemlöshetssamordnaren har vi även besökt Nacka kommun. Länsstyrelsen har också deltagit i ett rundabordsamtal på Socialstyrelsen kring hemlöshet och utestängning från bostadsmarknaden tillsammans med Boverket, Kronofogdemyndigheten, SABO och RFHL.

För länsstyrelsernas alla kontaktpersoner för hemlöshetsuppdraget har också arrangerats en länsstyrelsegemensam konferens. Internt har ett nätverk bildats där olika sakkompetenser finns representerade, bland annat för att belysa hemlöshetsfrågor hos nyanlända.

Stödhantering

Efterfrågan på bidrag för åtgärder mot radon, för äldreboendestäder och solceller ligger på samma nivå som 2013. De medel som Länsstyrelsen har tilldelats för investeringsstöd till solceller har begränsat bidragsgivningen. Det har i sin tur inneburit att solcellsinstallationer inte genomförts eller har skjutits på framtiden. För att maximalt nyttja de pengar vi tilldelas följer vi upp projekt som beviljats stöd. I de fall projektet inte genomförs har vi återkallat besluten vilket möjliggjort nya ansökningar. Ansökningarna handläggs i enlighet med en prioriteringsordning som innebär att beslut tas i turordning efter vilket år projekten beräknas bli påbörjade.

Installerad effekt i projekt som fått solcellsstöd är sammanlagt 1 291 kW varav 431 kW avser installationer på småhus. 858 kW har beviljats till företag och myndigheter.

Av tolv beviljade ansökningar om investeringsstöd för äldreboendestäder under 2014 gällde en trygghetsboendestäder och resterande särskilda boenden för äldre. I många ansökningar om investeringsstöd till äldre- eller trygghetsboendestäder uppfylls inte kraven på användbarhet, tillgänglighet och arbetsmiljö. Därför kontrollerar vi detta särskilt och ofta rättar byggherren till bristerna efter ett påpekande, men i vissa fall avslögs ansökningarna av denna anledning. För att undvika förgäves projektering tar vi ofta emot byggherren i ett tidigt skede för information om förutsättningarna för stöd.

Indikatorer

Samhällsplanering, bostadsförsörjning, byggande samt konsumentpolitik utgiftsområde 18¹⁾

DETALJPLANER	2014	2013	2012	2011	2010
Antal överprövade detaljplaner		9	4	5	3
Antal upphävd detaljplaner		3	2	2	1
STRANDSKYDDSDISPENSER	2014	2013	2012	2011	2010
Antal strand-skyddsdispenser som Länsstyrelsen har överprövat		85	123	116	120
Antal strand-skyddsdispenser som Länsstyrelsen har upphävt		67	96	51	44

¹⁾ Se avsnitt Resultatredovisning, avsnitt indikatorer
Källa: Boverket, Naturvårdsverket

Kommentar kring ovanstående indikatorer

Detaljplaner

Aktiviteten inom planering och byggande är fortsatt hög i länet. I detaljplaneärenden som under 2014 inkom i samrådsfasen fanns planering för 38 000 bostäder vilket är mer än en fördubbling jämfört med 2013. Där bland fanns planer för drygt 2 300 studentbostäder vilket är en lite förbättring jämfört med 2013. Även om antalet detaljplaner inte ökat så har komplexiteten ökat kraftigt då många detaljplaneärenden om bostäder innehåller konflikter med hälso- och säkerhetsaspekter. Det är frågeställningar som förstärks alltmer, i takt med att kommunerna förtätar i befintliga miljöer med god kollektivtrafik.

Länsstyrelsen hanterade under 2014 totalt 1038 detaljplanerärenden, varav 322 ärenden avsåg antagna detaljplaner. Under året har arbetet med att utveckla myndighetens yttranden i planärenden fortsatt. Handläggningstider för detaljplaner har kortats ner under 2014 med hjälp av en lean-processutveckling. 56,5 procent av detaljplanesamråden har besvarats inom svarstiden under 2014, vilket är en ökning med 11,6 procent jämfört med 2013. När det gäller granskningsärenden har 59,5

procent besvarats inom svarstiden, en ökning med 4,2 procent jämfört med 2013. Arbetet med lean-processutvecklingen fortsätter för att svarstiderna behöver ytterligare förbättras.

Antalet överprövade och upphävda detaljplaner är i princip samma som föregående år och får anses vara litet, sett i förhållande till det totala antalet antagna detaljplaner (322 stycken 2014). Förändringen är av marginellt betydelse och hänger samman med tillfälligheter i enskilda ärenden.

I syfte att reducera antalet detaljplaner som överprövas och upphävs arbetar Länsstyrelsen kontinuerligt med att utveckla vägledning och planeringsunderlag. Översynen av utformningen av Länsstyrelsens planyttranden, som inleddes under 2012, har fortsatt. Syftet är att tydliggöra sådana faktorer som kan medföra att en detaljplan överprövas.

Handläggningstider för överklagandeärenden

Arbetet med att förbättra handläggningstiderna för överklaganden enligt plan- och bygglagen, som inleddes under 2013, har haft stor effekt. Länsstyrelsen har under 2014 nått de i regleringsbrevet ställda målen nästintill fullt ut.

	DETALJPLANER 4031		BYGGLOV OCH FÖRHANDS- BESKED 4032	
Mål enligt reglerings- brev	Inom 90 dagar (75 %)	Inom 150 dagar (90 %)	Inom 120 dagar (75 %)	Inom 180 dagar (90 %)
Utfall 2014	87,5 %	98,6 %	74,1 %	92,8 %

Strandskyddsdispenser

Antalet inkomna strandskyddsdispenser är fortsatt högt. Under 2014 hanterade Länsstyrelsen 572 ärenden. Den 1 september 2014 ändrades miljöbalken, så att strandskyddet vid små sjöar och vattendrag lättare kan upphävas. Några propäer om upphävt strandskydd vid små sjöar och vattendrag har inte inkommit till Länsstyrelsen under året. Vid prövning av ansökningar om strandskyddsdispens var behovet av vägledning för

tillämpning av strandskyddsbestämmelserna i miljöbalken fortsatt stort under 2014.

Siffrorna som redovisas i tabellen ovan visar antalet inledda överprövningar av kommunala beslut samt antalet beslut som helt eller delvis har upphävts. Noteras bör att det är vanligt att ett beslut innehåller flera åtgärder som medgivits dispens. Värt att notera är även att antal överprövade beslut avser år, medan antal helt eller delvis upphävda beslut även avser ärenden inledda tidigare år, och därför inte är jämförbara. Antalet överprövade kommunala beslut om strandskyddsdispenser är i princip konstant sedan flera år tillbaka. Förändringen kommer att analyseras i samband med att statistik redovisas till Naturvårdsverket. Antalet kommunala dispenser är i princip oförändrad. Länsstyrelsen har genomfört vägledande insatser i syfte att försöka minska antalet dispenser som överprövas och upphävs. Bland dessa märks tydliga överprövningsbeslut med information kring lagtillämpning och en checklista som upprättats som underlag för kommunernas dispensbeslut.

Tillsynsvägledning sker genom Länsstyrelsens överprövningsbeslut, som är utformade så att de vägleder kommunerna i tolkning och tillämpning av bestämmelserna. Länsstyrelsen svarar också på frågor från kommunerna och tillhandahåller ett nyhetsbrev om strandskydd för handläggarna.

Återrapportering regleringsbrev

Tabell 4.1

BIDRAG FÖR VILKA LÄNSSTYRELSEN HAR FATTAT BESLUT, MEN DÄR ANNAN MYNDIGHET HAR GJORT UTBETALNINGEN (TKR)	2014	2013	2012
Boverket: Engångsbidrag	78 154	53 592	71 789
Boverket: Periodiska bidrag totalt	0	0	7 376
Totalt	78 154	53 592	79 215
varav Boverket: Nyutbet. periodiska bidrag respektive år	0	0	671

Källa: Boverkets statistikprogram Svanen

KOMMENTARER TABELL 4.1

Det periodiska bidraget – räntebidraget – har upphört. Investeringsstödet till Äldreboenden har ökat då det blivit några fler projekt under året och att de varit mycket stora.

Tabell 4.2

BESLUT OM STÖD (ANTAL FÖRSTA BESLUT)	2014	2013	2012
Reguljära stöd			
Radonbidrag egna hem	720	735	988
Tillfälliga stöd			
Investeringsstöd äldreboenden, m.m.	12	7	12
Investeringsstöd till solceller	59	186	143
Övriga beslut			
Beslut om omprövning	111	153	324
Beslut om avslag/avskrivning	70	81	90
Beslut om återkallande	109	130	130
Beslut om utbetalning	793	831	1 051
Beslut om omprövning efter utbetalning	0	0	4

Källa: Boverkets statistikprogram Svanen

KOMMENTARER TABELL 4.2

Antal inkomna radonansökningar var något färre än 2013. En marginell minskning men vi har hela tiden haft medel för att ta beslut under hela året. Bidraget tas bort från och med år 2015.

En ökning av stödet till Äldreboenden som dock kommer att tas bort och där sista ansökningsdag är den 30 juni 2015, under förutsättning att arbetet var påbörjat senast den 31 december 2014.

Beslut om investeringsstöd till solceller har minskat för att Energimyndigheten minskat bidragsramen i förhållande till 2013 med närmare 1,4 mnkr. Andra bidragande orsaker kan vara större projekt som har rätt till resurskrävande stöd och färre beslut att återkalla som ger medel att återanvända. Många ärenden i kö som väntar på att nya medel ska komma in. Det är minst 1 års väntetid i dag på grund av låg tilldelning av medel medan andra länsstyrelser har medel kvar som inte fördelats under året.

Energi och klimat

PRESTATIONER (VOLYMER OCH KOSTNADER)	2014	2013	2012
AVSER VERKSAMHET 42*			
Årsarbetskrafter män 1)	0,05	0,07	0,20
Årsarbetskrafter kvinnor 1)	4,32	3,48	3,93
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	1,16	0,97	1,11
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	5 766	4 861	5 460
Andel av totala verksamhetskostnader (%) 2)	1,37	1,18	1,43
Antal ärenden, inkomna och upprättade	10	23	4
Antal beslutade ärenden	19	4	3
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	1	0	0
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	1 801	1 450	95

1) 1 årsarbetskraft = 1 760 timmar

2) Andel av total verksamhetskostnad inkl OH exkl. resurssamverkan. Uppgiften hämtas från tabell B.

Kommentarer till tabellen

Under 2014 har antalet årsarbetare ökat som en följd av att såväl klimatanpassning som energi och klimat har utökats med en tjänst vardera. Därför har även verksamhetskostnaderna ökat. Det markant ökade antalet beslutade ärenden och den ökade summan för bidragsutbetalningar under 2014 beror på att besluten kopplade till Klimatmiljonen fattades samt utbetalades i januari 2014. Sju olika projekt som syftar till att minska klimatpåverkan genom energieffektivisering och övergång till förnybar energi, tilldelades medel. Länsstyrelsen har under året fått fortsatta medel från Energi-myndigheten till projektet Samordnade varudistribution på Södertörn (550 tkr).

Andra väsentliga prestationer och resultat

Länsstyrelsen har under året tagit fram den regionala handlingsplanen för klimatanpassning i Stockholms län "Ett robust samhälle", vilken rapporterades till Miljödepartementet i juni 2014.

Vi har också arbetat vidare med att ta fram rekommendationer för ny bebyggelse intill Mälaren med tanke på översvämningsrisk idag och i ett förändrat klimat. Ett nära samarbete i arbetsgruppen med representanter från länsstyrelserna i Uppsala, Södermanland och Västmanland har lett fram till en gemensamt syn på förhållningssätt. Rekommendationerna är sedan årsskiftet ute på remiss hos länets aktörer och förväntas bli antagna under våren 2015.

Arbetet med att ta fram rekommendationer för bebyggelse vid Östersjön har fortsatt. Efter remissbearbetning kommer rekommendationerna att antas under våren 2015.

Under året har flertalet remisser från kommuner och andra myndigheter besvarats. Några av de mer omfattande var Miljöberedningens delbetänkande SOU 2014:50, Svenskt vatten, aktualitetsprövning av region-

planen (RUFs 2010) och om Slussen, där Länsstyrelsen även deltagit i prövningen i Mark- och miljööverdomstolen.

Indikatorer

Allmän miljö- och naturvård utgiftsområde 20¹⁾

FÖRNYBAR ENERGI	2014	2013	2012	2011	2010
Installerad effekt i vindkraftverk (MW)		7	2,1	2,1	1,2
Producerad el som kommer från vindkraft (GWh)		sekretess	sekretess	sekretess	sekretess

¹⁾ Se avsnitt Resultatredovisning, avsnitt indikatorer
Källa: Statens energimyndighet

Kommentar kring ovanstående indikatorer

Förutsättningarna för att anlägga vindkraftverk är jämförelsevis besvärliga genom att länet i många delar är tätbebyggt och även har känsliga områden, speciellt skärgården, där särskilda hänsyn behöver tas. Trots detta har en vindkraftsanläggning uppförts i Norrtälje kommun under året. Anläggningen består av 17 vindkraftverk med en total installerad effekt på 51 MW och en förväntad årsproduktion av 165 GWh. Verken har successivt tagits i drift under hösten 2014.

Återrapportering regleringsbrev

RB 42. Länsstyrelserna ska redovisa insatser och användningen av medel från anslag 1:10 *Klimatanpassning* inom utgiftsområde 20 med anledning av uppgiften att samordna det regionala klimatanpassningsarbetet

Sedan år 2009 har Länsstyrelsen, på uppdrag av regeringen, arbetat med att samordna arbetet med anpassning till ett förändrat klimat på regional nivå. Den långsiktiga målsättningen är att Stockholmsregionen ska vara en robust och klimatanpassad region där

kommuner och andra aktörer tar ett ansvar för att möta klimatförändringarna och vidta åtgärder. Målsättningen på kortare sikt är att

- öka kunskapen om klimatförändringarna hos länets aktörer
- bidra till att den anpassning som behövs och kommer att behövas framöver ska integreras som en naturlig del i Länsstyrelsens och andra aktörers olika verksamhetsområden.

Öka kunskapen om klimatförändringarna hos länets aktörer

Under året har främsta fokus för Länsstyrelsens klimatanpassningsarbete varit att ta fram en regional handlingsplan för klimatanpassning, som innehåller förslag på åtgärder för kommunerna och Länsstyrelsen. Arbetet har varit omfattande och engagerat många av regionens aktörer. Såväl själva processen som den färdiga produkten har bidragit till att öka kunskapen om behovet av klimatanpassning i länet.

Information och utbildning

Att informera och höja kunskapen om klimatförändringarna och dess konsekvenser, samt förmedla behoven av anpassning utgör en betydande del i Länsstyrelsens uppdrag. Som en viktig del av verksamheten anordnas seminarier där olika teman med bäring på klimatförändringars konsekvenser kopplade till Stockholmsregionens utmaningar betonas.

Vid framtagandet av handlingsplanen har såväl interna workshops på Länsstyrelsen, som externa workshops med regionens aktörer hållits. Syftet med dessa var att hitta inriktningen för regionens handlingsplan och att i en bred förankring ta fram innehållet i planen och förslagen på åtgärder.

arrangerade tre workshoppar som speglar de olika huvudområdena i handlingsplanen arrangerades: "Grönplanering och klimatanpassning", "Vatten i ett förändrat klimat" samt "Innovation och klimatanpassning". Totalt sett deltog omkring 100 personer som representerade en stor bredd av aktörer från 20 kommuner, regionala och nationella myndigheter, akademi, näringsliv och branschorganisationer.

Arbetet med att ta fram handlingsplanen förankrades även med Stockholm stad vid ett flertal tillfällen. Det fanns ett stort intresse för frågan och den information och det stöd som Länsstyrelsen kan ge uppskattades. Den färdiga handlingsplanen har tjänat som underlag för kunskapshöjning genom ett flertal föredrag för olika målgrupper, såväl internt på Länsstyrelsen som externt för regionens aktörer. Till exempel presenterades handlingsplanen för länets stadsbyggnadschefer vid ett tillsynsmöte på Arlanda och vid ett forskningsmöte arrangerat av Statens geotekniska institut (SGI).

Kunskapsunderlag

Länsstyrelsen har under de senaste åren tagit fram ett omfattande kunskapsunderlag. Syftet är att förse länets aktörer med tydlig och läns-gemensam information när det gäller de senaste forsknings- och planeringsunderlagen. Det är ett led i den kompetensutveckling som det fortfarande finns stora behov av inom området. Handlingsplanen för klimatanpassning, ”Ett robust samhälle”, ska ses som ett stöd för och en vägledning att komma igång och prioritera bland åtgärder. I handlingsplanen föreslås ett flertal åtgärder där Länsstyrelsen ansvarar för att ta fram kunskapsunderlag. Flera av dessa har vi redan börjat arbeta med under året, till exempel rekommendationer för lägsta bebyggelsenivå, skyfallskartor och kartor över ras- och skred.

Mälarens och Saltsjöns framtid är en av Mälar-regionens strategiskt mest angelägna frågor. Förutom vattnets kvalitet handlar det om samhällets möjlighet att på ett hållbart sätt kunna utvecklas kring Mälaren och Saltsjön. Länsstyrelsen har drivit och varit ledande i arbetsgruppen som har tagit fram rekommendationer för byggande längs Mälarens stränder med hänsyn tagen till översvämningsrisker i ett förändrat klimat. Arbetet har skett i en arbetsgrupp med representanter från länsstyrelserna i Uppsala, Södermanland och Västmanland. Rekommendationerna är sedan årsskiftet ute på remiss hos länets aktörer och förväntas bli antagen under våren 2015.

Länsstyrelsens arbete med motsvarande rekommendationer för byggande vid Östersjö-kusten har fortsatt. Efter remissbearbetning

under året, kommer rekommendationerna att antas under våren 2015. Rekommendationerna ska utgöra underlag och stöd för såväl kommunernas långsiktiga bebyggelseplanering som för länsstyrelsernas granskningar av planärenden, särskilt med hänsyn till klimatiförändringar.

Länsstyrelsen under året startat ett projekt för att ta fram översiktliga lågpunkts- och skyfallskartor över länet. För att säkerställa att planeringsunderlaget blir användbart för målgruppen är kommunernas delaktighet under projektet av stor vikt. Det första pilotgrupps-mötet visade att det finns en stor efterfrågan och entusiasm för detta planeringsunderlag hos de deltagande kommunerna. Länsstyrelsen har också påbörjat ett samarbete med Sveriges geotekniska institut (SGI) och Sveriges geologiska undersökning (SGU), för att ta fram stöd och vägledning till kommunerna när det gäller att bedöma markens lämplighet med avseende på risk för ras och skred. Även i detta projekt kommer ett antal kommuner att engageras.

Samordning och integrering av klimatanpassning i olika sektorsområden

I klimatanpassningsarbetet på Länsstyrelsen medverkar kompetenser från många olika sakområden, bland annat för planfrågor, miljöanalys, samhällsskydd och beredskap, näringslivsutveckling, lantbruk och överklaganden. Genom det tvärsektoriella arbetet har spridningen av kunskap i olika sektorer underlättats. Syftet med detta breda förhållningssätt har dels varit att integrera klimatanpassningsperspektivet i olika verksamhetsområden, dels att inhämta kunskap från andra sakområden och föra in detta i klimatarbetet.

I arbetet med att ta fram handlingsplanen engagerades många internt på Länsstyrelsen, i förberedelserna inför och som deltagare i externa workshoppar, och intresset var stort. Det har gynnat det sektorsövergripande interna samarbetet på Länsstyrelsen. Vi har förankrat och presenterat processen och den färdiga produkten ett flertal gånger för olika målgrupper.

Handlingsplanens fyra inriktningar har också lett till att vi har engagerat många aktörer från olika sektorsområden i regionen. Genom det

tvärssektoriella arbetssättet med klimatanpassningsfrågan arbetar Länsstyrelsen även med att ha goda kontakter med kommuner, näringsliv, branschorganisationer och andra myndigheter.

Stöd till kommunerna

Inom klimatanpassningsarbetet är en av de främsta uppgifterna för Länsstyrelsen att samordna det regionala arbetet och därmed vara ett stöd för kommunerna.

Handlingsplanens främsta målgrupp är kommunerna. Arbetet kring framtagandet, och följande kommunikering har därför varit av stor vikt för att ge kommunerna stöd. Underlag för inriktningarna i handlingsplanen har dels varit Länsstyrelsens kännedom om sårbarheter i länet, dels den sammanställning av kommunernas arbete som rapporterades till Miljödepartementet i oktober 2013. Där framgick kommunernas behov av stöd för sitt vidare klimatanpassningsarbete.

I länet var 20 av 26 kommuner delaktiga i processen att ta fram handlingsplanen. Representanter har deltagit i workshops och bidragit med förslag på åtgärder till planen. Även inom flera av våra olika projekt med att ta fram nya kunskapsunderlag deltar representanter från kommunerna, för att bidra med användarperspektivet och sina konkreta behov.

Länsstyrelsen ger löpande stöd till kommuner som hör av sig med frågor rörande klimatanpassning i fysisk planering eller vid annat behov av stöd. Klimatanpassningsarbetet omfattar även granskning av ärenden i planprocessen för att säkerställa att klimatförändringar och dess konsekvenser beaktas. Det gäller främst risker med planering av bebyggelse nära vatten och i frågor rörande ras, skred och erosion.

Samverkan regionalt och nationellt

Under året har Länsstyrelsen samverkat aktivt med såväl regionala som nationella aktörer. Inom länet har samverkan främst skett inom arbetet med handlingsplanen, där flertalet kommuner, flera myndigheter, branschorganisationer, näringsliv och akademi deltog. Det gav oss såväl värdefull input till handlingsplanen som en möjlighet till förankring av

processen och en kunskapshöjning inom klimatanpassningsområdet.

Varje länsstyrelse svarar för att samordna klimatanpassningsarbetet i det egna länet. För att öka erfarenhetsutbyte och skapa samordningsvinster mellan länen samverkar länsstyrelsernas klimatanpassningssamordnare i ett nationellt nätverk. Nätverket har träffats två gånger under året, en gång på våren där även andra myndigheter såsom SMHI, SGI, Boverket med flera deltog, och en gång på hösten. Inom nätverket finns även arbetsgrupper som fördjupar sig inom olika frågor. Vi har deltagit i arbetsgrupperna inom dagvatten, kommunikation och biologisk mångfald/grönstruktur.

Den regionala samverkan har skett genom dialog med landstinget, som i Stockholms län ansvarar för regionplaneringen, och kommunförbundet. Landstinget och kommunförbundet deltog under framtagandet av handlingsplanen, och ett särskilt avstämningsmöte inom klimatanpassning har genomförts. Länsstyrelsen deltar aktivt i aktualiseringen och så småningom framtagandet av en ny och har där igenom stor möjlighet att påverka kunskapsunderlag, rekommendationer och inriktning kring klimatanpassning.

Inom länet finns även en samverkan mellan de förstudier som bedrivs inom den europeiska regionalfonden. Länsstyrelsen har under året beviljats förstudiemedel för att arbete med att integrera näringslivet i klimatanpassningsarbetet. Under projektets gång har avstämningsmöten med KTH, Stockholms stad, kommunförbundet och landstinget skett. Ett seminarium riktat specifikt till näringsliv har arrangerats, vilket lockade drygt tjugo näringslivsrepresentanter. En fråga som diskuterades var behov av plattformar och mötesformer mellan akademi, näringsliv och offentlig sektor inom klimatanpassning.

På nationell nivå har vi även deltagit i diskussioner kring hur framtida utlysningar inom ”Horisont 2020” bättre kan möta svenska behov. Länsstyrelsen har även deltagit i ett seminarium i den näringslivsdialog som SMHI genomfört i samband med kontrollstation 2015.

Länsstyrelserna kring Mälaren driver tillsammans en arbetsgrupp som diskuterar gemensamma frågor och utmaningar för Mälaren-regionen. Under året har arbetet fokuserats på gemensamma rekommendationer för bebyggelseplanering i sjönära lägen och ett eventuellt samarbete kring lågpunkts- och skyfallskartor.

Även på nationell nivå har det drivits ett flertal olika utredningar och uppföljningar, där Länsstyrelsen har engagerats som remissinstans eller via arbetsgrupper. Länsstyrelsen har deltagit på flera workshops och ingått i arbetsgruppen samt bidragit med information till SMHI:s arbete med "Kontrollstation 2015" och även deltagit i ett referensgruppsmöte om värmeböljor inom ett projekt som FOI driver.

Länsstyrelsen har medverkat som föredragshållare eller som deltagare vid flera konferenser, till exempel "Plan- och bostadsdagarna" i Kiruna, i Almedalen och vid konferensen "Third Nordic international climate change adaption conference" i Köpenhamn. Under den nationella klimatanpassningskonferensen: "Klimatanpassning Sverige 2014" bidrog Länsstyrelsen med två inslag där ett handlade om att presentera länsstyrelsernas arbete med handlingsplanerna. Vi har också presenterat handlingsplanen under en workshop om kulturmiljöer som arrangerades av Riksantikvarieämbetet.

Länsstyrelsen har samverkat med akademien genom att hålla föredrag på en kurs om naturkatastrofer och riskanalys vid Stockholms universitet. Vi har också deltagit som föredragshållare på en konferens om samhällsnytta i samhällsbyggnadsforskningen som arrangerades av Sveriges geotekniska institut (SGI). Flera nationella myndigheter såsom SMHI, FOI, SGU och SGI har önskat samverkan i olika former för att få ta del av erfarenheter och tankar kring användbarhet av användarnytta av deras information.

Medelsanvändning anslag 1:10 klimatanpassning

Under 2014 har cirka 2,9 miljoner kronor använts, ungefärligt fördelat på följande poster:

- löner och andra personalkostnader – 2,8 miljoner kronor

- utställning, seminarieverksamhet, trycksaker och publikationer – 20 000 kronor
- konsulter och externa utredningsuppdrag – 80 000 kronor.

Resultat

Att en av utgångspunkterna för handlingsplanens inriktning var kommunernas behov har lett till ett bra engagemang från kommunerna dels via förra årets uppföljning och det här årets olika workshops där de framfört sina förslag på åtgärder. Det finns ett tydligt intresse att delta i processen och att vara med och bidra. Länsstyrelsen har redan påbörjat flera aktiviteter som föreslås i handlingsplanen, exempelvis att ta fram nya kunskapsunderlag. Förslaget att ta fram kommunala klimatanpassningsplaner diskuteras och vissa kommuner har redan fattat beslut om att genomföra det. Att stötta kommunerna i det arbetet blir en viktig del av nästa års uppgifter.

Under året har kontakterna med nationella aktörer, exempelvis med SMHI inom deras arbete med "Kontrollstation 2015" fördjupats. Även samverkan med andra myndigheter, exempelvis SGI och SGU för att ta fram kunskapsunderlag och vägledningar har blivit tätare. De nationella myndigheterna är angelägna om att deras information ska vara användarvänlig och i denna ansats har de önskat ett utökat samarbete vilket i sin tur ger Länsstyrelsen en möjlighet att på ett tidigt stadium få kunskapsunderlag som är relevant och användbart.

Genom workshops har många av regionens aktörer engagerats i arbetet med att ta fram förslag på aktiviteter till handlingsplanen. Det har resulterat i ökad samverkan och ett stort engagemang i frågan, samtidigt som en förankring och kunskapshöjning har skapats. Denna samverkan har klargjort vilka aktiviteter som är prioriterade och vilka där arbetet kan inledas. Samtidigt har ett antal områden identifierats där ytterligare arbete krävs, exempelvis kring ansvar, finansiering och organisation.

Det råder idag en stor medvetenhet om vikten av klimatanpassning hos länets aktörer. Sårbarheten beror på hur mycket klimatet förändras, men också på hur väl förberett

samhället är för att möta och anpassa sig till nya förutsättningar. Konsekvenser av ökade regnmängder har redan börjat framträda, vilket ökat efterfrågan på exempelvis skyfallskartor och bättre dagvattenhantering. Klimatanpassning innebär att anpassa sig både till dagens och till framtidens klimat.

Det är tydligt att kommunerna och andra regionala aktörer behöver Länsstyrelsens stöd för sitt fortsatta arbete med frågorna. Engagemanget för Länsstyrelsens klimat-anpassningsarbete vilket vittnar om att arbetet har stöd av regionens aktörer som ser oss som en naturligt samlande kraft.

Länsstyrelseinstruktion 5§

8. Länsstyrelsen ska samordna arbetet på regional nivå med anpassningen till ett förändrat klimat. Förordning (2013:815).

Länsstyrelsens samordning av det regionala arbetet med anpassningen till ett förändrat klimat redovisas under återslagrapportering av regleringsbrevsuppdrag 42.

Kulturmiljö

PRESTATIONER (VOLYMER OCH KOSTNADER) AVSER VERKSAMHET 43*	2014	2013	2012
Årsarbetskrafter män ¹⁾	4,45	3,59	2,74
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	7,07	5,56	7,83
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	3,05	2,50	2,85
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	14 380	10 947	11 907
Andel av totala verksamhetskostnader (%) ²⁾	3,41	2,67	3,11
Antal ärenden, inkomna och upprättade	1 275	979	919
Antal beslutade ärenden	1 222	825	949
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	56	60	56
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	0	17	400

¹⁾ 1 årsarbetskraft = 1 760 timmar

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl OH exkl. resurssamverkan. Uppgiften hämtas från tabell B.

Kommentarer till tabellen

För att öka kvaliteten i verksamheten har Länsstyrelsen under 2014 förstärkt resurserna till kulturmiljöarbetet. Syftet är att:

- korta handläggningstiderna i ärenden enligt kulturmiljölagen och plan- och bygglagen
- skapa utrymme för att hantera gamla balanser, främst tidigare nedprioriterade byggnadsminnen i projektform förbättra rutiner och processer för att hantera den ökade ärendemängden

Ökningen av antal inkomna och beslutade ärenden mellan 2013 och 2014 beror till stor del på ärendegruppen tillstånd för metallsökare. Anledningen är att Riksantikvarieämbetet har gjort informationssatsningar om att det är olagligt att använda metallsökare utan tillstånd och att detta även har uppmärksamats i media.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Information och samordning

Kulturmiljöarbetet i Stockholms län är komplext med många kommuner och högt exploateringsstryck i kombination med ett stort antal miljöer som har höga kulturhistoriska värden, ett stort antal skyddade objekt enligt kulturmiljölagen och stora ytor som utgör riksintresse för kulturmiljövården. Vid sidan av handläggningen av ärenden enligt kulturmiljölagen har Länsstyrelsen utvecklat det interna samarbetet med de processer som regelmässigt sker i anslutning till plan- och bygglagen (PBL) och infrastrukturfrågor, bland annat genom lean-projekt. Vid sidan av den rena handläggningen omfattar samarbetet även gemensamma insatser för rådgivning, utbildning, seminarier med mera.

Det stora förändringstrycket innebär att behovet av information har ökat och Länsstyrelsens kompetens efterfrågas. För att underlätta för kommuner och enskilda har information om nya lagar eller förebyggande insatser under året genomförts. Exempel på sådana insatser är ett seminarium om kravet på

att tillgodose bostadsbehovet i Stockholm i relation till kulturmiljön i samarbete med Föreningen Storstockholms kultur- och fritidschefer, Stockholms länsmuseum och Stadsmuseet i Stockholm, en kommundag om Attefallshus i kulturmiljöer för bygglovhandläggare och antikvarier samt "Byggnadsminnesforum" med temat "Ordning och reda i byggnadsminnen – att förebygga skador och slitage good housekeeping". Detta utåtriktade arbete har fått mycket uppskattning. Ett tvärvetenskapligt seminarium med flera aktörer genomfördes i syfte att genom samarbete göra det möjligt att tillgängliggöra det stora material som samlades in vid utgrävningarna av Helegeandsholmen på 1970-talet. Internutbildning för jurister om kulturmiljövård i PBL och riksintressen har ordnats. Dessutom har seminarier och nätverksträff för arkeologer genomförts.

Två möten med Stockholms stadsmuseum och Stockholms länsmuseum genomfördes under hösten för att förtydliga våra roller och hitta gemensamma strategier för framtiden vad gäller kulturmiljöarbete utifrån de olika lagstiftningarna. Under ett seminarium har museerna dessutom presenterat sina pågående bidragsprojekt för oss och för varandra.

Ett tydligare samarbete med myndighetens jurister har utvecklats under året, då flera ärenden blivit mer komplicerade. För att effektivisera och utveckla handläggningen har exempelvis rutiner setts över och en mall för åtalsanmälningar tagits fram. Beslutsmallar har gått igenom för att, med kunden i fokus, skapa tydligare och mer lättlästa beslut.

Under våren publicerades boken "Om kriget kommer" en bok om det svenska totalförsvaret och civilförsvaret i synnerhet. Boken har tillkommit genom ett samarbete mellan Stockholms länsmuseum, Stockholms stadsmuseum och Länsstyrelsen.

Både arkeologer och byggnadsantikvarier medverkar i arbetet med planfrågor, där rådgivning och stöd till berörda aktörer är viktiga beståndsdelar. Länsstyrelsen upplever att kunskapsspridning och samverkan har stor betydelse för en god hantering av kulturvärden i den fysiska planeringen. Ett exempel på detta är ett kunskapsunderlag om riksintressen i Stockholms stad som färdigställdes under året,

boken "Alla tiders Stockholm", som vi har tagit fram tillsammans med Stockholms stadsmuseum och Stockholmia förlag. Boken har fått en positiv respons och borgar för en större samsyn i riksintressefrågor. Vid boksläppet genomfördes även en paneldebatt kring riksintressen, öppen för alla, med medverkande från Länsstyrelsen, Stockholms stadsmuseum, Riksantikvarieämbetet och Göteborgs universitet. Under året har arbetet med en förstudie i ett projekt som syftar till att göra en översyn av länets övriga riksintressen inletts.

Länsstyrelsen har under året deltagit i samrådsprocesser och yttranden som rör de stora infrastruktursatsningar som planeras i länet: Ostlänken, Projekt Slussen, Förbifart Stockholm samt utbyggnad av tunnelbanan och Mälarbanan. Projektet kräver komplexa ställningstaganden när bevarandet av kulturvärden ska vägas mot andra intressen. Erfarenheterna av arbetet med att hantera kulturmiljöfrågorna i projekt Citybanan har lagt grunden för ett framgångsrikt arbetssätt i samrådsskedet.

Länsstyrelsen har deltagit i det samverkansarbete inom kulturmiljöområdet som bedrivs på landets länsstyrelser genom "Kulturmiljöforum". Ett viktigt fokus under året har varit arbete med regleringsbrevsuppdragen 67 och 68 samt frågor i anslutning till Riksantikvarieämbetets regeringsuppdrag "Vision Kulturmiljö". Även övrig samordning med Riksantikvarieämbetet kring gemensamma uppdrag har prioriterats. Den gemensamma tillsynskampanj som länsstyrelserna genomförde under 2013 har sammanfattats genom en nationell konferens. Arbetet med projektet "Kalejdoskop" har fortsatt och bland annat resulterat i en checklista för ärendehandläggning och en rapport om inkluderings- och exkluderingsprocesser i relation till länsstyrelsernas handläggning. Länsstyrelsen i Stockholm har särskilt engagerat sig i samverkansarbetet, då 20 procent av en tjänst har upplåtits som resurs för samordningen av arbetet i "Kulturmiljöforum".

Enligt regleringsbrevet för 2014 och inom ramen för arbetet med samverkande e-förvaltning ska länsstyrelserna i samverkan med Skogsstyrelsen utveckla en gemensam inlämningsfunktion för skogsägare. Syftet är att

skapa enkelhet, helhetssyn och nytta för kunden (skogsägaren) och en effektivare förvaltning hos myndigheterna. Arbetet tar sin utgångspunkt i förordningen om en gemensam inlämningsfunktion för skogsägare (2013:44). Länsstyrelsen i Värmlands län är sammanhållande för länsstyrelserna. Länsstyrelsen i Stockholm deltar i samordningsgruppen och är ansvarig för arbetet med kulturmiljöfrågor i projektet. Vi leder också en arbetsgrupp med fyra andra länsstyrelser. Tyngdpunkten i arbetet ligger på avverkningsanmälningar som berör fornlämning och där samråd med eller beslut från Länsstyrelsen krävs. En betaversion i skarpt läge lanseras 14 januari 2015 och arbetet kommer att fortsätta under nästa år.

Kyrkor

Till följd av Svenska kyrkans minskande medlemsantal och ett förnyat gudstjänstbruk kombinerat med försämrade ekonomi ser Länsstyrelsen en fortsatt stark trend med önskemål om förändring av kyrkorummen. Omställning av uppvärmningsanläggningar för att sänka energikostnaderna är fortsatt en betydande orsak till tillståndsprövning enligt 4 kapitlet i kulturmiljölagen. Länsstyrelsens målsättning är att tillsammans med Svenska kyrkan på bästa sätt förena bevarandekrav och brukande av det kyrkliga kulturarvet. Samarbetet inom de regionala samrådsgrupperna för Uppsala, Strängnäs och Stockholms stift utgör en viktig plattform för dessa diskussioner. Länsstyrelsen har under året medverkat i en utbildning om vården av kyrkliga inventarier arrangerad av Strängnäs stift. Vidare ingår Länsstyrelsen i en referensgrupp för översynen av 4 kapitlet i kulturmiljölagen som leds av Riksantikvarieämbetet. Under året har 182 ärenden handlagts som rör kyrkliga kulturminnen. 2013 beslutade Svenska kyrkan att ta Lilla Alby kyrka ur bruk och sälja kyrkan till en ny ägare. De nya ägarna har tagit bort den fasta inredningen utan tillstånd, vilket har föranlett Länsstyrelsen att driva en föreläggandeprocess som nu väntar på avgörande i Förvaltningsdomstolen.

En översyn av ärendehandläggningen av kyrkoärenden har påbörjats. Bland annat har ett erfarenhetsutbyte gjorts med Länsstyrelsen i Skåne. Arbetet med handläggningsprocessen kommer att fortgå under 2015. Dessutom har

flera tvärssektoriella tillsynsseminarier inom länsstyrelsen i Stockholm ägt rum för att ge kunskap om varandras arbetssätt och hitta gemensamma ingångar.

Byggnadsminnen

Byggnadsminnesförklaringar är ofta långa processer handläggningsmässigt, då de kräver ingående förhandlingar med ägaren. Länsstyrelsen har därför ett antal oavgjorda ärenden som inte kunnat hanteras inom ordinarie ramar utan har nedprioriterats under många år. I september påbörjades ett projekt i syfte att avsluta ett stort antal av de ineliggande öppna byggnadsminnesanmälningarna.

Under året har sex nya anmälningar om byggnadsminnesförklaringar enligt 3 kap 1 och 4 § i kulturmiljölagen inkommit till Länsstyrelsen från privatpersoner. Ett nytt byggnadsminne har tillkommit genom överföringsbeslut enligt 3 kap 7 § i kulturmiljölagen, det så kallade Expeditions huset (dnr 4321-7777-2014) som är en godsexpedieringsbyggnad intill centralstationen i Stockholm, uppförd av SJ år 1871 i tidstypisk utpräglad representativ tegelarkitektur. Fyra öppna ärenden om byggnadsminnesförklaring har avslagits och ett har avskrivits. Förutom dessa fem ärenden har beredning kunnat påbörjas i kategorin öppna byggnadsminnesanmälningar i följande ärenden i Stockholm: Konstakademien, Börshuset, bostadskvarteret Västergötland 24, Stadsbiblioteket, Centralstationen, S:t Görans gymnasium, Karlhalls gård, Gasverket, del av Kvarnholmen, Bellevueparken, konditori Kungstornet, och Paschens malmgård samt i Solna kommun, civilförsvarsanläggningen Elefanten och i Nacka kommun, Dansvikens hospital och industrifastigheten Järla sjö.

Länsstyrelsen har prövat några mer omfattande tillståndsansökningar om ombyggnation och ändring av byggnadsminnen. Byggnadsminnet Wenngarns slottsanläggning har genom ägarbyte genomgått en omfattande restaurering av både slottet, parken och övriga delar utanför själva byggnadsminnet. Bland annat har slottet gjorts tillgänglighetsanpassat för allmänheten och parkens flera hundra åldriga askar och lindar beskuren/hamlats. Länsstyrelsen har på ett aktivt vis deltagit i utvecklingsarbetet med den fysiska miljön. Under 2014 besöktes

området av cirka 50 000 besökare från att året innan enbart haft enstaka besökare. Vid byggnadsminnet KTH har en byggnad som tillståndsprövats genomgått omfattande ombyggnad för att bli ett innovationscenter. Södra teatern i Stockholm har tillståndsprövats vad gäller interiöra förändringar i bar och samkvämsrum. Före detta Riksförsäkringsverket i Stockholm har tillgänglighetsanpassats.

Bidrag till förvaltning av värdefulla kulturmiljöer

Länsstyrelsen fördelade under året drygt 15 miljoner kronor i kulturmiljöbidrag. Utgångspunkten är att medlen ska förmedlas till de projekt där de gör störst möjliga kulturmiljönytta. Tack vare bidraget har Länsstyrelsen kunnat påverka att några skyddade och icke skyddade miljöer i länet har kunnat restaureras på ett sätt som innebär att kulturhistoriska värden bevaras. Några exempel är byggnadsminnet Stora smedjan i Wira bruk som lagt om hela taket och en omfattande fasadrestaurering på Gula paviljongen på Lidingö, som är en icke-skyddad byggnad men med höga kulturhistoriska värden. Utöver rent konkreta åtgärder för enskilda miljöer och byggnader har bidraget inneburit att information om kulturmiljöer har sammanställts, uppdaterats och spridits.

Större byggnadsvårdsbidrag har bland annat utgått till Trädgårdsmästarbostaden vid Tyresö slott (Tyresö), Wira bruk (Österåker) och Villa Tallom (Danderyd). Av länets byggnadsminnen har 21 beviljats bidrag för restaurering, bland annat Villa Gransäter (Värmdö) och Penningby slott (Norrtälje). Bidragsbeloppen har skiftat mellan 810 kronor för en informationsinsats om spruthuset i Ösby Ekeby, Norrtälje, och 1,7 miljon kronor för fasadrestaurering av Trädgårdsmästarbostaden vid Tyresö slott.

Tack vare byggnadsvårdsbidraget har Länsstyrelsen kunnat påverka så att några skyddade och icke skyddade byggnader i länet har kunnat restaureras på ett sätt som innebär att kulturhistoriska värden bevaras. En stor skillnad mot tidigare år är att trädgårdar och parker till byggnadsminnen har fått stor uppmärksamhet i bidragshanteringen. Bidrag har bland annat beviljats till värdebeskriv-

ningar och dokumentationer, men också till omfattande arbeten avseende tidigare raserade terrasserings- och åtgärder av alléer. Dokumentationer av byggnadsminnenas trädgårdar ger ofta en ytterligare historisk dimension till anläggningen vilket är mycket önskvärt.

Andra större informationsprojekt som Länsstyrelsen har beviljat bidrag till är Stockholms stadsmuseums treåriga projekt om bebyggelsen i Gamla stan, där avsikten är att dels öka tillgängligheten till den kunskap som finns, dels att ta fram råd, riktlinjer och information till fastighetsägare, handläggare, boende och näringsidkare. Bidrag har också beviljats till projektet "Vattenanknutna kulturmiljöer", som är en inventering av dammar och anläggningar vid vattendrag i länet.

Insatser som riktade sig till barn och ungdom har varit "Upptäck Hagalund" som finansierats av bidragsmedel från Länsstyrelsen och utförts av Stockholms länsmuseum i samarbete med Solna kommun. Projektet är ett samarbete mellan Sveriges hembygdsförbund och förbundets tillgänglighetskonsulent. I arbetet deltar även Sveriges synskadades riksförbund, kommuner samt hembygdsföreningar i länet. De aktuella platserna som presenteras ska regelbundet tillsynas och kontinuerligt underhållas. För att platserna ska vara möjliga för alla att besöka krävs bland annat koordinater till färdtjänsten och att besöksmålen i förväg är väl beskrivna så att besökaren vet hur det ser ut på platsen när det gäller markbeläggning, lutning med mera. Det ska också finnas tydliga vägbeskrivningar där det framgår vilka svårigheter som en synskadad kan ha för att ta sig fram i området eller hur långt man kan komma med en rullstol. Presentationen av platserna sker med hjälp av textskyltar, taktila skyltar samt genom ljudfiler som kan laddas ner i dator eller mobiltelefon via QR-koder. Ljudfilerna består av radioteater med eller utan syntolkning. Under året har tre platser i länet färdigställts: Gunnes gård i Upplands Väsby, Åkers kanal i Åkersberga, Österåker och Sjöfartsmuseet i Älmsta, Norrtälje kommun. Arbeten med Bögs och Väsby gård i Sollentuna samt Sandhamn i Värmdö kommun har påbörjats. Dessa kommer att färdigställas under 2015.

Ett tillgängligt kulturarv

Länsstyrelsens arbete i kulturmiljöfrågor genomsyras av ambitionen att möjliggöra åtgärder som gör länets kulturarv tillgängligt för alla. För fjärde året i rad har bidrag för kulturmiljövård till Stockholms läns museums projekt ”Tillgängligt landskap åt alla” beviljats. Projektet har som fokus att fler människor ska ha möjlighet att ta del av historien och kulturhistoriska platser i länet och är ett samarbetsprojekt med Sveriges hembygdsförbund och dess tillgänglighetskonsult. I arbetet deltar även Sveriges synskadades riksförbund, kommuner samt hembygdsföreningar i länet. Under året har tre platser i länet färdigställts: Gunnes gård i Upplands Väsby, Åkers kanal i Åkersberga, Österåker och Sjöfartsmuseet i Älmsta, Norrtälje kommun. Vidare har arbeten påbörjats med Bögs och Väsby gård i Sollentuna samt Sandhamn i Värmdö kommun, dessa kommer att färdigställas under 2015.

För att göra fornlämningar i länet mer tillgängliga har bidrag främst gått till Stockholms stadsmuseum och länsmuseum, samt till ett fåtal privatpersoner. Medel har bland annat beviljats för information och skyltning av runstenar på Järvafältet. Vidare har Länsstyrelsen fattat beslut om tillstånd till fysiska tillgänglighetåtgärder i elva olika skyddade objekt – sju kyrkor, två begravningsplatser och två byggnadsminnen.

Fornminnen

Under året har det diarieförts 779 nya ärenden som rör fornlämningar, vilket är en ökning med närmare 37 procent i jämförelse med föregående år då det inkom 568 ärenden. Framförallt har det skett en kraftig ökning av antalet ansökningar om tillstånd för metallsökare. Länsstyrelsen har avgjort 716 fornlämningsärenden under 2014, att jämföra med 478 beslutade ärende år 2013.

I drygt 150 ärenden beslutades om arkeologiska åtgärder, huvuddelen i form av arkeologiska förundersökningar. Totalt fattade vi beslut om förundersökning i 93 ärenden. Majoriteten av dessa utfördes som så kallade schaktningsövervakningar vilket innebär att arkeologer övervakar pågående markarbeten i eller invid kända fornlämningar. Vidare

beslutades om arkeologiska utredningar i 37 ärenden. Flertalet av utredningarna har gjorts med anledning av nya detaljplaner. Den mest omfattande utredningen gällde spårkorridoren för Ostlänken. Korridoren går utmed E4 från Gerstaberget, norr om Järna, ned till länsgränsen mot Södermanland.

Vi har under året lämnat tillstånd för att ta bort dokumenteras (så kallade arkeologiska slutundersökningar). Bland annat har två större hela eller delar av fornlämningar i tio ärenden. Tillstånden har getts under villkor att fornlämningarna först skulle undersökas och slutundersökningar beslutats på grund av exploateringar i Stockholms innerstad, dels i samband med de förberedande arbetena inför ombyggnaden av Slussen och dels i samband med byggnation av en skola i kvarteret Riddaren på Östermalm. Två slutundersökningar av gravar från järnålder har utförts i samband med anläggande av nya cykelbanor vid Nykvarn och Rimbo. I det nya verksamhetsområdet Albyberg i Haninge kommun slutundersöktes en mindre boplatz från stenålder.

Ett antal misstänkta fornminnesbrott har anmälts till åklagarmyndigheten, de anmälda fallen rymmer såväl ren åverkan/vandalism, som brott mot lämnade tillstånd och skador som uppkommit på fornlämningar vid exploateringar/arbeten som utförts utan att man sökt tillstånd enligt kulturmiljölagen.

Tillsyn

Under 2014 har sju fornlämningsplatser tillsynats, två i länets södra del övriga i den norra. Gravår, gravfält, boplatz och fossila odlingslämningar har berörts. Samtliga utom två i Norrtälje kommun har valts ut slumpmässigt. Överlag har avverkning och åtgärder kopplade till detta som exempelvis temporära körvägar, insamling av ris fungerat bra. Några undantag finns dock som berör fossila odlingslämningar. I ett fall har man sparat ”kulturstubbar” men ändå kört över synliga lämningar och åstadkommit djupa körskador. I det andra fallet har en hel och mycket stor yta totalavverkats, utan vare sig samråd med eller beslut från Länsstyrelsen.

Fornlämningar i skogsmiljöer har under året reviderats och statusen på objektet har ändrats från övrig kulturhistorisk lämning till

”fornlämning”. Vid tillsynen i Norrtälje kommun har även andra närliggande äldre odlingslämningar i skogsmark besiktigats. Även här har gjorts en revidering av statusen av objekten. Länsstyrelsen har i uppdrag att rapportera in det aktuella läget till Riksantikvarieämbetets register FMIS. FMIS används av kommuner, företag och enskilda för att få kunskap om var det finns fornlämningar men uppdateringen sker inte i den takt som Länsstyrelsen rapporterar in förändringar vilket leder till osäkerhet och felaktigheter när mark ska projekteras.

Länsstyrelsen har genomfört egeninitierad tillsyn vid tre byggnadsminnen Marums gård, Österåkers kommun, Morastugan, Norrtälje kommun och Vindragarämbetets hus, Gamla stan, Stockholm och fem kyrkobyggnader: Lunda, Vidbo, Muskö, Rö och Gustav Adolf. Tillsynen är utförd enligt samma metodik som den nationella tillsynskampanjen som genomfördes 2013.

I tillsynen av befintliga byggnadsminnen har förutom ett tillsynsprojekt en handfull mer omfattande ärenden handlagts som bland annat lett till två föreläggande om rättelse enligt 3 kap 16 § Kulturmiljölagen.

Kulturmiljö vid vatten och det biologiska kulturarvet

Länsstyrelsen arbetar även med att uppmärksamma det biologiska kulturarvet. Arbetet består huvudsakligen i att samordna separata projekt i samarbete med Stockholms läns museum och Stockholms stadsmuseum. Syftet är att höja kunskapsnivån kring det gröna/biologiska kulturarvet och öka medvetenheten hos olika aktörer inom planering och natur- och kulturmiljö i länet.

I januari 2014 togs fyra nya skötselavtal fram för Brottö kulturresevat som ska gälla i tre år, 2014–2016.

En ny skötselplan för resevatet beslutades den 17 november och är en revidering av tidigare fyra skötselplaner som togs fram i samband med bildandet av resevatet år 2004. Den nya planen inkluderar dels en aktualisering av statusen för de marker som i omgångar restaurerats sedan 2004, dels ny kunskap baserad på flera årligen återkom-

mande inventeringar av hävdgynnad flora, specifikt 2014 av det biologiska kulturarvet.

Världsarv

Birka-Hovgården

Ett förvaltningsråd har bestått av representanter för Ekerö kommun, Riksantikvarieämbetet och Länsstyrelsen, men avslutar nu sitt arbete i och med att Statens fastighetsverk tar över förvaltningen 1 januari 2015 och Riksantikvarieämbetet inte längre har en aktiv roll. Länsstyrelsen har lagt grunden för att påbörja arbetet med att ta fram ett övervakningsprogram, vilket kommer att ske i samarbete med Länsstyrelsen i Västra Götaland. Tanken är att ta fram en modell som kan användas av flera världsarv.

Arbetet i förvaltningsrådet för Birka/Hovgården har under året haft som mål att ta fram insatser för att utveckla besöksnäringen och mottagandet på Hovgården, genom att inspirera och stödja småföretagare i området. Länsstyrelsen kompletterade därför rådet med en representant från tillväxtavdelningen.

Skogskyrkogården

Under året har förvaltningsrådet utökats med deltagare från Stockholms stads stadsbyggnadskontor och gatu- och fastighetskontoret. Rådets roll är nu mer exekutiv och en arbetsgrupp har tillkommit där mer löpande frågor hanteras om besöksverksamheten och förvaltningstekniska frågor. En åtgärdsplan (action plan) har tagits fram under året som syftar till att konkretisera förvaltningsplanens mål och fokusområden. Arbetet med en inventarieförteckning för alla kulturhistoriskt värdefulla föremål i kapellen, i enlighet med bestämmelserna kulturmiljölagens 4 kap, har färdigställts. Det nya Skogskrematoriet har tagits i bruk och verksamheten i det gamla krematoriet är avslutad.

Återrapportering regleringsbrev

Regleringsbrevsuppdrag 67 och 68

Länsstyrelsen har under året arbetat med regleringsbrevsuppdrag 67 och 68. Uppdraget redovisades i särskild ordning till Riksantikvarieämbetet den 1 oktober 2014.

Tabell 5.1

LÄNSFAKTA KULTURMILJÖ	2014- 12-31	2013- 12-31	2012- 12-31
Antal registrerade forn- lämningar (exkl. marina)	17 585	17 499	45 977
Antal byggnadsminnen enligt 3 kap. kulturminneslagen	191	190	189
Antal kyrkobyggnader enligt 4 kap. kulturminneslagen	186	186	186
Riksintresseområden för kulturmiljövården, antal	132	132	132
Riksintresseområden för kulturmiljövården, yta (ha)	16 % av länets yta	16 % av länets yta	16 % av länets yta
Kulturresevat, antal	1	1	1
Kulturresevat, yta (ha)	60	60	60
Andel av länets kommuner som har kulturmiljöprogram (%)	100	100	100

Källa:

Fornlämningar – Fornminnesinformationssystemet (FMIS) (www.fmis.raa.se)
Byggnadsminnen – Länsstyrelsens förteckning över länets byggnadsminnen
Kyrkobyggnader – Länsstyrelsens förteckning över länets kyrkobyggnader
Riksintresseområden – Länsstyrelsens GIS-skikt, Riksintressen kulturmiljövård
Kulturresevat – Länsstyrelsens GIS-skikt, Kulturresevat
Andel kommuner med kulturmiljöprogram - Miljömålsportalen, indikator "Planering kulturmiljö":

KOMMENTARER TABELL 5.1

Antalet fornlämningar varierar beroende på att några tas bort varje år på grund av exploatering och andra upptäcks.

Tabell 5.2

UTBETALADE BIDRAG FÖR KULTURMILJÖ, SUMMA (TKR)	2014	2013	2012
Bidrag, vilka länsstyrelsen fattar beslut om och betalar ut	0	0	0
Bidrag, vilka länsstyrelsen har fattat beslut om, men där Riksantikvarieämbetet har gjort utbetalningen	15 669	13 902	13 323

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Agresso,
Riksantikvarieämbetets handläggsarsystem KÄLLA

KOMMENTARER TABELL 5.2

Större byggnadsvårdsbidrag har bland annat utgått till Trädgårdsmästarebostaden vid Tyresö slott (Tyresö), Wira bruk (Österåker) och arkeologiska arbeten vid Södermalmstorg, (Stockholm) genom extra tilldelning från Riksantikvarieämbetet.

Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar

PRESTATIONER (VOLUME OCH KOSTNADER) AVSER VERKSAMHET 45*	2014	2013	2012
Årsarbetskrafter män ¹⁾	10,29	7,15	9,99
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	8,53	7,75	5,61
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	4,99	4,08	4,20
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	28 477	28 126	25 741
Andel av totala verk- samhetskostnader (%) ²⁾	6,75	6,85	6,72
Antal ärenden, inkomna och upprättade	313	299	352
Antal beslutade ärenden	318	268	349
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	21	19	15
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	0	0	0

¹⁾ 1 årsarbetskraft = 1 760 timmar

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl OH exkl. resurssamverkan. Uppgiften hämtas från tabell B.

Kommentarer till tabellen

Ärendehantering är inte en väsentlig del av verksamheten inom detta sakområde. Huvuddelen av arbetet sker genom långsiktiga projekt, utvecklingsarbeten samt regeringsuppdrag. Verksamheten finansierades under 2014 till mer än en tredjedel av externa medel, främst för utvecklingsprojekt inom området krisberedskap. Antalet utvecklingsprojekt och kostnaden för dessa varierar mellan åren.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Länsstyrelsen arbetar utifrån att Stockholms län ska erbjuda en trygg och säker miljö för alla som bor, vistas och verkar i regionen. Vi har definierat två mål för arbetet:

- stärka och utveckla länets samlade krishanteringsförmåga
- motverka risker och framtida olyckor i länet

Länets och myndighetens samlade arbete inom sakområdet utförs på bred front och utgår från ansvarsprincipen. Varje aktör, såväl myndigheter som privata aktörer, har ett ansvar att utveckla sin egen förmåga att motverka olyckor, att hantera kriser och allvarliga händelser.

Vi har genomfört planerade insatser, till stor del i samverkan med andra organisationer inom krisberedskapssystemet. Nedan redovisas aktiviteter som ingår i Länsstyrelsens prioriterade områden, enligt verksamhetsplan.

Stärka och utveckla länets samlade krishanteringsförmåga

De prioriterade områdena med mål som syftar till att stärka och utveckla länets samlade krisberedskapsförmåga har uppnåtts med ett undantag. Det gäller förmågan för länets aktörer att samverka i Rakel, där alla länets kommuner ännu inte har denna förmåga.

Länsstyrelsens bedömning av länets krishanteringsförmåga

Länsstyrelsens bedömer i den regionala risk- och sårbarhetsanalysen för 2014 (Rapport 2014:19) att den generella förmågan att hantera allvarliga händelser och kriser i länet är god. Kriser såsom stora elavbrott, allvarliga störningar i elektroniska kommunikationer, skyfall och social oro kan dock komma att påverka samhällets funktionalitet och innebära kännbara konsekvenser för länets invånare.

Samverkan Stockholmsregionen – en trygg, säker och störningsfri region

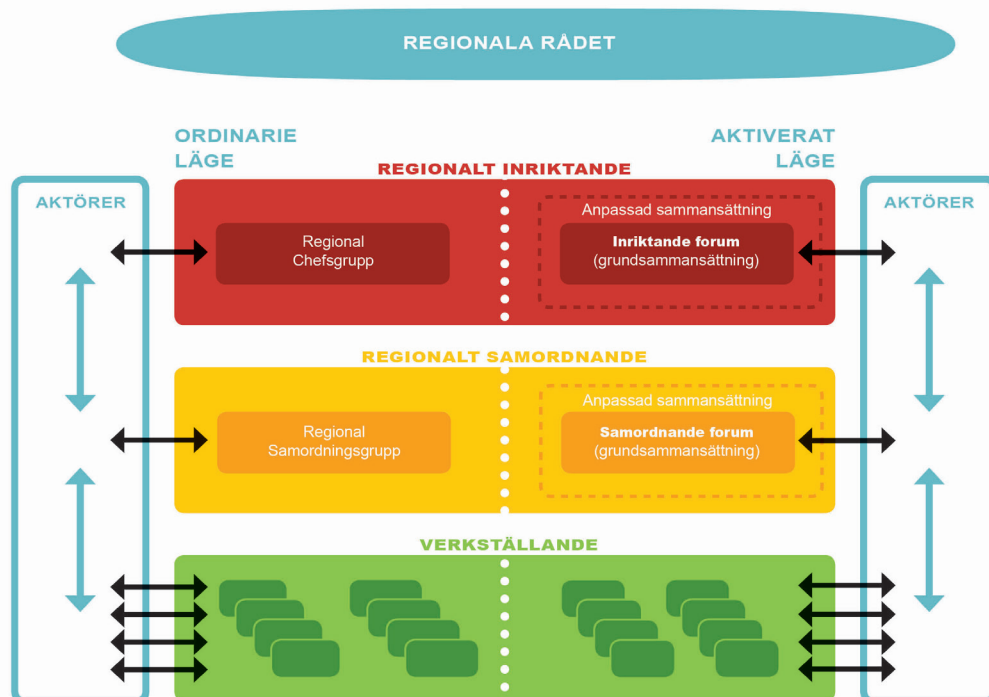
Befolkningen i Stockholmsregionen ökar snabbt. Fler personer rör sig i trafiken och transporterna ökar, vilket medför att redan små störningar kan få stora konsekvenser. Globaliseringen och informationssamhället skapar nya risker och sårbarheter, men också ökade behov av omvärldsbevakning samt krav på snabb och enhetlig kommunikation.

De som bor, arbetar och vistas inom regionen ser regionen som ett sammanhängande system och har höga förväntningar på trygghet och säkerhet samt på samhällets förmåga att hantera störningar.

Länsstyrelsen har tillsammans med övriga aktörer inom projektet ”Samverkan Stockholmsregionen” tagit fram och beslutat om en struktur för en trygg, säker och störningsfri region som ska ge goda förutsättningar att samordna och hantera regionala organisationers inriktning och hantering av händelser. Modellen gäller för alla typer av händelser och utgör på så sätt en allmängiltig modell för koordinerat utförande när flera organisationer är involverade.

Regional samverkan sker enligt modellen både i ”ordinarie läge” (löpande arbete, planering, utveckling uppföljning) och i ”aktiverat läge” (akuta/specifika situationer vilka kräver särskild hantering).

Varje samverkansnivå innehåller flera olika forum. Gemensamt för dessa är att deltagarna kallas utifrån funktion och mandat snarare än person, vilket säkerställer att rätt frågor hanteras av rätt personer i det specifika forumet. Samtliga forum ansvarar även för att återföra information till hemorganisationen, vilket skapar kontinuitet och effektivitet.

Aktörerna tillsammans äger, utvecklar och förvaltar modellen för regional samverkan. Genom sitt regionala geografiska områdesansvar har Länsstyrelsen ett övergripande ansvar och har utifrån det ordförandeskapet. Länsstyrelsen sammankallar och leder inledningsvis arbetet i de forum som finns inom den regionalt inriktande och regionalt samordnande nivån.

Regionala rådet

Regionala rådet, har det övergripande ansvaret för att samverkan sker utifrån intentionerna i den gemensamma avsiktsförklaringen om regional samverkan. Parterna ansvarar tillsammans för att driva, utveckla och löpande följa upp arbetet utifrån regionala rådets intentioner.

Utveckling av modell för regional risk- och sårbarhetsanalys (RSA)

Under 2014 har Länsstyrelsen påbörjat ett utvecklingsarbete som inkluderar samtliga riskområden och där målet är att öka graden av förankring i och användbarhet för berörda sakområden. Länsstyrelsen har för perioden 2015–2018 ansökt om externa medel för ett övergripande utvecklingsprojekt för krisberedskapen inom länet. Arbetet kommer att bedrivas i en intern process som ska utmynna i en risk- och sårbarhetsanalys för vår egen myndighet, samt i en extern process där vi tittar på de risker som finns inom det geografiska området. Arbetet med den externa processen kommer att bedrivas genom ”Samverkan Stockholmsregionen”, vilket blir en ytterligare utveckling av den samverkan som redan idag bedrivs där.

Projekt Sociala risker

Länsstyrelserna i M-län (Skåne), AB-län (Stockholm), och O-län (Västra Götaland) driver MABO-projektet, ett gemensamt projekt som syftar till att hitta former för att på regional nivå kunna identifiera och analysera sociala risker. Projektet bedrivs under två år 2014–2015 och har tagit sin ansats utifrån den så kallade Västra Götalandsmodellen. Under 2014 har projektet diskuterat former för analysarbetet och under 2015 kommer det att bedrivas ett antal aktiviteter för att närmare belysa och analysera sociala risker inom respektive deltagande län. Projektet är väl

förankrat med forskare på området för att kvalitetssäkra de analysverktyg och metoder som tas fram.

För att inom Stockholms län stärka förmågan att identifiera, förebygga och hantera sociala risker och därigenom bidra till en starkare och mer omfattande krisberedskap bedriver Länsstyrelsen sedan 2012 ett projekt kring sociala risker. Projektet erbjuder länets aktörer en plattform för arbetet med sociala risker med syfte att verka kunskapshöjande, samverkande och metodutvecklande i frågorna. Inom ramen för projektet samordnas två grupper, ”referensgrupp sociala risker” och ”pilotkommuner sociala risker”. Den regionala referensgruppen samlar länets aktörer berörda av området och verkar för att samverkan sker i frågorna och inriktar sig på kunskapshöjande aktiviteter. De fyra pilotkommunerna för sociala risker, Stockholm Stad, Sollentuna kommun, Nacka kommun och Botkyrka kommun har som målsättning att under 2014–2015 utveckla en lokal metod för risk- och sårbarhetsanalys för sociala risker. Arbetet är sammanlänkat med MABO-projektet och dess analysverktyg och förväntas skapa en starkare förankring mellan lokal och regional nivå i frågor relaterade till sociala risker. Pilotkommunsgruppen arbetar också med utvecklandet av samverkansstrukturer som inom området sociala risker ställer högre krav på tvärspektoriell samverkan för riskidentifiering och bredare åtgärdsinsatser. Projektet är pågående under kommande år och slutredovisas under 2015.

En publikation där såväl forskarröster som Länsstyrelsens eget arbete samt exempel på åtgärder och arbetssätt i länet är framtagna och publicerad under 2014.

Rakel

I samband med de veckovisa samverkanskonferenserna i Samverkan Stockholmsregionen har sambandstest med Rakel (radiokommunikation för effektiv ledning) genomförts. Att genomföra samverkanskonferenser för att få en regional lägesbild har inte varit möjligt, eftersom alla länets kommuner ännu inte har möjlighet att kommunicera med Rakel. Länsstyrelsen har bidragit aktivt med stöd i form av kunskap och kompetens till kommunerna för att stödja processen att införa Rakel.

Tjänsteman i beredskap

Funktionen Tjänsteman i beredskap (TiB) har fungerat enligt plan. Under året har tre nya personer introducerats som TiB på Länsstyrelsen. Samtliga har utbildats i speciella uppgifter i samband med oljeskada, brand i kulturbyggnad samt varningar från SMHI. Erfarenheter från stabsarbetet i samband med skogsbranden i Västmanland har ingått i utbildningen. TiB-funktionen utgör stommen i Länsstyrelsens krisberedskapsorganisation.

Erfarenheter från inträffade händelser

Erfarenheter från ett antal händelser (planerade och hastigt uppkomna) bidrog under året till att stärka och utveckla länets förmåga att samverka och hantera en kris. Exempel på sådana händelser är:

- Tågurspärning mellan Stuvsta och Huddinge den 7 januari 2014.
- Hot om sprängning av människorättsorganisation i Gamla stan 19 juni 2014.
- Bombhot och rån mot växlingskontor på Götgatan och Gullmarsplan 9 september 2014 och bombhot och rån på Norrmalm och Östermalm den 14 oktober 2014.
- 29 oktober 2014, Grundstötning och läckage från fartyg. I denna händelse genomfördes samverkan med kustbevakningen samt med berörda aktörer inom Södermanlands län.

Vid planerade händelser har samverkan och delar av krishanteringsorganisationen varit aktiverad, exempelvis följande:

- Förvarningskonferens angående varsel om tågstrejk inom Stockholmsområdet 18 juni 2014.
- Samverkanskonferens med anledning av värmebölja 25 juli 2014.
- Beslut i regionala samordningsgruppen om inriktningsarbete kopplat till Ebola 16 oktober 2014. Detta resulterade i en inriktning för länet som beslutats i den regionala chefsgruppen.

I samband med den stora skogsbranden i Västmanland förstärkte personal från Länsstyrelsen i Stockholm staben på

Länsstyrelsen i Västmanland med stabschef och kommunikatörer.

Kunskapshöjande insatser

Länsstyrelsen har sett över sin interna organisation för krishantering och påbörjat utbildning av personal för att ingå i en stab. Cirka 60 personer från olika delar av Länsstyrelsen har rekryterats och övats för denna uppgift om en större händelse inträffar.

Under 2014 har vi också slutfört en kartläggning av frivilliga förstärkningsresurser i länet i syfte att få en bild av hur frivilliga utnyttjas i krisberedskapssammanhang och i kommunal och statlig räddningstjänst. Syftet med kartläggningen har varit att stärka Länsstyrelsens egen krisberedskapsorganisation och stärka länets samlade krisberedskap och förmåga att hantera allvarliga störningar.

Länsstyrelsen har tillsammans med Försvarsutbildarna och Civilförsvarsförbundet genomfört ett seminarium för länets kommuner, landsting och regionala myndigheter om frivilliga förstärkningsresurser i Stockholms län. Dessutom har vi medverkat i det nu avslutade EU-projektet Archoil och arrangerat en seminariedag om oljeskadeskydd för fyra återstående kustkommunerna. I arbetet med "Mälarprojektet för oljeskadeskydd" som bland annat haft som syfte att färdigställa oljeskyddsplaner och uppdatera den digitala miljöatlasen, har Länsstyrelsen och kustkommunerna runt Mälaren medverkat. Under året har en oljeskyddsdag och en larmövning genomförts.

I maj och oktober 2014 genomfördes "Forum för samhällsskydd och beredskap" med länets kommuner och regionala rådets aktörer. Syftet med forumet är att informera, utbilda och samverka gällande krisberedskap i länet. Vid sammankomsterna hanterades bland annat Styrel, (styrning av el till samhällsviktiga el-användare) försvarsberedningens rapport, säkerhetsskyddsområdet och länsstyrelsens roll i den stora skogsbranden i Västmanland.

Under oktober genomfördes den regionala samverkanskursen (RSK) med 35 deltagare från olika myndigheter och privata aktörer. Liksom 2013 hade årets kurs ett brett krisberedskapsperspektiv där vi under spelövningar lyfte in olika typer av scenarier i syfte

att stimulera till kunskapsöverföring och samverkan. Utvärderingen av kursen visar på ett gott resultat.

Övningsverksamhet

En krishanteringsövning för Länsstyrelsens krisberedskapsorganisation, med en kärnteknisk händelse som påverkar vårt län har genomförts. Ytterligare utbildning och övning inplaneras under 2015–2016. I samband med detta genomförs också andra åtgärder som översyn av planverk, översyn av räddningsledare, saneringsledare med mera.

Länsstyrelsens vägledning för storskalig utrymning som arbetades fram under 2013 har använts i samband med övningar. Vägledningen användes i samband med Landstingets och Socialstyrelsens övning om utrymning av Södersjukhuset. Länsstyrelsens krisledningsövning med kärnteknisk händelse innehöll ett scenario med utrymning där vägledningen ingick som ett viktigt kunskapsunderlag. Information om vägledningen har förmedlats till Transportstyrelsens nationella projekt om evakuering/utrymning.

En utveckling av signalskyddssystemen pågår och fyra signalskyddsövningar och en regional signalskyddsträff har genomförts under 2014 med deltagande från flera myndigheter.

Civil-militär samverkan/civilt försvar

Länsstyrelsen har under hösten deltagit i den veckolånga stabs- och ledningsövningen DAGNY med Försvarsmakten och i det planeringsarbete som föregått övningen. Övningen var ett steg mot utökad civil-militär samverkan och ett tillfälle för fördjupning i frågor som rör höjd beredskap samt Länsstyrelsens roll som högsta civila totalförsvarsmyndighet på regional nivå. Den grundläggande krishanteringsförmågan bygger på den struktur och förmåga som finns för fredstida förhållanden. Från 2012 deltar Försvarsmakten kontinuerligt i regionens förmågebyggande aktiviteter och arbetet har under 2014 fördjupats ytterligare i form av projekt för civilt försvar som även samordnas med andra länsstyrelser inom vår militärregion i optimeringssyfte. Under året har Länsstyrelsen även deltagit aktivt i det arbetet gällande civilt försvar som förs på nationell nivå genom MSB och SOGO (samverkans-

område geografiskt områdesansvar). Det finns fortsatt behov av att tydliggöra ambitionsnivå gällande Länsstyrelsens uppgifter vid höjd beredskap.

Länsstyrelsen har tillsammans med Livsmedelsverket och Stockholm Vatten och de tolv anslutna kommunerna genomfört en seminarieövning med scenario dricksvattenkvalitet, i syfte att tydliggöra roller, ansvar och samverkan över kommungränserna.

Den regionala samordningsfunktionen för farliga ämnen, RSF CBRNE, har genomfört en seminarieövning tillsammans med privat aktör. Cirka 50 deltagare som representerar skadepplats, bakre ledning och räddningsledare deltog i denna övning. Under 2015 planerar RSF CBRNE för att genomföra en mer omfattande övning.

Motverka risker och framtida olyckor i länet

Länsstyrelsen arbetar med att motverka risker och olyckor i länet på bred front. Arbetet bedrivs genom att bland annat att svara på internremisser gällande riskfrågor i såväl vägplaner som detaljplaner och översiktsplaner. Vidare bedrivs även tillsyn och klassificering av farliga verksamheter.

När det gäller hälsa och säkerhet i samhällsplaneringen har Länsstyrelsen på olika sätt medverkat till att lämplig riskhänsyn tagits i flera olika infrastrukturprojekt, detaljplaner och översiktsplaner. Arbetet innebär huvudsakligen samråd, informationsutbyte, stöd, granskning och till viss del godkännande.

Tillsyn av Sevesoverksamhet

Länsstyrelsen har deltagit vid Sevesotillsyn på 14 av 30 Sevesoanläggningar i enlighet med upprättad tillsynsplan. Tillsynsbesöken genomfördes tillsammans med Arbetsmiljöverket. Vid tillsynen kontrollerades verksamhetsutövarnas arbete med att förebygga allvarliga kemikalieolyckor. Där brister upptäcktes skrevs föreläggande om åtgärder.

Farlig verksamhet samt räddningstjänst och riskfrågor

Samtliga pågående ärenden gällande klassning av farlig verksamhet enligt 2 kap. 4 § i lagen

om skydd mot olyckor (LSO) har avslutats under året.

Det har gjorts en inventering och sammanställning av samtliga beslut som Länsstyrelsen tagit sedan lagstiftningen infördes 2004. Dessa beslut finns nu samlade och tillgängliga i GIS (geografiskt informationssystem).

Länsstyrelsen har haft tre samordningsmöten med länets räddningstjänster samt ett specifikt möte gällande farliga verksamheter utifrån LSO. Resultatet har blivit bättre förutsättningar för samsyn och kommunikation gällande riskfrågor. Utöver detta har det även genomförts ett samordningsmöte med storstadslänen gällande risker i fysisk planering.

Under året har en ökad intern samverkan skett med miljöavdelningen för att få en ensad syn över räddningstjänstens insatsförmåga dels utifrån krav från LSO, dels utifrån Seveso-lagstiftningen.

Plan och bygglagen – risken för människors hälsa och säkerhet

Stockholms län förtätas i snabb takt. Detta innebär att allt mer mark som ligger i riskutsatta områden tas i anspråk, exempelvis mark i närhet till farlig verksamhet eller leder för farligt gods. Plan- och bygglagen (2010:900) anger att länsstyrelsen ska verka för att bebyggelse inte blir olämplig med hänsyn till bland annat människors hälsa och säkerhet samt risken för olyckor (PBL 3 kap 10 § samt 5 kap 14 §). Enligt plan- och bygglagen 11 kap. 11 § ska länsstyrelsen även upphäva kommunens beslut att anta en detaljplan om beslutet kan antas innebära att en bebyggelse blir olämplig med hänsyn till bland annat människors hälsa och säkerhet samt risken för olyckor.

Under 2014 har mer än 200 detalj- och översiktsplaner granskats utifrån perspektivet ”risken för människors hälsa och säkerhet”. Exempel på planer där riskfrågan har varit särskild resurskrävande:

- Väsby Entré
- Rosenkälla
- Lokstallet
- Tygeln
- Krillans krog

Transport av farligt gods

Under året har det påbörjats ett arbete med att ta fram en arbetsmetodik för att på ett aktivt och samhället sätt arbeta med vägvalsstyrning gällande farligt gods. Detta arbete bedrivs i projektform som finansieras med externa medel. Inom ramen för projektet har bland annat följande delmål uppnåtts.

- inventering och säkerställning av vilka vägar som är rekommenderade
- kartmaterial över vägar och farliga verksamheter för bättre överblick
- workshop om tunnelkategorisering för Södra länken

Under året har även nya lokala trafikföreskrifter gällande inskränkning av transporter med farligt gods getts ut.

GIS (Geografiskt informationssystem)

För att kommunen och andra intressenter ska kunna förhålla sig till olika riskkällor i den fysiska planeringen har enheten uppdaterat det kartmaterial som finns och publicerat det i webb-GIS. Dessa hittas under ”Planeringsunderlag/Hälsa och säkerhet”. Via GIS-kartorna kan man bland annat ta del av de beslut som rör farlig verksamhet:

- bensinstationer (samtliga bensinstationer och sjömackar i länet och riket)
- farliga verksamheter, 2.4 LSO och Seveso
- rekommenderade leder för farligt gods inklusive restriktionszoner.

Tunnelkategorisering

Enheten har arbetat med att utveckla en metod för beslut om kategorisering av vägtunnlar avseende transport av farligt gods. I arbetet deltog representanter från Stockholms stad, Storstockholms brandförsvär och Trafikverket. Metoden prövades vid en workshop den 16 oktober om Södra länken. Workshopen resulterade i att flera viktiga frågeställningar som behöver analyseras och beaktas när beslut om tunnelkategorisering ska fattas tydliggjordes. Metoden bedömdes även vara ett bra arbetssätt av deltagarna. Arbetet fortsätter under 2015.

Översvämningsrisker

Länsstyrelsen har i samarbete med MSB arbetat enligt förordningen om översvämningsrisker och föreskrifter om riskhanteringsplaner för att utarbeta riskhanteringsplaner. Syftet med riskhanteringsplanerna är att identifiera viktiga slutsatser utifrån hot- och riskkartorna och eventuella behov av åtgärder. Målet är att minska ogynnsamma följder vid översvämningar i länet. Planens fyra fokusområdena är människors hälsa, miljön, kulturarvet och ekonomisk verksamhet. Riskhanteringsplanen kommer att peka ut riskområden och riskobjekt i länet samt föreslå risk- och skadereducerande åtgärder. I samband med arbetet har Länsstyrelsen samarbetat med kommuner, myndigheter och med de länsstyrelser som arbetar med motsvarande projekt. Arbetet fortlöper efter de krav och specifikationer som MSB har utarbetat och ska resultera i en färdig riskhanteringsplan den 22 december 2015.

Rapporter och rekommendationer

Rekommendationer för ny bebyggelse intill transportleder för farligt gods har arbetas fram och målet är att de ska antas av Länsstyrelsen under det kommande året.

Rekommendationer för ny bebyggelse intill Östersjön med hänsyn till översvämningsrisker är i ett slutskede och målet är att de ska antas och publiceras i början av 2015.

Rekommendationer för ny bebyggelse intill Mälaren är i ett slutskede och målet är att de ska antas och publiceras i början av 2015. Arbetet är ett samarbete med enheten för samhällsplanering samt med Mälarlän: Västmanland, Uppsala och Södermanland. Länsstyrelsen Stockholm har varit drivande samt lett arbetet.

Behovet av ett uppdaterat kunskapsunderlag för markstabilitetsfrågor (ras och skred) kopplat till planprocessen har identifierats och påbörjats under året tillsammans med enheten för samhällsplanering och Statens geotekniska institut (SGI). Under början av 2015 kommer en kartering att utföras av vissa områden och ett faktablad att tas fram, bland annat baserat på det som framkommit under Länsstyrelsens workshop i november.

Utbildning planprocessen för räddningstjänsten och försvarsmakten

Under december månad hölls en utbildning för länets handläggare inom räddningstjänsten som svarar på planärenden. Detta för att höja den generella kompetensnivån kring plan och bygglagen och ge en bättre förståelse för processen.

Skyddsobjekt

Under året har Länsstyrelsen fattat beslut beträffande cirka 70 skyddsobjekt i länet. Det rör sig dels om helt nya skyddsobjekt, dels om beslut som måste förnyas med anledning av ny skyddslag. Enligt övergångsbestämmelserna till nya skyddslagen måste alla beslut om skyddsobjekt som fattats med stöd av tidigare skyddslag förnyas före utgången av 2014 för att fortsätta gälla. Arbetet med förnyanden av beslut har avlöp väl och endast ett fåtal beslut kvarstår att fatta.

Tillsyn av räddningstjänst

Det finns fyra räddningstjänster i länet. Norrtälje kommun har sin räddningstjänst organiserad inom egen förvaltningsorganisation. De övriga tre är organiserade som kommunalförbund vilka ansvarar för länets övriga 25 kommuners räddningstjänstverksamhet inom ramen för lagen om skydd mot olyckor och de mandat som har formulerats i respektive förbundsordning. Länsstyrelsen i Stockholms län stödjer via avtal Länsstyrelsen i Gotlands län med en sakkunnig inom området skydd mot olyckor och räddningstjänst. Under 2014 har samtliga fyra räddningstjänster i länet samt även den i Gotland besökts för att diskutera stöd, tillsyn och kommande handlingsprogram under den nya mandatperioden. Samrådsmötena har upplevts mycket positivt och skapat en bra dialog inför kommande tillsyn.

Under året har tillsyn ägt rum vid Räddningstjänsten i Norrtälje kommun och Södertörns räddningstjänstförbund samt vid Region Gotland. Tillsynen har skett i dialogform med ansvariga tjänstemän och politiker. Fokus var att se över kommunens skyldigheter inom området samt att utvärdera resultatet och effekten av organisationens verksamhet. Samverkan kring policyer och genomförande av tillsyn har utvecklats för att underlätta för

objektsägare som verkar i olika kommuner i länet. Föreläggande tillämpas vid tillsyn i betydligt större utsträckning vilket får anses leda till en mer rättssäker tillsynsprocess.

Länsstyrelsen har vid tillsyn konstaterat att larmhanteringstider har ökat, främst beroende av att SOS alarm ofta avvaktar för att hämta in ytterligare information. 30 procent av larmen i länet vidarekopplas från Stockholm till annan central vilket är mer än vad SOS Karlstad hanterar för sin egen utalarmering.

Länsstyrelsen har begärt att de fördjupade obligatoriska olycksundersökningar som kommunerna gör alltid lämnas in till Länsstyrelsen. I samband med tillsyn i Norrtälje har branden vid ett vårdboende, där tre människor omkom, särskilt studerats. Länsstyrelsen har deltagit vid haverikommissionens förhandsbesked av utredningen av samma brand och i slutet av året tagit del av deras rapport. För att utveckla tillsynsverksamheten i storstadsregionerna har ett utbyte startat mellan länsstyrelserna i Stockholms och Västra Götalands län. Samarbetet är av strategisk vikt för att få gemensam synsätt och gemensamma bedömningar. Resultatet av samarbetet ger en ömsesidig tillgång till en högre validitet och större tillgänglighet till den högsta kompetensnivån.

Skogsbranden i Västmanland under sommaren innebar mycket stora påfrestningar på samhällets krishanteringsförmåga. Länsstyrelsen i Västmanland gick för första gången in och tog över ansvaret för räddningstjänsten vid en brand. Branden har resulterat i ett mycket stort antal erfarenheter och förslag för att utveckla verksamheten, avseende såväl kommunernas som länsstyrelsernas ansvar vid ett övertagande. Branden pekar även på ett större behov för länsstyrelsen att på regional nivå öka stöd och rådgivning till kommunerna.

Återrapportering regleringsbrev

RB 64. Länsstyrelsernas tillsyn av kommunerna inom området skydd mot olyckor syftar till att främja och bedöma kommunernas förmåga att leva upp till nationella mål, verksamhetsmål och särskilda skyldigheter enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor. Länsstyrelserna ska redovisa en sammanfattande bedömning av kommunernas arbete enligt lagen om skydd mot olyckor.

Länsstyrelsens sammanfattande bedömning av kommunernas arbete enligt lagen om skydd mot olyckor är att kommunerna lever upp till nationella mål, verksamhetsmål och skyldigheter enligt lagen om skydd mot olyckor (2003:778). Denna bedömning grundar sig bland annat på tillsynsbesök, redovisade egenkontroller, fördjupade olycksundersökningar samt på den kontinuerliga kontakt och dialog Länsstyrelsen har med de kommunala räddningstjänsterna.

RB 65. Inom ramen för det geografiska områdesansvaret ska länsstyrelserna följa upp de lokala risk- och sårbarhetsanalyser och handlingsplaner som sammanställs enligt lagen (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap. I uppföljningen ska länsstyrelserna beskriva hur eventuella brister och åtgärdsbehov, som identifierats inom ramen för arbetet med risk- och sårbarhetsanalyserna samt vid hanteringen av extraordinära händelser, omhändertagits. Det ska även framgå hur frågor rörande förmågan att ta emot internationellt stöd vid kriser och allvarliga händelser i fredstid har beaktats inom länen. Uppföljningen ska även inriktas så att den kan samordnas med uppföljningen av kommunernas användning av utbetalade medel enligt avtal mellan staten och Sveriges Kommuner och Landsting om kommunernas uppgifter i samhällets krisberedskap.

Sammanfattning

Länsstyrelsens sammanfattning avseende uppdraget är att;

- Majoriteten (22 av 26) av kommunerna samt landstinget har redovisat en genomförd uppföljning av risk och sårbarhetsanalyser.
- Generellt sett redovisas små förändringar från föregående år vad gäller förutsättningar som förändrar riskbilden eller förmågan.
- Kommunerna har i sina redovisningar presenterat genomförda åtgärder för att stärka krisberedskapsförmågan. Åtgärderna är av varierande antal och slag och bedöms vara förmågehöjande för kommunen.
- Länsstyrelsen bedömer att förmågan att ta emot internationellt stöd generellt sett behöver utvecklas, främst på nationell nivå. Vi anser dock att förutsättningarna finns att kunna lösa en sådan uppgift på regional nivå på ett tillfredställande sätt, med stöd av goda och etablerade rutiner för samverkan inom länet samt med stöd av MSB.
- Länsstyrelsen har under åren 2011–2014 besökt länets samtliga 26 kommuner för att följa upp kommunernas krisberedskapsförmåga enligt LEH (2006:544) samt avtalet mellan staten och Sveriges Kommuner och Landsting. Under 2014 har den nya processen, som ska täcka den nuvarande mandatperioden, för att följa upp kommunernas krisberedskap inletts. Vid besöken sker även uppföljning av kommunernas användning av utbetalade medel enligt avtal mellan staten och Sveriges Kommuner och Landsting om kommunernas uppgifter i samhällets krisberedskap.

Kommuner och landsting ska enligt MSBFS 2010:6 redovisa en risk- och sårbarhetsanalys senast den 30 september under mandatperiodens första år. Samtliga kommuner i Stockholms län samt Stockholms läns landsting har redovisat en risk- och sårbarhets-

analys (RSA) under 2011. Med anledning av att kommunerna och landstinget enligt föreskrifterna inte behöver redovisa en risk- och sårbarhetsanalys under 2014 så har inga nya analyser inkommit.

Kommuner och landsting kommer senast den 30 september 2015 att redovisa en ny RSA. En del i åtgärderna som rapporterades till Länsstyrelsen är att processer för RSA är inledda. Ofta innebär detta förvaltningsspecifika analyser som senare aggregeras till en övergripande analys för kommunen.

Majoriteten av kommunerna har lämnat in den uppföljning av planerade och genomförda åtgärder med anledning av analysens resultat som krävs enligt samma föreskrifter. Med anledning av att en ny RSA är planerad först till september 2015, kvarstår bedömningen av kommunernas RSA som redovisats i tidigare uppdrags- och årsredovisningar. Länsstyrelsen har sammanställt den rapportering som kommunerna och landstinget har lämnat för att skapa en samlad bild över förändringar i kommunernas förmåga och förutsättningar samt planerade och vidtagna åtgärder.

Resultat av genomförd uppföljning av risk- och sårbarhetsanalys

Kommunerna och landstinget ska enligt föreskrifterna rapportera om resultatet av uppföljningen av risk- och sårbarhetsanalyserna. Länsstyrelsen har sammanställt den samlade bilden över länet baserat på denna rapportering.

Överlag redovisar kommunerna om små eller inga förändringar jämfört med föregående års rapportering. Ett fåtal redogör för förmågehöjningar till följd av genomförda åtgärder såsom införande av nya samordningsgrupper, genomförda övningar, nya krisledningssystem och förstärkning med reservkraft på samhällsviktig verksamhet. En kommun som avviker från den övriga bilden redogör för behov av nya krishanteringslednings- och krisinformationsplaner, behov av kommande övningar och översyn av rutiner till vissa specifika förvaltningar.

Kommunerna och landstinget har tolkat uppgiften till att både redovisa förmåge-

höjningar som en effekt av genomförda åtgärder och behov av nya åtgärder.

Handlingsplaner

Handlingsplanerna enligt lagen (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (2006:544) samlades in, analyserades, värderades och rapporterades i årsredovisningen 2010 samt i delrapporteringen i mars 2011. Länsstyrelsen har sedan dess inte tagit del av några ytterligare planer. Länsstyrelsens samlade bedömning när det gäller handlingsplanerna är att de har ett relevant innehåll som bland annat behandlar frågor om ledning, kriskommunikation och samverkan.

Åtgärder som påverkat riskbilden eller krisberedskapsförmågan

Kommunerna ska enligt föreskrifterna årligen redovisa planerade och genomförda åtgärder som påverkar riskbilden eller kommunens krisberedskapsförmåga. En genomgång har gjorts av kommunernas genomförda och planerade åtgärder. Åtgärderna är av varierande slag men vanligast är genomförande av övning och utbildning samt utarbetande av förvaltningsspecifika analyser och planer.

Andra specifika åtgärder är till exempel införande av särskilda samordningsgrupper, adressering av beslutade åtgärder till specifika nämnder, beslut om fördjupade analyser inom utsatta riskområden samt fortsatt implementering av RAKEL. Detta är exempel på åtgärder som kommunerna har vidtagit för att stärka sin förmåga och ska inte ses som någon fullständig redovisning.

Hur förmågan att ta emot internationellt stöd har beaktats inom länet

Vi bedömer att förmågan att ta emot internationell stöd generellt sett behöver utvecklas, främst på nationell nivå, där uppgiften finns definierad. Denna bedömning görs bland annat

med stöd i erfarenheterna från skogsbranden i Västmanland.

Länsstyrelsen har inga etablerade rutiner för mottagande av internationellt stöd.

I genomgången av kommunernas analyser, planverk och gjorda uppföljningar finns ingen dokumentation avseende förmågan eller förberedelser för mottagning av internationellt stöd.

Länsstyrelsen har ett pågående projekt för att belysa och utreda de etiska och juridiska möjligheterna att kunna prioritera och inrikta statliga och internationella resurser efter regeringsbeslut. Det är ett komplext område, mycket beroende av vilken typ av resurser som åsyftas.

Länsstyrelsen anser dock att förutsättningarna finns att kunna lösa en sådan uppgift på regional nivå på ett tillfredställande sätt med stöd av goda och etablerade rutiner för samverkan inom länet samt med stöd av MSB.

Uppföljning av kommunernas krisberedskap och utbetalade medel

Länsstyrelsen har under åren 2011–2014 besökt 26 av länets kommuner för att följa upp kommunernas krisberedskapsförmåga enligt LEH (2006:544) samt avtalet mellan staten och Sveriges Kommuner och Landsting. 2014 genomfördes tre besök. Ett för att avsluta den föregående processen med att besöka länets kommuner och två för att inleda en ny process enligt det nya avtalet.

Syftet med besöken har varit att följa upp kommunernas beredskap men även att möjliggöra en fördjupad dialog mellan Länsstyrelsen och kommunen. Vid besöken sker även uppföljning av kommunernas användning av utbetalade medel enligt avtal mellan staten och Sveriges Kommuner och Landsting om kommunernas uppgifter i samhällets krisberedskap.

Naturvård samt miljö- och hälsoskydd

PRESTATIONER (VOLYMER OCH KOSTNADER) AVSER VERKSAMHET 5*	2014	2013	2012
Årsarbetskrafter män ¹⁾	31,83	30,54	31,54
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	48,42	44,12	47,11
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	21,27	20,43	21,20
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	107 245	105 203	101 645
Andel av totala verksamhetskostnader (%) ²⁾	25,40	25,63	26,54
Antal ärenden, inkomna och upprättade	3 531	2 838	2 826
Antal beslutade ärenden	3 421	2 819	2 852
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	253	266	256
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	14 168	52 929	141 725

BRUKARUNDERSÖKNING	
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 5051, Överklagande kommunens beslut enligt Miljöbalken ³⁾	40
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 525, Samråd enligt 12 kap. 6§ Miljöbalken ⁴⁾	64
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 562, Prövning av avfall och producentansvar ⁵⁾	80

¹⁾ 1 årsarbetskraft = 1 760 timmar

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl OH exkl. resurssamverkan. Uppgiften hämtas från tabell B.

³⁾ Nöjdindex för verksamhet 5051 från länsstyrelse-gemensam brukarundersökning 2014. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för deltagande länsstyrelser är 47

⁴⁾ Nöjdindex för verksamhet 525 från länsstyrelse-gemensam brukarundersökning 2014. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för deltagande länsstyrelser är 64

⁵⁾ Nöjdindex för verksamhet 562 från länsstyrelse-gemensam brukarundersökning 2014. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för deltagande länsstyrelser är 79

Kommentarer till tabellen

Antalet inkomna och beslutade ärenden har ökat betydligt jämfört med 2012 och 2013. Ärenden gällande kontroll av strandskydds-dispenser har ökat kraftigt, både i antalet inkomna ärenden samt beslutade ärenden. Detta gäller även överklagaden av kommuns beslut enligt miljöbalken. Länsstyrelsens arbete med översynen av det utvidgade strand-skyddet samt att en stor mängd avtal för skötselåtgärder har avslutats efter genomfört arbete har genererat många ärenden. Antalet LOVA-ärenden har också ökat.

Bidragsutbetalningar har under 2014 minskat kraftigt jämfört med 2013 och 2012. Det beror till största delen på att Länsstyrelsen under 2012 och 2013 gjorde stora utbetalningar till efterbehandling av förorenad mark, bland annat till saneringsprojekt på Beckholmen i Stockholm.

Brukarundersökning 2014

I gruppen överklagade lovärenden (5051) var målsättningen att genomföra 75 intervjuer per län. Vid en svarsfrekvens om 71 procent uppmättes en nöjdindex för Länsstyrelsen i

Stockholm med 40 enheter vilket är sju enheter lägre än genomsnittligt nöjdindex för samtliga länsstyrelser. Störst andel höga omdömen fick ”bemötande”, ”kontakt via telefon” och ”kontakt via epost”. Förbättringsområden är ”totalt sett nöjd” och ”handläggningstiden”.

För samråd enligt 12 kap. 6§ Miljöbalken (525) visar undersökningen att Länsstyrelsen i Stockholm ligger på genomsnittligt nöjdindex för samtliga länsstyrelser. Resultatet visar att kunderna är särskilt nöjda med den höga kompetensen på Länsstyrelsen, men också med bland annat bemötande och webbinformation. Förbättringsområden som Länsstyrelsen kommer att arbeta vidare med är nåbarheten via telefon och e-post samt tillhandahållande av den information som kunden behöver.

Resultaten för området prövning av avfall och producentansvar (562) visar att Länsstyrelsen i Stockholm har ett högt nöjdindex (80) när det gäller bemötande, webbinformation, kompetens och svarstid. Länsstyrelsen kommer att fortsätta jobba med utveckling av webb och information för att upprätthålla de delar som vi fick bra nöjdindex inom. Länsstyrelsen i Stockholm är delaktig i det nationella arbetet med att utveckla beslut och e-tjänsten. Detta arbete hoppas vi ska svara upp mot de problem som framkom i brukarundersökningen, om förståelse av beslut och tillhandahållande av information. Utöver ovanstående lite större insatser pågår ett arbete med ständiga förbättringar.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Stockholm utmärker sig bland storstadsregioner som grön och rik på vatten. Länets många naturområden, parker, stränder och – inte minst – skärgården bidrar starkt till regionens utveckling och attraktionskraft. Stockholms expansion ger såväl möjligheter som utmaningar i arbetet med att utveckla länet på ett hållbart sätt. Utbyggnad av infrastruktur och nya bostadsområden innebär att avvägningar behöver göras i många olika miljörelaterade frågor. Länsstyrelsens roll är att bevaka statliga intressen och göra dessa avvägningar mellan olika intressen där miljöfrågorna ska vävas samman med andra sektorsområden. Vi arbetar aktivt med att

integrera de olika miljöperspektiven som en del i samhällsutvecklingen. Länsstyrelsens roll inom miljöområdet är också att handlägga olika typer av tillståndsärenden enligt miljölagstiftningen.

En effektivisering av Länsstyrelsens handläggning pågår utifrån lean-konceptet, där två ärendeprocesser – miljöprövning samt tillsyn av vattenverksamhet – har varit föremål för översyn under året. De omedelbara effekterna är en tydlig och gemensam överblick av ärendehantering och många olika förslag till utveckling av processerna, som nu genomförs. Avsikten är att fortsätta med fler processer under 2015.

Planeringen av flera stora infrastrukturprojekt har genererat stora miljöärenden som till exempel omprövning av Arlanda, tillstånd för ombyggnad av Slussen samt tillstånd för genomförande av Förbifart Stockholm.

Vattenförvaltning och vattenvård

På varje länsstyrelse finns ett beredningssekretariat med uppgift att stödja vattenmyndigheterna att genomföra vattendirektivet. Arbetet med vattenförvaltning ökar och våra uppdrag från vattenmyndigheten omfattar tio olika uppdrag. Under 2014 har Länsstyrelsens beredningssekretariat för vattenförvaltning tagit fram detaljerade kunskapsunderlag till vattenmyndigheten, inför fastställande av miljö kvalitetsnormer, åtgärdsprogram, miljökonsekvensbeskrivning och förvaltningsplan för Norra Östersjöns vattendistrikt 2016–2021. Detta har skett i samverkan med kommuner och intresseorganisationer. Beredningssekretariatet har även anordnat ett flertal informationsmöten för kommuner.

Länsstyrelsen deltar även i samverkan i Mälardalsregionen för att skydda Mälarens vatten i framtiden och bland annat varit medsökande i en EU-ansökan (Life IP) tillsammans med vattenmyndigheten och Mälarens vattenförvaltningsförbund. Syftet är att genomföra åtgärder för bättre vattenkvalitet.

Arbetet enligt havsmiljöförordningen (havsmiljödirektivet) är inne i sin första planeringscykel. Under året har Länsstyrelsen lämnat synpunkter på ett nytt miljöövervakningsprogram samt suttit med i Havs- och vatten-

myndighetens referensgrupp för framtagande av åtgärdsprogram för att följa miljö kvalitetsnormer enligt havsmiljöförordningen. Åtgärdsprogrammet kommer ut på remiss första februari 2015. Miljöavdelningen och Samhällsbyggnadsavdelningen har ett samarbete med att bygga upp kompetens och rutiner för att bistå Havs- och vattenmyndigheten i havsplaneringsarbetet, enligt uppdrag 55 i RB 2014. Länsstyrelsen har regelbundna möten med Havs- och vattenmyndigheten samt de andra länsstyrelserna i syfte att tillsammans utveckla havsplaneringen. Kommunerna har informerats vid ett diskussionsseminarium, och synpunkter har inhämtats från kommunerna angående behovet av råd, vägledning och utbildning avseende arbetet med planeringsfrågor i länets havsområden. Diverse digitala planeringsunderlag har levererats till Havs- och vattenmyndigheten och vi har kortfattat redovisat Länsstyrelsens visioner som rör havsplanering.

Stöd för lokala vattenvårdsprojekt (LOVA) startade på nytt 2014 efter ett uppehåll 2013 då stödet utvärderades. Efterfrågan var stor och 25 projekt fick dela på 9 miljoner kronor. 14 av projekten var båtmiljörelaterade (latrintömningsstationer och båttvättar) och resterande projekt omfattade lantbruk, dagvatten och avloppsreningsverk. Totalt har cirka 35 miljoner kronor fördelats till knappt 100 projekt i länet sedan 2009. Länsstyrelsen bedömer att LOVA är ett effektivt styrmedel för att åstadkomma förändring och konkreta resultat.

Miljöövervakning

Inom miljöövervakningen har det regionala miljöövervakningsprogrammet reviderats. Det nya programmet för perioden 2015–2020 fastställdes av Naturvårdsverket i november 2014. Informationscentralen för Östersjön har informerat om sommarens algblomningar, som var mycket omfattande under 2014. Arbeta pågår fortfarande med att ta fram oljeskyddsplaner för återstående kommuner. Länsstyrelsen har även fortsatt med uppdatering av Miljöatlas, vilket är det digitala verktyget för planering av oljeskyddsarbete, med uppgifter om prioriterade värdefulla områden och metoder för oljeskydd.

Skyddad natur

Länsstyrelsen har beslutat om nio naturreservat, genomfört skötselåtgärder i drygt 60 skyddade naturområden och stöttat kommunernas naturvårdsarbete genom LONA-bidrag till 13 projekt. Inventeringen av skyddsvärda träd på fastlandet är avslutad och underlaget används av Länsstyrelsens verksamheter samt kommunerna.

Det omfattande arbetet med översyn av det utvidgade strandskyddet (RB 57) har slutförts under året. Förslag till beslut för tio av kommunerna har remissbehandlats och beslut om utvidgat strandskydd har fattats för samtliga 25 berörda kommuner. För närvarande har 12 av dessa beslut överklagats. Översynen har i huvudsak berört de strandskyddsområden som omfattas av utvidgat strandskydd idag. Arbetet med översynen har inneburit omfattande kontakter med de 25 berörda kommunerna, bland annat genom att ett flertal möten har genomförts. Samråd har också skett med andra parter.

Nationalstadsparken

Länsstyrelsen konstaterar en ökande samsyn och engagemang från berörda parter i arbetet med vård och utveckling av Kungliga nationalstadsparken, där samverkan i Nationalstadsparksrådet har en central roll. Till rådet har det inrättats ett markägar- och förvaltarutskott med en beredande funktion samt ett skötselutskott för förbättrad dialog med organisationer och markförvaltare om skötseln i parken. Flera studiebesök till parken har tagits emot.

Uppsikten över parken innebär metodutveckling, och det saknas idag bra förebilder. Ett uppsiktsprogram har fastställts och en första uppsiktsrapport utarbetats. En effektiv uppföljning är ett angeläget stöd för vård och utveckling av parken.

Det interimistiska naturreservatet till skydd för stora träd i parken har i samverkan mellan Länsstyrelsen och berörda kommuner omsatts i långsiktig form genom att kommunerna infört planbestämmelser inom detaljplanlagda områden, medan Länsstyrelsen hanterar skyddet inom övriga områden.

En betydande arbetsinsats under året har varit planering av insatser finansierade av utvecklingsanslaget på 100 miljoner kronor, föranlett

av byggandet av Norra Länken. En strategi för hur utvecklingsanslaget bör nyttjas har utarbetats i dialog med finansiärerna Trafikverket och Stockholms stad, berörda markägare samt Nationalstadsparksrådet.

Utgångspunkt för strategins ramar och prioriteringar är målbilden i vård- och utvecklingsplanen för parken. Planerade åtgärder har inventerats i kontakter med markägare och markförvaltare. Ett antal åtgärder har påbörjats under året.

En åtgärdsplan för Brunnsvikenområdet har utarbetats i samråd med berörda markförvaltare, bland annat avseende promenaden runt Brunnsviken. En ny gångförbindelse över Ålkistan, som är en komplicerad trafikknutpunkt, har utretts i en förstudie.

Ett antal fornminnen ska lyftas fram genom röjning och skyltning och en utredning om behov av bullerskydd mot angränsande trafikleder förbereds. Länsstyrelsen arbetar också för att förbättra tillgängligheten till Nationalstadsparken genom att förbättra vägvisningssystemet och medverka i besökscentrum VisitDjurgården, inom ramen för det samlade arbetet med besöksnäringen.

Miljöledning och miljöpolicy

Länsstyrelsen i Stockholm har under året utvecklat sitt miljöledningssystem genom att fastställa nya åtgärder i en handlingsplan. Bland annat har ett förslag på ny resepolicy tagits fram och klimatkompensering av flygresor har införts. Myndighetens direkta miljöpåverkan har kartlagts. Resultatet visar bland annat att Länsstyrelsen i Stockholm har låga koldioxidutsläpp från tjänsteresor och relativt låg energianvändning, men att återvinningen av avfall kan förbättras.

Indikatorer

Allmän miljö- och naturvård utgiftsområde 20¹⁾

BIOLOGISK MÅNGFALD ²⁾	2014	2013	2012	2011	2010
Andel av Länsstyrelsen skyddad produktiv skogsmark av den totala arealen produktiv skogsmark (%)	3,72	3,62	3,60	3,54	3,48
FÖREKOMST AV ROVDJUR I LÄNET	2014	2013	2012	2011	2010
Antal vargrevir med föryngringar		0	0	1	1
VATTENMILJÖ	2014	2013	2012	2011	2010
Andel ytvattenförekomster som uppnår hög eller god ekologisk status (%)	16	18	23	23	23
Andel grundvattenförekomster som uppnår god kvantitativ status (%)	99	100	100	100	100
Andel grundvattenförekomster som uppnår god kemisk status (%)	97	97	98	98	98
FÖRORENAD MARK	2014	2013	2012	2011	2010
Antal objekt i riskklass 1		53	40	43	36
Antal sanerade objekt i riskklass 1 (ack)		32	31	30	27
varav sanerade med statliga medel (ack)		6	2	2	6

¹⁾ Se avsnitt Resultatredovisning, avsnitt indikatorer

²⁾ På grund av ändrade urvalskriterier kan avvikelser från föregående års årsredovisning förekomma. Skyddade arealer vid utgången av respektive år med givna urval kan ej tas ur databasen VIC-natur i efterhand. För åren 2010-2013 gjordes uttaget 2014-10-01. Ett områdes areal ligger då på det år som det ursprungliga beslutet fattades.

Källa: Metria, Viltskadecenter, Havs- och vattenmyndigheten, Naturvårdsverket

Kommentar kring ovanstående indikatorer

Biologisk mångfald

Skydd av skogar är ett av de områden som prioriterats i naturvårdsarbetet i länet. Uppgifterna i tabellen avser endast produktiv skogsmark som Länsstyrelsen skyddat inom naturreservat eller naturvårdsavtal, det vill säga inte skyddad skog i nationalparker, kommunala reservat eller Skogsstyrelsens biotopskydd och naturvårdsavtal. Inkluderas dessa är cirka 5,5 procent av den produktiva skogsmarken skyddad i länet. Tabellen visar att den skyddade arealen ökar något årligen genom det löpande arbetet med bildande av naturreservat. För ytterligare kommentarer, se redovisningen under uppdrag 50 nedan.

Förekomst av rovdjur i länet

Länet hade 2010 och 2011 en vargföryngring. Någon vargföryngring under perioden 2012–2014 har inte förekommit eftersom något intakt föräldrapar inte funnits.

Vattenmiljö

Antal ytvattenförekomster som uppnår hög eller god ekologisk status

Andelen ytvattenförekomster (sjöar, vattendrag och kustvatten) som uppnår god ekologisk status är 16 procent, vilket är något mindre än föregående år. Minskningen behöver inte reflektera någon försämring i miljön utan kan bero på naturlig variation. 16 procent är lika fullt en låg andel med tanke på att enligt målen i vattendirektivet ska 100 procent av vattenförekomsterna uppnå god status (eller potential i de fall vattnet är kraftigt modifierat).

Länsstyrelsen arbetar kontinuerligt för att förbättra situationen i länets vatten genom att genomföra uppdragen i Vattenmyndighetens nuvarande åtgärdsprogram och genom att ta fram förslag på åtgärder till nästkommande åtgärdsprogram. I den löpande hanteringen av plan-, miljöskydds-, och vattenverksamhetsärenden ställer Länsstyrelsen krav på nödvändiga skyddsåtgärder. Länsstyrelsen samverkar också brett med kommuner, lantbrukare samt andra lokala och regionala aktörer för att öka takten i åtgärdsarbetet. Det finns dock en

stor tröghet i de naturliga systemen vilket gör att det tar lång tid innan åtgärderna får effekt.

Andel grundvattenförekomster som uppnår god kvantitativ status

Andelen grundvattenförekomster som uppnår god kvantitativ status 2014 är 99 procent. En vattenförekomst vid kusten har bedömts till otillfredsställande kvantitativ status på grund av höga salthalter och tidigare för höga vattenuttag. Ytterligare en vattenförekomst vid kusten har bedömts löpa en risk att inte uppnå god kvantitativ status till år 2021 på grund av höga salthalter.

Andel grundvattenförekomster som uppnår god kemisk status

Andelen grundvattenförekomster som uppnår god kemisk status är 97 procent. Orsaken till otillfredsställande kemisk status är bekämpningsmedel och klorid. Cirka hälften av vattenförekomsterna bedöms dock ha en risk att inte uppnå god status till år 2021 främst på grund av påverkan från vägar och potentiellt förorenade områden.

Förorenad mark

Riskklass 1

Efter 2013 har Stockholms län 53 objekt med förorenad mark i riskklass ett. Stockholms län är ännu inte färdiga med inventeringsarbetet och antalet objekt i riskklass 1 har ökat under 2014 och bedöms ytterligare kunna öka det kommande året.

I Stockholms län saneras en stor andel av objekten i riskklass 1 med privatfinansiering beroende på att det sker en omfattande exploatering på dessa områden. Länsstyrelsen bedömer detta som positivt.

Återrapportering regleringsbrev

RB 48. Länsstyrelserna ska redovisa vilka åtgärder som vidtagits för att öka antalet privatfinansierade efterbehandlings- och saneringsåtgärder samt arbetet med att åtgärda förorenade områden med statliga bidrag. Länsstyrelserna ska även samordnat och i samverkan med Naturvårdsverket ta fram och redovisa åtgärder för att minimera omfattningen av oförbrukade bidrag för efterbehandling av förorenade områden.

Länsstyrelsens arbete med förorenade områden har medfört att antalet privatfinansierade efterbehandlingar ökar. Under året har vi arbetat med tillsyn av prioriterade objekt, både miljöfarliga verksamheter i drift och nedlagda verksamheter, för att få till stånd undersökningar och vid behov åtgärder. Undersökningar har genomförts av privat verksamhetsutövare vid fyra områden (miljöfarlig verksamhet) där Länsstyrelsen har tillsynsansvar. Åtgärder har genomförts vid tre områden. Under året har vi också arbetat med fyra ansvarsutredningar av nedlagda verksamheter.

Länsstyrelsens kartläggning och inventering av förorenade områden är en viktig grund till att andelen privatfinansierade åtgärder ökar. Under året har arbete med tio branschinventeringar av nedlagda verksamheter pågått. Fem inventeringar har avslutats. Arbetet har i stort genomförts enligt fastställt regionalt program för efterbehandling av förorenade områden. Syftet med inventeringen är att ge underlag för arbete med förorenade områden för att få till stånd undersökningar, och vid behov åtgärder, av prioriterade objekt.

Eftersom kommunerna har tillsyn över den största delen av objekten med föroreningar är vårt arbete med tillsynsvägledning till kommunerna mycket viktigt. Länsstyrelsen bedömer att detta arbete på sikt kommer att öka andelen privatfinansierade åtgärder. Flera tillsynsvägledningsinsatser genomförs i samverkan med länsstyrelserna i Södermanland, Uppsala, Västmanland, Örebro och Gotland.

Under året har följande utbildningar och projekt anordnats för kommunernas handläggare:

- Övergripande utbildning för kommuner i Mälardalen, Gotland och Dalarna (två dagar)
- Utbildning om problemställningarna med flyktiga ämnen vid exploatering
- Utbildning och workshop avseende inventering och riskklassning av förorenade områden orsakat av miljöfarliga verksamheter i drift, där kommuner har tillsynsansvar
- Projekt om masshantering i samverkan med andra län i Mälardalen och Gotland.

(En seminariedag genomfördes under 2014, projektet drivs även under 2015.)

Länsstyrelsen har anordnat två arbetsgruppsmöten för länets kommuner med informations- och erfarenhetsutbyte om förorenade områden. Vi har även gjort flera informationsutskick och gett råd och stöd i ärenden hos kommuner. Dessutom arbetar Länsstyrelsen med olika informationsinsatser till fastighetsägare, mäklare, miljö- och teknikkonsulter med flera, vilket också är en del i arbetet med att öka andelen privatfinansierade åtgärder. I EBH-stödet (databas för förorenade områden) finns i dagläget uppgifter om cirka 10 900 områden i länet. Uppgifterna utgör framförallt ett underlag för prioritering av det fortsatta arbetet med efterbehandling men är också ett viktigt underlag vid fysisk planering. En förteckning över objekt i EBH-stödet har sänts till respektive kommuns miljökontor.

Kommunerna i länet handlägger till största delen händelsestyrda tillsynsobjekt, till exempel i samband med ändrad markanvändning och exploatering. Under året har Länsstyrelsen från länets kommuner fått del av cirka 70 stycken anmälningar som rör efterbehandling av förorenade områden. Allt fler exploateringar genomförs på eventuellt förorenade områden och det är viktigt att denna aspekt beaktas tidigt i arbetet med översiktsplaner, detaljplaner och bygglov. Länsstyrelsen har under året granskat cirka 90 planer som omfattar förorenade områden. Med anledning av IED-direktivet har Länsstyrelsen deltagit i samråd inför framtagande av statusrapporter i tillståndsprövningar.

Länsstyrelsen har vidare verkat för att kommunerna ska arbeta mer systematiskt med prioriterade objekt. Bland annat motiveras kommunerna att ta fram strategier och handlingsplaner för arbetet med förorenade områden. Länsstyrelsen har tagit fram ett underlag som stöd i arbetet med handlingsplaner för att få kommuner att arbeta mer systematiskt och egeninitierat med förorenade områden.

Som ett led i tillsynsvägledningen har Länsstyrelsen haft möten med sju kommuners miljöförvaltningar. För att kvalitetssäkra uppgifter och arbeta aktivt med informations-spridning har vi i samband med inventering

och riskklassning informerat fastighetsägare, andra berörda samt berörda kommuner om att det tidigare har bedrivits verksamhet som kan medfört föroreningar på dessa fastigheter.

Länsstyrelsen har även förmedlat kunskap om förorenade områden till miljö- och teknik-konsulter och andra aktörer, exempelvis i samband med planerad förändrad mark-användning, exploateringar och vid överlåtelse av fastigheter samt lämnat olika underlag till arbetet med vattenförvaltning och till forskningsinstitutioner med flera. Under året har antalet externa förfrågningar uppgått till cirka 300.

Ett informationsprojekt om förorenade områden vid fastighetsöverlåtelser särskilt riktat mot banker har drivits 2013–2014 tillsammans med länsstyrelserna i Mälardalen och Gotland.

Länsstyrelsen har under året arbetat med en översyn och genomgång av tillsynsansvar avseende inventerade nedlagda verksamheter med riskklass 1 och 2 för att genomföra en riktad överlämning till kommunerna.

Förorenade områden med statliga bidrag

Länsstyrelsen verkar för att prioriterade områden där ansvar saknas ska undersökas och vid behov åtgärdas. Kommunerna ges stöd och tillsynsvägledning i detta arbete. Under året har en förstudie och en huvudstudie genomförts genom statliga bidrag. Ytterligare två huvudstudier har påbörjats under året med Länsstyrelsen som huvudman. Med statliga bidrag genomförs avhjälpande åtgärder på ett objekt och långtidsuppföljning på ett annat. Länsstyrelsen ansökte inför 2014 om bidrag hos Naturvårdsverket för genomförande av utredningar vid 15 objekt. Dessutom har vi tillsammans med länsstyrelserna i Södermanland, Uppsala, Västmanland, Örebro och Gotlands sökt bidrag för ett gemensamt projekt för vägledning och undersökning av plantskolor.

Åtgärder för att minimera omfattningen av oförbrukade bidrag

Länsstyrelserna har under året fortsatt arbeta för att minska mängden oförbrukade bidrag.

Arbetet har liksom tidigare år skett i samarbete med Naturvårdsverket. Utfall och prognos beträffande bidragsmedel redovisas regelbundet till Naturvårdsverket. Utbetalningar av bidragsmedel till projekt görs fortlöpande så att medel inte ligger kvar hos Länsstyrelsen. Länsstyrelsen har också ansökt och rekviderat kompletterande bidragsmedel av omfördelade medel från Naturvårdsverket till Beckholmenprojektet. En konsultjänst för genomförande av huvudstudier har upphandlats.

Numera kan medel för utredningar beslutas på bemyndiganderamen och därmed kan kostnaden fördelas på flera år. Länsstyrelsernas arbetsgrupp för bidragssamordning genomförde i april ett möte med Naturvårdsverket och Sveriges geologiska undersökning (SGU) med syfte att diskutera det gemensamma arbete som bedrivs för att minska andelen oförbrukade bidragsmedel. Länsstyrelsen har även genomfört separata möten med Naturvårdsverket för att diskutera det fortsatta arbetet med att minska mängden oförbrukade medel.

Som ett resultat av det arbete som länsstyrelserna hittills genomfört har mängden oförbrukade bidrag minskat väsentligt. De bidragsmedel som nu finns på länsstyrelserna över årsskiftena är uppbundna till specifika projekt. I de fall förändringar orsakat överblivna projektmedel som inte behövs i ett projekt, sker en kontakt med Naturvårdsverket och åtgärder för att omfördela bidraget genomförs.

Nu ligger fokus i hög grad på att ta fram åtgärder för att minska osäkerheter i de enskilda projekten och förbättra återkopplingen mellan olika aktörer. Genom säkrare ekonomiska analyser i bidragsansökningar, minskade projektrisker och med rätt uppföljning kan mängden oförbrukade bidrag hållas nere. Med hänsyn till efterbehandlingsprojektens karaktär av hög komplexitet och omständigheter som myndigheterna inte råder över kommer dock alltid oförbrukade bidrag finnas kvar över årsskiftena.

Under slutet av 2014 har länsstyrelsernas bidragssamordningsgrupp tagit initiativ till att genomföra en nationell dag för landets kommunala huvudmän under början av 2015 med syfte att informera kommunerna om förutsättningarna för bidrag och ha en dialog

kring de faktorer som påverkar bidragshanteringen. Kommunerna är en mycket viktig aktör i arbetet med att minska mängden oförbrukade bidragsmedel.

En annan åtgärd som påbörjats är att se över återrapporteringen av bidragsprojekt. Att utveckla och förbättra återrapporteringen av bidragsprojektens ekonomi är avgörande för att möjliggöra en uppdaterad och effektiv övergripande ekonomihantering. Representanter från länsstyrelserna bidrar i arbetet som drivs av Naturvårdsverket.

49. Länsstyrelsernas tillsyn enligt miljöbalken ska bidra till att generationsmålet och miljö-kvalitetsmålen nås och att uppkomst av olägenheter för människors hälsa och miljön motverkas. Länsstyrelserna ska särskilt redovisa:

- Hur arbetet för att effektivisera och utveckla tillsynen avses fortsätta samt beskriva de förändrade rutiner och arbetsmetoder som genomförts för att utveckla en miljömålsstyrd tillsyn,

- tillsynsområden inom vilka den operativa tillsynen och tillsynsvägledningen kan utvecklas och förbättras,

- vilken betydelse tillsynen har för att nå generationsmålet och miljö-kvalitetsmålen samt vilka konsekvenser få egeninitierade tillsynsinsatser får för möjligheterna att uppnå målen, samt

- hur och inom vilka områden samverkan skett med Miljösamverkan Sverige och regional miljösamverkan i de län där sådana projekt bedrivs.

Formerna för länsstyrelsernas återrapportering ska utformas i dialog med Naturvårdsverket

Effektivisering och utveckling av tillsynen

Utvecklingsarbete som avses fortsätta

Länsstyrelsen har under 2014 haft intern tillsynssamverkan inom ramen för hela Länsstyrelsens tillsynsuppdrag. Syftet med samverkan är att lära av varandra i tillsynsmetodik, förhållningssätt och ärendehantering för att kunna utveckla och effektivisera

Länsstyrelsens tillsyn. Denna samverkan avses fortsätta.

Under året startades ett utvecklingsarbete med stöd av lean, en så kallad lean-pilot, avseende tillsyn av vattenverksamhet. Arbetet har som mål att minska handläggningstiden för nya ärenden, att prioritera ärenden med störst miljönytta och förbättra arbetsmiljön.

Projektet har lett till ökad samsyn, gemensam ärendehantering och förenklingar i processen. Länsstyrelsen deltar i ett projekt där skogsägare ska få en väg in till de myndigheter som beslutar kring skogsavverkningar och mark-avvattningsåtgärder med mera, det vill säga i första hand Länsstyrelsen och Skogsstyrelsen. Det ska resultera i en e-tjänst. Arbetet har startat upp och kommer att fortsätta under nästa år. Länsstyrelsen deltar i ett projekt som initierades under 2011/2012 i syfte att ta fram ett tillsynsregister för vattenverksamhet. Registret ska underlätta Länsstyrelsens planering och prioritering av tillsynen samt effektivisera handläggningen. Projektet består av delprojekten tillsynsregister, e-tjänster för vattenverksamhet och beslutsmallar. Beslutsmallar som tas fram kommer att läggas in i länsstyrelsernas gemensamma mallsystem SmartDocuments. En kravspecifikation har upprättats för tillsynsregistret och den har överlämnats till Länsstyrelsernas IT-enhet.

Länsstyrelsen kommer att fortsätta arbetet med att utveckla tillsynen av verksamheter som omfattas av industriutsläppsdirektivet (IED). Länsstyrelsen deltar aktivt i det nationella samarbetet i frågan om hur IED-tillsynen ska se ut.

En viktig utveckling är att tillsynsbesök prioriteras så att det i tidigt skede kan avgöras när tillsynsåtgärder är befogade ur naturvårds- eller vattenförvaltningsperspektiv.

Utvecklingsarbete som har genomförts

Länsstyrelsen har deltagit i Miljösamverkan Sveriges projektgrupp avseende behovsutredningar. Vi har i detta arbete bidragit med erfarenheter och lämnat förslag på hur länsstyrelsernas behovsutredningar kan utvecklas. Länsstyrelsen i Stockholm har också varit ett av två pilotlän i projektet och tagit fram en behovsutredning för 2014–2016. En uppföljning av tillsynsplanen inom miljöfarlig verksamhet och vattenverksamhet visar att 18

av de 24 tillsynsmålen är uppfyllda varav tre bedöms som delvis uppfyllda.

Inom tillsyn på avfallsanläggningar har Länsstyrelsen samarbetat med Arbetsmiljöverket och Räddningstjänsten som ett sätt att utveckla tillsynen och skapa samsyn gentemot verksamhetsutövare. Efter en tidigare brukarundersökning har vi tillsammans med övriga länsstyrelser under året gjort flera åtgärder för att öka tillgängligheten, förtydliga informationen och effektivisera handläggningen inom ärenden som rör transport av avfall. E-tjänsten för transport av avfall och farligt avfall har utvecklats ytterligare under året.

Inom naturvården har Länsstyrelsen under året prioriterat samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken, artskydd samt inkomna anmälningar om överträdelser av tillsynskaraktär. Antalet samrådsärenden har varit omfattande under året med anledning av pågående infrastrukturprojekt i Stockholms län, främst nedgrävning av luftledningar, men också utbyggnad av bredband i skärgårdsområdet.

När det gäller artskyddsområdet har Länsstyrelsen genomfört tillsyn av två djurparker i samband med omprövning av tillstånd. Tillsyn inom artskyddet har utförts i samband med enskilda anmälningar och en ökad satsning har gjorts på dessa under året. Rutinerna för tillsynsärenden inom artskyddet har förbättrats, bland annat genom nya mallar för beslut och åtalsanmälningar. Rutinerna har även ändrats något efter diskussioner med polisen. Fler åtalsanmälningar har lämnats in under 2014 än tidigare år, totalt 16 stycken. Samverkan med länsveterinärenheten sker vid behov.

I den förebyggande tillsynen inom rovdjursfrågor har Länsstyrelsen prioriterat dialog med enskilda. Besiktning vid misstanke om rovdjursangrepp på tamdjur har genomförts fortlöpande.

Tillsynen inom skyddade naturområden bedrivs främst av naturbevakare, som rapporterar eventuella överträdelser till Länsstyrelsen eller polisen. Länsstyrelsen genomför årligen samverkansmöten med naturbevakarna och får fortlöpande in rapporter om överträdelser från naturbevakarna, men även från allmänheten.

Länsstyrelsen har också deltagit i Miljösamverkan Sveriges tillsynsutbildning som

riktar sig till handläggare som arbetar med tillsyn enligt alla miljöbalkens områden.

Operativ tillsyn

Länsstyrelsen bedömer att det finns en stor utvecklingspotential inom flera tillsynsområden. Med begränsade resurser är det desto viktigare att tillsynen bedrivs effektivt. En förändrad arbetsmetod som diskuteras är att ha särskilda tillsynsveckor där olika fokusområden behandlas mer intensivt utifrån miljönyttan såsom höjd ambitionsnivå i granskningen av miljörapporter, tillsynsbesök, klagomålsärenden, utsläpp till vatten, kemikaliefrågor med mera. Genom att utveckla samverkan med miljöövervakningen i länet skulle den operativa tillsynen på ett tydligare sätt kunna verka för att uppnå god status i prioriterade vattenförekomster.

Tillsynen av verksamheter som berörs av industriutsläppsdirektivet kommer att prioriteras vilket leder till att nödvändig kunskap och erfarenhet inom detta område successivt byggs upp.

Länsstyrelsen ansvarar för tillsyn över gränsöverskridande avfallstransporter (GRÖT). Samverkan mellan Länsstyrelsen och andra myndigheter som Kustbevakningen, Tullverket, Polisen och Åklagarmyndigheten fungerar bra, tillsynen utvecklas allt eftersom mer kunskap och erfarenhet erhålls. Under kommande år är ambitionen att fokusera GRÖT-tillsynen mer mot elavfall då vi har indikationer på att export av elavfall orsakar stor miljöskada i tredje land, ny lagstiftning har även kommit under året.

En brukarundersökning som gjordes 2014 visar på att genomförda förbättringsåtgärder i arbetet med transport av avfall och farligt avfall har gett bra resultat och ytterligare åtgärder förbereds.

Länsstyrelsen ser ett behov av att genomföra planerad tillsyn i form av kampanjer, till exempel för artskydd men även av att skärpa tillsynen, exempelvis av förekomst av olovliga byggnader och anläggningar inom skyddade naturområden. Under 2014 har rutinerna för åtalsanmälningar diskuterats och en ökad satsning på tillsynsärenden har gjorts. Länsstyrelsen har som en följd av detta lämnat

in fler åtalsanmälningar under 2014 än tidigare år, totalt 16 stycken. Nio av dessa berör artskydd, där tillsynen av inkomna anmälningar har prioriterats i högre grad än under tidigare år. Rutinerna för anmälningar inom området artskyddstillsyn har också ändrats något under året efter diskussioner med polisen.

Tillsynsvägledning

Under året har Länsstyrelsen anordnat två seminarier om industriutsläppsdirektivet (IED) med mera för kommunerna. Länsstyrelsen bedömer att tillsynsvägledningen inom IED kan utvecklas och förbättras ytterligare, till exempel beträffande statusrapporter. Vidare uppfattar Länsstyrelsen att det inom avfallsområdet finns ett stort behov av kontinuerlig tillsynsvägledning. Länsstyrelsen kan dock bli bättre på att samla upp vanligt förekommande frågor från enskilda handläggare på kommunerna och ge återkoppling i form av tillsynsvägledningsdagar alternativt starta relevanta projekt inom miljösamverkan Stockholms län. Under året har Länsstyrelsen skickat ut flera digitala nyhetsbrev ”Samhällsbyggnad & Miljö” med nyheter om bland annat kommande seminarier, intressanta domar och ny lagstiftning som berör miljötillsynen m.m. Detta är en informationskanal som bör kunna användas mer.

Länsstyrelsen överlät miljöbalkstillsynen av vattenverksamheter till Värmdö kommun 2013 och vägledningen kan behöva utökas.

Länsstyrelsen ser ett behov av en tillsynsvägledningsinsats för att stödja kommunerna i att ta fram egna strategier och handlingsplaner för arbetet med förorenade områden. Arbeta har påbörjats med att ta fram ett underlag till stöd för kommunerna i deras arbete med att arbeta mer systematiskt och egeninitierat med förorenade områden.

En betydande del av Länsstyrelsens tillsynsvägledning sker via regionala nätverk, läs mer under Miljösamverkan Sverige och regional miljösamverkan nedan.

Genom tillsynen har Länsstyrelsen möjlighet att sprida miljöbalkens övergripande mål och hänsynsregler till allmänhet, verksamhetsutövare och enskilda. Tillsynen består till stor del av kontroll av hur bestämmelserna i miljö-

lagstiftningen följs. Tillsynen, både den egeninitierade och den händelsestyrda, har därför en betydande roll för att klara miljöbalkens generationsmål och miljö kvalitetsmålen.

Med egeninitierad tillsyn menar vi sådan tillsyn som Länsstyrelsen i förväg planerat för, även kallad planerad tillsyn. Den planerade tillsynen, och behovet av tillsyn, beskrivs i en behovsutredning och tillsynsplan. I dessa dokument kan Länsstyrelsen på ett tydligt sätt styra insatserna där konsekvenserna får störst genomslag på Länsstyrelsens sex prioriterade miljömål. Konsekvensen av att göra få planerade tillsynsinsatser blir därmed att tillsynen riskerar att bli mindre effektiv ur ett miljöperspektiv. En planerad tillsyn bör leda till färre händelsestyrda tillsynsänden.

Miljösamverkan Sverige och regional miljösamverkan

Länsstyrelsen hade under 2014 en representant i styrgruppen för Miljösamverkan Sverige. Länsstyrelsen har deltagit aktivt i följande projekt:

- *Behovsutredning del 1:* Projektet har tagit fram en modell för utarbetande av behovsutredningar i form av en rubrikmall till hjälp för det praktiska arbetet, samt en webbenkät för bedömning av tillsynsresursbehovet för registerobjekt. Länsstyrelsen i Stockholm är ett av två län som har svarat på enkäten. Projektet höll en workshop den 4 februari 2014 på Länsstyrelsen i Stockholm där 18 länsstyrelser var representerade.
- *Behovsutredning del 2:* Projektet syftar till att fortsätta diskussionen mellan länsstyrelserna och med centrala myndigheter om vad som är ett realistiskt/verkligt tillsynsbehov. Den modell som tagits fram i ovan nämnda projekt behöver testas av flera län för att se hur väl den fungerar och hur den behöver utvecklas.
- *IED-tillsyn av industriutsläppsverksamheter:* Syftet med projektet är att ta fram ett handläggarstöd som kan skapa tydlighet, samsyn och likriktning i tillsynen enligt Industriutsläppsdirektivet (IED). Tillsyn över hur IED följs utövas av både kommuner och länsstyrelser och hand-

läggarstödet ska vara anpassat till såväl länsstyrelser som kommuner. Genom likriktad tillsyn med samsyn i frågan ökar rättssäkerheten för verksamhetsutövaren och det skapas ett effektivare tillsynsarbete för tillsynsmyndigheten. Projektet pågår 2014 och en presentation av handläggarstödet genom bland annat webinarier planeras till början av 2015. Projektet bygger även upp ett IED-nätverk för länsstyrelsehandläggare.

En del av Länsstyrelsens tillsynsvägledning sker genom regionalt samarbete i Miljösamverkan Stockholms län (MSL). Inom MSL samarbetar Länsstyrelsen, länets kommuner och Kommunförbundet Stockholms Län. Länsstyrelsen har en representant i styrgruppen. MSL har under året bedrivit 14 samverkansprojekt där Länsstyrelsen aktivt har deltagit i "Hus- och ventilationsnätverket" och ett nätverk för förorenade områden.

MSL samarbetar med "Hälsoskyddsnätverket" som är en del av Länsstyrelsens tillsynsvägledning för kommunernas miljö- och hälsoskyddsinspektörer. Under 2014 har två träffar genomförts med teman: "Samsyn i länet" och "Kemikalier i förskolan".

Kemilänken med representanter från Länsstyrelsen, kommunerna och VA-verken är ett forum för att sprida kunskap om kemiska produkter och deras påverkan på människor och miljön. Den huvudsakliga målgruppen för arbetet är företag och kommuner. Under 2014 har Kemilänken genomfört ett seminarium om tillsyn på läkemedels- och laboratorieverksamheter.

"Bullernätverket i Stockholms län" är ett nätverk för samverkan i bullerfrågor och är ett samarbete mellan Länsstyrelsen i Stockholms län, Stockholms stad, Stockholms läns landsting och Kommunförbundet Stockholms Län. Under 2014 har bullernätverket ordnat och deltagit i seminarier med tema bullerkartläggning, förändringar i lagstiftningen gällande buller för bostadsbyggande och bullerskyddsåtgärder i länet. Nätverket har också deltagit i ett projekt som handlar om att tillgängliggöra data från Stockholms läns bullerkarta. I samverkan mellan Länsstyrelsen, polis, åklagare och kommuner hölls ett sam-

verkansmöte om vad en kriminaltekniker gör vid ett miljöbrott samt hantering av olovliga bosättningar i naturreservat.

Länsstyrelsen har aktivt deltagit i Havs- och vattenmyndighetens seminarier om myndighetssamverkan, prövning och tillsyn inom vattenskyddsområden. Syftet har varit att stötta operativa myndigheter i arbetet inom vattenskyddsområden och på så sätt verka för kvalitetssäkring, likriktning och regelförenkling inom området.

Tillsynsvägledning inom förorenade områden genomförs till stora delar i samverkan med länsstyrelserna i Södermanland, Uppsala, Västmanland, Örebro och Gotland, läs mer i RB 48.

Länsstyrelsernas återrapportering

Diskussioner pågår med Naturvårdsverket om formerna för länsstyrelsernas återrapportering.

RB 50. Länsstyrelserna ska i sitt arbete med biologisk mångfald och naturvård särskilt:

- skydda och förvalta värdefulla naturområden i syfte att nå Sveriges miljökvalitetsmål samt åtaganden inom EU:s naturvårdsdirektiv och internationella naturvårdskonventioner. Bevarande av värdefulla skogar är högt prioriterat och ska ske med utgångspunkt i strategierna för formellt skydd av skog,
- fortsätta arbetet med skydd av marina områden
- fortsätta arbetet med artbevarande, genomförandet av rovdjurspolitiken och främjandet av friluftslivet, samt
- se till att naturvårdsarbetet sker i god dialog med medborgare, brukare och andra berörda aktörer.

Skydd av värdefulla naturområden

Länsstyrelsen har prioriterat arbetet med skydd av värdefulla naturområden inom naturtyperna:

- skogar
- skärgård och marina miljöer
- tätortsnära natur

Länsstyrelsen har beslutat om nio nya naturreservat under 2014: skogsområdena Gräddö-Asken, Hasselhorn, Markdal, Storlaven, Bokullen, Barnens ö samt Norrängsskogen i Norrtälje kommun, skärgårdsön Ålandsskär (tidigare kallad Huvudskärs ö) i Haninge kommun samt det omfattande tätortsnära reservatet Lovö i Ekerö kommun (se även redovisning under uppdrag 52 nedan). De två sistnämnda är dock överklagade.

Sex kommunala naturreservat har bildats under 2014: Lissmadalens, Gladö Kvarnsjöns och Drevvikens naturreservat i Huddinge kommun, Tegelhagsskogens naturreservat i Sollentuna kommun samt Svärdsö och Trollsjöns naturreservat i Nacka kommun (beslutat 2013 men vunnit laga kraft 2014).

Från Naturvårdsverkets anslag för skydd av natur har det under 2014 utbetalats drygt 20,5 miljoner kronor inom länet för överenskommelser om intrångsättningar. Arbeta har fortgått i ett antal andra naturreservatsärenden. Bland annat har de föreslagna naturreservaten Tre Backar, Oxön, Skogstorp och Täby prästgård remissbehandlats. Arbetet med en ny gemensam skötselplan för Tyresta nationalpark och Tyresta naturreservat har fortsatt genom bearbetning av inkomna remissvar.

Figur 1. Naturreservat, kulturresevat och nationalparker i Stockholms län (statistik) (inklusive kommunala reservat, exklusive de överklagade naturreservaten Bogesundslandet, Lovö och Ålandsskär)

ÅR	2014	2013	2012
Antal nationalparker, naturreservat, kulturresevat	302	289	285
Varav kommunala	85	79	77
Total area (land+vatten) ha	127 186	125 955	125 799

Länsstyrelsen har prioriterat arbetet med bevarande av skogar med höga naturvärden och fortsatt arbetet enligt den regionala strategin. De nya naturreservaten bildade av Länsstyrelsen år 2014 har inneburit att ytterligare cirka 306 hektar produktiv skogsmark har fått ett långsiktigt skydd (samt därutöver 1 134 hektar i det överklagade Lovö naturreservat).

För att minska ärendebalanserna har vi under året prioriterat att slutföra pågående reservatsärenden framför att inleda nya. I syfte att effektivisera ärendeprocessen och korta handläggningstiderna arbetar vi aktivt med detta. Länsstyrelsen bedömer att det kommer att dröja ytterligare tid innan balanserna minskat eftersom reservatsärenden ofta är komplexa och tar lång tid att fullborda, bland annat med anledning av markägarförhandlingar. I många reservatsärenden är nu markägarersättningarna klara, men de formella besluten återstår. Vid årets utgång fanns närmare 30 reservatsärenden där ersättningsfrågan var löst.

Förvaltning av skyddade områden

Vid slutet av 2014 var Länsstyrelsen förvaltare eller ekonomiskt ansvarig för förvaltningen av Ängsö nationalpark, cirka 140 naturreservat, cirka 130 Natura 2000-områden som inte är skyddade på annat sätt samt för ett stort antal naturminnen och djurskyddsområden. Länsstyrelsen beviljades 11 160 000 kronor i bidrag från Naturvårdsverket för skötseln av dessa områden.

När det gäller skötseln av de skyddade områdena har Länsstyrelsen fortsatt arbetet enligt länets Värna-Vårda-Visa-program. Inom ramen för detta har 20 årligen återkommande åtgärder slutförts. Skötselintensiva områden, nyckelelement med höga naturvärden samt information och tillgänglighet för besökare har varit prioriterade insatsområden.

Skötselåtgärder genomfördes sammantaget i drygt 60 skyddade naturområden under året. Restaureringsåtgärder har genomförts i 14 naturreservat, varav flera åtgärder avser friställande av jätteträd. Slåtter har bedrivits i 13 områden. Betesdrift understöds i någon form av Länsstyrelsen i 28 områden. Länsstyrelsen har fortsatt en samverkan med Skogsstyrelsen i Arbetsförmedlingens satsning på arbetslag för långtidsarbetslösa. Arbetslagen har bland annat arbetat med fastighetsförvaltning samt röjning av buskar i naturreservat.

Åtgärder för besökare till de skyddade områdena har utförts i ett antal områden. Dessa redovisas nedan under rubriken Främjande av friluftsliv.

Figur 2. Bidrag per område från Naturvårdsverket (schablontilldelning)

ÅR	2014	2013	2012
Antal områden (statliga naturreservat, nationalparker)	209	209	207
Anslag till skötsel (tusen kronor)	11 160	11 077	11 132
Kronor per område	53 397	53 000	53 778

Kommentar: Tabellen visar utvecklingen av bidraget per statligt skyddat område. I realiteten sköts fler områden, bland annat Natura 2000-områden, med medel från bidraget. Samtidigt ingår i tabellen 69 områden som förvaltas och helt finansieras av annan förvaltare (kommun, Skärgårdsstiftelsen med flera).

För att få en bättre och mer effektiv skötsel av naturreservat och följa utvecklingen av områdenas naturvärden har uppföljningen av skyddade områden enligt Naturvårdsverkets riktlinjer fortsatt. Inom ramen för uppföljningsarbetet har gräsmarker i naturreservat och Natura 2000-områden i Nynäshamn, Tyresö, Ekerö, Värmdö och Södertälje kommuner inventerats på typiska arter och negativa indikatorarter under sommaren. En träff för naturbevakare i länet med tema tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning har genomförts.

Inom ramen för GRACE, ett projekt finansierat av EU:s miljöfond LIFE+, pågår fleråriga restaureringsprojekt av betesmarker på skärgårdsöar i fyra Natura 2000-områden. Syftet är att återskapa och bevara natur- och kulturvärden i skärgårdsmiljöer. Under året har restaureringsarbeten genomförts i två områden, Arholma och Tullgarn. Förberedelser för insatser i de två resterande områdena, Idö och Rånö ängsholme, har inletts. Under året har även uppförandet av ett lösdriftsstall för nötkreatur på Arholma påbörjats. Byggnationen genomförs av Skärgårdsstiftelsen och delfinansieras av Länsstyrelsen. Projektet GRACE är ett samarbete med länsstyrelserna i Blekinge, Halland och Västra Götaland.

Länsstyrelsen har under året genomfört uppdraget att ansvara för fastighetsförvaltningen på Naturvårdsverkets fastigheter i planerade och beslutade naturreservat och nationalparker, bytes- eller avyttringsfastigheter samt vissa andra fastigheter för naturvårdsändamål.

Skydd av marina områden

Under 2014 har arbetet med utvidgning och revidering av naturreservatet Arholma-Idö i Norrtälje kommun pågått, och reservatet kommer att få status som ett marint naturreservat. Beslut planeras i början av 2015. Sammantaget finns i dagsläget fem marina naturreservat i länet vilka omfattar en areal om 12 087 hektar hav. Länsstyrelsen har som ambition att utöka antalet marint skyddade områden i enlighet med Naturvårdsverkets och Havs- och vattenmyndighetens kriterier. Detta kommer ske främst genom en långsiktig översyn av befintliga skärgårdsreservat som omfattar marina miljöer men där föreskrifter och skötselplan inte uppfyller kraven för marina naturreservat.

Artbevarande

I arbetet med hotade arter genomförde Länsstyrelsen åtgärder inom ett tiotal av åtgärdsprogrammen. Bland de fem åtgärdsprogram där Länsstyrelsen har ett nationellt samordningsansvar har åtgärdsprogrammen för bredbandad ekbarkbock samt åtgärdsprogrammet för fetörtsblåvinge prioriterats. Vidare genomfördes särskilt biotopvårdande insatser för de två starkt hotade fjärilsarterna asknät-fjäril och mnemosynefjäril. När det gäller vattenrelaterade arter har åtgärder genomförts för fisken asp samt för flodkräfta. Angående asp har Länsstyrelsen fortsatt vi att stödja Österåkers kommun genom bidrag till restaurering av en ny fiskväg som förhoppningsvis kommer att leda till arten ska kunna vandra fritt i Åkerströmmens kanal. Arbetet med inventering av skyddsvärda träd på fastlandet är i princip avslutat. Det återstår främst inventering av träd på större öar. Totalt har cirka 30 000 skyddsvärda träd registrerats under inventeringsperioden.

Under året har med medel från landsbygdsprogrammet bedrivits ett omfattande arbete med restaurering av rikkärr och skyddsvärda träd i kulturlandskapet. Projektet finansieras delvis av riktade medel för åtgärdsprogram och har resulterat i att fem rikkärr restaurerats samt cirka 200 skyddsvärda träd friställts. Båda projekten fortsätter även i början av 2015 och förväntas ha effekt för många hotade arter.

Rovdjursförvaltning

Rovdjursförvaltningen skedde i enlighet med länets förvaltningsplan för de stora rovdjuren i Stockholms län. Arbetet omfattar bland annat inventering, information, förebyggande arbete, besiktning och hantering av ersättning vid angrepp orsakade av rovdjur. Länsstyrelsen planerade en områdesinventering i samarbete med Svenska Jägareförbundet, som dock inte kunde genomföras på grund av väderförhållandena. De spårningar som genomfördes resulterade i identifierandet av tre familjegrupper av lodjur, alla i den norra länsdelen. Troligen har flera familjegrupper förbisetts på grund av besvärligt snöläge och brist på rapporter från allmänheten. Ingen varg spårades under inventeringssäsongen.

Under våren och hösten kunde dock Länsstyrelsen dokumentera att en vargtik uppehöll sig i ett område kring Järna. Björnen som sedan några år varit stationär i den nordvästra delen av länet samt i Uppsala län fanns kvar.

Länsstyrelsen har arbetat utifrån förvaltningsplanen för rovdjur vilket, utöver inventeringsarbetet, bland annat inneburit att vi har:

- fortsatt samarbete med Norrtälje naturvårdsstiftelse och Rovdjurscentret de 5 stora,
- deltagit i ett flertal möten med målgruppen jägare,
- prioriterat dialog med enskilda,
- genomfört 10 besiktningar av misstänkt rovdjursrivna tamdjur,
- vid fyra tillfällen betalat ut ersättning för tamdjur.

Främjande av friluftsliv

Friluftslivet har främjats genom riktade insatser i ett urval skyddade områden. Länsstyrelsen har genomfört åtgärder för besökare i 31 naturreservat, tagit fram nya skyltar till 11 naturreservat samt arbetat med gränsmarkering i nio skyddade områden. Arbetet med besöksräkning i områden har fortsatt. Länsstyrelsen har också samverkat med Naturskyddsföreningen för att genomföra guidningar i skyddad natur.

Länsstyrelsen har fortsatt arbetet med att ta fram en digital helhetslösning på webben och i appar, för besöksinformation om ett urval av särskilt besöksintressanta naturreservat, genom den digitala tjänsten Naturkartan.

Åtgärder för friluftslivet har möjliggjorts genom bidragen för lokala naturvårdsprojekt (LONA). Av de 24 ansökningar om LONA-bidrag som lämnades in till Länsstyrelsen för 2014 beviljades 13 projekt bidrag. Totalt fördelades närmare 2,4 miljoner kronor mellan de sökande kommunerna. LONA-projekten har mycket varierande teman och inriktning, men de innehåller ofta satsningar på friluftsliv. Av de 13 bidragsbeviljade projekten kan nio anses ha bäring på friluftsliv i olika utsträckning. Bland annat ska projektet Naturguidning i Roslagen ge skolklasser möjlighet att komma ut och uppleva och lära sig om utvalda naturområden.

Dialog och samråd

God samverkan är nödvändig för att klara uppdraget om bevarande och hållbart nyttjande av naturen. Miljöarbetet görs i dialog och samråd med markägare, brukare, ideella organisationer, entreprenörer och andra berörda sakägare. Samrådsgruppen för naturvård, som är ett forum för dialog och samverkan inom naturvårdsarbetet i länet, fortsatte sin verksamhet under 2014. Frågor som diskuterats i gruppen är översynen av det utvidgade strandskyddet, översyn av riksintressen för friluftslivet, arbetet inom områdesskyddet samt temat markresurser och bebyggelse.

Samrådsgrupper för specifika skyddade naturområden, såsom Angarnssjöängens och Tullgarns naturreservat, samt för Ängsö nationalpark fortsatte att verka under året. Löpande samråd har också skett med andra förvaltarorganisationer såsom Skärgårdsstiftelsen och Tyrestastiftelsen, liksom med kommunerna. Även inom arbetet med samverkansplanen för Baltic Sea Protected Area (BSPA) Stora Nassa-Svenska Högarna sker löpande samråd med sakägare, berörda kommuner och organisationer (se även redovisningen av Länsstyrelseinstruktion 5a §, Ett rikt växt- och djurliv).

Under 2014 genomförde Länsstyrelsen den årliga kommunekologkonferensen i samarbete med Haninge kommun samt en träff för länets naturbevakare. Temat för naturbevakarträffen denna gång var tillgänglighet och träffen var även öppen för personer på kommunen som arbetar med att tillgängliggöra natur- och kulturmiljöer.

RB 52. Länsstyrelserna i Stockholms, Skåne och Västra Götalands län ska fortsätta genomförandet av skyddet av tätortsnära natur i enlighet med de program som utarbetades för detta på regeringens uppdrag (regeringsbeslut nr 13, dnr M2002/2284/Na) med ambitionen att programmen ska vara genomförda 2015.

Arbetet med programmet för skydd av tätortsnära natur fortsätter. I dagsläget har mer än hälften av de områden som ingår i programmet (42 av 71) blivit beslutade natur- eller kulturreservat. Det motsvarar cirka 13 900 hektar landareal. Hela 21 av länets 26 kommuner berörs av dessa reservat. Ytterligare 12 reservat som inte listas i programmet har bildats inom programområdets geografiska avgränsning. Under 2014 har Länsstyrelsen inom ramen för programmet beslutat om att bilda det omfattande naturreservatet Lovö i Ekerö kommun, med en areal om cirka 2 090 hektar land och 1 140 hektar vatten (beslutet är dock överklagat). Länsstyrelsen har också löpande arbetat med att stödja länets kommuner i deras arbete. Två utredningsområden i programmet för skydd av tätortsnära natur har beslutats av kommunerna och ytterligare tre kommunala reservat har beslutats inom programområdets geografiska avgränsning (se RB 50).

Arbete med reservatsbildning har påbörjats i 20 av programmets återstående områden. I åtta av de områdena där reservatsbildning skulle utredas har arbete med genomförande påbörjats i någon form. Länsstyrelsen har under året arbetat med reservatsbildning inom fyra av programmets områden (Lindholmen, Stickligsberg, Rösaringsåsen samt Täby Prästgård-Skogberga). Arbete pågår även med skydd av träd med höga natur- och kulturvärden inom Kungliga nationalstadsparken, vilket bidrar till skydd av Norra och Södra Djurgården.

Reservatsförslagen utgör en viktig komponent i att stärka den regionala grönstrukturen i Stockholmsområdet. Bildandet av dessa tätortsnära reservat är av stor strategisk betydelse eftersom de utgör en tillgång i samhällsbyggandet när regionen expanderar.

Länsstyrelsen bedömer att programmet har en god förankring i kommunerna och i regionen i övrigt genom regionplanen och kommunernas översiktsplaner. Länsstyrelsen bedömer vidare att programmet sannolikt inte kommer att kunna genomföras fullt ut till 2015. Skälen för detta är främst komplicerade och omfattande ärenden samt vissa ändrade politiska prioriteringar i kommunerna. En sammanfattande bedömning är att programmet i huvudsak kan genomföras, men att det inte kommer att vara slutfört år 2015. När det gäller kommunernas arbete kan det konstateras att statliga bidragsmedel har varit ett viktigt inslag vid såväl utredning som genomförande av reservatsärendena.

RB 53. Länsstyrelserna i Stockholms, Uppsala, Östergötlands, Jönköpings, Skåne, Västra Götalands, Västernorrlands, Västerbottens och Norrbottens län ska, för de kommuner eller områden där det fastställts eller under året kommer att fastställas åtgärdsprogram med syfte att nå miljö kvalitetsnormerna för luftkvalitet, redovisa i vilken grad åtgärderna har genomförts, vilken effekt åtgärderna bedöms ha haft på halterna samt om miljö kvalitetsnormerna följs. I de fall EU:s luftkvalitetsdirektiv överträds ska länsstyrelsen bedöma hur länge överträdelserna antas bestå.

Åtgärdsprogram för kvävedioxid och partiklar i Stockholms län fastställdes av Länsstyrelsen i Stockholm i december 2012. Programmet innehåller elva åtgärder för partiklar (PM₁₀) och en åtgärd för kvävedioxid.

Under 2014 har förts en löpande dialog med de organisationer som har åtaganden i programmet (Trafikverket, Stockholms stad, Södertälje kommun och Polismyndigheten). Uppföljningen visar att arbete pågår med så gott som alla fastställda åtgärder.

Sammanfattning av läget med och effekten av åtgärderna

ÅTGÄRD	ANSVARIG	LÄGE	EFFEKT
Dammbindning	Stockholms stad	Genomförs	Stor, men kortvarig
Dammbindning	Södertälje kommun	Genomförs	Stor, men kortvarig
Dammbindning	Trafikverket	Genomförs	Stor, men kortvarig
Städning med ny teknik	Stockholms stad	Genomförs	Liten/osäker
Städning med ny teknik	Södertälje kommun	Genomförs	Liten/osäker
Städning med ny teknik	Trafikverket	Har testats, dock svår-genomförbar	Liten/ osäker
Tidig vårstädning	Stockholms stad	Genomförs	Liten
Tidig vårstädning	Södertälje kommun	Genomförs	Liten
Tidig vårstädning	Trafikverket	Genomförs	Liten
Optimerad halkbekämpning	Stockholms stad	Genomförs	Liten
Sänkt hastighet	Trafikverket/ Polisen	Har genomförs på fler vägar än de i programmet	Ganska stor om hastighetsgränsen följs
Ökad efterlevnad av miljözonen	Polisen/ Stockholms stad	Svår-genomförbar	Liten

Åtgärdsprogrammet behandlar även tre utredningar som planerades för att undersöka och få till stånd fler åtgärder. Dessa är nu klara. Södertälje kommun har som en del i sin trafikplan tagit fram en utredning kring ett eventuellt dubbdäcksförbud på Turingegatan. Den visar att ett dubbdäcksförbud tillsammans med minskad trafikbelastning är den mest effektiva åtgärden. Trafikverket har utvärderat hastighetssänkningar och genomfört två utredningar som utgjort underlag för beslut om ytterligare sänkningar under hela eller del av år på statliga trafikleder. Hastighetssänkningar på ytterligare sträckor har skett under hösten 2014. Länsstyrelsen har dessutom i samarbete med Trafikverket, landstinget, Stockholms stad samt Södertälje, Sollentuna, Botkyrka och Danderyds kommuner utrett möjligheten att genomföra länstäckande trafikmätningar. Syftet med mätningarna är främst att ta steget närmare åtgärder för att få ned halterna av kvävedioxid. Utredningen har identifierat 16 platser i länet där kameramätningar bör göras

av fordonssammansättningen inom ett tvåårsintervall. Projektet drivs nu vidare av Trafikverket.

Programmet innehåller också en del så kallade generella insatser, till exempel förbättrad kollektivtrafik och effektivare godstransporter, insatser som utförs av många aktörer i regionen. Någon särskild uppföljning av de generella insatserna har inte gjorts.

Revidering och utveckling av programmet har påbörjats under hösten, med målet att bli klart under 2015.

Åtgärdsprogrammet

Åtgärd 3–5. Dammbindning vid risk för överskridanden av miljökvalitetsnormen för PM₁₀

Dammbindning utförs av Stockholms stad, Södertälje kommun och Trafikverket.

Under 2013–2014 har metoden används på samtliga 34 gator i Stockholms stad där det finns risk för överskridande av miljökvalitetsnormen. Arbetet fortsätter på samma sätt innevarande säsong. Trafikverket genomför dammbindning i de områden där det finns risk för överskridande av normerna och där människor vistas. Av säkerhetsskäl genomförs dock dammbindning på vägbanan enbart på vägrenen där den tillåtna hastigheten överskrider 70 km/h.

Dammbindning är fortsatt en relativt effektiv åtgärd för att sänka akut höga PM₁₀ halter. Effekten är god men kortvarig (cirka 0–2 dygn). Dammbindning med magnesiumklorid har visat sig sänka halterna 20–30 procent. Dammbindning med kalciummagnesiumacetat har sänkt halterna i snitt 20–40 procent. Effekten varierar, bland annat beroende på vädersituationen efter spridningen och vilken allmän PM₁₀ halt som råder vid tillfället.

Åtgärd 6–8. Städning med ny teknik vid risk för överskridanden av miljökvalitetsnormen för PM₁₀

Städning med ny teknik, det vill säga med vakuumsug, har utförts av Stockholms stad och Södertälje kommun. Under 2013–2014 har vakuumsugstädningen gjorts på ett flertal av Stockholms stads gator och maskinerna har utökats till två stycken. Södertälje planerar

försök med nya fordon denna vintersäsong. Metoden har inte varit lämplig att utföra på det statliga vägnätet, bland annat på grund av höga trafikflöden och höga hastigheter. Försök har tidigare genomförts med utökad vägrengöring, vilket genomförs vid Södra Länken, men dessa åtgärder har visat sig ha mycket kort varaktighet. Städning med vakuummaskin har hittills inte gett signifikant effekt på halterna.

Åtgärd 9-11. Tidig vårstädning vid risk för överskridanden av miljö kvalitetsnormen för PM₁₀

Tidig vårstädning har utförts och genomförs kontinuerligt av Stockholms stad, Södertälje kommun och Trafikverket. Metoden är dock i hög grad beroende av vädersituationen. Konventionell städning har effekt på halterna, men kan också bidra till tillfälligt förhöjda halter.

Åtgärd 12. Optimerad halkbekämpning i Stockholm stad

Stockholms stad använder en metodik som innebär minimerad användning av sand och saltning för halkbekämpning. Normalt sandas inte de så kallade försöks- eller referensgatorna förutom vid mycket kallt väder och vintervägslag. Sandning utförs dock på gång- och cykelbanor och även ibland på mindre trafikerade anslutande gator. Saltning med natriumklorid har utförts vid flera tillfällen. Saltning kan fungera dammbindande, men kan också i vissa fall ge upphov till högre partikel-emissioner (då det medverkar till fuktigare vägyta som slits mer). Liksom konventionell städning påverkar halkbekämpningen halterna, men sannolikt med liten effekt.

Åtgärd 13. Införande av sänkt hastighet på trafikled i Stockholms län för att sänka PM₁₀ halten

År 2012 genomfördes hastighetssänkning från 90 km/tim till 70 km/tim under dubbdäcks-säsong på delar av E18 genom Danderyd och Täby kommun i enlighet med åtgärdsprogrammet. Åtgärden hade dock begränsad effekt eftersom trafikanterna i liten utsträckning följt den nya hastighetsgränsen.

Som resultat av tidigare utredningar har Trafikverket beslutat om ytterligare sänkningar på

statliga trafikleder. Från den 1 november ändrades hastigheterna på flera sträckor på E4 och E18 i länet. De nya hastigheterna är permanenta och gäller tills vidare. Vissa sträckor har säsongsbaserade hastigheter, det vill säga en lägre hastighet under dubbdäcks-säsong när utsläppen är som högst. Avsikten är att skapa högre efterlevnad, genom informationsinsatser och samverkan med polisen för uppföljning av åtgärden. Informationsskyltar om motiv till sänkningen finns uppsatta på alla berörda sträckor. Uppföljande mätningar av hastigheten och partikelhalten planeras. Enligt tidigare beräkningar kan hastighetssänkningar minska halterna cirka 15 procent.

Åtgärd 14. Ökad efterlevnad av miljö zonen för tunga fordon i Stockholms stad

Stockholm stad har under året inte gjort insatser för att fler ska följa miljö zonsbestämmelserna. Polismyndigheten har ännu inte utfört några kontroller av miljö zonen. Anledningen är att det funnits osäkerhet beträffande den lagliga grunden att utföra kontrollerna. I september 2014 kom ett hovrättsavgörande som klargjorde läget och därför planerar trafikpolisen i Stockholm nu att påbörja dessa kontroller.

Ett stort problem är dock hur dessa kontroller ska kunna bedrivas. I nuläget behöver varje bil stoppas och en datakontroll göras mot vägtrafikregistret för att polisen ska kunna se miljöklassningen. Detta gör kontrollproceduren krånglig, tidsödande och ineffektiv. Enligt tidigare beräkningar bedöms full efterlevnad av miljö zonsreglerna minska halterna med cirka tre procent.

Övriga relevanta åtgärder som pågår

Många aktörer i regionen arbetar med olika slags åtgärder som på sikt bidrar till lägre luftföroreningshalter. Nedan ges några exempel på relevanta insatser.

Stockholms stad medverkar i flertalet generella insatser som påverkar halten partiklar positivt. Det gäller bland annat förbättrad kollektivtrafik, effektivare godstransporter, parkeringsåtgärder, trafikregleringar och mobility management (ändrade resmönster) och informationskampanjer. Stadens framkomlighetsstrategi är ett viktigt instrument för att främja kollektiv-

trafik, gång och cykel. Fram till år 2018 satsas 1 miljard kronor på cykelinfrastruktur.

Södertälje kommun arbetar med ett paket av olika typer av åtgärder för att sänka halten partiklar. Det handlar om åtgärder för att:

- *ändra resmönster* (så kallade steg 1 åtgärder enligt Trafikverkets fyrstegsmodell), till exempel boendeparkerings-system och ingen fri parkering för anställda i Södertälje stadshus
- redan nämnda *driftåtgärder* (steg 2)
- *ombyggnadsåtgärder* (steg 3), exempelvis ny hårdare beläggning på den problematiska sträckan och förbättrad cykelinfrastruktur
- *nybyggnadsåtgärder* (steg 4), exempelvis förbättrade infartsparkeringar vid strategiska kollektivtrafikpunkter

Trafikverket arbetar kontinuerligt med olika generella insatser som på sikt har potential att dämpa trafikvolymerna i de utsatta områdena, exempelvis infrastrukturåtgärder för ökad spårtrafik, effektivare godstransporter och ökad cykling. Under 2014 färdigställdes länets regionala cykelstrategi som tagits fram av Trafikverket region Stockholm i samverkan med landstinget och Länsstyrelsen, med deltagande av länets kommuner och intresseorganisationer. Trafikverket samverkar också med berörda kommuner i åtgärdsvalsstudier med fokus på de tidiga stegen i fyrstegsprincipen. Under året har en nationell riktlinje för hantering av luftkvalitet vid planering av bebyggelse tagits fram. Trafikverket nationellt har uppdraget att samarbeta med de branscher som påverkar bilisternas val av däck, exempelvis däckleverantörer, med syfte att få ned dubbdäcksanvändningen. Uppdraget ska redovisas till regeringen 2015.

Trafikverket region Stockholm genomför för närvarande en rad mätningar för att följa upp effekter av åtgärder, och som kan utgöra underlag för kommande åtgärder. Trafikverket har också en pågående utredning om maximala trafikflöden och andra möjliga åtgärder för att klara normer och preciseringar för PM10 och NO2.

Bedömning hur länge överträdelserna antas bestå

För PM10 följs miljö kvalitetsnormen under 2014 vid alla mätplatser, utom vid Essingeliden. De stora årsvariationerna av PM10-halter, visar på att meteorologin har stor inverkan. Nuvarande åtgärder visar effekt på halterna men ännu inte tillräckligt för att säkerställa att normerna kan klaras under år med mindre gynnsamma förhållanden samt tillkommande trafikökning.

Avgörande för emissionen av PM10 är andel dubbdäck, trafikmängd och hastighet varför utredningen om möjligheten att införa lokal dubbdäcksskatt, beslutet om utökad trängselskatt och införandet av sänkt hastighet på statliga trafikleder är viktiga faktorer. Trenden för antal dagar där gränsvärdet överskrids är minskande, vilket är positivt. Dock är det för tidigt att bedöma hur länge överträdelserna antas bestå, då detta bland annat är beroende av den eventuella möjligheten att införa dubbdäcksskatt samt effekterna av den ändrade trängselskatten.

För kvävedioxid överskrids årsmedelvärdet på en mätstation i länet men dygns- och timmedelvärdet överskrids på flera mätstationer. För kunna klara miljö kvalitetsnormerna krävs kraftig minskning i trafikmängder och fordon med låga utsläpp av NO2. Miljö kvalitetsnormen bedöms inte klaras inom den närmaste femårsperioden.

55. Länsstyrelserna, med undantag av länsstyrelserna i Jämtlands, Dalarnas, Värmlands, Örebro, Västmanlands, Jönköpings och Kronobergs län, ska under året fortsatt bygga upp kompetens och rutiner för att kunna bistå Havs- och vattenmyndigheten i myndighetens havsplaneringsarbete. Arbetet ska även omfatta att ta fram underlag för havsplanering för länets havsområden enligt vägledning från Havs- och vattenmyndigheten. Dessa länsstyrelser ska även stödja och samordna kommunerna längs kusten i deras arbete med planering av sina havsområden.

Inom Länsstyrelsen pågår ett samarbete med att bygga upp kompetens och rutiner för att bistå Havs- och vattenmyndigheten i havsplaneringsarbetet, enligt uppdrag 55 i RB 2014. Det har

inneburit att vi under året har deltagit i seminarier och workshopar arrangerade av Havs- och vattenmyndigheten och Länsstyrelsen i Kalmar län, som är samordnande länsstyrelse för Östersjöns havsplaneområde. Länsstyrelsen har även regelbundna möten med Havs- och vattenmyndigheten samt andra berörda länsstyrelser i syfte att tillsammans utveckla havsplaneringen och dessutom lämnat olika underlag till Länsstyrelsen i Kalmar, bland annat en redovisning av preliminära områden med planeringsbehov. Kommunerna har informerats vid ett diskussionsseminarium och vi har inhämtat synpunkter från dem angående behovet av råd, vägledning och utbildning avseende arbetet med planeringsfrågor i länets havsområden. Diverse digitala planeringsunderlag har levererats till Havs- och vattenmyndigheten. Inom ramen för det tvärssektoriella arbetet har bland annat ett interndialogmöte anordnats för att samla in synpunkter från olika kompetenser och diskutera havsplaneringen utifrån vårt läns förutsättningar och vår vision.

RB 58. Länsstyrelsen ska särskilt redovisa hanteringen av tillståndsärenden vid länsstyrelsernas miljöprövningsdelegationer, vilka åtgärder som vidtagits för att korta handläggningstiderna i dessa samt hur de under 2013 och 2014 tillförda resurserna har bidragit till en effektivare hantering. Länsstyrelserna ska redovisa och kommentera handläggningstiden för fullständiga prövningar avseende miljöfarlig verksamhet för under 2013 respektive 2014 avgjorda ärenden. Redovisningen ska avse den totala handläggningstiden (median) samt hur länsstyrelsen i procent uppfyllt regeringens mål om att ansökan ska beslutas inom 180 dagar från det att ärendet är komplett.

Hantering av tillståndsärenden i Stockholm

Miljöprövningsdelegationen inom Länsstyrelsen i Stockholm har tagit fram en detaljerad handläggningsrutin samt två enklare checklistor som stöd i hanteringen av tillståndsärenden. När ett ärende inkommer till Miljöprövningsdelegationen registreras ärendet enligt upprättad manual. Därefter utses handläggare, sakkunnig och ordförande omgående. Inom två veckor från det att ärendet inkom ska ärendet bedömas utifrån om det ska gå ut till

tillsynsmyndigheten, och eventuellt även andra remissinstanser, på kompletteringsremiss. Om Delegationen bedömer att ansökan behöver kompletteras föreläggs sökande att göra detta. När kompletteringar inkommer ska de granskas inom två veckor. Då ansökan bedöms komplett kungörs den och ansökan skickas på remiss till berörda myndigheter. Inkomna yttranden kommuniceras med sökande. Handläggaren upprättar ett förslag till beslut som går igenom och vid behov bearbetas av Delegationen. Även beslutsförslaget kommuniceras vanligtvis med sökande för att undvika eventuella missförstånd som kan medföra onödiga överklaganden. Därefter meddelar Delegationen beslut som kungörs.

Effektivare hantering av ärenden, kortare handläggningstider som följd

Länsstyrelsen i Stockholms län beslutade 2013 att använda lean som förhållningssätt i ett aktivt utvecklingsarbete på hela myndigheten. Under 2014 har Länsstyrelsen arbetat fokuserat med verksamhetsutveckling i bland annat processen för ärendehantering gällande tillståndsärenden vid Miljöprövningsdelegationen. Utvecklingsarbetet inom Miljöprövningsdelegationen har nu övergått från ett pilotprojekt till ett kontinuerligt arbetssätt med ständiga förbättringar, där ett systematiskt arbetssätt att hantera förbättringsförslag tillämpas.

Länsstyrelsen har i första hand nyttjat de under 2013 och 2014 tillförda resurserna genom att avsätta tid för att på ett systematiskt sätt arbeta med detta utvecklingsarbete. Resurserna har även bidragit till att kunna tillfälligt anställa handläggare som fokuserat på att minska ärendebalansen av tillståndsärenden.

Under 2014 har fokus legat på att genomföra en processkartläggning för att synliggöra hur processen ser ut idag. Kartläggningen har sedan legat till grund för den uppdatering av handläggningsrutinen som genomförts i syfte att tydliggöra de olika rollerna; ordförande, sakkunnig och beredande handläggare. Nästkommande steg är att tillgängliggöra denna rutin för att öka delaktigheten att kontinuerligt revidera rutinen. Arbetet förväntas medföra att variationen i hanteringen av ärenden minskar successivt och ett mål har tagits fram för att kunna följa upp processkvaliten. En genom-

gång av samtliga rutiner, mallar och checklistor har genomförts under 2014. Inaktuella dokument har rensats bort, en tydlig struktur har skapats och ansvar för en kontinuerlig uppdatering har tilldelats olika handläggare.

Processkartläggningen har synliggjort att dessa ärenden innebär ett relativt stort administrativt arbete. De administrativa momenten har därför identifierats och ett arbete med att på olika sätt effektivisera dem kommer att fortsätta. Under 2014 har momentet ”kungörelser” inledningsvis arbetats igenom, både mallen och rutinen har uppdaterats. Vidare har en dialog med registraturen inletts för att utveckla hur ärenden och handlingar registreras, för att undvika dubbelarbete samt att skapa förutsättningar för en bättre uppföljning.

Det har i utvecklingsarbetet blivit tydligt att denna ärendeprocess är svår att kommunicera, såväl med sökande som med remissinstanser och allmänhet. En enkel processbild har tagits fram som ska underlätta kommunikationen. Inledningsvis kommer denna processbild att användas då remissmallarna uppdateras, för att tydliggöra var i processen ärendet ligger.

Ett arbete med att skapa en tydlig ärendeöversikt påbörjades under 2014. Den ska användas för att undvika att ärenden av olika anledningar inte kommer vidare i processen, med långa handläggningstider som följd. Översikten ska även vara ett verktyg i den dagliga prioriteringen av ärenden. En gång i månaden kommer Miljöprövningsdelegationen och beredande handläggare att ha en gemensam ärendegenomgång för att skapa en gemensam bild av nuläget. En tydlig ärendeöversikt i kombination med att uppföljningen av ärenden utvecklas skapar förutsättningar för att se trender, som i sin tur underlättar för en strukturerad långsiktig planering.

Samverkan mellan miljöprövningsdelegationerna

I 28 § förordningen (2011:1237) om miljöprövningsdelegationer anges att miljöprövningsdelegationerna ska samråda och samverka med varandra i gemensamma handlägningsfrågor. Samtliga tolv miljöprövningsdelegationer träffade 2013 en samverkansöverenskommelse, för att verka för att regeringens syfte med koncentrationsreformen

får avsett genomslag. De tolv miljöprövningsdelegationerna har under 2014 fortsatt samverkansarbetet. Under året har två nätverksträffar för samtliga ordföranden och sakkunniga hållits med föredrag och diskussioner i aktuella frågor. Vid dessa träffar har externa föreläsare medverkat, bland annat representerade av stål-, täkt- och biogasbranschen. Även Naturvårdsverket har medverkat vid ett tillfälle för att informera organisationen om artskydd vid provning.

Samverkansarbetet har dessutom bedrivits i organisationens samverkansgrupp som består av en företrädare för varje miljöprövningsdelegation. Samverkansgruppen har haft två möten i Stockholm och fyra möten via Lync under året. Konkret har detta resulterat i att gemensamt beslutstöd för biogasanläggningar tagits fram. Vidare har checklistor och beslutstöd utarbetats för hantering av ansökningar om alternativvärden och dispenser enligt industriutsläppsförordningen. Arbetet har också påbörjats beträffande beslutstöd för reningsverk och begränsningsvärden för buller. En utredning om hur man kan arbeta med energifrågor i tillståndsärenden har också genomförts i samverkan med Länsstyrelserna och Linköpings universitet. I övrigt har det förts diskussioner för samverkan och samsyn kring statistik, branschspecifika frågor, handlägningsformer, kontakter med avlämnande län med mera. Inom ramen för samverkansarbetet har även en kartläggning utförts beträffande handlägningsrutiner vid de olika miljöprövningsdelegationerna med syfte att lyfta fram bra exempel och lära av varandra. Diskussioner har också förts om hur övergången till digital ärendehantering kommer att påverka delegationernas arbete och om behovet av likartade rutiner.

Styrgruppen inom organisationen består av fem representanter från samverkansgruppen. Gruppen har ett övergripande samordningsansvar för planering av arbetet avseende innehåll, utveckling och samverkan. Gruppen planerar även möten, tar fram förslag på dagordningar och ordnar externa och interna föreläsare till nätverksträffarna. Gruppen har haft fem Lync-möten under 2014.

Handläggningstider

Den totala handläggningstiden liksom handläggningstiden mellan komplett ansökan och beslut har kortats. Måluppfyllelsen avseende regeringens mål om 180 dagar har ökat. Samtidigt har omfattande resurser lagts på utvecklingsarbete. En av orsakerna som kan härledas till dessa förbättringar är att ett tydligt fokus legat på ärendegruppen, en prioritering av handläggningen av dessa ärenden parallellt med ett systematiskt utvecklingsarbete.

Under 2014 har ett särskilt fokus legat på att avsluta äldre ärenden, bland annat har tillfälliga resurser lagts på det. Resultatet är positivt och ärendebalansen mellan årsskiften 2013/2014 och 2014/2015 har minskat med 20 ärenden.

Den totala handläggningstiden, uttryckt som median, har minskat med 133 dagar. Handläggningstiden från det att ansökan har bedömts komplett till beslutsdatum har minskat med 93 dagar. Även när det gäller regeringens mål på 180 dagars handläggningstid ses en förbättring av måluppfyllelsen med 16 procent. För de ärenden som inkommit efter att koncentrationen av miljöprövningsdelegationerna genomförts, den 1 juni 2012, är måluppfyllelsen 63 procent 2014. Motsvarande siffra 2013 var 42 procent.

		2014	2013
Antal avslutade ärenden	st	22	28
Ärendebalans (vid årsskifte 2013/2014 och 2014/2015)	st	37	57
Total handläggningstid, median	dagar	461	594
Handläggningstid från komplett, median	dagar	183	276
Måluppfyllelse, mål om 180 dagar	%	45	29

Länsstyrelseinstruktion 5a§

Länsstyrelsen ska verka för att det generationsmål för miljöarbetet och de miljö-kvalitetsmål som riksdagen har fastställt nås och ska vid behov föreslå åtgärder för miljöarbetets utveckling.

Länsstyrelsen ska särskilt

1. samordna det regionala mål- och uppföljningsarbetet,
2. utveckla, samordna och genomföra regionala åtgärdsprogram med bred förankring i länet för att nå generationsmålet och miljö-kvalitetsmålen,
3. stödja kommunerna med underlag i deras arbete med generationsmålet och miljö-kvalitetsmålen, och
4. verka för att generationsmålet och miljö-kvalitetsmålen får genomslag i den lokala och regionala samhällsplaneringen samt bidra till att de beaktas i det regionala tillväxtarbetet

Länsstyrelsen ska i fråga om sitt miljöarbete rapportera till Naturvårdsverket och samråda med verket om vilken rapportering som behövs. Förordning (2013:815).

Samordna det regionala mål- och uppföljningsarbetet

Länsstyrelsen leder arbetet med den regionala miljömålsdialogen för att på ett effektivt sätt driva miljömålsarbetet. I den regionala miljömålsdialogen deltar alla länets kommuner, Landstinget och Trafikverket. Det finns ett beslutande regionalt miljömålsråd där dessa organisationer är representerade. Flera andra aktörer, till exempel olika organisationer, deltar i arbetsgrupper som är knutna till dialogen. Aktörerna har beslutat att gemensamt först prioritera insatser inom sex miljömål:

- begränsad klimatpåverkan
- frisk luft
- giftfri miljö
- ingen övergödning
- ett rikt växt- och djurliv samt
- god bebyggd miljö

Prioriteringarna har gjorts utifrån länets förutsättningar och möjligheter. Under året har bland annat följande insatser genomförts inom dialogen:

- Lansering av ”Fokus 2014”, som är en årlig rapport. Förutom information om länets miljömålsarbete och årets miljöuppföljning redovisades goda exempel på åtgärder från länets aktörer. ”Fokus” ingår i det benchmarkingarbete som Länsstyrelsen arbetar med.
- Regionala miljödagen 2014 anordnades med tema ”Goda exempel på miljöåtgärder i en expansiv region”. Medarrangörer var Stockholms läns landsting, Karolinska Institutet och Stockholms stad.
- Under 2014 startade Länsstyrelsen en beredningsgrupp som fungerar inför mötena med det Regionala miljömålsrådet. Gruppen har träffats fyra gånger under året. I beredningsgruppen ingår Länsstyrelsen, KSL, Trafikverket, Landstinget och kommunerna Stockholm, Tyresö, Upplands Väsby och Tyresö.
- Regionala miljömålsrådet (miljömålsdialogens externa styrgrupp) har träffats fyra gånger under året. Frågor har lyfts och beslutats som rör hur länet ska arbeta strategiskt med att nå miljömålen i samspel med bostadsbyggande och utveckling av infrastruktur. Efter varje möte har ett nyhetsbrev skickats ut till kommuner och aktörer i länet i syfte att lyfta det senaste från rådets möten.
- Miljömålsnätverket, som bildades 2012, har under året haft två möten under 2014. Tema har varit strategiarbetet inom miljömålen Ett rikt växt- och djurliv och Giftfri miljö samt åtgärdsprogramsarbete. I samarbete med Länsstyrelsens infrastrukturhandläggare har även nätverket bjudits på en presentation och diskussion av trafik- och infrastrukturplaner i länet. I nätverket ingår länets kommuner, Kommunförbundet i Stockholms län, Trafikverket och Landstingets avdelning för tillväxt, miljö och regionplanering
- Genomförandet av Länsprogrammet för regional miljöövervakning 2009–2014 har

pågått enligt plan och är ett viktigt underlag för miljömålsuppföljningen. Ett nytt miljöövervakningsprogram för perioden 2015–2020 har tagits fram och är kopplat till miljömålen.

- Länsstyrelsen har arrangerat en och deltagit i en miljömålsträff med länen i Mellan-sverige för erfarenhetsutbyte, bland annat kring de regionala åtgärdsprogrammen.
- Länsstyrelsen har informerat på olika nivåer för att etablera dialogen, bland annat på kommunbesök, Stockholms universitet, Kemilänken och på webb.
- Länsstyrelsen har följt upp miljömålen och rapporterat enligt Naturvårdsverkets riktlinjer. RUS-indikatorerna har uppdaterats. RUS (Regional Utveckling och Samverkan i miljömålssystemet) svarar för länsstyrelsegemensamma uppgifter och samordning mellan olika berörda parter i miljömålssystemet. Miljömålsuppföljningen och RUS-indikatorerna är viktiga underlag i den Regionala miljömålsdialogen. Uppföljningen har presenterats på webben och i miljömålsskriften ”Fokus 2014”.

Utveckla, samordna och genomföra regionala åtgärdsprogram med bred förankring i länet för att nå generationsmålet och miljö kvalitetsmålen

Nedan redovisas de viktigaste insatserna för att nå generationsmålet och miljö kvalitetsmålen. Insatserna redovisas inom länets prioriterade miljömål: Begränsad klimatpåverkan, Frisk luft, Giftfri miljö, Ingen övergödning, Ett rikt växt och djurliv samt God bebyggd miljö

Begränsad klimatpåverkan

En klimat- och energistrategi har tidigare tagits fram i samarbete med länets aktörer. Strategin fungerar som vägledning för länets arbete för att nå de nationella målen för begränsad klimatpåverkan. I strategin har nationella mål brutits ner till fem regionala inom områdena; minskade utsläpp av växthusgaser, energi-effektivitet, energianvändning i transport-sektorn och energiproduktion.

Klimat- och energistrategin omfattar sex åtgärdsområden varav samhällsplanering,

regionala strukturer och markanvändning samt transporter och resande är prioriterade områden av länets aktörer. Dessa områden kommer att prioriteras i den regionala samverkan kommande år. Under 2014 har arbetet med att utveckla åtgärder som utgår från strategins åtgärdsområden påbörjats. Som styrgrupp för arbetet verkar det Regionala miljömålsrådet.

Länsstyrelsen har fortsatt att anordna utbildningar för kommuner. Under året har en utbildning i effektivisering av transporter och en utbildning om strategiskt energieffektiviseringsarbete hållits i samarbete med Energimyndigheten. Länsstyrelsen har också anordnat tre nätverksträffar med kommunernas klimat- och energistrategier inom ramen för energieffektiviseringsstödet.

Länsstyrelsen har varit deltagande i förstudien ”Tillväxtskapande hållbar samhällsplanering”, ett strukturfondsprojekt inom Regionalfonden. Förstudien har tittat på hur nya samarbetsformer mellan akademien, små och medelstora företag och kommuner skulle främja ökad tillväxt inom samhällsbyggnadsområdet och samtidigt bidra till att målen i miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö nås. En hållbar samhällsplanering kommer även inverka positivt på miljö kvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan. Även Landstinget (TMR) medverkar i projektet och Kommunförbundet Stockholms län (KSL) är projektägare.

Länsstyrelsen deltar i Landstingets förstudie om en regional klimatfärdplan 2050, som ska beskriva hur regionens klimatmål för 2030 ska nås samt hur Stockholmsregionen kan vara utan nettoutsläpp av växthusgaser till 2050. Färdplanen ska ge stöd i arbetet med att minska utsläppen i regionen till exempel genom ökad andel kollektivtrafikresande, ökad andel gång- och cykeltrafik, effektivare godstransporter, energieffektiviseringar i byggande, drift och underhåll, och nödvändiga investeringar i infrastruktur. Färdplansarbetet är en del i arbetet med att ta fram en ny utvecklingsplan för regionen (RUFs).

Inom arbetet med den regionala Klimat- och energistrategin drivs ett antal projekt. Projektet Samordnade varutransporter på Södertörn har gått in i implementeringsfasen och de första kommunerna har börjat genomföra upphand-

lingen av transporter. Projektet pågår under perioden 2013–2017 och innebär att alla transporter av varor och livsmedel till de medverkande kommunernas verksamheter samordnas. Enligt den förstudie som gjorts kommer projektet leda till att antalet transporter minskar mycket kraftigt och utsläppen från transporter till kommunen minskas med cirka 59 procent.

Sedan 2012 drivs projektet ”Överkomma hinder för energieffektivisering” tillsammans med fem kommuner i länet. Målet har varit att visa på att de hinder som ofta ligger i vägen för energieffektivisering kan övervinnas, med hjälp av exempelvis finansieringsmodeller eller organisationsutveckling. De åtgärdsförslag som togs fram under den första etappen är rutiner för uppföljning, till exempel genom att införa energiledningssystem, samt incitamentsmodeller där avtal med verksamheter kan stimulera till energieffektivisering. Dessa åtgärder har i projektets etapp två implementerats i Täby kommun och Tyresö kommun under 2014.

Länsstyrelsen fattade under året beslut om stöd till sju projekt inom ramen för Klimatmiljonen. Medel ur Klimatmiljonen ges till projekt som innebär stora förväntade effekter i energieffektivisering och minskade utsläpp av växthusgaser, som innebär samverkan mellan flera aktörer lokalt och regionalt och som stärker kunskap, innovation och användning av ny teknik.

En samverkan har inletts med den kommunala klimat- och energirådgivningen som vänder sig till privatpersoner, företag och organisationer inom 27 kommuner, samordnas av Kommunförbundet Stockholms län (KSL) och finansieras av Energimyndigheten. Länsstyrelsens klimat- och energiarbete och den kommunala klimat- och energirådgivningen kompletterar varandra och har många gemensamma beröringspunkter i strävan efter en begränsad klimatpåverkan i regionen.

Länsstyrelsen deltar i Regional Utveckling och Samverkan i miljömålssystemet (RUS), som ansvarig för miljömålet Begränsad klimatpåverkan och utvecklingsområdena energi och klimatanpassning. Det innebär uppgifter inom hela miljömålsuppdraget, såväl uppföljning som mål och åtgärdsarbete. Länsstyrelsen har

deltagit i målmanualarbetet och i Naturvårdsverkets fördjupade utvärdering.

Under 2014 har Länsstyrelsen på uppdrag av RUS tagit fram en handbok om processledning för länsstyrelsernas miljömålsarbete. Rapporten beskriver viktiga drivkrafter och förutsättningar i miljömålsprocessen. Handboken kommer också vara kurslitteratur för den processledningskurs som Länsstyrelsen håller på att utarbeta i samverkan med Länsstyrelserna i Dalarna och på Gotland.

På uppdrag av Länsstyrelsens Energi- och Klimatsamordning (LEKS) planerade vi under hösten framtagande och genomförande av en kurs i strategiskt arbete för kommunernas klimat- och energistrategier. Utbildningen kommer att genomföras som en pilotkurs under våren 2015 och fokuserar på förändringsprocesser. Syftet med projektet är att stärka klimatstrategiernas kunskap i strategiskt klimatarbete. Kursen kommer därefter att kunna genomföras i alla län.

Under hösten planerades också en aktivitet som handlar om konkret aktiv kunskapsöverföring mellan kommuner. Projektet syftar till att med stöd av benchlearning som metod sprida kunskap och erfarenheter kring goda exempel på framgångsrikt energi- och klimatarbete. Målet med projektet är en konkret aktiv kunskapsöverföring från ett framgångsrikt projekt i en kommun till två-tre andra kommuner. Projektet ska genomföras i workshopform och deltagande kommuner ska stöttas aktivt i sitt arbete. Projektet påbörjas i december 2014 och kommer att avslutas under våren 2015.

Länsstyrelsen planerade en kommunikationskurs för länets klimat- och energistrategier. Utbildningen kommer att genomföras i januari 2015 och ska ge deltagarna verktyg för att kommunicera sitt klimat- och energiarbete på ett strategiskt sätt.

Länsstyrelsen deltar i referensgruppen för ett projekt om konsumtionens miljöpåverkan, med syfte att belysa hur länsstyrelsen kan och bör arbeta med frågan gentemot kommuner och andra berörda verksamheter. Projektet drivs av LEKS tillsammans med RUS och leds av länsstyrelserna i Dalarna och Gotland.

Frisk luft

Under året har ett arbete påbörjats att revidera Åtgärdsprogram för kvävedioxid och partiklar i Stockholms län (2012). Revideringen sker i samarbete med bland annat Trafikverket, Stockholms stad och Södertälje kommun.

Åtgärdsprogrammet följs upp årligen och Länsstyrelsens bedömning är att åtgärdsprogrammet gett positiv effekt. Sedan det beslutades har parterna ökat sina insatser.

Dubbdäcksandelen behöver dock minska ytterligare på de mest belastade gatorna i regionen. Länsstyrelsen ser därför positivt på den pågående utredningen som ser över möjligheterna att införa skatt på dubbdäcksanvändningen i Stockholmsregionen.

Den 1 oktober ordnade Länsstyrelsen en regional luftvårdsdag tillsammans med Östra Sveriges luftvårdsförbund, Stockholms stad och Trafikverket. Temat var lokala åtgärder (kommunexempel). Seminariet lockade många deltagare (cirka 90 personer) från bland annat kommunerna i Stockholms och Uppsala län, statliga myndigheter samt forskningsorganisationer.

Projekt trafikmätningar som är kopplat till åtgärdsprogrammet för kvävedioxid och partiklar har pågått under året. Länsstyrelsens uppdrag, som har varit att ta fram ett beslutsunderlag för att kunna fatta beslut om länsstäckande kamera- och trafikflödesmätningar, är slutfört.

Läs mer om åtgärdsarbetet inom miljömålet ”Frisk luft” under regleringsbrevsuppdrag nr 53.

Giftfri miljö

Länsstyrelsen har under året tagit fram en strategi för Giftfri miljö som är under remissbehandling. Strategin är beställd av det Regionala miljömålsrådet och har utarbetats av en arbetsgrupp med representanter från Länsstyrelsen, Stockholm vatten, Solna stad, Huddinge kommun, Trafikverket och Stockholms läns landsting. Målet med strategin är att minska förekomsten och användningen av farliga ämnen i regionen och syftar även till att främja regionalt utbyte och samverkan kring kemikaliefrågorna. Strategin riktar sig till länets 26 kommuner, Stockholms läns

landsting, Länsstyrelsen och VA-bolag och är tänkt att fungera som ett vägledningsdokument för dessa aktörers arbete.

Med anledning av strategin har Hälsoskyddsnätverket under hösten haft tema kemikalier i förskola. Sju kommuner har påbörjat ett arbete med en gemensam åtgärdslista med avstamp i strategin. Strategin har också presenterats på Kemilänken, Vattenvårdförbundets seminarium om miljögifter i akvatisk miljö och Tyresö kommuns kemikaliekonferens.

I arbetet med förorenade områden arbetar Länsstyrelsen med inventering, tillsyn och tillsynsvägledning samt informations- och kunskapsspridning. Under året har bland annat satsning på masshantering genomförts. Den särskilda satsningen riktad mot banker om förorenade områden vid fastighetsöverlåtelser har avslutats (se vidare under redovisning av RB 48).

Ingen övergödning

Länsstyrelsen har under året tagit fram en strategi för målet Ingen övergödning som är under remissbehandling. Strategin är beställd av det Regionala miljömålsrådet och beskriver hur aktörerna inom den regionala miljömålsdialogen kan arbeta för att uppnå miljö-kvalitetsmålet samtidigt som länet växer. Målet är att länets övergödda sjöar, åar och hav blir rena och badvänliga och att kretsloppet av näringsämnen sluts för att spara på den viktiga resurs som näringsämnen utgör

Under året har Länsstyrelsen arrangerat eller medverkat i olika aktiviteter inom de prioriterade avrinningsområdena. Ett exempel på det är att Länsstyrelsen har deltagit i samrådsmöten tillsammans med LRF, vattenförvaltningen och lantbrukare i avrinningsområdena Fitunaån, Vitsån/Husbyån och Broströmmen/Malstaån/Lommaren för att bland annat informerat om våtmarker och de stödmöjligheter som finns inom Landsbygdsprogrammet för att anlägga och restaura våtmarker och dammar. Två stycken fältvandringar om strukturkalkning har också arrangerats.

Under 2014 har det också fokuserats på att hinna slutbesiktiga de våtmarker som anlagts under året för att projekten ska kunna avslutas och avslutande utbetalningar göras så snart

som möjligt. Detta för att ha möjlighet att framöver satsa på nya områden men även på grund av att stödmöjligheterna för våtmarker är och har varit oklara.

Länsstyrelsen har också fortsatt det mål-inriktade arbetssättet där avsikten är att i dialog med berörda markägare ta initiativ till att våtmarker anläggs i utpekade lägen. Det GIS-projekt, som startades förra året för att identifiera lämpliga lägen för att anlägga större dämnda våtmarker, har fortsatt.

Lantbrukare har erbjudits enskild rådgivning inom Greppa Näringen. Ny upphandling av rådgivningen har genomförts under 2014.

Länsstyrelsen har även fördelat medel till fler LOVA-projekt under året. Utöver dessa åtgärder arbetas bland annat med vattenförvaltning, ärendehantering, tillsyn, tillsynsvägledning och landsbygdsprogrammet för att nå målet Ingen övergödning.

Ett rikt växt- och djurliv

Länsstyrelsen har under året tagit fram en strategi för målet Ett rikt växt- och djurliv som är under remissbehandling. Strategin är beställd av det Regionala miljömålsrådet. Syftet är att belysa målkonflikter och visa på möjliga lösningar vad gäller länets expansion och samtidigt värna och utveckla biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Huvudsakliga målgrupper för strategin är kommuner och regionala myndigheter.

Länsstyrelsen har under året aktivt arbetat med ekosystemtjänster och införandet av begreppet i regionens arbete genom bland annat strategin. I arbetet med klimatanpassning så har Länsstyrelsen anordnat seminariet ”Grönplanering och Klimatanpassning” som bland annat handlade om ekosystemtjänster och förmåga att hantera klimatförändringar.

Länsstyrelsen arbetar strategiskt för att förstärka goda förutsättningar för biologisk mångfald. Genom att ta fram relevanta kunskaps- och planeringsunderlag kommer förutsättningarna för att planera mark och vatten på ett långsiktigt hållbart sätt att öka:

- Länsstyrelsen har i uppdrag att fram till 2016 ta fram en metod och en manual för kommande upphandling av en regional biotopdatabas. Detta ser regionens aktörer

som ett viktigt underlag för planering av hållbar markanvändning och kommande analyser av grön infrastruktur. Biotop-databasen är ett underlag för att bland annat göra ekologiska spridningsanalyser vilket det regionalt utvecklade prognos-verktyget MatrixGreen idag används för. Länsstyrelsen har projektlett utvecklingen av det idag efterfrågade och väl använda verktyget. Arbetet med MatrixGreen har ökat kunskapen och efterfrågan på spridningsanalyser i regionen.

- Arbetet med den marina samverkansplanen för BSPA Stora Nassa – Svenska Högarna ger värdefulla erfarenheter kring utveckling av nya förvaltningsmetoder för områden med höga naturvärden. Under året har – i samverkan med alla berörda aktörer en pilotutställning av gäddyngel genomförts och informationen till områdets besökare har utvecklats.

Länsstyrelsen har verkat för att stärka den biologiska mångfalden vid infrastrukturplanering och fysisk planering. Ett exempel på detta var det fortsatta arbetet med skydd av Lovön-Kärsön parallellt med tillkomsten av Förbifart Stockholm. Inventeringar av naturvärden har genomförts både inom och utanför skyddade områden.

Inom naturvårdsarbetet och inom ramen för framtagande av åtgärdsprogram har Länsstyrelsen anordnat en kommunekologträff i oktober 2014. I november 2014 anordnades ett större seminarium, ”Ökad tillgänglighet till natur- och kulturmiljöer - Hur lyckas man?”.

När det gäller enstaka kommuner har Länsstyrelsen löpande haft en rad stöttande och stödjande projekt, bland annat:

- Ekerö – samarbete om sandmiljöer vid Sandudden (även LONA medel)
- Nynäshamn – färdigställande av inventering av skyddsvärda träd
- Solna och Stockholm – stöd och support när det gäller hotade skalbaggar i träd etc
- Södertälje – Samarbete kring åtgärder för hotade skalbaggar i tallmiljöer
- Danderyd – samråd kring restaurering av våtmark.

De flesta kommuner har även fått stöd i allehanda trädfrågor.

Länsstyrelsen har också arbetat med operativt arbete och LONA-bidrag för att nå målet Ett rikt växt- och djurliv. Mer om detta redovisas under regleringsbrev 50.

God bebyggd miljö

Målet God bebyggd miljö fungerar som en övergripande vision för det regionala miljömålsarbetet, vilket innebär att insatser för att nå våra andra prioriterade miljömål även bidrar till att nå målet God bebyggd miljö.

Länsstyrelsen verkar för att miljömålen innebär för genomslag i den lokala och regionala samhällsplaneringen, till exempel vid över- och underplanering och samråd.

Under 2014 har planeringen inför framtagande av en regional strategi för miljökvalitetsmålet påbörjats. Strategin ska tas fram med utgångspunkt av den nationella strategin som Boverket tar fram. Länsstyrelsen deltog på det nationella dialogmöte som anordnades av Boverket i oktober och där tillfälle gavs att ge input till strategin.

Länsstyrelsen driver det regionala Buller-nätverket i samverkan med ett antal av länets aktörer. Syftet är att öka kompetensen när det gäller buller och att skapa förutsättningar för att miljömålet nås. Tre seminarier har hållits under året med teman bullerkartläggning, bullerskyddsåtgärder och förändringar i regelverket för buller och bostadsbyggande.

Länsstyrelsen medverkade också i Vinnova-projektet ”Öppna data - Stockholms läns bullerkarta” som ska öka tillgängligheten och användbarheten av den regionala bullerkartan för Stockholms län.

Under 2014 har ett antal nya planeringsunderlag tagits fram. Bland annat rapporterna ”Ett robust samhälle – regional handlingsplan för klimatanpassning i Stockholms län”, ”Energieffektivisering i kommuner – två pilotprojekt” och ”Alla tiders Stockholm, ett kunskapsunderlag för riksintresset Stockholms innerstad med Djurgården”.

Forskningsprojektet ”Trafikbuller och planering del 5” har pågått under 2014. Rapporten kommer att slutföras under 2015.

Länsstyrelsen driver ”Hälsoskyddsnätverket Stockholms län” tillsammans med Centrum för arbets- och miljömedicin (SLL). Två stycken seminarier har anordnats med teman Samsyn i länet och Kemikalier i förskolan.

Under året har också samordnade och stödjande insatser för den kommunala va-planeringen skett. Samverkan har skett med Sigtuna, Haninge och Vaxholm vid framtagande av kommuntäckande va-planer.

Stödja kommunerna med underlag i deras arbete med generationsmålet och miljö kvalitetsmålen

Länsstyrelsen har arbetat aktivt med stödjande insatser gentemot länets aktörer både i form av planeringsunderlag och andra typer av underlag och informationsinsatser. Nedan redovisas exempel på sådana insatser, många av dem redovisas närmare i andra delar av redovisningen.

- Fokus 2014 – Länsstyrelsens årliga rapport om länets miljömålsarbete och årets miljöuppföljning.
- Länsstyrelsen har under året tagit fram tre förslag till strategier för arbetet med miljömålen Giftfri miljö, Ingen övergödning och Ett rikt växt- och djurliv. Strategierna är ämnade att kunna användas som underlag av kommuner och andra aktörer i länet.
- En biotopdatabas – Under året har arbetet med en metod och en manual för kommande upphandling av en regional biotopdatabas påbörjats. Detta ser regionens aktörer som ett viktigt underlag för planering av hållbar markanvändning och kommande analyser av grön infrastruktur.
- MatrixGreen – Vi har projektlett utvecklingen av det idag efterfrågade och väl använda verktyget Matrix Green. Arbetet har ökat kunskapen om och efterfrågan på spridningsanalyser i regionen.
- ”Öppna data – Stockholms läns bullerkarta” – Under året har Länsstyrelsen medverkat i Vinnovaprojektet som ska öka tillgängligheten och användbarheten av den regionala bullerkartan för Stockholms län.

- Rapporter
 - Ett robust samhälle – regional handlingsplan för klimatanpassning i Stockholms län
 - Energieffektivisering i kommuner – två pilotprojekt
 - Alla tiders Stockholm, ett kunskapsunderlag för riksintresset Stockholms innerstad med Djurgården.
 - Läget i länet – Bostadsmarknaden i Stockholms län 2014
- Stockholms regionala cykelplan lanserades 2014 och har arbetats fram av Trafikverket, Trafikförvaltningen, TMR och länets kommuner.
- Länsplanen 2014–2025 fastställdes i maj. I den har Länsstyrelsen kraftigt ökat anslagen till cykel och prioriteringar sker i enlighet med de utpekanden som gjordes i den regionala cykelplanen.

Verka för att generationsmålet och miljö kvalitetsmålen får genomslag i den lokala och regionala samhällsplaneringen samt bidra till att de beaktas i det regionala tillväxtarbetet

Under året har kopplingen miljömål och tillväxt- och samhällsplaneringsfrågor ännu tydligare kopplats ihop och ett aktivt arbete pågår med att integrera miljömålsarbetet i dessa sektorsområden.

Det Regionala miljömålsrådet har under året genomgått en utvecklingsfas där diskussioner förs i hur miljömålsfrågorna ska integreras med samhällsbyggnadsfrågorna och hur formerna för detta ska se ut. En aktivitet som utförts i denna riktning är att rådet har fått en presentation om KSL:s (Kommunförbundet Stockholms län) förstudieprojektet inom regionalfonderna om Hållbar stadsutveckling.

Under våren 2014 utlyste Tillväxtverkets programkontor i Stockholm medel för förstudier inför de kommande regionalfondsprogrammen. För att säkerställa ett utvecklingsarbete inom ett antal strategiska områden tog länsstyrelsen initiativ till två förstudier på temat digitaliseringens möjligheter och klimatanpassning. Syftet har varit att inom ramen för Länsstyrelsens uppdrag att koordinera fram-

tagningen av regionala strategier/planer inom dessa områden, tydligare inkludera ett tillväxtperspektiv. Länsstyrelsen har även medverkat i fyra förstudier med fokus på framtida utmaningar, två av dessa är hållbar stadsutveckling och utveckling av cleantech-sektorn.

I 2014 års uppföljning av miljömålen i Stockholms län bedömdes det inte vara möjligt att nå miljökvalitetsmålen avseende God bebyggd miljö till år 2020. KSL tog därför, tillsammans med Länsstyrelsen och landstinget (TMR) initiativet till förstudien ”Tillväxtskapande hållbar samhällsplanering”, för att involvera fler aktörer i dialogen inför det kommande regionalfondsprogrammet.

Med utgångspunkt i rekommendationerna från OECD-rapporten ”Grön tillväxt i Stockholm” (maj 2013) om att skapa en plattform för att samordning av strategiska frågor och utveckling av gröna innovationer, initierades under 2014 regionalfondsförstudien ”Stockholm Cleantech – på väg mot kluster i världsklass”. Projektet leds av Stockholms stadsledningskontor, med stöd från Stockholm Business Region och Länsstyrelsen. Målet är att undersöka förutsättningarna för att utveckla ett miljöteknikkuster i världsklass i Stockholmsregionen.

Länsstyrelsen har tillsammans med Stockholms stad och Stockholms läns landsting medverkat i etableringen av den tvärvetenskapliga plattformen OpenLab, där studenter, forskare och lärare från Karolinska Institutet, KTH, Stockholms universitet och

Södertörns högskola samarbetar kring viktiga samhällsutmaningar för en växande storstad där bland annat miljöfrågorna integreras. Länsstyrelsens deltar genom representation i både arbetsgrupp och styrgrupp.

Under 2014 lanserades ”Stockholms regionala cykelplan”, vilken länsstyrelsen arbetat fram tillsammans med Trafikverket, Trafikförvaltningen, TMR och länets kommuner. Planen pekar ut stråk för arbetspendling med cykel och ligger bland annat till grund för prioriteringar i länsplanen.

I maj 2014 fastställdes ”Länsplanen 2014–2025”. I den har Länsstyrelsen kraftigt ökat anslagen till cykel och prioriteringar sker i enlighet med de utpekanden som gjordes i den regionala cykelplanen. Om kommunal motfinansiering räknas med, finns under planperioden över en miljard till investeringar i länets cykelinfrastruktur. Under 2014 initierade Länsstyrelsen även en förstudie kring cykelturism i syfte att studera förutsättningarna för utvecklad cykelturism i Stockholms län. Bland annat genomfördes en enkät bland länets samtliga kommuner, Trafikverket och Trafikförvaltningen. Workshop-ledarstöd handlades upp för två workshopar som kommer att hållas i januari och februari 2015 med identifierade intressenter. Förstudien ska resultera i ett PM med rekommendationer om fortsatt arbete.

Länsstyrelsernas uppdrag att bistå Havs- och vattenmyndigheten i havsplaneringen: Läs mer under regleringsbrevsuppdrag 55.

Lantbruk och landsbygd

PRESTATIONER (VOLYMER OCH KOSTNADER) AVSER VERKSAMHET 60*	2014	2013	2012
Årsarbetskrafter män ¹⁾	5,41	5,51	5,00
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	17,47	18,34	20,10
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	6,06	6,53	6,77
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	25 312	27 083	27 390
Andel av totala verksamhetskostnader (%) ²⁾	6,00	6,60	7,15
Antal ärenden, inkomna och upprättade	5 978	7 942	7 933
Antal beslutade ärenden	6 124	7 925	7 985
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	60	99	85
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	5 478	844	30

¹⁾ 1 årsarbetskraft = 1 760 timmar

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl OH exkl. resurssamverkan. Uppgiften hämtas från tabell B.

Kommentarer till tabellen

Vad gäller verksamhetskostnader och andel av årsarbetskrafterna har dessa totalt sett minskat. Det beror framförallt på att Länsstyrelsens verksamhet inom Landsbygdsprogrammets kompetensutveckling minskat, men också på att handläggningstiden för jordbrukarstöden har minskat.

Anledningen till att antalet inkomna och upprättade ärenden minskat betydligt beror troligtvis på att ganska många av brukarnas åtaganden för miljöersättning gick ut 2013 och det fanns ingen möjlighet att söka nya åtaganden 2014. Dessutom stängde huvuddelen av Landsbygdsprogrammet för ansökan om stöd. Dessa orsaker har även gjort att antal beslutade ärenden minskat. Att antal ej beslutade ärenden äldre än två år har minskat beror på Länsstyrelsen lagt tid på att rensat bort gamla ärenden. Under 2014 har antalet ansökningar om utbetalningar inom Landsbygdsprogrammet och beslut om utbetalning ökat betydligt.

När det gäller bidrag har länsstyrelsen betalat ut 5 478 tkr som stöd till utbyggnad av bredbandsinfrastruktur på landsbygden. Detta har under året medfinansierats av Post- och telestyrelsen.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Länsstyrelsen i Stockholm har hand om bitillsynen i Stockholm, Uppsala, Södermanland, Gotland och Västmanlands län, där cirka 85 bitillsynsmän arbetar med tillsynen.

Länsstyrelsen har en referensgrupp där en bitillsynsman från varje län samt representanter från Biodlarna och Biodlingsföretagarna träffas några gånger per år för att förankra tillsynsarbetet och planera fortbildning.

Länsstyrelsen har även utvecklat en interaktiv webbsida för informations- och erfarenhetsutbyte med bitillsynsmännen. Under året har ett elektroniskt nyhetsbrev samt sms-avisering av detta etablerats.

Det har varit fem utbrott av bisjukdomen amerikansk yngelröta under 2014.

Länsstyrelsen har arbetat fram en beredskapsplan under årets gång för att snabbt nå ut med informationen. Handläggningstiden för hanteringen av utbrotten har minskats genom att elektroniskt provsvar från SLU skickas direkt till Länsstyrelsen.

Länsstyrelsen har i uppdrag att arbeta med jordförvärvs- och fastighetsfrågor. Målet för handläggningstiden för jordförvärvsärenden på

90 procent av ärendena inom 30 dagar har inte nåtts. Den främsta anledningen till att ärenden får långa handläggningstider är att sökanden inte betalar in avgiften för tillståndet eller att ärendet behöver kompletteras av sökanden eller med synpunkter externt innan beslut kan tas.

Vi har under 2014 arbetat vidare med ett länsstyrelsegemensamt projekt som syftar till att dra erfarenheter av arbetet med att öka antalet personer med utländsk bakgrund på landsbygden, se även under RB 11. En viktig sidoeffekt av projektet på nationell nivå har varit ökad kunskap och ökad samverkan av Länsstyrelsernas kompetenser och chefsnätverk inom landsbygdsutveckling, näringslivsutveckling och flyktingmottagande. Projektet avslutades och en projektrapport publicerades i januari 2015.

Länet har under 2014 intensifierat arbetet med att vidareutveckla en bredbandsstrategi och en regional digital agenda i bred samverkan med kommuner, kommunförbundet, landstinget, akademi och näringsliv. Prioriteringar av bredbandsstödet i den regionala handlingsplanen för nästa Landsbygdsprogram tas fram i dialog med länets kommuner och utifrån länets bredbandskartläggning. En utvecklingsledare arbetar idag halvtid med strategiska bredbandsfrågor och digital agenda.

Indikatorer

*Areella näringar, landsbygd och livsmedel
utgiftsområde 23¹⁾*

SYSSELSÄTTNING	2014	2013	2012	2011	2010
Andel kvinnor sysselsatta utanför tätort (på landsbygden) (dagbefolkning) (%)		2	2	1	1
Andel män sysselsatta utanför tätort (på landsbygden) (dagbefolkning) (%)		3	3	3	2
Andel sysselsatta utanför tätort (på landsbygden) (dagbefolkning) (%)		4	4	4	4
NYFÖRETAGANDE	2014	2013	2012	2011	2010
Andel nystartade företag av kvinnor utanför tätort (på landsbygden) (%)		2,5	2,4	2,7	2,3
Andel nystartade företag av män utanför tätort (på landsbygden) (%)		4,2	3,7	5,3	4,5
Andel nystartade företag utanför tätort (på landsbygden) (%)		6,6	6,1	8,0	6,8

¹⁾ Se avsnitt ResultatreDOvisning, avsnitt indikatorer
Källa: Statistiska centralbyrån

Kommentar kring ovanstående indikatorer

Sysselsättning

I tabellen är antalet sysselsatta på landsbygden ställt mot antalet sysselsatta i hela länet. Eftersom länets befolkning ökar kraftigt, med mer än 35 000 per år i hela länet varav cirka 1000 på landsbygden, så visar stabiliteten i andelen sysselsatta på landsbygden att antalet sysselsatta i praktiken ökar. Andelen sysselsatta kvinnor liksom andelen sysselsatta män ligger kvar sedan 2012. Män arbetar oftare i de branscher som är mer vanligt förekommande på landsbygden såsom hantverkare och småskalig tillverkning, medan kvinnor oftare är sysselsatta inom offentlig sektor, som vård och omsorg.

Nyföretagande

Den tidigare ökningen av andelen nyföretagande bland kvinnor följer den allmänna trenden i Stockholms län att kvinnors företagande ökar. Det är också bland kvinnorna som potentialen för ökning är störst därför att kvinnornas andel bland företagen ligger på en från början låg nivå (ca 25 procent på landsbygden och cirka 30 procent i tätort). Närproducerat och mathantverk ligger i tiden vilket ger landsbygdsföretagare en skjuts. Men under 2013 har nyföretagandet på landsbygden jämfört med nyföretagandet i hela länet återigen ökat, med 0,5 procentenheter. Det är männen som står för den ökningen under 2013. I hela länet har männens andel av nyföretagandet ökat något på jämfört med kvinnornas, med 0,3 procentenheter.

Landsbygdsprogrammet har generella mål om att antalet boende och verksamma på landsbygden ska öka, samt specifika mål om att unga, kvinnor och personer med utländsk bakgrund som arbetar eller driver företag på landsbygden ska öka. Trenden för andelen sysselsatta på landsbygden såväl som andelen nystartade företag på landsbygden ligger i linje med dessa mål under 2013. I Sverige är det framförallt personer med utländsk bakgrund som står för ett ökat nyföretagande, men de bor framförallt i tätorter och storstädernas ytterområden. Länsstyrelsen ger stöd inom Landsbygdsprogrammet för företagsutveckling på landsbygden samt stöd för att göra landsbygden till en attraktiv plats att leva och verka i. Det går idag inte att avgöra i hur hög grad Länsstyrelsens arbete genom Landsbygdsprogrammet, har del i denna utveckling.

Under 2013 började vi mäta andelen stöd till kvinnor i förhållande till män inom Landsbygdsprogrammets olika åtgärder och vi har haft fortsatt intern och extern kompetensutveckling samt stöttat organisationer som bedriver utveckling av nätverk med kvinnor som driver företag på landsbygden. Länsstyrelsen har verkat för att arbetet för jämställdhet bland företagare på landsbygden, ska konkretiseras och genomsyra handläggningen i Landsbygdsprogrammet 2014–2020, bland annat genom att medverka till att ett nationellt inköp gjordes, av könsuppdelad statistik för svensk landsbygd som ger ett underlag för

socioekonomisk analys. Länsstyrelsen bedriver ett aktivt arbete för att fördjupa analysen kring förutsättningarna för barnfamiljer och unga att etablera sig på landsbygden, och hur behoven påverkar kraven på Länsstyrelsens interna samverkan och rollen som samordnare bland samhällets aktörer.

Återrapportering regleringsbrev

RB 9. Länsstyrelserna ska på ett kostnads-effektivt och för företagen enkelt sätt samt med minimerad risk för sanktioner genomföra uppgifterna som åligger dem ifråga om direktstöd till lantbruket och stöd till landsbygdsåtgärder enligt förordningarna (2004:760) om EG:s direktstöd för jordbrukare m.m. och (2007:481) om stöd för landsbygdsutvecklingsåtgärder. Länsstyrelserna ska, tillsammans med Jordbruksverket, säkerställa att direktstöd till lantbruket och stöd till landsbygdsutveckling i så hög utsträckning som möjligt betalas ut så tidigt som regelverket tillåter samt säkerställa att kraven i utbetalningsplanen följs samtidigt som risken för finansiell korrigering förebyggs och minimeras.

Länsstyrelserna ska följa Jordbruksverkets styrning över stödprocessen avseende administrationen av jordbruks- och landsbygdsstöd. Länsstyrelserna ska löpande rapportera handläggnings- och kontrolläge till Jordbruksverket enligt av verket fastställd rapportplan, samt bistå Jordbruksverket i att under stödåret uppnå en bättre uppföljning av handläggnings- och kontrolläge av ovan nämnda stöd. Länsstyrelserna ska redovisa vilka åtgärder som vidtagits för att följa uppdraget samt hur stor andel av stöd och ersättningar som betalats ut vid de tillfällen som anges i den gemensamma utbetalningsplanen.

Länsstyrelserna ska bistå Jordbruksverket i arbetet med att uppfylla ackrediteringsvillkoren för hanteringen av stöd.

Direktstöd och landsbygdsåtgärder

Samordnad ansökan för jordbruksstöd (SAM-ansökan) via SAM-internet minskar risken för fel och effektiviserar handläggningen hos Länsstyrelsen. Länsstyrelsen har under de senaste åren ordnat flera träffar i länet där lantbrukarna har kunnat få hjälp med ansökan

via SAM-internet. Lantbrukarna har även haft möjlighet att boka tid på Länsstyrelsen för att få hjälp med detta. Under ansökningstiden för SAM finns det möjlighet till telefonsupport från Länsstyrelsen.

För att effektivisera handläggningen av direktstöd till lantbruket och stöd till landsbygdsåtgärder höll Länsstyrelsen under året återkommande möten via Lync med handläggarna i samordningslänen (Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Västmanlands, Örebro och Gotlands län). Samordningsansvariga i samordningsregionen har även egna möten via Lync där frågor kring regelverk, förenklningar och effektiviseringar diskuteras och som kan föras vidare till chefsnätverket i samordningsregionen (LD6) och i förlängningen även vidare till chefsnätverket inom landsbygd och lantbruk (LD21) och Jordbruksverket.

Länsstyrelsen följer Jordbruksverkets föreskrift (SJVFS 2011:16) om rutiner vid handläggning och kontroll av ärenden om jordbrukarstöd (GAR JBR, Gemensamma administrativa rutiner för jordbrukarstöd). Länsstyrelsen använder även de av Jordbruksverket beslutade rutinbeskrivningar som finns i handläggarstödet för att säkerställa att handläggning och kontroll sker korrekt.

Enligt Jordbruksverkets föreskrift (SJVFS 2011:16) om rutiner vid handläggning och kontroll av ärenden om jordbrukarstöd (GAR) ska Länsstyrelsen ha en intern styrning och kontroll av stödprocessen. För de enskilda momenten i handläggningen och kontrollen av stödansökningarna genomförde Länsstyrelsen en riskanalys. För varje delmoment i stödprocessen har vi identifierat de risker som finns, tagit fram kontrollåtgärder, gjort en uppföljning av utfallet från kontrollen och beskrivit resultatet samt de vidtagna åtgärderna. Länsstyrelsen har även definierat vem som är ansvarig för de olika delmomenten. Länsstyrelsen har skickat en redogörelse över intern styrning och kontroll, samt en redogörelse över utförda handläggningskontroller med utfall till Jordbruksverket.

För att säkerställa att direktstöd och ersättning för miljöersättningsåtaganden kan betalas så tidigt som regelverket tillåter följer Länsstyrelsen den beslutade tidplan som

Jordbruksverket beslutat i samråd med länsstyrelserna.

”Styr- och uppföljningssystem i samverkan” (SUSS-JBR) är Jordbruksverkets och länsstyrelsernas gemensamma arbete för att effektivisera jordbrukarstödsprocessen. Arbetet startade 2010 med målet att fler ska få korrekta utbetalningar av jordbruks- och landsbygdsstöd i rätt tid. För att säkerställa att Länsstyrelsen följer SUSS tidplan och har kontroll på de olika delmålen och slutmålen görs avstämningar i samband med att riskanalysen följs upp, vilket sker löpande. Handläggningen och kontrollerna av ansökningar om direktstöd till jordbruket och stöd till landsbygdsstöd fungerade mycket bra under 2014. Jordbruksverket har under året löpande följt upp handläggnings- och kontrolläget hos Länsstyrelsen enligt den fastställda planen. Länsstyrelsen har i år uppfyllt alla mål enligt SUSS-tidplan både för handläggning och kontroll. Nedan visas hur Länsstyrelsen med god marginal nått de utbetalningsmål som anges i den gemensamma utbetalningsplanen.

	MILJÖERS DEL- UTBET. 17/10	GÅRDS- STÖDS- UTBET. 1/12	MILJÖERS SLUT- UTBET. 29/12
Mål enligt SUSS-tidplan %	90	95	90
Länsstyrelsen beslutat %	97	99	99

Därmed har de allra flesta lantbrukare som kan få utbetalning för jordbrukarstöd 2014 fått beslut, resterande ärenden kommer att beslutas så snart som möjligt.

Resultatet från årets fältkontroller visar på fortsatt låga arealavvikelser och motsvarar 2013 års resultat. Den vanligaste orsaken till avvikelser är bristande skötsel vid miljöersättningskontrollerna. Betesmarker är inte tillräckligt betade och vallar på åkermark klarar inte alltid kravet för godkänd vallgröda. Länsstyrelsen har informerat lantbrukarna om hur de ska undvika skötselavvikelser vid flera tillfällen i vår tidning ”Landsbygd i Centrum” som kom ut tre gånger 2014.

Under 2014 har endast en åtagandeplan gjorts för betesmarker med särskilda värden.

Jordbruksverkets fortsatta ajourhållning av databasen över jordbruksmark har även i år inneburit att endast ett fåtal åtagandeplaner har behövts ändras. Länsstyrelsen ligger i fas med de revideringar som kommit in och nya revideringar hanteras kontinuerligt.

Landsbygdsutveckling

Inom åtgärderna för landsbygdsutveckling, det vill säga axel 1, 3 och 4 samt ”utvald miljö” inom axel 2, har Länsstyrelsen följt Jordbruksverkets föreskrift (SJVFS 2007:6) om rutiner vid Länsstyrelsens handläggning och kontroll av ärenden om företagsstöd, projektstöd och miljöinvesteringar (GAR LB). Enligt Jordbruksverkets föreskrift SJVFS 2007:6 ska Länsstyrelsen ha en intern styrning och kontroll av stödprocessen för landsbygdsutvecklingsåtgärder. För de enskilda momenten i handläggningen och kontrollen av stödansökningarna genomförde Länsstyrelsen en riskanalys samt har i övrigt också följt samma arbetsmetodik som i handläggningen av direktstöden. Länsstyrelsen har skickat en redogörelse i form av en årlig rapport med bilagorna intern styrning och kontroll och en redogörelse över utförda handläggningskontroller med utfall till Jordbruksverket.

I samband med Jordbruksverkets nationella utökade granskning av handläggningen inom landsbygdsutvecklingsåtgärderna har Länsstyrelsen använt riskanalysen ovan för den åtgärdsplan som Jordbruksverket beslutat om. Åtgärdsplanen har införts i handläggningen.

Länsstyrelsen har på ett konstruktivt sätt arbetat tillsammans med de övriga länen i samordningsregionen och med Jordbruksverket i arbetet med Jordbruksverkets granskning av handläggningen inom landsbygdsutvecklingsåtgärderna. Exempelvis har träffar genomförts med handläggare inom Landsbygdsprogrammet för erfarenhetsutbyte om bland annat synpunkter från revisioner och andra svårigheter i handläggningen av ansökningar. I enlighet med en uppföljande revidering har en åtgärdsplan upprättats och implementerats.

Länsstyrelsen har under året varit föremål för granskning från Jordbruksverket. Resultatet av denna revision har ännu inte meddelats skriftligen.

RB 10. Länsstyrelserna ska även vara regeringen och centrala myndigheter behjälpliga i att införa ett nytt landsbygdsprogram för perioden 2014–2020 samt fortsätta de regionala förberedelserna för det kommande landsbygdsprogrammet. Länsstyrelserna ska kortfattat redovisa på vilket sätt de arbetat med att införa landsbygdsprogrammet för perioden 2014–2020.

Länsstyrelsen deltar i chefsnätverket inom landsbygd och lantbruk (LD21) och har medverkat i dess styr- och arbetsgrupper vad gäller processgenomgång av stödprocessen inom landsbygdsutvecklingsstöd i kommande programperiod. Eftersom Länsstyrelsen i Stockholm även har det så kallade tillväxtuppdraget har två gemensamma möten genomförts med partnerskapet för Landsbygdsprogrammet samt Havs- och fiskeriprogrammet för att informera om och diskutera utformningen av de regionala prioriteringarna och handlingsplanen. Till detta arbete har även mindre arbetsgrupper skapats ur partnerskapet för att specifikt bidra i arbetet med regional handlingsplan inom utbyggnad av bredbandsinfrastruktur samt inom EU:s tematiska prioritering två, om jordbrukets konkurrenskraft. Förslag till regional handlingsplan har remitterats till partnerskapet två gånger under 2014 i samband med partnerskapsmöten.

Den 12 november genomfördes en gemensam regional kick-off med Tillväxtverket och ESF-rådet i Stockholm för de fyra ESI-fonderna på Europa-huset i Stockholm. Ett 80-tal personer deltog ur partnerskap, kommuner och övriga aktörer. Länsstyrelsen har även informerat övergripande om Landsbygdsprogrammets införande i publikationen ”Landsbygd i Centrum” som kom ut med tre nummer 2014. Diskussioner har förts om samverkan mellan fonderna tillsammans med Länsstyrelsens ansvariga för tillväxtuppdraget samt med Tillväxtverket och ESF-rådet i Stockholm. En potentiell sådan samverkan har identifierats med gemensamma aktiviteter inom kompetensutveckling av mikroföretagare på landsbygden, i samband med införandet av den nya programperioden.

RB 11. Länsstyrelserna får för uppdragets genomförande disponera anvisade medel från utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygds och livsmedel, anslagen 1:18 *Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur* och 1:19 *Från EU-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur*, vilka regleras i Jordbruksverkets regleringsbrev för budgetåret 2014.

Länsstyrelserna ska redovisa följande avseende Landsbygdsprogram för Sverige åren 2007–2013:

- Handläggningstiderna för ansökningar om utbetalningar samt hur länsstyrelsen arbetar för att minska handläggningstiderna och
- vilka åtgärder som har låg anslutning i länet och översiktligt analysera orsakerna till detta samt redovisa i vilken omfattning de relevanta resultatmål och omfattningsmål som finns fastställda i programmet är uppnådda vid utgången av 2014

Länsstyrelserna ska redovisa följande avseende landsbygdsprogrammet för perioden 2014-2020:

- Vilka åtgärder som har vidtagits för att informera om det nya programmet och
- Vilka åtgärder som har kommit igång under året.

Handläggningstider

Länsstyrelsen har haft svårt att uppnå SUSS-målen om handläggningstider på 120 dagar för ansökan om stöd och 90 dagar för ansökan om utbetalning (se tabell H under avsnitt Året i siffror, måloppfyllelsen av handläggningstiderna). Det beror till stor del på att den absoluta majoriteten av ansökningarna om stöd och om utbetalning av stöd är ej kompletta då de kommer till Länsstyrelsen. Även andelen komplexa och komplicerade ansökningar om utbetalning av stöd, samt ärenden som vid slututbetalning leder till återkrav, har ökat under 2014. Det ställs också ökade krav på såväl Länsstyrelsens handläggning som på stöd sökanden att komplettera uppgifter, i vissa fall retroaktivt, beroende på förändringar i handläggningsrutiner från Jordbruksverket. Det komplicerar ytterligare och förlänger handläggningen.

Under året har Länsstyrelsen infört lean, för att effektivisera handläggningen av ansökningarna om utbetalningarna inom Landsbygdsprogrammet för 2007 till 2013. Det har bland annat lett till att korta handläggningstiden för komplexa och komplicerade ärenden samtidigt som lika-behandlingen av dessa har ökat. Det har även lett till bättre arbetsmiljö för handläggarna som arbetar under stor press. De områden som valts är proaktiv kommunikation, ensat arbete samt ledning/styrning. Vi har genomfört riktade informationsinsatser till stödmottagare genom informationsmöten och utskick. Interna gemensamma riktlinjer för hur arbetet ska utföras på ett ensat sätt har tagits fram och kommer att fortsätta löpande vid behov. Länsstyrelsen har börjat använda en så kallad styrtafla för att veckovis visualisera antalet ärenden som handläggs och statusen på dessa. Efter varje utbetalningstillfälle görs en återkoppling på hur många ärenden som beslutats och vad som återstår för att målet ska uppnås.

Anslutningsgrad

Under perioden 2007 till 2013 har det under perioder varit låg eller relativt låg anslutning i följande åtgärder:

- bredband
- turism
- våtmarker, omfattningsmål: 350 ha
- rovdjur
- betesmarker och slåtterängar, omfattningsmål: 100 ha

Dessutom har en låg andel av ansökningarna om stöd och av besluten om stöd kommit från sökanden med utrikes bakgrund.

Under flera år fick Länsstyrelsen inte in några ansökningar om stöd till bredbandsutbyggnad. Under 2011 och 2012 gjordes en stor satsning med besök hos näringslivschef/kommunstyrelseordförande i länets landsbygds-kommuner. Dessutom genomfördes 2012 en stor kartläggning av bredbandsinfrastruktur på landsbygden i nära samverkan med landsbygds-kommunerna och föreningslivet i skärgården. Projektledaren för detta anställdes därefter som strateg för Länsstyrelsens arbete med bredbandsinfrastruktur och digital agenda.

Förstudier för bredbandsinvesteringar finansierades inom Leader och inom bredbandsåtgärden. I slutet av 2012 men framförallt under 2013 beviljades därefter ett stort antal stöd för investering i bredband.

Inom turism har det tidigare under perioden varit relativt låg anslutning. Under 2012 finansierade Länsstyrelsen ett projekt för en besöksnäringstrategi för skärgården som låg till grund för ansökan till Tillväxtverket om medel för exportmogna destinationer. Medel tilldelades från Tillväxtverket och därefter har ett flertal prioriterade projekt inom denna satsning samfinansierats med medel från Landsbygdsprogrammet och Tillväxtverket. Det har varit värdefullt att dessa förslag tagits fram inom ramen för Skärgårdsstrategin och Tillväxtverkets satsning på exportmogna destinationer. För att kunna klassas som exportmogen ska destinationen bland annat kunna erbjuda 2–5 dagars paketerad helhetsupplevelse (bo, äta, göra, resa) med språk-anpassad kommunikation, god tillgänglighet och med en tydlig lokal organisation.

Målet för anläggning av våtmarker var 350 ha för programperioden 2007 till 2013. Inom ramen för de beslut som tagits och slutbesiktigats till och med 2014 kommer 131 ha våtmark att ha anlagts under programperioden. Kvar att slutbesikta under 2015 är enligt tidigare beslut 41 ha. Trots att Länsstyrelsen använde en betydande del av budgeten inom utvald miljö för investering i våtmark, samt dessutom avropade extra medel under 2013 har alltså målet inte nåtts. En orsak är att det innebär en kostnad för lantbrukaren att skapa en våtmark, hur stor beror på hur effektiv Länsstyrelsen anser att våtmarken är. Investeringen innebär även en tillståndprocess om vattenverksamhet som kan vara avskräckande. Länsstyrelsen i Stockholm har under flera år arbetat integrerat med vattenförvaltning, medel inom Lova samt medel inom Landsbygdsprogrammet i nära samverkan med lokala LRF-avdelningar och miljöansvariga på kommuner för prioriterade avrinningsområden. Detta arbete har framförallt i slutet av perioden resulterat i ett antal beslut om anläggning av våtmarker med hög potential för att minska växtnärbelastningen av länets vatten. Under 2014 har Länsstyrelsen arrangerat eller

medverkat i olika aktiviteter inom de prioriterade avrinningsområdena och har deltagit i samrådsmöten tillsammans med LRF, Vattenförvaltningen och lantbrukare i tre avrinningsområden. Här har Länsstyrelsen bland annat informerat om våtmarker och de stödmöjligheter som finns inom Landsbygdsprogrammet 2014 till 2020 för att anlägga och restaura våtmarker och dammar. Länsstyrelsen har också arrangerat två stycken fältvandringar om strukturskalkning. Markägare som visat intresse för att anlägga en våtmark har erbjudits enskild rådgivning inom ramen för Greppa Näringens våtmarksmodul. Ny upphandling av rådgivningen har genomförts under 2014.

Länsstyrelsen har fortsatt arbetet med det kompetenshöjande projektet med syfte stimulera till fler våtmarksprojekt i lägen där det bedömts särskilt angeläget. Genom uppsökande verksamhet har Länsstyrelsen kontaktat lantbrukare som tidigare visat intresse för våtmarker och vars marker ligger inom prioriterade områden, men som ännu inte genomfört något projekt. De aktuella markägarna har erbjudits rådgivning och informerats om finansieringsmöjligheter inom Landsbygdsprogrammet. Länsstyrelsen har också arrangerat dialogmöten 2014 med markägare som övervägt ett större restaureringsprojekt inom Åkerströmmens avrinningsområde. Inom ramen för projektet har Länsstyrelsen också upphandlat en GIS-analys med syfte att hitta optimala områden för att anlägga kostnadseffektiva våtmarker. Länsstyrelsen kan därmed sägas ha arbetat aktivt för att få till stånd fler våtmarker i länet även om målet inte nåtts.

Inom Greppa näringens utökade samverkansregion har Länsstyrelserna påbörjat ett samarbete om gemensam upphandling inför nästa programperiod.

Målet för restaurering av betesmarker och slåtterängar är enligt genomförandestrategin för Stockholms län 100 hektar. Resultatet visar att cirka 90 hektar betesmarker har fått beslut om restaureringsstöd under programperioden. Länsstyrelsen har arbetat aktivt för att få till stånd fler ansökningar om restaurering av betesmarker och slåtterängar genom uppsökande verksamhet. En GIS-karta togs fram

2012 för potentiellt värdefulla betesmarker och brev skickades ut direkt till dessa brukare. Det första året ansökte flera av dessa om stöd för restaurering. Länsstyrelsen har också arbetat med fokus på de betande djuren. Inom målområdena djurens välfärd och öppet odlingslandskap har ett antal kurser inom fårhållning genomförts för att stimulera till god tillväxt på djuren, bland annat på skärgårdsbeten. För diversifiering av landsbygden har kurser gällande småskalig äggproduktion samt inom försäljning av köttlådor för nöt och fårägare genomförts. Dessutom har flera kurser i juridik för hästföretagare genomförts.

Åtgärden rovdjursavvisande stängsel har till syfte att underlätta betesdrift i områden med varg. Där har Länsstyrelsen arbetat integrerat internt med viltförvaltningsansvariga. Gemensamma informationstexter, externa möten i anslutning till vargrevir, kompetensutveckling vad gäller rovdjursavvisande stängsel samt underlag för prioritering har producerats.

Länsstyrelsen har inom målet ”giftfri miljö” under 2014 haft två stycken repetitionskurser för dem som vill förnya sin behörighet att använda kemiska växtskyddsmedel. Länsstyrelsen har som tidigare även samarbetat med Länsstyrelsen i Västmanland som har hållit i kurserna med inriktning trädgård och grönytor. Länsstyrelsen erbjöd tre kurser i integrerat växtskydd i syfte att bland annat informera om den nya lagstiftningen, men samtliga kurser fick ställas in på grund av ett för lågt intresse. För att minska användningen av växtskyddsmedel och öka produktionen av ekologiska grönsaker så bidrar Länsstyrelsen i Stockholm till ett länsövergripande projekt inom Mälardalen med utbildning inom ekologisk produktion av grönsaker i växthus och på friland. Länsstyrelsen driver också ett eget projekt om ekologisk odling av frukt och bär där bland annat fältvandringar anordnats. Inom målet ”begränsad klimatpåverkan” har Länsstyrelsen anordnat kurser varav en om plöjning.

Länsstyrelsen ser stor potential att öka den lokala livsmedelsproduktionen i Stockholms län. Det har varit ett av länets fokusområden i genomförandestrategin (Lokal mat och ett öppet landskap) och har potential att bidra även till ökad lönsamhet, fler jobb och mer

attraktiva besöksdestinationer förutom att bidra till ett öppet odlingslandskap med betesdrift. Genom ett ökat samband mellan foder- och stallgödselproduktion ser Länsstyrelsen även att den lokala maten på sikt bidrar till minskad övergödning. Länsstyrelsen anordnade därför en matmässa med matmarknad och ett seminarium kring möjligheter och utmaningar kring hur den växande efterfrågan av lokalt producerad mat i Stockholm kan tas tillvara.

Ett betydande regionalt men även nationellt problem är den låga andelen stöd till personer med utländsk bakgrund. Länsstyrelsen tog redan 2013 initiativ till ett länsstyrelse-gemensamt projekt som syftar till att dra erfarenheter av arbetet med att öka antalet personer med utländsk bakgrund på landsbygden. Ett annat viktigt syfte med projektet är att effektivisera arbetet inom området i kommande programperiod för EU-fonderna och projektet har pågått även under 2014. Projektets slutsatser visar på behovet av ett systematiskt arbetssätt med en bred regional nulägesanalys för att kunna genomföra relevanta och målgruppsanpassade åtgärder. En viktig effekt av projektet på nationell nivå har varit ökad kunskap och ökad integration av Länsstyrelsernas kompetenser och chefsnätverk inom landsbygdsutveckling och flyktingmottagande. En workshop har genomförts med fem övriga länsstyrelser och en slutrapport har ställts samman och skickats ut till alla länsstyrelser.

Information om nya Landsbygdsprogrammet

Länsstyrelsen har haft två möten med Landsbygdsprogrammets partnerskap under 2014, i januari och augusti, då handlingsplanen diskuterades. Vid dessa möten har även enskilda åtgärder presenterats såsom bredbandsinvestering, investeringsstöd till jordbrukare samt Greppa näringen. Länsstyrelsen har även möten med LRF Mälardalen samt HS Konsult där vi förmedlar aktuell information om införandet av nya programmet samt om enskilda åtgärder. Länsstyrelsen håller webben uppdaterad framförallt om det stöd som håller på att införas samt skriver om dessa i publikationen Landsbygd i Centrum som utkommit med tre nummer under 2014.

Åtgärder som kommit igång under året

Under 2014 har Jordbruksverket öppnat åtgärder i Landsbygdsprogram 2007 till 2013 för nya ansökningar om stöd. Länsstyrelsen har i första hand fått in ansökningar om stöd till rovdjursavvisande stängsel och startstöd. Detta handlägningsarbete konkurrerar med utbetalningsarbetet. Inom ramen för nya Landsbygdsprogrammet har Länsstyrelsen fått in 7 stycken ansökningar om investering i djurstallar, men inga för investering i bredband. Vad gäller bredband har Länsstyrelsen informerat om att riktlinjer och urvalskriterier fortfarande inte är helt klarlagda.

Länsstyrelseinstruktion 4§

3. Länsstyrelsens uppgifter omfattar också tillsyn över att fastighetsinnehav avvecklas enligt 18 kap. 7 § ärvdabalken. Förordning (2008:1346)

En fastighet som är taxerad som lantbruksenhet får inte ägas av ett dödsbo mer än fyra år efter det år dödsfallet inträffade. Länsstyrelsen kontrollerar en gång per år att avvecklingen skett inom den angivna tidsperioden. Under 2014 kontaktades fyra dödsbon som äger jordbruksfastighet där avveckling inte skett inom fyra år. Inget av dessa avvecklades under året och för ett av dessa förbereds vitesföreläggande.

Fiske

PRESTATIONER (VOLYMER OCH KOSTNADER) AVSER VERKSAMHET 62*	2014	2013	2012
Årsarbetskrafter män ¹⁾	1,38	1,37	1,63
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	0,65	0,45	0,33
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	0,54	0,50	0,53
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	2 041	2 140	3 286
Andel av totala verksamhetskostnader (%) ²⁾	0,48	0,52	0,86
Antal ärenden, inkomna och upprättade	351	419	332
Antal beslutade ärenden	338	379	317
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	15	15	25
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	1 732	1 763	1 787

¹⁾ 1 årsarbetskraft = 1 760 timmar

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl OH exkl. resurssamverkan. Uppgiften hämtas från tabell B.

Kommentarer till tabellen

Under 2012 pågick större projekt med extern finansiering vilket ökade verksamhetens omfattning. För 2014 minskade den externfinansierade delen och volymen återgick till 2011 års omfattning. Antalet inkomna och beslutade ärenden uppvisar normalt variation mellan åren.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Länsstyrelsens övergripande mål är långsiktigt hållbara fiskbestånd för utveckling av näringar baserade på fiske och turism. Länsstyrelsen har under året initierat och deltagit i ett antal aktiviteter för att uppnå målet. Länsstyrelsen deltar även i flera nationella arbetsgrupper kring fiskefrågor.

Verksamheten genererar värdefulla resultat och får även ett stort positivt genomslag i media. Detta förklaras framförallt av vår prioritering av ett utåtriktat arbetssätt där vi samverkar med en mängd andra aktörer. För att informera om fisk och fiske deltog Länsstyrelsen bland

annat på Sportfiskemässan med över 11 000 besökare och på Skansens arrangemang ”En fena på fisk” med cirka 10 000 besökare.

Inom ramen för arbetet med Baltic Sea Protected Areas (BSPA) har Länsstyrelsen vidtagit åtgärder för att restaurera rovfiskbestånden i Stockholms yttterskärgård. Metoder har testats för odling och utsättning av gädda i syfte att återintroducera arten där den idag är helt borta. Under året har vi haft internationellt utbyte med Kanada avseende fiskförvaltning inom ramen för GAP2 vilket finansieras genom EU:s sju ramprogram. Erfarenheterna kommer att implementeras i förvaltningen av fiskbestånden i länet.

En annan viktig fråga var att sörja för ett partnerskap för det regionala genomförandet av Havs- och fiskerifonden och samordning med landsbygdsgrammet, det regionala tillväxtarbetet och regional- och socialfonden. Ett särskilt fokus har varit på lokalt ledd utveckling (LLU) och havs- och fiskefondens del av finansieringen.

Länsstyrelsen har använt 850 000 kronor ur havs- och vattenmiljöanslaget (1:12) för fiskevårdande åtgärder inom ramen för förordningen (1998:1343) om stöd till fiskevården.

Prioriterade åtgärder har varit att stärka fisket i Stockholms skärgård. En del av den statsfinansierade fiskevården sker i samverkan med Stockholms stad inom ramen för det samverkansavtal som finns mellan Stockholms stad, skärgårdskommunerna, Stockholms läns landsting och Skärgårdsstiftelsen. Fiskevårdsmedel har använts till medfinansiering av verksamhet inom ramen för ”fiskeområdet”, Fiskefrämjandet Stockholms skärgård. Länsstyrelsen har även deltagit i den nationella samverkansgruppen för fördelning av havs- och vattenmiljöanslaget (1:12).

Anslaget används också till att finansiera fisketillsynen i Stockholms skärgård och tillrinnande vattendrag. Här sker samordning av Sjöpolisens, Kustbevakningens och Stockholms stads insatser. Fisketillsynen rapporteras till Havs- och vattenmyndigheten i enlighet med regleringsbrevet (uppdrag 16).

Frågor som rör Mälaren hanteras gemensamt av länsstyrelserna i Stockholms, Södermanlands, Västmanlands och Uppsala län och regleras av ett gemensamt samverkansdokument.

Återrapportering regleringsbrev

RB 14. Länsstyrelserna ska redovisa hur de främjat och bidragit till den nationella offentliga finansieringen av det operativa programmet för fiskerinäringen i Sverige perioden 2007-2013.

Länsstyrelsen har sedan många år prioriterat omvärldsbevakning och samverkan mellan fiskets olika intressenter i syfte att främja insatser inom ramen för det operativa programmet för fiskerinäringen. Detta har bland annat resulterat i förbättrad förvaltning av fiskbestånden i Stockholms skärgård.

Under 2008 tog Länsstyrelsen initiativ till att skapa ett fiskeområde i Stockholms skärgård. Detta resulterade i att den ideella föreningen Fiskefrämjandet Stockholms skärgård konstituerades 2010 (www.fiskeframjandet.se). Medlemmar är Skärgårdsstiftelsen, Östra Svealands fiskevattenägarförbund, Sportfiskarna Region Stockholm, Sveriges Organiserade

Fiskeguider, Stockholm läns fiskareförbund, Östhammars kommun samt Stockholms stad.

Fiskefrämjandet Stockholms skärgård har under 2010–2014 bedrivit en framgångsrik verksamhet. Flera projekt har uppmärksamats både nationellt och internationellt. Till de mest uppmärksammade hör anläggandet av kustnära våtmarker som lekområden för gädda. Länsstyrelsen har bidragit till nationell medfinansiering via regeringens satsningar på Östersjön (havsmiljömedel), lokala vattenvårdsprojekt (LOVA) och statliga fiskevårdsmedel samt har genom samverkan med olika aktörer främjat nationell medfinansiering av flera projekt. Vår aktiva roll i den nationella medfinansieringen har varit en förutsättning för merparten av verksamheten.

Inom ramen för regeringens satsning ”Sverige – det nya matlandet” har Länsstyrelsen tagit initiativ till projektet ”Stockholms Fiskemarknad” som drevs i projektform 2011–2012. Under 2014 har arbetet fortskridit i föreningsform, drivet av fisket i regionen. Målsättningen med projektet är att tillgängliggöra regionalt producerade fiskprodukter till konsumenter i Stockholm. Projektets målsättning var en fysisk marknadsplats och under året har en kommersiell aktör etablerat samarbete med föreningen och under början av 2015 kommer en permanent marknadsplats för regionalt producerad fisk öppnas i centrala Stockholm. Det kommer även att produceras en film för att dokumentera projektet.

Sammantaget så bedömer Länsstyrelsen att ett långsiktigt arbete i syfte att öka samverkan mellan fiskets olika intressenter har gett goda resultat under 2014. Arbetet med Fiskefrämjandet Stockholms skärgård har under 2014 främjat och bidragit till den nationella offentliga finansieringen av det operativa programmet för fiskerinäringen i Sverige perioden 2007–2013. Länsstyrelsen bedömer att detta har varit en riktig prioritering för att nå det nationella målet inom området under året.

RB 15. Länsstyrelserna ska redovisa hur de bidragit till arbetet med omprövning av vattendomar.

Länsstyrelsen arbetar löpande med tillsyn enligt 11 kap. miljöbalken där behovet av omprövningar av villkor kan aktualiseras i enskilda fall. Länsstyrelsen informerar kontinuerligt tillståndsinnehavare om möjligheten att initiera en omprövning av dom eller upphävande av dom i det fall tillståndet saknar uppenbar nytta. Sådana exempel förekommer i samband med exploateringar där kommunerna eller andra huvudmän för bostadsbebyggelse i samband med planläggning begär att domstolen upphäver ”överflödiga” markavvattningstillstånd. Under 2014 har Länsstyrelsen omprövat eller upphävt sex sådana företag.

Länsstyrelsen har drivit ett tillsynsprojekt om dammanläggningar enligt 11 kap. miljöbalken. Syftet är att ta fram underlag för anläggningarnas rättsstatus. Underlaget ligger sedan till grund för tillsynsåtgärder och eventuell omprövning. Under 2014 har Länsstyrelsen genomfört en kulturhistorisk dokumentation och värdering av länets dammar och dammiljöer. Den under 2013 utförda damminventeringen har kompletterats med ytterligare 15 dammar, som påträffats i samband med generella inventeringar längs vattendrag i södra delarna av länet. Resultatet från projektet behöver vidare bearbetning men kommer när det är färdigt att bidra till att stärka Länsstyrelsens kunskap om dammanläggningar i länet och utgöra ett förstärkt prioriteringsunderlag för behovet av omprövningar.

På uppdrag av vattenmyndigheten har Länsstyrelsen under 2014 fortsatt ta fram underlag för ett åtgärdsprogram (2016–2020) enligt förordningen om förvaltning av kvaliteten i länets vattenmiljöer (2004:660). I programmen berörs bland annat vattendomar med negativa effekter på vattenmiljön samt förslag på åtgärder i form av omprövningar. Utöver vattendomar gällande dammar omfattas här även diknings- och sjösänkingsföretag

med negativ påverkan på vattenmiljöer och fisk.

Ombyggnaden av Karl-Johanslussen (Slussen) innefattar även en omprövning av vattendomen för Mälaren. Under 2014 har denna process inneburit en betydande arbetsinsats för Länsstyrelsen vilket även innefattat avvägningar mellan fiske och andra miljöintressen i förhållande till risk för översvämningar, sjötrafik med mera. Länsstyrelsen har under hösten 2014 deltagit i huvudförhandlingen av det överklagade miljötillståndet för Slussen projektet.

Länsstyrelsen har under 2014 verkat för omprövning av sjön Muskan. Syftet är att på sikt riva dammluckorna och istället ha en amplitud styrd av en nyanlagd sjötröskel.

Tabell 1.2 Fiske¹⁾

LÄNSFAKTA INOM FISKEOMRÅDET	2014	2013	2012
Antal fiskevårdsområden	54	54	54
Antal yrkesfiskelicenser	3 ¹⁾	36	38
Antal fartygstillstånd	38 ¹⁾	30	33
Antal inkomna ansökningar om stöd ur strukturfondsprogram	6	11	21

Källa: Länsstyrelsen, Licenser och fartygstillstånd från Havs och vattenmyndigheten och antal inkomna ansökningar från Jordbruksverkets LB-system.

¹⁾Från och med 1 oktober 2014 infördes nya regler om licens för yrkesfiske. Ändringen innebär att det inte behövs yrkesfiskelicens för fiske i havet, utan bara fartygstillstånd. Fartygstillstånd byter också namn till fiskelicens. Ändringen innebär också att benämningen yrkesfiskelicens byter namn till personlig fiskelicens vid fiske i sötvatten.

KOMMENTARER TABELL 1.2

Merparten av fiskevårdsområdena är bildade före 1990. Längs hela ostkusten finns totalt 45 fiskevårdsområden varav 30 av dessa finns i Stockholms län. Övriga 24 finns i länets inlandsvatten. Det minskade antalet ansökningar till fiskefonden förklaras av att nuvarande period är avslutad.

Folkhälsa

PRESTATIONER (VOLYMER OCH KOSTNADER) AVSER VERKSAMHET 70*	2014	2013	2012
Årsarbetskrafter män ¹⁾	2,12	2,66	3,06
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	3,85	4,07	5,83
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	1,58	1,84	2,40
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	7 981	9 586	12 825
Andel av totala verksamhetskostnader (%) ²⁾	1,89	2,34	3,35
Antal ärenden, inkomna och upprättade	73	30	80
Antal beslutade ärenden	61	95	162
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	22	19	13
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	360	5 513	36 062

¹⁾ 1 årsarbetskraft = 1 760 timmar

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl OH exkl. resurssamverkan. Uppgiften hämtas från tabell B.

Kommentarer till tabellen

Bidragsutbetalningar, som avser utvecklingsmedel till kommuner har sjunkit sedan 2012. Detta beror på att Länsstyrelsen inte längre har uppdrag som syftar till att fördela bidrag till kommunerna inom folkhälsoområdet. Detta förklarar också varför verksamhetskostnaderna minskat.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Tillsyn av kommunerna enligt alkohollagen och tobakslagen

Länsstyrelsens tillsynsarbete består av tillsyn av kommunerna enligt alkohollagen och tobakslagen, utbildning och spridning av verk samma arbetsmetoder på tillsynsområdet, regional samordning samt stöd och råd till kommunerna. Målgruppen är i första hand länets lokala tillsynsmyndigheter men Länsstyrelsen deltar också aktivt i ett regionalt och nationellt utvecklingsarbete.

Länsstyrelsen har under året genomfört tillsyn av verksamheten i sjutton av länets tjugosex kommuner. I tolv kommuner har tillsynen avsett hela alkohol- och tobaksverksamheten, i tre endast kommunens verksamhet kring rök-fria miljöer. I resterande två kommuner har Länsstyrelsen genomfört tillsyn över verksamheten kring folköl, detaljhandel med tobak samt med rökfria miljöer. Utöver verksamhetstillsyn löpande granskning av länets samtliga kommuners ärenden genomförts, samt särskild granskning utifrån den löpande granskningen.

Med stöd av särskilt avtal mellan länsstyrelserna i Stockholms och Gotlands län har Länsstyrelsen i Stockholm även utövat tillsyn i Gotlands län. Denna verksamhet redovisas av Länsstyrelsen i Gotlands län.

Regional samordning och förankring av den nationella ANDT-politiken

En strategiskt viktig plattform för samverkan om genomförandet av politiken för alkohol, narkotika, dopning och tobak (ANDT) är den regionala samverkansgruppen för ANDT-frågor i Stockholms län. Gruppen leds av Länsstyrelsen och deltagarna representerar Polismyndigheten i Stockholms län, Stockholms läns landsting, Tullverket,

Kommunförbundet Stockholms Län,
Stockholms stad och Kriminalvården.

I en gemensam strategi och handlingsplan för åren 2012–2015 har de regionala myndigheterna tagit ytterligare ett steg gällande samverkan och samsyn i ANDT-arbetet. Syftet med den regionala strategin är att gemensamt lyfta fram utvecklingsområden för länet och bidra till att den nationella ANDT-strategin blir verklighet i Stockholms län. I en handlingsplan för de utvecklingsområden som prioriterats tydliggörs vad som ska göras, av vem och hur arbetet ska följas upp. Under 2014 genomfördes uppföljningar av de insatser som angivits i handlingsplanen.

För att sprida och förankra den nationella strategin för ANDT-arbetet, som gäller till och med 2015, erbjuder Länsstyrelsen kommunbesök där syftet dels är att beskriva regeringens strategi men även att ge stöd åt det strategiska arbetet som planeras eller genomförs i länets kommuner.

Länsstyrelsen sammanställde och presenterade, med stort mediegenomslag, de länsgemensamma och kommunjämförande resultaten från den så kallade Stockholmsenkäten, en drog-
vaneundersökning som merparten av länets kommuner genomför vartannat år. De huvudsakliga resultaten är en fortsatt nedgång i användningen av tobak och alkohol bland unga i merparten av kommunerna. Resultaten utgör ett viktigt redskap i det lokala arbetet och Länsstyrelsen leder en process i länet som syftar till att så många kommuner i länet som möjligt ska använda samma drog-
vaneundersökning. Det är önskvärt då det medför större jämförbarhet och möjligheter att följa upp det lokala och regionala arbetet.

Nätverk, styrgrupper och referensgrupper

Länsstyrelsen leder en rad olika samverkansgrupper inom ANDT-området utöver den regionala samverkansgruppen som nämnts ovan. Några av de mer centrala grupperna är:

- referensgrupp för idéburna organisationer
- samverkansgrupp för den samordnade regionala tillsynen avseende alkohollagen
- samverkansgrupp mot illegal tobak

- samverkansgrupp för en god läktarkultur och minskat våld i samband med idrottsevenemang i länet.

Därutöver deltar Länsstyrelsen i

- nationell samverkansgrupp som ska ta fram en vägledning för att bekämpa illegal tobak
- regional myndighetssamverkan kring alkohol och droger i trafiken (SMADIT)
- regionalt samråd för att förebygga och behandla missbruk och beroende
- regionalt nätverk för strategiskt folkhälsoarbete
- nationell referensgrupp för insatser mot cannabis.

Länsstyrelsen deltar också i ett nationellt utvecklingsarbete som syftar till att öka kvalitén på svenskt preventionsarbete genom att anpassa det framtagna dokumentet ”European Quality Standards for Drug Prevention” till svenska förhållanden.

Länsstyrelsen och Polismyndigheten ingår tillsammans med företrädare från kommuner, träningsanläggningar och Stockholms idrottsförbund i en styrgrupp för den dopningsförebyggande metoden ”100 % ren hårdträning” som Stockholm förebygger alkohol- och drogproblem (STAD) samordnar.

För femte året i rad arrangerades den regionala mässan ”Mot samma mål” av Länsstyrelsen tillsammans med bland annat Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN), Stockholms stad och idéburna organisationer i länet. Målgruppen var personer som professionellt eller frivilligt engagerar sig i ett drog-
förebyggande arbete och cirka 130 deltagare lyssnade på en presentation av riksdagspartiernas syn på ANDT-frågan, deltog i seminarier och besökte utställningar.

Det finns en särskild referensgrupp för utveckling och implementering av metoden ”Ansvarsfull alkoholservering” inom högskola och universitet i länet som sedan årsskiftet leds av Länsstyrelsen. Under våren anordnade Länsstyrelsen en utbildning för att rusta fler föreläsare med kunskaper om upplägg, innehåll och presentationsteknik, eftersom föreläs-

ningarna om medicinska skadeverkningar identifierats som ett förbättringsområde. Utbildningen riktade sig till både kommunerna och universitet och högskolor i länet. Nytt för i år är att Länsstyrelsen även sammankallar ett nätverk med bredare ANDT-fokus, och i maj anordnades en workshop om hur ANDT-arbetet kan utvecklas inom länets högskolor och universitet. Föreläsare för studentkårer, studenthälsa och berörda kommuner deltog. Arbetet riktat till högskolor och universitet har bedrivits av Länsstyrelsens tillsynshandläggare och samordnare tillsammans. Vid tre tillfällen har Länsstyrelsen deltagit som föreläsare i kommunernas utbildningar i ansvarsfull alkoholservering för serveringspersonal, samt vid motsvarande utbildning riktad till högskolestudenter. Länsstyrelsen deltar i Stockholms stads ledningsgrupp för ansvarsfull alkoholservering.

Länsstyrelsen har deltagit i flera nationella nätverk under året. ANDT-samordnarna har dels deltagit i de nätverksträffar som anordnas av Folkhälsomyndigheten och dels i de nätverksträffar som länsstyrelserna själva anordnar (SLUSS). Tillsynshandläggarna har deltagit i och anordnat träffar med övriga länsstyrelsernas handläggare inom ramen för utvecklingsarbetet SLATT. Vi har också deltagit i en nationell referensgrupp ledd av Folkhälsomyndigheten för att ta fram material till tillsynshandläggare och näringsidkare om kontrollköp av folköl och tobak.

Stöd till det lokala ANDT-arbetet

Länsstyrelsen erbjuder konsultativt stöd direkt till dem som arbetar med ANDT-frågor men även processinriktat stöd för kommunernas långsiktiga strategiska arbete. Under 2014 har Länsstyrelsen haft två utbildningsdagar för nya handläggare i kommunerna, en angående alkohollagen och en angående tobakslagen.

Länsstyrelsen har också under året stått värd för kommunala nätverksträffar på tillsynsområdet. Dessa träffar är till för erfarenhetsutbyte och kompetensutveckling. Det finns tre olika nätverk varav ett för alkoholhandläggare, ett för handläggare med tillsynsansvar över detaljhandel med folköl och tobak samt ett för hälsoskyddsinspektörer och andra som arbetar med tillsyn av rökfria miljöer. Förutom nät-

verksträffar anordnade Länsstyrelsen konferenser och utbildningar. Några teman har varit marknadsföring av tobaksprodukter, illegal tobak och förbättrad samverkan mellan myndigheter.

Länsstyrelsen anordnade också nätverksträffar för kommunernas preventionssamordnare. Några av de teman som lyfts vid träffarna har varit samverkan som redskap i arbetet, Ansvarsfull alkoholservering, prevention som profession och förebyggande föreningsliv.

Under hösten/vintern 2013/14 genomfördes utbildningen ”Beroendelära, prevention med inriktning mot cannabissmissbruk”, omfattande 7,5 högskolepoäng, av Uppsala universitet på uppdrag av Länsstyrelsen i Stockholm. Syftet med utbildningssatsningen var att tillgodose behovet av ökade kunskaper om cannabis bland vuxna i ungas närhet. Kursen vände sig bland annat till skol- och fritidspersonal, kommunernas fältassistenter, poliser, ungdomsledare och trygghetssamordnare. Kursutvärderingen visade att deltagarna hade fått tillräckliga kunskaper för att kunna utbilda vuxna i ungas närhet, att utbildningsinnehållet var relevant i det ordinarie arbetet och att utbildningen bidragit till att stärka/bygga upp ett nätverk i länet. Samtliga skulle rekommendera utbildningen till andra och på många håll har utbildarna redan börjat utbilda kollegor och föräldrar i kommunerna. Två nätverksträffar har anordnats efter utbildningens slut för att upprätthålla kompetens, möjliggöra erfarenhetsutbyte och fortsätta stärka nätverket.

Under senare delen av hösten aktualiserades problematiken kring syntetiskt cannabis (spice) vilket ledde till att Länsstyrelsen tillsammans med landstingets Maria Ungdom valde att ge ut ett kort faktablad om spice. Faktabladet spreds via kommunerna i länet, Polismyndigheten och Maria Ungdom till föräldrar och andra vuxna.

Länsstyrelsen arrangerade tillsammans med Rikspolisstyrelsen, polismyndigheten i länet och Stockholms stad en konferens om ”Sociala insatsgrupper” som syftar till att minska nyrekryteringen till ungdoms- och gängkriminalitet.

Tillsammans med Skolverket arrangerades konferensen ”Hälsofrämjande skola” där 150

lärare, elevvårdspersonal, skolledare och preventionssamordnare deltog.

Ett av målen för den nationella tobakspolitiken är att minska rökningen i de grupper som röker mest. Länsstyrelsen arrangerade därför en halvdag under våren för personal som arbetar inom socialtjänst eller med integrationsfrågor i grupper med hög tobaksanvändning. Syftet var att genom ökade kunskaper om tobaksavvänjning och motiverande samtal stötta klienter, patienter och medborgare till att sluta röka.

De senaste åren har arbetet för rökfria skolgårdar och tobaksfri skola ökat både nationellt, regionalt och lokalt i många av landets kommuner. I september anordnades en utbildnings- och nätverksträff för preventions-samordnare och miljöinspektörer med ansvar för tillsyn av skolgårdarna i länets kommuner. Dagen var en uppföljning av nätverksarbete som påbörjades 2013.

Nationellt utvecklingsarbete, opinionsbildning och information

Länsstyrelsen ansvarade för länets delaktighet i den nationella informationssatsningen "Tänk om" där budskap om föräldrars viktiga roll för att minska tonåringars drickande kommunicerades i länsmedia och lokaltrafik. Tillsammans med länsstyrelserna i Skåne och Västra Götaland samt CAN anordnades kampanjen "Hejdå alkoholskador" som riktar sig till unga vuxna med budskapet att inte köpa ut alkohol till minderåriga. Kampanjen fick stor uppmärksamhet i media.

Länsstyrelsen har föreläst om tobakslagen med inriktning på tillsyn, detaljhandel, rökfria miljöer, illegala produkter med mera för tobakshandläggare i länet samt på en konferens för kommuner och länsstyrelser i södra Sverige. Länsstyrelsen har också planerat och genomfört en regional tobakskonferens och föreläst på en nationell konferens om tobak.

Vid ett flertal lokala, regionala och nationella konferenser och utbildningar har Länsstyrelsen deltagit som föreläsare, bland annat på den nationella grundutbildningen för samordnare och på "Ung i Roslagen", en regional årlig konferens om brotts- och drogförebyggande arbete.

Länsstyrelsen i Stockholm har tillsammans med övriga länsstyrelser i landet genomfört ett projekt med syfte att kartlägga om alkohol- och tobaksförsäljningen på musikfestivaler följer lagen. Projektet avslutas med en rapport som kommer under 2015.

Länsstyrelsen har tillsammans med flera myndigheter, bland annat Skatteverket, Polisen, Tullverket och Ekobrottsmyndigheten, tagit fram en handbok för att visa de olika verktyg och regler olika myndigheter har att förhålla sig till i tobakstillsyn: "Tobak – myndigheter, verktyg och befogenheter".

Tillsammans med Länsstyrelsen i Västra Götaland, Skatteverket och Kommunala Alkoholhandläggares Förening har Länsstyrelsen i Stockholm påbörjat ett arbete för att förbättra den ekonomiska granskningen vid ansökan om serveringstillstånd. Det har skett bland annat genom att gå igenom kommunernas remissförfarande till Skatteverket.

Föräldrastöd

Föräldrastöd är ett prioriterat förebyggande arbete enligt den nationella ANDT-strategin och ett nytt uppdrag kring detta sträcker sig 2014–2017. Uppdraget är att stödja kommuner, landsting och andra aktörer som möter föräldrar med att utveckla ett universellt, kunskapsbaserat, samordnat och långsiktigt stöd till föräldrar med barn i tonåren. Viktiga utgångspunkter i arbetet är det jämställda föräldraskapet och barnets rättigheter.

För att kunna utveckla ett ändamålsenligt stöd har en nulägesanalys påbörjats. Den omfattar vad som görs inom området idag och att utreda behov och önskemål hos berörda aktörer. Analysen ger förutsättningar för att föreslå mål och prioriteringar för de kommande två åren. Analysen består av två delar, dels en länsstyrelsegemensam analys och dels en läns-specifik analys. Den gemensamma analysen syftar till att ge en gemensam kunskapsbas. Länsstyrelsen i Örebro har ansvaret att lämna en samlad nationell rapport till Socialdepartementet den 15 februari 2015.

Under hösten har kontakter inletts med nyckelpersoner inom länets alla kommuner och stadsdelar (39), Hälso- och sjukvårdsförvaltningen, Kriminalvården och representanter

från idéburen sektor. Föräldrastödssamordnaren har bjudit in representanter från Stockholms stadsdelar till nätverksmöten och deltagit vid en nätverksträff med öppenvårdschefer. I mitten av december sammanställdes en regional nulägesanalys.

Löpande konsultativt stöd

Länsstyrelsen har dagligen gett råd och stöd per telefon eller e-post till kommunala handläggare i frågor rörande alkohollagen och tobakslagen och till preventionssamordnare i frågor kring ANDT-förebyggande arbete. Länsstyrelsen Stockholm har fått besvara många frågor från kommuner i övriga delar av landet och har på tillsynssidan till viss del övertagit Folkhälsomyndighetens roll som nationell kunskapsbärare.

Personliga ombud

Länsstyrelsen har fortsatt administrera och stödja verksamheten med personliga ombud för personer med psykisk funktionsnedsättning. I Stockholms län finns cirka 47 ombud som delfinansierats genom de 14 130 tkr som Länsstyrelsen fördelat till kommunerna 2014. Under året har kommunernas redovisningar för 2013 och ansökningar för 2014 inkommit och bedömts.

Länsstyrelsen har deltagit i en länskonferens anordnad av de personliga ombuden samt vid fyra konferenser för länsstyrelserna och Socialstyrelsen.

Länsstyrelsen har hösten 2014 anordnat en konferens för verksamhetschefer inom kommunerna, Landstingets hälso- och sjukvård, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen i Stockholms län med anledning av kraven på att verksamheterna ska ha en ledningsgrupp enligt förordningen SFS 2013:522.

Vi har också, tillsammans med tre andra länsstyrelser, arrangerat en konferens för personliga ombud som arbetar explicit med stöd till hemlösa med psykiska funktionsnedsättningar, denna gång i Stockholm. Konferensen anordnades delvis i samverkan med Länsstyrelsens särskilda hemlöshetsuppdrag. Syftet med konferensen var att ge tillfälle till erfarenhetsutbyte och tillföra kunskap. De personliga ombuden har i samband med 2013 års konferens

rapporterat om behov av mer kompetens om hemlösa EU-medborgare som har psykiska funktionsnedsättningar, varför fokus för årets konferens delvis var detta. Ombuden fick bland annat tillfälle att diskutera med Länsstyrelsens utvecklingsledare för arbetet mot prostitution och människohandel.

Återrapportering regleringsbrev

Tabell 6.1: Verksamhetskostnader och årsarbetskrafter

KOSTNADER OCH ÅRSARBETSKRAFTER FÖR FOLKHÄLSA	KOSTNADER (TKR)	ÅRSARBETSKRAFTER
Totala kostnader (exkl. OH)¹⁾	5 671,8	5,97
varav Allmänt och övergripande inom folkhälsa (700)	1 441,3	1,19
varav Fördelning av statsbidrag (704)	0,0	0,0
varav Alkohol- och tobaksärenden (705)	2 027,3	2,86
varav alkoholärenden (7051 - 7053)	707,6	0,97
varav tobaksärenden (7054 - 7056)	1 319,7	1,89
Totala kostnader (inkl. OH)¹⁾	7 980,6	

¹⁾ Med OH avses Myndighetsövergripande verksamhet (10+11)
Tabellen skall innehålla verksamhetskostnader enligt resultaträkningen. Uppgifter i tabellen skall endast redovisas för senaste räkenskapsår (dvs. 2014)
Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Agresso

Länsstyrelseinstruktion 5§

6. Länsstyrelsen ska verka för att det av riksdagen fastställda nationella folkhälsomålet uppnås genom att folkhälsan beaktas inom länsstyrelsernas arbete med bland annat regional tillväxt, samhällsplanering, kris- hantering samt alkohol och tobak

Det övergripande nationella folkhälsomålet är att skapa samhälleliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen.

Länsstyrelsen har varit drivande i att samla nationella och regionala aktörer inför en an-

sökan till VINNOVA för strategiska innovationsområden. Ansökan fokuserar på folkhälsa och arbetet har inneburit en nationell och regional mobilisering, där såväl forskning som näringsliv och andra offentliga aktörer har samlats kring gemensamma prioriteringar och inriktning.

För att öka medvetenheten av miljö- och folkhälsomålen hos lantbrukare arrangerar Länsstyrelsen utbildningar om hur bland annat kemiska växtskyddsmedel inom jordbruket kan minskas i naturen och hur det bäst ska hanteras för att inte skada de som använder medlen yrkesmässigt.

Länsstyrelsen arbetar vidare för att främja en ökad diversifiering av landsbygdens näringsliv, i syfte att främja sysselsättning, högre kvalitet för dem som bor på landsbygdsamt ett hållbart nyttjande av landsbygdensresurser. Länsstyrelsen stöttar aktiviteter inom service och infrastruktur för att skapa attraktiva miljöer för boende och samarbeten på landsbygden.

När det gäller tillämpning av alkohol- och tobakslagen arbetar Länsstyrelsen med tillsyn av Kommunernas arbete. Dessutom samordnar myndigheten regionens aktörer i arbetet för att

genomföra regeringens strategi för alkohol, narkotika, dopning och tobak. Länsstyrelsen driver på för att länets aktörer ska genomföra en rad olika insatser som vi arbetat fram tillsammans i en genomförandeplan.

Länsstyrelsen har under året fördjupat det strategiska arbetet med sociala risker och social oro i Stockholms län. Myndigheten har skapat en tvärsektoriell arbetsgrupp i syfte att dela information, samordna aktiviteter och stötta strategiskt med kontakter och sakkunskap. Deltagarna i gruppen arbetar förutom med samhällsskydd och beredskap med social utveckling, arbetsmarknad och integration, riskhänsyn i fysisk planering samt strategisk samhällsplanering. Det tvärsektoriella arbetet har även inneburit samverkan med Länsstyrelsens analysenhet. Ett internt utvecklingsarbete har gjorts med stöd av Västra Götalandsmodellen som är ett metodstöd för att integrera sociala risker med Risk- och sårbarhetsanalys (RSA). Det betyder att sociala risker finns med i Länsstyrelsens regionala risk- och sårbarhetsanalys. Det är myndighetens förhoppning att arbetet med sociala risker bland annat ska bidra till en god uppväxtmiljö för barn och unga.

Jämställdhet

PRESTATIONER (VOLYMER OCH KOSTNADER) AVSER VERKSAMHET 80*	2014	2013	2012
Årsarbetskrafter män ¹⁾	2,76	2,46	2,56
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	8,44	6,93	5,18
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	2,97	2,57	2,08
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	18 630	15 232	10 010
Andel av totala verksamhetskostnader (%) ²⁾	4,41	3,71	2,61
Antal ärenden, inkomna och upprättade	36	55	116
Antal beslutade ärenden	23	90	129
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	35	31	11
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	5 298	8 377	12 350

¹⁾ 1 årsarbetskraft = 1 760 timmar

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl OH exkl. resurssamverkan. Uppgiften hämtas från tabell B.

Kommentarer till tabellen

Verksamhetskostnader inklusive OH ökade 2014 jämfört med 2013. Detta beror på att Länsstyrelsen har fått nya regeringsuppdrag inom området prostitution och människohandel under året. Länsstyrelsen har fått i uppdrag att samordna insatser mot människohandel och sexuell exploatering av barn och dessutom ett uppdrag om att genomföra en omfattningskartläggning av prostitutionen i Sverige.

Andra väsentliga prestationer och resultat

När det gäller jämställdhetsintegrering har Länsstyrelsen främst arbetat med regleringsbrevsuppdragen 27 (genomförande av handlingsplanen för jämställd tillväxt), och 81 (genomförandet av strategier för jämställdhetsintegrering). Det förstnämnda har redovisats till regeringen den 1 december 2014. Det sistnämnda ska redovisas till Regeringskansliet den 15 februari 2015.

Jämställd tillväxt

I framtagandet av handlingsplanen har Länsstyrelsen utgått från de fem utmaningar för det regionala tillväxtarbetet som Länsstyrelsen identifierat i bred samverkan med relevanta aktörer, nämligen kring: bostäder, infrastruktur, innovationskraft, arbetsmarknad och kompetens samt klimat och energi. Handlingsplanen består av nulägesanalyser, målsättningar och aktiviteter på dessa fem områden för 2012–2014. Aktiviteterna i handlingsplanen som Länsstyrelsen ansvarat för har arbetats in i verksamhetsplaneringen, genomförts i ordinarie verksamhet och följts upp inom Länsstyrelsens interna uppföljningssystem. Det övergripande målet är att länet ska vara en globalt ledande och attraktiv tillväxtregion med jämställda livsvillkor för kvinnor och män och en hållbar utveckling som bevarar goda levnadsförhållanden för kommande generationer.

För att integrera arbetet i den ordinarie verksamheten användes redan befintliga forum och externa gemensamma styrgrupper, såsom Arbetsmarknadsrådet, styrgruppen för Innovationskraft med flera. Samarbete har även skett med strategigruppen för jämställd-

het i länet som innefattar Arbetsförmedlingen, Polisen, Försäkringskassan, Stockholms läns landsting med Länsstyrelsen som samman-
kallande.

Arbetet med uppdraget ”Jämställd tillväxt” har också skett på bred front inom Länsstyrelsen. Det har varit ett nytt sätt att tvärssektoriellt få in jämställdhetsperspektivet i viktiga verksamheter. Insatserna har förts in i Länsstyrelsens verksamhetsplanering och följts upp vid två tillfällen under varje år. Resultatet är en tydligt ökad medvetenhet om jämställdhetsperspektivet bland ett 50-tal berörda medarbetare samt en jämställdhetsintegrering av det vardagliga arbetet vilket framgår av alla vidtagna åtgärder inom olika verksamhetsområden.

Många lärdomar har dragits under arbetet med handlingsplanen. De största framgångsfaktorerna har varit ledningens stöd, arbetsgruppernas engagemang och att arbetsgrupperna äger frågan själva, samt vikten av att använda ordinarie rutiner såsom verksamhetsplanering och uppföljningssystem. På detta sätt har arbetet integrerats väl i de dagliga rutinerna och lett till jämställdhetsintegrerade processer vilket säkrar arbetets fortlevnad.

Arbetet har även lett till höjda krav på jämställdhetsperspektiv hos Länsstyrelsens samarbetspartners och upphandlade konsulter. Detta har i sin tur lett till ökad uppmärksamhet på jämställdhet i länet samt hos vissa nationella myndigheter.

De största konkreta resultaten är den könskonsekvensanalys som har gjorts av läns-
trafikplanen, kartläggningen av hur företagsstöden fördelas på kön, satsningen på företagsfrämjande insatser för invandrade kvinnor samt insatser för att få fler män till vården. Mycket av arbetet är fortfarande på kartläggnings- och mobiliseringsstadiet men kommer att ge effekter framöver. Nu behövs, utöver reguljära utbildningar i jämställdhet, också fördjupade utbildningar inriktade på olika temaområden, exempelvis klimat och miljö.

Länsstyrelsen behöver också ta steget från att bara visa könsuppdelad statistik på alla områden, till att analysera vilka värderingar och maktstrukturer som ligger bakom könskillnaderna och få in ett mer normkritiskt tänkande – något som Länsstyrelsen också

skrivit in och betonat i arbetet med ”Strategi för jämställdhetsintegrering”, som arbetet med Jämställd tillväxt nu integreras i. På detta vis både säkerställer Länsstyrelsen fortlevnaden av det arbetet som genomförts men lägger också in en ännu högre växel i arbetet framöver.

Regional strategi för jämställdhetsintegrering

Länsstyrelsen har regelbundet under året tagit upp strategin till diskussion med externa aktörer i ”Strategigruppen”, som är en grupp för samordning av jämställdhetsarbetet i länet utifrån innevarande strategi för jämställdhet 2008–2013 och som nu också gemensamt bär den nu gällande strategin. Strategin är uppbyggd kring de fyra övergripande målen för den nationella jämställdhetspolitiken:

- Jämn fördelning av makt och inflytande.
- Ekonomisk jämställdhet.
- Jämn fördelning av obetalda hem- och omsorgsarbeten.
- Mäns våld mot kvinnor ska upphöra.

Dessutom har ett femte regionalt mål lagts till:

- Jämställd offentlig service.

Strategin presenterades på ett regionalt rådslag med cirka 100 deltagare. Rådslaget arrangerades av Länsstyrelsen Stockholm tillsammans med Arbetsförmedlingen, Botkyrka kommun, Försäkringskassan, Polismyndigheten i Stockholms län och Stockholms läns landsting, vilka också varit med i arbetet med att ta fram strategin.

Strategin har diskuterats med några kommuner som deltagit i HÅJ-Programmet samt med Resurscentra för kvinnor. Strategin gäller under tidsperioden 2014–2018, med planeringsomgångar vartannat år. De detaljerade insatserna planeras och genomförs av varje aktör i samband med ordinarie verksamhetsplanering. Under året har också planeringen påbörjats för det årliga regionala rådslaget. Det kommer att genomföras 19 februari 2015, då presenteras den genomförandeplan som Länsstyrelsen redovisat till regeringen den 15 februari.

Övrigt arbete med jämställdhetsintegrering

Länsstyrelserna har varit processtöd i ESF inför den kommande strukturfondsperioden,

med erfarenheterna från ”ESF Jämt” utgångspunkt. Vi har även deltagit i en referensgrupp för projektet ”JIM” som drivs av Göteborgs universitet, i vilket 13 statliga myndigheter får stöd i jämställdhetsintegrering.

Under året har Länsstyrelsen haft flera kontakter med Resurscentra för kvinnor, bland annat vid ett möte anordnat av Tillväxtverket den 11 oktober. Länsstyrelsens sakkunniga i jämställdhet har också ingått i EU-nätverket ”Gender Cop”, för socialfondsmyndigheter i EU, som har utarbetat en minimistandard för jämställdhet i Socialfondens olika cykler. Projektet fortsätter nu att implementera standarden i de länder som valt att bli pilotfall, däribland Sverige.

Länsstyrelsen har deltagit i Länsstyrelsen Gotlands arbete med ”Länsstyrelsernas kompetensutveckling i jämställdhet LUT projektet” samt deltagit i de sakkunnigmöten som arrangerats under året. Landshövdingen tillsammans med landshövdingen på Gotland stod gemensamt värd för ett evenemang som uppmärksammade att det 2014 var 20 år sedan länsstyrelserna fick uppdraget om jämställdhet. Mottagningen hölls i Tessinska Palatset och cirka 70 personer deltog.

Länsstyrelsen beviljades för 2014 medel från Tillväxtverket med 6 048 800 kronor för att medfinansiera affärsutvecklings- och innovationsinsatser riktade till kvinnor i Stockholms län inom ramen för programmet ”Främja kvinnors företagande”. Under 2014 har totalt 15 projekt beviljats medel, varav sex var pilotprojekt som särskilt riktat sig till kvinnor med ursprung från Afrika och Latinamerika. Ytterligare fem projekt som beviljades medel 2013 har pågått under året. Enligt återrapportering från de beslutade projekten har programmet medfört att cirka 9 000 rådgivningstimmar genomförts till cirka 700 kvinnor, varav drygt 130 kvinnor har utländsk bakgrund. 468 företag har deltagit i olika affärsutvecklingsinsatser varav 115 företag drivs/ägs av kvinnor med utländsk bakgrund. 130 nya företag har startas under perioden. En regional mötesplats på temat ”Lyfter näringslivet utan mångfald?” genomfördes i dec 2014. Mötesplatsen besöktes av 80-tal deltagare och utvärderingen visade att

80 procent instämde i påståendet att de fått ny kunskap och knutit nya kontakter.

Inom ramen för Jämställd regional tillväxt och programmet Kvinnors företagande har pilotprojekt genomförts. Samtliga projekt har omfattat entreprenörskapsinsatser och har haft en metodutvecklande ambition med en företagsfrämjande aktör och en ideell förening som bärande element. Pilotprojekten har under 2014 nått cirka 200 kvinnor som vill starta företag eller har ett befintligt företag. En följeforskning av projekten som genomförts har bland annat visat på följande slutsatser:

- Att ordinarie företagsfrämjande aktörer inte når kvinnor med utländsk bakgrund betyder inte att de inte finns.
- Ordinarie aktörers informationskanaler och representativitet behöver breddas för att stödet ska bli tillgängligt på lika villkor.
- Ordinarie aktörer måste bli bättre på att bemöta och stödja företagare utanför normen.

Vid rådslaget presenterades en rapport med goda exempel inom entreprenörskap och arbetsmarknad för att nå utrikes födda kvinnor. Tre frukostseminarier har genomförts med syftet att:

- öka kunskapen om hur råd och stöd till företagare kan utvecklas på lika villkor för kvinnor och män
- öka kunskap om mångfald, normkritisk kommunikation och inspirera till affärsutveckling inom strategiskt jämställdhets och mångfaldsarbete

Entrepreneur Sthlm har fortsatt sin verksamhet med fokus på nyföretagande och kvinnors företagande. Arbetet sker i samråd med Stockholms stad, Stockholms Läns Landsting, Almi Företagspartner Stockholm Sörmland AB och Stockholms läns landsting. På hemsidan finns en sökfunktion baserad på fas, bransch, kommun och språk. Entrepreneur Sthlm ger ut nyhetsbrev cirka 10 ggr/år.

Mäns våld mot kvinnor

Länsstyrelsen ska enligt regleringsbrevet ge stöd till samordningen i länet av insatser som syftar till att motverka mäns våld mot kvinnor,

att barn bevittnar våld, hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Måluppfyllelsen för 2014 är mycket god med beaktande av definierade mål i Länsstyrelsens verksamhetsplanering.

Stöd till samordningen i länet av insatser som syftar till att motverka mäns våld mot kvinnor

Operation Kvinnofrid är en strategiskt viktig samverkansplattform för det myndighetsgemensamma arbetet mot våld i nära relationer i länet. Samverkan leds av en styrgrupp bestående av landshövdingen, länspolisstyrelsen, socialborgarrådet i Stockholms stad, biträdande finanslandstingsrådet samt en representant för Kommunförbundet i Stockholms Län. Under 2013 och 2014 har en lägesredovisning och en strategi för åren 2014–2020 tagits fram.

Strategins övergripande mål är: ”Ingen i Stockholms län ska utsättas för eller uppleva våld i nära relationer”. Strategin har sex delmål som bryts ner i konkreta genomförandeplaner och aktiviteter för två år i taget. De första genomförandeplanerna ska ha fokus på barn och våldsutövare och handla om information och kompetensutveckling. Två arbetsgrupper har skapats, en för barn och en för våldsutövare, med professionella från hela länet. Grupperna, som leds av Länsstyrelsens projektledare, har under året haft fem möten och startat arbetet med att konkretisera genomförandeplanerna. Den operativa ledningsgruppen har också haft fem möten under året.

En utmaning är att Operation Kvinnofrid består av olika myndigheter med olika lagstiftning och organisationskulturer. För att hålla ihop arbetet och kunna följa upp om strategin och genomförandeplanerna gör skillnad i länet har arbetsmodellen lean implementerats. Projektledarna har under året haft en rad möten med andra organisationer och myndigheter för att starta samverkan, inhämta kunskap samt synliggöra Operation Kvinnofrid och det arbete som pågår. I juni deltog projektledarna i konferensen ”Nordiskt forum” i Malmö med ett anförande inom ramen för länsstyrelsernas workshop. Projektledarna deltar även i länets strategigrupp för jämställdhet. Strategigruppen, som består av representanter från flera

myndigheter, har letts av Länsstyrelsen och har under året arbetat fram en strategi för länets arbete med jämställdhet. Operation Kvinnofrids strategi är kopplat till det fjärde jämställdhetsmålet och ingår därför i regional strategi för jämställdhetsintegrering.

Origo är ett resurscentrum mot hedersrelaterat förtryck och våld som har tagits fram av Länsstyrelsen Stockholm och lämnats över till Stockholms stad att förvalta. En del återstår – en virtuell mötesplats för yrkesverksamma och en virtuell kontakttjänst för utsatta inom målgruppen. Under år 2014 har en slutlig lösning arbetats fram mellan Länsstyrelsen, Stockholms stad och Stockholms läns landsting. En första version är under testning och slutlig leverans beräknas ske i början på år 2015.

Länsstyrelsen har sammankallat ”Regionala nätverket för kvinnofridssamordnare”, där länets samtliga kommuner och stadsdelar är representerade, vid tre tillfällen under året. Förutom tematiska frågor används träffarna för uppdatering kring nya direktiv och kunskaper. Olika rapporter och ny forskning har presenterats, bland annat Länsstyrelsens ”Utredning av funktionen kommunal kvinnofridssamordnare”. Vidare har behov av fortsatt kompetens och metodstöd i länet diskuterats. Andra viktiga frågor som tagits upp är hur arbetet mot våld i nära relationer kan systematiseras och organiseras i kommunerna. Nätverket är också ett forum för avstämning om resurser, behov, planering, genomförande och återkoppling av regionalt övergripande insatser.

”Nationella nätverket för utvecklingsledare vid länsstyrelserna” fyller en viktig funktion för samordning och prioritering av insatser, erfarenhetsutbyte samt för att lyfta frågor som är av strategisk betydelse inom kvinnofridsområdet. Länsstyrelsen i Stockholm är sammankallande för detta nätverk samt för den arbetsgrupp som följer upp och dokumenterar länsstyrelsernas arbete med stöd till samordning av mäns våld mot kvinnor/våld i nära relationer regionalt och nationellt. I februari 2014 inbjöd Länsstyrelsen i Stockholm tillsammans med samordningsgruppen samtliga länsstyrelser till en två dagar lång ”Erfarenhets- och framtidskonferens om länsstyrelsernas arbete med det fjärde

nationellt politiska jämställdhetsmålet: mäns våld mot kvinnor ska upphöra”. Konferensen samlade 40 deltagare från 19 länsstyrelser. Slutsatserna från konferensen sammanfattades i en tio sidors dokument som lämnades till regeringen i juni 2014.

Länsstyrelsen i Stockholm har i uppdrag av regeringen att den 15 april 2015 lämna in en samlad nationell slutredovisning av länsstyrelsernas arbete med stöd till samordning för kvinnofrid. Under hösten 2014 samlas uppgifter in om respektive länsstyrelses stöd till regional samordning av insatser för kvinnofrid. Sammanställningen av svaren kommer att ingå i slutredovisningen.

Länsstyrelsen i Stockholm har bjudit in en representant för de olika regeringsuppdragen ”stöd till insatser mot hedersrelaterat våld och förtryck”, ”samordning av insatser mot prostitution och människohandel”, ”metod och kompetensstöd till kommuner och ideella organisationer” samt ”länsstyrelserna integrerar jämställdhet” (LUJ) för avstämning. Detta har resulterat i konkret samverkan och viss samordning av länsstyrelsernas presentation av sitt arbete inom det fjärde nationellt politiska jämställdhetsmålet på Nordiskt Forum i Malmö och under Almedalsveckan. Länsstyrelsen har också ingått i LUJ:s referensgrupp som representant för samtliga länsstyrelser inom sakområdet mäns våld mot kvinnor/våld i nära relationer.

Under året har Länsstyrelsen i Stockholm i samverkan med samtliga länsstyrelser utrett funktionen ”kommunal kvinnofridssamordnare”. Utredningens resultat (rapport 2014:13 ”Kvinnofridssamordnare – utredning av en nyckelfunktion”) lämnades till regeringen i augusti 2014.

Regionalt kompetens- och metodstöd till kommuner och ideella föreningar – S2011/11337/FST(delvis)

Länsstyrelserna har i uppdrag att erbjuda kompetens- och metodstöd till kommuner och ideella organisationer i länet. För att kunna ge ett gott stöd till kommunerna har länsstyrelserna stärkt sin egen kompetens genom att bland annat delta i Socialstyrelsens fyra utbildningsdagar inom området våld i nära relationer. Därutöver har länsstyrelserna

genomfört ytterligare två utbildningsdagar för utvecklingsledarna.

En uppföljning av utbildningssatsningen ”Våld i nära relationer med barnen i fokus” (2013-2014) har genomförts. Knappt 800 myndighets- och utförarpersonal samt chefer som möter familjer och enskilda som har erfarenheter av våld i nära relationer, har genomgått fyra dagars utbildning. Cirka hälften av dessa besvarade en enkät om utbildningen. De flesta (drygt 80 procent) tyckte att den var mycket eller helt relevant för deras arbete. Utbildningen fick överlag goda betyg, cirka 80 procent gav den fyra eller fem i betyg på en femgradig betygsskala.

Under året har Länsstyrelsen fokuserat på att ge stöd inom fem olika kompetensområden inom uppdraget:

Metodstöd ”FREDA att utreda våldsutsattas behov”, med stöd av ”FREDA beskrivning” och ”FREDA farlighetsbedömning”, har genomförts i två omgångar under året. Sammanlagt har cirka 100 socialsekreterare deltagit och metodstödet var en heldag och två halvdagar. Genom Länsstyrelsens insatser har socialsekreterare fått redskap att utreda våldsutsattas behov av stöd och skydd samt att säkerhetsplanera.

Kommunerna erbjöds ”FREDA att identifiera våldsutsatthet” med ”FREDA kortfrågor och motiverande samtal (MI)”. Stödet genomfördes under två heldagar, en omgång under våren och en under hösten. Sammanlagt deltog 120 socialsekreterare. Syftet var att ge redskap till socialsekreterare och utförare av socialtjänst att identifiera våld i nära relationer samt att motivera till uppbrott.

Därutöver har vi erbjudit tvådagarsutbildningen ”Motiverande samtal i arbetet mot våld i nära relationer” och 60 socialsekreterare från hela länet deltog. Teori varvades med praktiska övningar och hemuppgifter. Enligt uppföljningen som gjorts uppgår 95 procent av de som svarade att de kommer att ha stor nytta av de kunskaper som förmedlades.

Under ett flertal år har Länsstyrelsen samarbetat med Spånga-Tensta stadsdelsförvaltning att ta fram och sprida metoden ”Barn och ungdomar utsatta för våld Signs of Safety och BBIC – metodstöd för myndighetsutövning”.

Under året färdigställdes materialet och därefter bjöd Länsstyrelsen och Spånga Tensta stadsdel in till två informationsdagar under oktober för chefer. Metoden presenterades och diskussioner fördes om förutsättningar att implementera och börja använda den. 140 personer deltog.

Länsstyrelsen har också genomfört en vidareutbildning under tre heldagar för äldreomsorgens personal om äldre personer som utsätts för våld i nära relationer. Deltagarna kan, med sina tidigare baskunskaper om våld i nära relationer och vidareutbildningen, bli "nyckelpersoner" i sina verksamheter och stödja kollegor, uppehålla kompetens och utveckla arbetet. 92 personer från 16 kommuner och nio stadsdelar har fullföljt hela utbildningen. Efter utbildningens slut har Länsstyrelsen samlat en arbetsgrupp för att stödja den fortsatta metodutvecklingen i länet. Stiftelsen Äldrecentrum utvärderar utbildningen och dess effekter, en slutrapport planeras till hösten 2015.

Kompetens- och metodstöd till ideella föreningar

I dialog med representanter för den ideella sektorn genomför Länsstyrelsen pilotprojektet "Minerva". Målet är att stärka kvinnojourernas och motsvarande idéburna organisationers förmåga att samverka med kommunerna i syfte att bygga upp en långsiktig stabil finansiering för sin verksamhet. Pilotprojektet drivs i samverkan med Sveriges Kvinno- och tjejjourers Riksförbund samt Länsföreningen för Kvinnojourer i Stockholm och medfinansieras av Tillväxtverket. En fem dagar lång utbildning i ekonomi och organisationsutveckling har erbjudits styrelserna för elva kvinnojourer i länet under hösten 2013. Satsningen har fortsatt under hösten 2014 med tio timmars individuell coaching per organisation. Coachingen ska utmynna i en utvecklingsplan för varje verksamhet. Parallellt med det ordnades tre kunskapsseminarier för kommunanställda. Projektet avslutas med en samverkanskonferens under första kvartalet 2015.

Andra insatser som påbörjats under hösten är stöd till kommuner på lokal nivå. Länsstyrelsen har erbjudit två kommuner i länet stöd, bland annat genom att erbjuda ett "startpaket" med olika insatser samt en undersökning om

kommunens förändringsbenägenhet (Community Readiness). Utifrån undersökningen kan kommunen och Länsstyrelsen planera så att rätt insatser och stöd ges.

Länsstyrelsen har blivit inbjuden till fem kommuner/stadsdelar för möten med chefer, socialnämnder och andra ansvariga för att samtala och informera om våld i nära relationer och vilket stöd Länsstyrelsen erbjuder inom området. Länsstyrelsen har dessutom deltagit i samverkan med pensionärsorganisationerna PRO och SPF, Brottsofferjouren, politiker, ROKS och SKAF i arbetet mot våld mot äldre.

Förebyggande insatser mot hedersrelaterat våld

På uppdrag av Länsstyrelsen har metodstödet "Lås upp" utvärderats av Linköpings universitet, "Föräldrastödprogram för föräldrar med utländsk bakgrund" har utvärderats av Linnéuniversitetet och "Att bryta tystanden och förnekandet" av Svensk-Turkiska institutet i Istanbul/Uppsala Universitet.

Länsstyrelsen har bidragit till en ny och reviderad upplaga av skriften "Almakraj" med information på arabiska för kvinnor som lever under olika grader av våld i nära relationer. I genomförande av handlingsplanen för 2014 har nära samverkan etablerats med Stockholm stad, Botkyrka kommun, Södertälje kommun, Beth Nahrin Kulturcentrum i Södertälje och Kvinnojouren i Järfälla.

Länsstyrelsen ordnade i februari en hearing om förebyggande arbete i skolan för ett 30-tal företrädare för myndigheter och intresseorganisationer, i samverkan med Länsstyrelsen i Dalarna och Örebro samt Botkyrka kommun. 2014 års arbete kommer att avslutas i mars 2015 med en spridningskonferens under två dagar, arrangerad av Länsstyrelsen i samverkan med vissa regionala och nationella aktörer.

Stöd till skyddade boenden för hedersvåldsutsatta personer

Tillsammans med länsstyrelserna i Skåne och Västra Götalands län har Länsstyrelsen i Stockholm fördelat statsbidrag för utveckling av skyddat boende för personer utsatta för hedersvåld. Sammanlagt 3,7 miljoner kronor beviljades till olika aktörer över hela landet, samtliga inom den idéburna sektorn.

Länsstyrelsen i Stockholm har, med stöd av Länsstyrelsen i Skåne och Västra Götaland, också sammanställt en slutrapport om de tre storstadslänens arbete med detta uppdrag. Rapporten ”Skyddat boende för hedersvålds-utsatta personer – slutrapport av stöd till utveckling 2006-2014” överlämnades till regeringen i november 2014.

Nationellt resurstöd för bemötande av romska kvinnor utsatta för våld i nära relationer (A2011/1623/DISK)

I samarbete med Romska och resande kvinnojouren erbjuder Länsstyrelsen kostnadsfri telefonrådgivning till yrkesutövare och volontärer som möter romska kvinnor som är utsatta för våld i nära relationer. Telefonrådgivningen har öppet två halvdagar i veckan. Rådgivningen rapporterar att de under januari till och med november tagit emot knappt 800 samtal där cirka hälften kom från myndigheter och hälften från privatpersoner. De frågor som har aktualiserats har främst rört socialtjänst, romsk kultur och hedersrelaterat våld. Länsstyrelsen har även planerat och påbörjat samarbeten med andra romska organisationer samt berörda nationella aktörer under året.

Remisser

Länsstyrelsen har under året varit remissinstans för ”Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relation” (Dnr 4.1.1.-43635/2013), Socialdepartementets ”En samlad kunskapsstyrning för hälso- och sjukvård och socialtjänst” (Ds 2014:9), Socialstyrelsens ”Vägledning att upptäcka våld” (Dnr 31070/2012) samt betänkandet ”Nationella samordnaren för våld i nära relationer” (SOU 2014:49).

Länsstyrelsegemensamma aktiviteter

Tillsammans med övriga länsstyrelser har ett samarbete med Nationellt Centrum för kvinnofrid (NCK) initierats. Utgångspunkten för samarbetet är att samordna information till kommuner inom områdena mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer. Samarbetet har resulterat i en webbsida för kommuner på NCK:s kunskapsbank. En central del i arbetet är att visa lärande exempel från olika kommuner landet. Webbsidans utformning blev klar hösten 2014 och kommer succesivt

att utvecklas och följas upp under första delen av 2015.

Inom ramen för kompetens- och metodstödsuppdraget finns en länsstyrelsegemensam arbetsgrupp, där Länsstyrelsen Stockholm är sammankallande. Det finns också en myndighetsgemensam arbetsgrupp med Socialstyrelsen. Arbetsgrupperna planerar och driver gemensamma frågor som rör uppdraget och har träffats kontinuerligt under året.

I samarbetet med övriga länsstyrelser har arbetsgruppen planerat och genomfört sju regionala konferenser runt om i landet för att sprida Socialstyrelsens nya föreskrifter och reviderade allmänna råd inom området våld i nära relationer (SOSFS 2014:4). På konferenserna gavs även utrymme för att sprida erfarenheter och lärande exempel från kommuner och hälso- och sjukvård från regionen. I samband med konferenserna presenterades även webbstödet till kommuner, som nämnts ovan. Vid konferensen i Stockholm deltog 400 personer.

Prostitution och människohandel

Länsstyrelsen arbetar utifrån det övergripande målet att prostitution och människohandel ska förebyggas och stöd ges till utsatta.

Nationell samordning

Länsstyrelsen har fortsatt arbetet med att leda och utveckla en operativ och strategisk samverkan inom ramen för ”Nationellt Metodstödsteam mot prostitution och människohandel” (NMT). NMT har träffats vid fem tillfällen under 2014. Länsstyrelsen och NMT har under året kunnat se en fortsatt ökning av ärenden där NMT:s kompetens har använts som operativt metodstöd. Under året har det inkommit över 80 ärenden från bland annat polis, socialtjänst, sjukvård och allmänhet över hela landet till metodstödsteamets ”hotline”.

Sedan april 2013 till och med december 2014 har Länsstyrelsen haft ett utökat mandat att arbeta mot alla exploateringsformer av människohandel. Exempel på dessa är exploatering av arbetskraft, tiggeri, handel med organ och stöldligor. För att få en överblick över problematiken, insamlades information från polismyndigheter, kommuner, företag och idéburna organisationer med flera genom

enkäter och djupintervjuer. Detta sammanfattades i rapporten ”Utsatta EU-medborgare i Sverige – lägesrapport ur ett människohandelsperspektiv” (Rapport 2014:10) som utkom i maj 2014.

Länsstyrelsernas gemensamma arbetsgrupp mot människohandel och prostitution (LAMP) har haft tre nätverksträffar under året. Informationsutbytesnätverket, som är ett forum bestående av myndigheter och aktörer från idéburna organisationer som är engagerade i arbetet mot prostitution och människohandel har sammankallats vid två tillfällen under året. Inom ramen för NMT har en tvådagars spetskompetensutbildning genomförts för de regionala spetsgrupperna som finns i samtliga län. Dessa spetsgrupper består av representanter från polis, åklagare, migrationsverk, kommun och länsstyrelse. Sammanlagt deltog grupper från 14 län. Länsstyrelsen har även genomfört en basutbildning om människohandel med cirka 100 deltagare från socialtjänst och idéburna organisationer.

Länsstyrelsen har fortsatt att delfinansiera en länskoordinator vid socialtjänstens prostitutionsenheter i Malmö, Göteborg och Stockholm. Koordinatorernas främsta uppgifter är att säkerställa att utsatta får stöd och att upprätthålla en effektiv samverkan mellan socialtjänsten, polisens specialenheter mot människohandel samt övriga relevanta aktörer i länen. Länsstyrelsen har också fortsatt att ge stöd till Stiftelsen Tryggare Sveriges initiativ ”Plattformen Civila Sverige mot människohandel”, vars syfte är att skapa en plattform och ett nationellt nätverk av idéburna organisationer.

Länsstyrelsen har inlett arbetet med att upprätta en svensk ”Transnational Referral Mechanism” (TRM) i samarbete med International Centre for Migration Policy Development (ICMPD). TRM är en processkedja som underlättar arbetet och tydliggör ansvaret för myndigheter gällande identifiering, skydd och assistans för presumtiva människohandelsoffer. Vid årsskiftet 2014/2015 presenteras ett första utkast av TRM-dokumentet som tagits fram i samarbete med medlemmar ur NMT, Rikspolisstyrelsen, Polisens människohandelsenhet, Migrationsverket, Internationella åklagarkammaren,

socialtjänstens prostitutionsgrupp i Malmö, Göteborg och Stockholm, samt Justitiedepartementet, Socialdepartementet och Plattformen Civila Sverige mot människohandel. Länsstyrelsen planerar att utveckla och slutföra arbetet under 2015.

Tryggare återvändande

Länsstyrelsen har i enlighet med målsättningen vidareutvecklat projektet kring tryggare återvändande för personer utsatta för prostitution och människohandel. Projektet genomförs tillsammans med Internationella migrationsorganisationen (IOM) i Helsingfors. Under året har vi hanterat 37 återvändandeärenden som resulterat i att personer utsatta för prostitution och människohandel har fått individanpassat stöd inför och under hemresan samt efter återkomsten till hemlandet. Stödinsatserna har bland annat bestått av ledsagning under hemresan, skyddat boende efter hemkomsten, bidrag till boende och sjukvårdskostnader samt psykosocialt stöd. I samband med Länsstyrelsens utökade mandat omfattar projektet numera människohandel för alla ändamål. Handläggningen av återvändandeärenden har skett parallellt med en uppbyggnad av rutiner, ett framtagande av informationsmaterial samt en utvidgning av projektet, så att fler svenska myndigheter kan erbjuda stöd om utsatta personer återfinns inom deras ansvarsområde, däribland Migrationsverket och Kriminalvården.

Stödprogram

Inom uppdraget att utveckla stödprogram för rehabilitering har Länsstyrelsen utvecklat metodstöd till boenden där barn utsatta för människohandel kan placeras. Inom ramen för detta arbete har Länsstyrelsen samarbetat med Statens institutionsstyrelse (SIS) och genomfört utbildningar med personal på åtta SIS-institutioner. Utbildningen utvärderas nu av en extern utredare. Under utbildningarna framkom behov av metoder kring hur man ska bemöta barn utsatta för människohandel i den akuta fasen och en metodskrift har arbetats fram som kommer att publiceras i januari 2015.

Internationellt samarbete

Under våren 2014 anordnade Länsstyrelsen en studieresa till Bulgarien. Myndigheter från NMT deltog i resan och syftet var att djupare

lära sig hur ett ursprungsland arbetar mot människohandel. Resan har resulterat i en fördjupad dialog och kontakt mellan svenska myndigheter och rättsvårdande myndigheter i Bulgarien.

I rollen som nationell samordnare har Länsstyrelsen under hösten 2014 deltagit i expertkonferenser och möten anordnade av OSCE och UNODC tillsammans med internationella nyckelaktörer som jobbar mot människohandel, inom och utanför EU. Möten som dessa ger möjlighet till ett stort erfarenhets- och kontaktutbyte. Sveriges nationella samordnare har haft en viktig roll vid samtliga konferenser, där det har visats ett stort intresse för svenska sexköpslagen och det multidisciplinära samarbetet som sker inom ramen för NMT. Flera länder har uttryckt intresse av att upprätta liknande operativa samverkansmodeller.

Under 2014 deltog Länsstyrelsen även i projektet "Frontline", som var ett partnerprojekt mellan Nederländerna och Sverige. Projektet bestod av konkret erfarenhetsutbyte mellan länderna genom besök i respektive land vid ett antal tillfällen. Syftet var att öka kunskapen kring hur länderna jobbar mot människohandel, trots olika lagstiftning i frågan om sexköp. Från Sveriges sida deltog Länsstyrelsen, polis, socialtjänst och skyddade boenden för människohandelsoffer i projektet.

Övriga uppdrag

I november 2013 fick Länsstyrelsen regeringens uppdrag att kartlägga omfattningen av prostitution och människohandel för sexuella ändamål i Sverige. Arbetet innebär att estimerar antalet personer som omfattas av prostitutionen och att kartlägga utvecklingstrender samt sprida resultaten. Under året har uppdraget utmynnat i ett hundratal kontakter med experter, forskare, organisationer och myndigheter på området. En kunskaps-sammanställning av tidigare omfattnings-kartläggningar har tagits fram för att sammanställa befintlig kunskap på området. Två internetkartläggningar har genomförts. Utöver detta har TSN Sifo fått i uppdrag att göra en befolkningsstudie av erfarenheter av sex mot ersättning. Ett av syftena med kartläggningen är att ge ett förslag på en modell för systematiska och kontinuerliga uppföljningar

inför framtiden. Uppdraget ska rapporteras till regeringen i mars 2015.

I februari 2014 fick Länsstyrelsen i uppdrag av regeringen att samordna arbetet mot människohandel och exploatering av barn. Inom detta uppdrag har Länsstyrelsen initierat samarbete med hotell- och taxibranschen för att tillsammans med Polisen ta fram ett utbildningspaket riktat mot hotell- och taxipersonal. Syftet är att dessa aktörer ska erhålla en större kunskap kring problematiken, samt att de ska bli bättre att upptäcka eventuella offer. Utbildningen lanseras under januari 2015. Länsstyrelsen kommer även inom ramen för uppdraget att genomföra en informationskampanj riktad mot allmänheten med syfte att informera om förekomsten av sexuell exploatering av barn i samband med turism och resande och att övergreppen utgör brott även utomlands. Allmänheten uppmanas att anmäla kännedom om misstänkta övergrepp. Kampanjen lanserades under december 2014.

Regeringen gav den 21 november 2013 Statskontoret i uppdrag att utvärdera det arbete som bedrivs mot prostitution och människohandel vid Länsstyrelsen i Stockholm. Utredningen presenterades i april 2014 och visade att Länsstyrelsen i stora delar uppfyllt målen men att det finns förbättringspotential inom vissa områden såsom uppdraget rörande stödprogram för rehabilitering.

Indikatorer

Jämställdhet utgiftsområde 13¹⁾

NYSTARTADE FÖRETAG	2014	2013	2012	2011	2010
Andel nystartade företag av kvinnor (%)		36,9	37,2	36,7	36,8
Andel nystartade företag av män (%)		63,1	62,8	63,3	63,2
VÅLD MOT KVINNOR ²⁾	2014	2013	2012	2011	2010
Anmälda miss-handelsbrott inomhus mot kvinnor 18 år eller äldre. Antal per 100 000 av medel-folkmängden 18 år eller äldre.	249	253	270	265	259

¹⁾ Se avsnitt Resultatredovisning, avsnitt indikatorer

²⁾ I årsredovisningen för 2013 redovisades preliminär

statistik för år 2013. Ovan visas den slutliga statistiken för år 2013 på grund av detta kan avvikelser från föregående års årsredovisning förekomma. För åren 2010-2012 beror avvikelser från föregående års årsredovisning på tidigare avrundningsfel

Källa: Statistiska centralbyrån, Brottsförebyggande rådet

Kommentar kring ovanstående indikatorer

Nystartade företag

Antalet nystartade företag av kvinnor och män i förhållande till totalt antal nystartade företag i länet är i princip samma för åren 2013, 2012, 2011 och 2010. Det nationella målet är att 40 procent av de nystartade företagen ska startas av kvinnor. Indikatoren visar att Stockholm är väldigt nära det nationella målet.

Länsstyrelsen har inom ramen för programmet "Främja kvinnors företagande" för 2013–2014 beviljats medel från Tillväxtverket med 9 097 560 kronor för att medfinansiera affärsutvecklings- och innovationsinsatser riktade till kvinnor i Stockholms län, inom ramen för programmet "Främja kvinnors företagande". Under 2013 har tio projekt beviljats medel. Ytterligare sex projekt som beviljats medel 2012 har pågått under året. Enligt återrapportering från de beslutade projekten har programmet (t.o.m. 30 sep 2013) medfört att:

- cirka 13 000 rådgivningstimmar genomförts till cirka 1 100 kvinnor, varav drygt 150 kvinnor har utländsk bakgrund,
- 770 företag har deltagit i olika affärsutvecklingsinsatser, varav 100 företag drivs/ägs av kvinnor med utländsk bakgrund
- drygt 120 nya företag har startats under perioden

Därutöver har Länsstyrelsen påbörjat en pilotutlysning för att utveckla metoder och arbetsätt för att bättre möta utrikes födda kvinnor inom det entreprenörskapsfrämjande systemet. Under året genomfördes ett rådslag för jämställd tillväxt med ett 80-tal deltagare. I utvärderingen angav 97 procent att rådslaget gett dem ny kunskap och 80 procent angav att de kommer att engagera sig i det fortsatta arbetet. En workshop, två frukostseminarier samt två utbildningsdagar har genomförts med syfte att:

- öka kunskapen om hur råd och stöd till företagare kan utvecklas på lika villkor för kvinnor och män
- erbjuda kunskap om jämställdhetsintegrering till företagsfrämjande systemet
- öka kunskap om och inspirera till affärsutveckling inom strategiskt jämställdhetsarbete, bland annat genom en upphandling av affärsutvecklingsprogram

Målgruppen för dessa insatser var aktörer inom det företagsfrämjande systemet. Utvärdering av insatserna visar bland annat att 90 procent har fått ny kunskap, 95 procent har fått inspiration till eget fortsatt arbete och 91 procent anser att de har nytta av den nya kunskapen i sitt fortsatta arbete.

Länsstyrelsen har genomfört en workshop, två frukostseminarier samt två utbildningsdagar för aktörer inom det företagsfrämjande systemet. Teman har varit att öka kunskapen om hur råd och stöd till företagare kan utvecklas på lika villkor för kvinnor och män, att erbjuda kunskap om jämställdhetsintegrering till det företagsfrämjande systemet samt att öka kunskapen om strategiskt jämställdhetsarbete och inspirera till affärsutveckling. Utvärdering av insatserna visar positivt gensvar. Arbetsgruppen för området företagande, som även omfattar landsbygden, har också arbetat med att förbättra handlägnings- och informationsprocessen av företagsstöd, i syfte att få en mer jämställd fördelning av stöden. Länsstyrelsen har tagit initiativ till en kartläggning av arbetsmarknads- och entreprenörsskapsinsatser för utrikes födda kvinnor och kvinnor med utländsk bakgrund. Studien presenterades 2014.

För att öka kunskapen om hur Länsstyrelsen når ut med information till olika målgrupper har en webbenkät tagits fram och mätningar påbörjats. Enkäten tar upp frågor om bemötande, kön, nationell bakgrund, ålder och frågor kring hur man nåts av och uppfattar informationen. Länsstyrelsen har också verkat för att ett jämställdhetsperspektiv ska beaktas vid utmärkelserna "Årets Nybyggare" och "Årets Pionjär". Utmärkelserna ska bidra till att lyfta goda exempel på utrikes födda kvinnor som lyckats i näringslivet.

Entrepreneur Sthlm har fortsatt sin verksamhet med fokus på nyföretagande och kvinnors företagande. Arbetet sker i samråd med Stockholms stad, Almi Företagspartner Stockholm Sörmland AB och Stockholms läns landsting. På webbplatsen finns en sökfunktion baserad på fas, bransch, kommun och språk. Entrepreneur Sthlm ger ut ett nyhetsbrev nio gånger om året, som når cirka 3 800 personer. Dessutom har en dialog om samarbete med Tillväxtverkets webbplatsform Verksam.se påbörjats.

Våld mot kvinnor

Det är mycket svårt att analysera anmälningsstatistik avseende antal anmälda misshandelsbrott då mörkertalet beräknas vara 80 procent. Siffrorna kan variera något vilket kan bero på både att våldet ökar men också ses som ett tecken på att fler anmäler brotten.

Länsstyrelsen har sedan 2011 haft uppdraget att stödja samordningen i länet av insatser som syftar till att motverka mäns våld mot kvinnor samt att erbjuda kompetens och metodstöd till kommuner och frivilligorganisationer. Inom ramen för detta uppdrag har vi genomfört omfattande utbildningsinsatser för olika delar av socialtjänsten i länet. Detta tror vi till viss del kan påverka att socialtjänsten är mer öppen för att ge stöd vid polisanmälan till personer som blivit utsatta för våld i nära relationer.

Återrapportering regleringsbrev

Tabell 7.1

KOSTNADER/INTÄKTER FÖR OMRÅDE JÄMSTÄLLDHET	2014	2013	2012
Verksamhetskostnader inkl. OH¹ (tkr)	18 630	15 232	10 009
varav ramanslag 5:1, netto (tkr)	1 356	2 151	1 373
varav övrig finansiering (tkr)	17 274	13 081	8 636
Andel av länsstyrelsens totala verksamhets- kostnader (%)	4,40	3,71	2,61
Verksamhetsintäkter	13 144	9 373	5 856

¹⁾ Med OH avses Myndighetsövergripande verksamhet (10+11)

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Agresso

KOMMENTARER TABELL 7.1

Under året har vi fått nya uppdrag inom området Prostitution och människohandel samt medel för föräldrastöd riktat mot tonårsföräldrar.

Länsstyrelseinstruktion 5§

1. Länsstyrelsen ska integrera ett jämställdhetsperspektiv i sin verksamhet genom att belysa, analysera och beakta kvinnors och mäns samt flickors och pojkers villkor

Länsstyrelsen anordnar varje år en utbildning i baskunskap om jämställdhet och mänskliga rättigheter på tre timmar för alla nyanställda. Utbildningen hålls två gånger per år. Utöver det lämnas processtöd i jämställdhetsintegrering till de enheter eller arbetsgrupper som arbetar med jämställdhetsintegrering, exempelvis inom ”jämställd tillväxt” (se avsnitt Regional tillväxt), inom våld mot kvinnor, landsbygdsutveckling eller samhällsplanering.

Länsstyrelsen gör regelmässigt anmälningar till socialtjänsten när vi i samband med djurskyddskontroller eller i andra kontakter med djurägare känner oro för att någon far illa eller utsätter sig själv eller någon närstående för fara. Under 2014 har vi gjort sammanlagt 13 sådana orosanmälningar. Våra anmälningar handlar om barn, kvinnor och män.

2. Länsstyrelsen ska genomgående analysera och presentera individbaserad statistik med kön som övergripande indelningsgrund om det inte finns särskilda skäl mot detta

Länsstyrelsen har under året publicerat en ny länsstatistik från SCB, ”Fakta om kvinnor och män”. Vi har själva använt könsuppdelad statistik i olika publikationer under året, som ”Läget i länet”, ”Full fart framåt 2015”, i nyhetsbrev från analysenheten med flera.

Nationella minoriteter och mänskliga rättigheter

PRESTATIONER (VOLYMER OCH KOSTNADER) AVSER VERKSAMHET 81* OCH 82*	2014	2013	2012
Årsarbetskrafter män ¹⁾	1,48	0,90	0,76
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	5,74	5,85	3,95
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	1,91	1,85	1,27
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	11 930	12 121	8 442
Andel av totala verksamhetskostnader (%) ²⁾	2,83	2,95	2,20
Antal ärenden, inkomna och upprättade	130	67	79
Antal beslutade ärenden	34	14	8
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	3	0	0
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	70 632	67 937	48 010

¹⁾ 1 årsarbetskraft = 1 760 timmar

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl OH exkl. resurssamverkan. Uppgiften hämtas från tabell B.

Kommentarer till tabellen

Antalet ökade inkomna och beslutade ärenden beror delvis på nytillkomna kommuner och regioner inom förvaltningsområde, delvis på riktade uppdrag som genomförts under året samt en genomgång av ärendehanteringens inom verksamheten. Summan av bidragsutbetalningar följer stadsbidragen till kommuner, landsting och regioner inom förvaltningsområde som utökats, samt huruvida ej nyttjade bidrag överförs till nästkommande år enligt gällande regelverk

Andra väsentliga prestationer och resultat

I regionen ingår tolv kommuner i förvaltningsområdet för finska språket. Länsstyrelsens geografiska verksamhetsområde sammanfaller därmed delvis med förvaltningsområdet vilket innebär vissa skyldigheter enligt det förstärkta skyddet i lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk. För att bättre kommunicera och handlägga ärenden på finska med enskilda som så önskar, planerar Länsstyrelsen en översyn av personalens språkkompetens. I avvaktan på detta anlitas tolk. Under året har Länsstyrelsen även tagit fram ett förslag för ett internt utvecklingsarbete, som syftar till att säkra myndighetens åtaganden inom minoritetspolitiken, både avseende det förstärkta skyddet för finska samt grundskyddet för samtliga nationella minoriteter.

I det myndighetsinterna arbetet med att öka kunskapen om nationella minoriteters rättigheter har Länsstyrelsen genomfört en grundläggande utbildning om minoritetspolitiken och lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk för länsstyrelsens nyanställda. Flertalet anställda har även fått

avdelningsvis information om länsstyrelsens minoritetspolitiska uppdrag. Tillväxt-avdelningens personalgrupp har deltagit i en fortbildning om den nationella minoriteten romer och gruppens historia, språk och kultur.

I arbetet med breddad rekrytering har våra annonstexter kvalitetsäkrats utifrån den länsstyrelsegemensamma mallen med ett särskilt fokus på de erkända nationella minoritetsspråken med alla varieteter.

För att främja användandet av nationella minoriteters språk i regionen så har information om Länsstyrelsens verksamhet översatts till nationella minoritetsspråk och publicerats på hemsidan. Länsstyrelsen har även publicerat information om nationella minoriteters rättigheter på de olika språken, samt publicerat broschyrer och skrifter om nationella minoriteters frågor.

För att uppmärksamma samers, romers och sverigefinnars högtidsdagar har Länsstyrelsen flaggat med respektive minoritets flagga och publicerat information på webbplatsen. Vi planerar även att uppmärksamma torne-dalingarnas högtidsdag som införs som bemärkelsedag från och med 2015. För det strategiska arbetet med en diskrimineringsfri region har Länsstyrelsen fortsatt arbetet i ett regionalt nätverk för samordning av arbetet mot främlingsfientlighet och diskriminering. Nätverket består av företrädare från kommuner, forskare, myndigheter och den frivilliga sektorn. Under året har deltagande organisationer gemensamt uppmärksammat FN:s internationella dag för avskaffande av rasdiskriminering. Förutom att gemensamt uppmärksamma dagen planeras en läns-konferens på temat diskriminering i Stockholms län som ska genomföras under 2015.

I samarbete med Romska och resande kvinnojouren erbjuder Länsstyrelsen kostnadsfri telefonrådgivning till yrkesutövare och volontärer som möter romska kvinnor som är utsatta för våld i nära relationer. Telefonrådgivningen har öppet två halvdagar i veckan. Rådgivningen rapporterar att de under januari till och med november tagit emot knappt 800 samtal där cirka hälften kom från myndigheter och hälften från privatpersoner. Frågor som aktualiserats har främst rört socialtjänst, med frågor om bland annat romsk kultur och om

hedersrelaterat våld. Samarbete med andra romska organisationer samt berörda nationella aktörer planeras och påbörjas under året.

Inom den regionala samverkanplattformen Operation kvinnofrids lägesredovisning har bland annat utsatta kvinnor som tillhör nationella minoriteter uppmärksammats.

Regleringsbrevsuppdrag 82 ska rapporteras som en samlad rapport till regeringskansliet senast 15 mars 2015. När det gäller den fjärde strecksatsen har den rapporterats 30 juni 2014. Nedan följer en sammanställning av väsentliga prestationer och resultat hänförlig till detta uppdrag eftersom det avser en stor del av Länsstyrelsens arbete under 2014 inom detta sakområde.

Medel, utgiftsområde 1, anslag 7:1

Länsstyrelsen fördelar tillsammans med Sametinget statsbidrag till de kommuner, landsting och regioner som ingår i förvaltningsområdena. Under året fördelade Länsstyrelsen 51 076 679 kronor till sammanlagt 49 kommuner, åtta landsting och en region som ingår i förvaltningsområdena för finska och meänkieli.

Statsbidraget till organisationer som företräder nationella minoriteter regleras i förordning (2005:765) om statsbidrag för nationella minoriteter. Förordningen gäller inte i fråga om Sametinget och organisationer som företräder samer. Tolv ansökningar har inkommit och statsbidraget på sammanlagt 4 600 000 kronor beviljades till elva organisationer enligt följande:

- Centralförbundet Roma International
– 279 806 kronor
- International Romani Union Norden
– 227 379 kronor
- Riksförbundet Romer i Europa
– 218 641 kronor
- Roma Institutet
– 288 544 kronor
- Romano Pasos Research Centre
– 192 427 kronor
- Judiska Församlingarnas i Sverige
Centralråd
– 428 641 kronor

- Sveriges Jiddischförbund
– 393 689 kronor
- Svenska Pensionärernas Riksförbund i Sverige
– 303 236 kronor
- Svenska Tornedalingars Riksförbund
– 752 427 kronor
- Sverigefinländarnas delegation
– 233 333 kronor
- Sverigefinska Riksförbundet
– 1 281 876 kronor

Samtliga organisationer utom en som erhöll statsbidrag för verksamhetsåret 2013 inkom med ekonomisk redovisning samt verksamhetsberättelse. Länsstyrelsen har sammanfattat redogörelserna i en rapport till regeringen. Slutsatserna är att statsbidraget använts enligt förordningens syfte att stödja och underlätta verksamheten för de organisationer som företräder de nationella minoriteterna. Bidragets effekter är framförallt att det gett grundläggande möjligheter för organisationerna att bedriva verksamhet och att utvecklas.

Länsstyrelsen betalade också under året ut vardera 400 000 kronor till Sverige-finländarnas delegation samt till Svenska Tornedalingars Riksförbund STR-T i syfte att stärka deras möjlighet till samråd och dialog med kommunerna i förvaltningsområdena.

Uppföljning

Länsstyrelsen och Sametinget har i uppdrag att följa upp hur minoritetspolitiken och lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk tillämpas av förvaltningsmyndigheter i hela landet. Detta innebär bland annat att följa hur kommuner, landsting, regioner och andra myndigheter lever upp till sina åtaganden. Rapporten avseende uppföljningen för 2013 redovisades till regeringen 10 mars 2014. En samlad rapport som belyser effekterna av insatser inom det minoritetspolitiska målets delområden under 2014 ska redovisas till regeringen 15 mars 2015.

I syfte att vidareutveckla systemet för uppföljning under 2013 erhöll Länsstyrelsen ett bidrag från regeringen om 517 tkr. Bidraget har slutredovisats till Kammarkollegiet i

december 2014. Under året har Länsstyrelsen och Sametinget fortsatt arbetet med att utveckla uppföljningssystemet så att resultaten och effekterna av minoritetspolitiken tydligare ska kunna mätas och följas utifrån minoritetspolitikens mål och målområden.

I uppdraget om att genomföra en kartläggning över hur lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk beaktas i berörda statliga myndigheters arbete har Länsstyrelsen valt att kartlägga Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Skatteverket och Pensionsmyndigheten. En rapport med resultat av kartläggningen och förslag på åtgärder har överlämnats till regeringen i juni 2014.

Kunskapshöjande insatser

Från den 1 februari 2014 ingår ytterligare fyra kommuner i förvaltningsområdet för finska. Det innebär att sammanlagt 68 kommuner, 11 landsting och en region ingår i något eller flera av förvaltningsområdena för samiska, finska eller meänkieli. De nya kommunerna har under året fått utbildning om minoritetspolitiken och dess delområden samt lagstiftningen. Länsstyrelsen och Sametinget har även inbjudit samtliga kommuner och landsting/regioner i förvaltningsområdena till en träff för aktuell information och erfarenhetsutbyte. Därutöver har vi genomfört ett flertal kommunbesök samt medverkat i olika informationsmöten och konferenser.

Under 2014 har Länsstyrelsen, i samarbete med Sametinget, SKL och länsstyrelserna i Kalmar, Gotland, Blekinge, Halland, Jönköping, Kronoberg och Dalarna genomfört två utbildningskonferenser för totalt 60 kommuner. Konferenserna har haft fokus på kommunernas åtagande enligt lagens grundskydd. Vi har även medverkat i länsstyrelsernas sociala chefsforum och informerat om länsstyrelsernas skyldigheter enligt minoritetspolitiken och minoritetslagen. Enligt vår bedömning finns fortsatt stort behov av informations- och utbildningsinsatser i kommunerna både inom och utanför förvaltningsområdena då det är svårt att nå samtliga berörda.

Länsstyrelsen och Sametinget har initierat ett nätverk med statliga myndigheter som bedömts vara särskilt relevanta i det fortsatta utveck-

lingsarbetet för nationella minoriteters tillgång till sina rättigheter. På upptaksmötet deltog representanter från 14 myndigheter.

Under året har vi tillsammans med Sametinget producerat fyra digitala nyhetsbrev om aktuella frågor och aktiviteter inom området nationella minoriteter. Informationsmaterialen är mycket efterfrågade från kommuner och minoritetsorganisationer och merparten av Länsstyrelsens informationsmaterial har tryckts i nya upplagor. Bedömningen är att det finns ett stort behov av ytterligare information som täcker olika verksamhetsområden.

Länsstyrelsen har, tillsammans med Sametinget, deltagit i Mänskliga rättighetsdagarna i Umeå och på Skolforum i Stockholm med föredrag och information om nationella minoriteter till allmänheten, civilsamhället, tjänstemän och förtroendevalda.

Centralt för minoritetspolitiken är samråd mellan företrädare för nationella minoriteter och myndigheter på olika nivåer. Länsstyrelsen har genomfört sammanlagt åtta samrådsmöten med centrala minoritetsorganisationer, både enskilt med respektive nationell minoritet och med alla fem minoriteterna gemensamt. Samråden med respektive minoritet under hösten har skett i samarbete med fem utbildningsmyndigheter. I samarbete med Sveriges Kommuner och Landsting pågår ett projekt som syftar till att stötta kommuner i att utveckla kvalitativa och systematiska samråd med romer. Bedömningen är att de samråd som utvecklas ska kunna utgöra exempel på samrådsmodeller även med andra nationella minoriteter.

Särskilda uppdrag avseende den romska minoriteten

Länsstyrelsen i Stockholms län har i uppdrag att förverkliga regeringens strategi för romsk inkludering 2012–2032 (Skr. 2011/12:56) och det övergripande ansvaret för att samordna uppföljningen av strategin. Länsstyrelsen samordnar även den nulägesbeskrivning som görs av romers situation i de fem pilotkommunerna inom områdena arbete, utbildning, bostad, hälsa och social omsorg samt trygghet. Därutöver ska Länsstyrelsen möjliggöra att en telefonrådgivning om hälsa för romska flickor och kvinnor inrättas samt

genomföra ett arbete för att få fördjupad kunskap om frågor som är relevanta för jämställdheten mellan romska män och kvinnor samt flickor och pojkar. Samtliga uppdrag ska ske med romsk delaktighet och inflytande.

I uppdragen ingår att stödja pilotkommunerna i deras arbete, bland annat med att arrangera lärandeträffar, samordna extern utvärdering och samarbeta med Sveriges Kommuner och Landsting i deras projekt som syftar till att stötta kommunerna i att etablera kvalitativa och systematiska samråd. Därutöver har Länsstyrelsen i uppdrag att finansiera uppbyggnaden av ett nationellt nätverk för kommuner för arbete med romsk inkludering. Under år 2014 har ett antal möten och lärandeträffar hållits med pilotkommunerna såväl med respektive kommun som gemensamt. Fem nätverksträffar har genomförts med det nationella kommunala nätverket, som utökats till 25 inbjudna kommuner. Länsstyrelsen har tillsammans med Sveriges Kommuner och Landsting haft lokala möten med pilotkommunerna för att undersöka förutsättningarna att utveckla kvalitativa och systematiska samråd. Pilotkommunerna har därefter erbjudits processtöd för att ta fram förslag på hur samråden ska se ut. Luleå kommun och Göteborgs kommun har startat arbetet under 2014. Linköpings kommun har meddelat att de startar processen i början av 2015. Malmö stad och Helsingborgs kommun har tackat nej till erbjudandet.

Till följd av medias avslöjande om Skånepolisens registrering av romer fick Länsstyrelsens arbete med nulägesbeskrivningen förlängas. Arbetet behövde förankras djupare med romer, dels för att få förståelse för uppdraget och dels för att få intervjupersoner att vilja ställa upp. Uppdraget redovisades 1 december 2014.

I uppdraget angående telefonrådgivning i hälsa har en dialog förts med flera aktörer. Under hösten 2014 blev det dock klart att ingen av dessa aktörer hade möjlighet att starta ett pilotprojekt. Länsstyrelsen har därför undersökt möjligheten att använda medlen att utbilda romska hälsokommunikatörer med möjlig anställning i Landstingen.

I uppdraget att genomföra ett arbete för fördjupad kunskap om frågor som är relevanta för jämställdhet mellan romska kvinnor och män

samt flickor och pojkar, har dialoger och fokusgrupper med romer genomförs under året. Arbetet ska rapporteras 1 mars 2015.

Länsstyrelsen har etablerade löpande kontakter med romska sakkunniga, romska referensgrupper, romer boende i pilotkommunerna och brobyggare. Länsstyrelsen har samverkat i ett projekt med Romska Ungdomsförbundet som finansieras av Ungdomsstyrelsen, som syftar till att öka romska ungdomars engagemang på lokal nivå. En romsk resursperson som har en ”brobyggarroll” mellan Länsstyrelsen och romer i Sverige har varit anställd under året.

En mer omfattande redovisning av de särskilda uppdragen avseende den romska minoriteten lämnas till regeringen den 15 april 2015.

Transnationellt

Länsstyrelsen har träffat Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Same- og minoritetspolitisk avdelning från Norge i syfte att utbyta erfarenheter om ländernas arbete med same- och minoritetspolitiska frågor. Länsstyrelsen deltar även i ”EURoma”, ett nätverk för EU:s medlemsländer med syftet att effektivisera användandet av den europeiska socialfonden så att förbättringar genomförs för den romska minoriteten i Europa.

RB 83. Länsstyrelserna ska redovisa hur Sveriges rättsliga åtaganden om icke-diskriminering och mänskliga rättigheter belyses, analyseras och beaktas i den egna verksamheten i enlighet med 5 § punkten 5 i förordningen (2007:825) med länsstyrelseinstruktion samt bedöma resultatet av detta. Redogörelsen ska innehålla information om bland annat hur länsstyrelserna samarbetat med andra berörda myndigheter samt vilka åtgärder som har vidtagits för att stödja kommunernas arbete med dessa frågor

Åtgärder som har vidtagits för ett fortsatt utvecklingsarbete gällande lika rättigheter och möjligheter ska redovisas särskilt.

Länsstyrelsen har under 2014 arbetat utifrån visionen att Stockholms län ska vara en attraktiv och inkluderande storstadsregion. Under året har vi arbetat brett med frågan, bland annat via utbildningsinsatser, insatser mot

diskriminering och utsatthet, insatser mot främlingsfientlighet och rasism, insatser i arbetet med rätten till arbete, hälsa, bostäder, prostitution och människohandel, nationella minoriteters rättigheter samt insatser gällande arbetsmarknads och sociala rättighetsfrågor. Vi har även under året beaktat mänskliga rättigheter i finansiering av projekt. De väsentligaste aktiviteterna utifrån olika sakområden beskrivs nedan.

Diskrimineringsfri region

För det strategiska arbetet med en diskrimineringsfri region har Länsstyrelsen fortsatt arbetet i ett regionalt nätverk för samordning av arbetet mot främlingsfientlighet och diskriminering. Nätverket består av företrädare från kommuner, forskare, myndigheter och den frivilliga sektorn. Under året har deltagande organisationer gemensamt uppmärksammat FN:s internationella dag för avskaffande av rasdiskriminering. Förutom att gemensamt uppmärksamma dagen planeras en länskonferens på temat diskriminering i Stockholms län som ska genomföras under 2015.

Under 2014 har Länsstyrelsen påbörjat en särskild kartläggning med syfte att undersöka hur arbetet med mänskliga rättigheter struktureras i Stockholms län. Tanken är att undersökningen ska fungera som stöd för att samordna och utveckla Länsstyrelsens arbete med att främja mänskliga rättigheter i länet, undersökningen beräknas vara klar i början av 2015.

Regional samverkan för mångfaldsfrågor i Stockholmsregionen

Under året har samplanering och samordning av insatser skett inom Länsstyrelsens uppdrag kring Mänskliga Rättigheter och Stockholms län landsting Tillväxt, miljö och regionplanering (TMR) uppdrag med uppföljning av den regionala strategin ”frigöra livschanser”. Länsstyrelsen har i samverkan med TMR arbetat med att utveckla ett arbetsgivar nätverk, ”Regional samverkan för mångfaldsfrågor”, med Taxi 020, Kungliga Tekniska högskolan, Proffice, Stockholms läns landsting, Sigtuna kommun, Locum, Sodexo samt Polismyndigheten i Stockholms län.

Arbetsgivarnätverket har identifierat gemensamma behov och utmaningar för den regionala utvecklingsprocessen. För att precisera och sprida arbetet har deltagande aktörer gemensamt genomfört kunskaps-höjande analyser, med särskilda fokusseminarier. Till varje seminarium har forskningsläget analyserats och varje samverkanspart har förankrat resultaten i den egna organisationen. Kunskapen har bidragit till ett gemensamt lärande och har kopplats ihop med de övriga regionala programarbeten som bedrivs, bland annat i arbetet med att främja social sammanhållning i länet.

Under 2014 har Länsstyrelsen initierat ett samarbete tillsammans med arbetsgivare inom offentlig sektor, näringsliv och ideell sektor för att vidga normen kring vilka som anses kompetenta och anställningsbara. Tillsammans med en starkt strukturellt diskriminerad grupp, Afrosvenskarna, undersöker vi förutsättningarna för ett genomförandeprojekt.

Mänskliga rättigheter i ett regionalt utvecklingsperspektiv

Länsstyrelsen har regeringens uppdrag och erbjudande att utarbeta förslag till regionala strukturfondsprogram för målet investeringar i tillväxt och sysselsättning (Europeiska regionala utvecklingsfonden) och förslag till regionala handlingsplaner inom ramen för det nationella socialfondsprogrammet för investeringar för tillväxt och sysselsättning 2014–2020. Länsstyrelsen har lett framtagandet av dessa förslag i en bred programmeringsprocess. Tio organisationer med regionala aktörer, kommuner, statliga myndigheter, näringslivsorganisationer och företrädare för den sociala ekonomin har medverkat i en omfattande inriktningsprocess. I arbetet har Länsstyrelsen särskilt belyst diskriminering. Strukturell diskriminering som begrepp har använts för den regionala analysen som ett hinder till att förstärka och utveckla den nationella arbetsmarknadspolitiken.

Vidare har Länsstyrelsen bidragit till arbetet för en inkluderande regional tillväxt och ett aktivt motverkande av diskriminering och ett aktivt arbete för att främja lika möjligheter och rättigheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet,

religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning och sexuell läggning. I arbetet med socialfondens utformning innebär en inkluderande region att också verka för att nationella minoriteters särskilda rättigheter enligt lag om nationella minoriteter (2009:724) och minoritetspolitikens mål ska förverkligas.

Nationella minoriteters grundläggande rättigheter

Från den 1 februari 2014 ingår ytterligare fyra kommuner i förvaltningsområdet för finska. Det innebär att sammanlagt 68 kommuner, 11 landsting och en region ingår i något eller flera av förvaltningsområdena för samiska, finska eller meänkieli.

Under 2014 har Länsstyrelsen i Stockholm i samarbete med Sametinget, SKL och länsstyrelserna i Kalmar, Gotland, Blekinge, Halland, Jönköping, Kronoberg och Dalarna genomfört två utbildningskonferenser för 60 kommuner. Sammanlagt under perioden 2011–2014 har 22 länskonferenser genomförts. Länsstyrelsen i Stockholm har även medverkat i länsstyrelsernas sociala chefsforum och informerat om länsstyrelsernas skyldigheter enligt minoritetspolitiken och minoritetslagen.

I det myndighetsinterna arbetet med att öka kunskapen om nationella minoriteters rättigheter har Länsstyrelsen genomfört en grundläggande utbildning om minoritetspolitiken och lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk för länsstyrelsens nyanställda. Flertalet anställda har även fått information om länsstyrelsens minoritetspolitiska uppdrag, varav ett antal medarbetare har deltagit i en fortbildning om romer i anslutning till utställningen ”Vi är romer” på Forum för levande historia.

Rätten till arbete

Länsstyrelsen har under året sammanställt statistik i tre rapporter under namnet ”Läget i länet”. Rapporterna tar sikte på att belysa det regionala perspektivet med inriktning mot arbetsmarknaden och den allmänekonomiska utvecklingen. Statistiken har nyanserat inomregionala skillnader och presenterat utvecklingen och nuläget på arbetsmarknaden utifrån variablerna kön, nationalitet och ålder. Statistiksammanställningen har presenterats

vid det regionala arbetsmarknadsrådet och vid andra regionala tillväxksammanhang med syfte att ge en bredare bild av ojämlika förhållanden på den regionala arbetsmarknaden.

Rätten till hälsa i flyktingmottagande

Den regionala arbetsgruppen för samverkan gällande hälsofrågor kopplat till mottagandet av asylsökande och nyanlända har under året startat det nya nätverket ”SamHälsa”, för nyckelaktörer i länet. Nätverket drivs av Transkulturellt Centrum och den regionala arbetsgruppen har övergått till att ha rollen som styrgrupp för ”SamHälsa”. Länsstyrelsen deltar även i styrgruppen för ett omfattande utvecklingsprojekt inom hälsoområdet, ”Funktionshinder i etableringen”, som drivs av Samarbetsorgan för etniska organisationer i Sveriges (SIOS) och syftar till att skapa en bättre samverkan mellan berörda aktörer när det gäller vuxna nyanlända med funktionsnedsättning eller trauma. I arbetet med beredskap och kapacitet för asylsökande har Länsstyrelsen fokuserat på att ge särskild återkoppling och stöd för att lyfta betydelsen av barn- och jämställdhetsperspektivet i utveckling av insatser kopplade till ansökningsförfarandet av § 37 och § 37a medel enligt förordningen (2010:1122).

Sociala rättigheter vid djurskyddskontroller

Länsstyrelsen gör regelmässigt anmälningar till socialtjänsten när det i samband med djurskyddskontroller eller i andra kontakter med djurägare finns anledning att känna oro för att någon far illa eller utsätter sig själv eller någon närstående för fara. Under 2014 har sammanlagt sju sådana orosanmälningar gjorts. Anmälningarna handlar om barn, kvinnor och män.

Särskilda insatser i arbetet med barnkonventionen

Länsstyrelsen har under året genomfört särskilda satsningar på arbetet med barnkonventionen. Målet med Länsstyrelsens barnrättsarbete är att barn och unga ska respekteras och ges möjlighet till utveckling samt delaktighet och inflytande, vilket kan sägas utgöra en sammanfattning av grundprinciperna i barnkonventionen. Detta innebär att grund-

principerna ska så långt som möjligt ingå som en naturlig del i alla beslut och åtgärder som berör barn. För ändamålet har Länsstyrelsen fokuserat på att utveckla ett handläggarstöd i form av barnkonsekvensanalyser för anställda vid Länsstyrelsen. I år har en reviderad checklista för barnkonsekvensanalyser presenterats och tillämpats. I ett bredare arbete, för att utveckla nya metoder för barns inflytande över Länsstyrelsens verksamhet, finns det en särskild barnsida på den externa hemsidan med särskild kontaktperson, en så kallad ansvarig för barnrättsfrågor, vid Länsstyrelsen i Stockholm.

Barnets särskilda skydd mot övergrepp och utnyttjande

I uppdraget att samordna arbetet mot människohandel och exploatering har genomförandet med anknytning till artikel 19 och artikel 34 i barnkonventionen haft ett särskilt fokus på de utsatta barnens rättigheter och de offentligas ansvar att tillgodose och säkerställa dessa rättigheter. Länsstyrelsen ger bland annat ut en handbok om hur man ska tillgodose barns rättigheter när misstanke finns att barnet är utsatt för människohandel. Länsstyrelsen har även genomfört åtta utbildningar på SIS-institutioners akut och utredningsavdelningar. Utbildningar har riktats till SIS personal, målgruppen är av särskild vikt i arbetet med omhändertagande på grund av kriminell handling med misstanke om människohandel. Vidare har arbetets delgetts regeringen särskilt vid frågor rörande ensamkommande EU-barn som misstänks vara offer för människohandel.

Rätten till hälsa

I arbetet med att säkerställa barns rätt till bästa uppnåeliga hälsa har Länsstyrelsen uppdraget att under åren 2014–2017 stödja kommuner, landsting och andra aktörer som möter föräldrar i arbetet med att utveckla ett universellt stöd till alla föräldrar som har barn i tonåren. Uppdragets utgångspunkter är det jämställda föräldraskapet och barnets rättigheter. Under hösten pågår ett arbete med att få en överblick av vad som redan nu pågår i länets kommuner vad gäller stöd till föräldrar med tonårsbarn. De regionala analyserna ligger till grund för mål och prioriteringar för 2015 och redovisas i en

nationell rapport till socialdepartementet i februari 2015.

Barnkonventionen i arbetet med frågor kring alkohol, narkotika, droger och tobak

Konventionsstaterna ska enligt artikel 24.3. vidta alla effektiva och lämpliga åtgärder i syfte att avskaffa traditionella sedvänjor som är skadliga för barns hälsa. Länsstyrelsen arbetar för att minska användningen av tobak, alkohol, dopningspreparat och narkotika bland unga genom flera olika insatser. Vissa insatser handlar om att via kampanjer ("Tänk Om" och "Hejdå alkoholskador") minska vidareförsäljning/överlämning av alkohol till minderåriga medan andra insatser, som exempelvis insatserna för en rökfri skolgård och en tobaksfri skola, syftar till att minska tobaksanvändningen bland unga. Under året har Länsstyrelsen också bidragit till att utveckla ett nationellt arbete för att använda kontrollköp av tobak och folköl i butik som verktyg när det gäller att kontrollera legitimation vid försäljning till unga.

Barnkonventionen i arbetet med samhällsplanering

Under 2014 har arbetet med att integrera barnperspektivet i samhällsplaneringen haft särskilt fokus. En särskild utbildning genomfördes för berörda medarbetare. Därefter genomfördes en kartläggning av olika verksamhetsområden inom ramen för arbetet med översiktsplanering, klimatanpassning och bostäder. Numera finns det ett handläggarstöd för hur barnperspektivet kan tillämpas i arbetet med en hållbar samhällsplanering.

Deltagande i nätverket för mänskliga rättigheter och mångfald

Under 2014 har Länsstyrelsen vid två tillfällen deltagit i nätverksträffar för Nationella nätverket för mångfald och mänskliga rättigheter. Nätverket är en samverkansplattform mellan kommuner, landsting och myndigheter. Länsstyrelsen i Stockholm har ett särskilt ansvar att utveckla arbetet kring hållbar sammanhållning mellan stat och kommun.

Fortsatt utvecklingsarbete gällande lika rättigheter och möjligheter

Länsstyrelsen har utvecklat ett internt processtöd för rättighetsperspektivet för att underlätta integreringen av perspektivet i samtliga verksamheter och projekt. Syftet med processtöd för integrering av mänskliga rättigheter är att få rättighetsperspektivet att gå från sidoordnad till huvudordnad verksamhet på myndigheten.

Det interna processtödet har erbjudit utbildningar, metoder och stöd till länsstyrelsens verksamheter. Under 2014 har ett mer fördjupat och återkommande stöd erbjudits till ett tiotal utvalda projekt. Denna strategiska satsning har syftat till att de utvalda projekten ska uppnå bestående och hållbara förändringar i sina respektive verksamheter.

Vidare har Länsstyrelsen under året valt att särskilt prioritera åtgärder riktade till arbetet med aktiva åtgärder och fortsatta utbildnings-satsningar. I det interna arbetet med att säkerställa rätten till gynnsamma och rättvisa arbetsvillkor har myndigheten genomfört en behovskartläggning för att skriva en ny handlingsplan för det interna arbetet med mänskliga rättigheter enligt den länsstyrelsegemensamma mallen (handlingsplanen åtgärd 12).

Myndigheten har genomfört två grundläggande utbildningar om mänskliga rättigheter för samtliga av länsstyrelsen nyanställda under året. Arbetssättet har lett till konkreta kopplingar mellan myndighetens sakområden och mänskliga rättigheter och följer den länsstyrelsegemensamma utbildningsmodellen. Under 2014 har länsstyrelsens chefer och HR-konsulter utbildats i kompetensbaserad rekrytering, med syfte att tillämpa ett antidiskrimineringsperspektiv. I arbetet med breddad rekrytering har våra annonstexter kvalitetsäkrats utifrån den länsstyrelsegemensamma mallen med ett särskilt fokus på de erkända nationella minoritetsspråken med alla varieteter. För att säkerställa att diskriminering inte förekommer på myndigheten har det skett en implementering av den interna rutinen för kränkande särbehandling.

Länsstyrelsen i Stockholms län har deltagit i det nationella länsstyrelsegemensamma arbetet med

Mänskliga rättigheter. Deltagandet i form av tvådagars konferens genomfördes under 2014.

Länsstyrelseinstruktion 5§

3. Länsstyrelsen ska vid beslut och andra åtgärder som kan röra barn analysera konsekvenserna för dem och därvid ta särskild hänsyn till barns bästa

Se utförlig redovisning under regleringsbrevsuppdrag 83. Länsstyrelsen har under året genomfört särskilda satsningar på arbetet med barnkonventionen.

För ändamålet har Länsstyrelsen fokuserat på att utveckla ett handläggargstöd i form av barnkonsekvensanalyser för anställda vid Länsstyrelsen.

I år har en reviderad checklista för barnkonsekvensanalyser presenterats och tillämpats. I ett bredare arbete, för att utveckla nya metoder för barns inflytande över Länsstyrelsens verksamhet, finns det en särskild barnsida på den externa hemsidan med särskild kontaktperson, en så kallad ansvarig för barnrättsfrågor, vid Länsstyrelsen i Stockholm.

I uppdraget att samordna arbetet mot människohandel och exploatering har genomförandet med anknytning till artikel 19 och artikel 34 i barnkonventionen haft ett särskilt fokus på de utsatta barnens rättigheter och de offentligas ansvar att tillgodose och säkerställa dessa rättigheter. Länsstyrelsen ger bland annat ut en handbok om hur man skall tillgodose barns rättigheter när misstanke finns att barnet är utsatt för människohandel och genomfört åtta utbildningar på SIS-institutioners akut och utredningsavdelningar.

Under hösten 2014 pågick ett arbete med att få en överblick av vad som pågår i länets kommuner vad gäller stöd till föräldrar med tonårsbarn.

Länsstyrelsen arbetar för att minska användningen av tobak, alkohol, dopningspreparat

och narkotika bland unga genom flera olika insatser, som exempelvis insatserna för en rökfri skolgård och en tobaksfri skola, syftar till att minska tobaksanvändningen.

4. Länsstyrelsen ska vid samråd, beslut och andra åtgärder verka för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning

Länsstyrelsen deltar i styrgruppen för ett omfattande utvecklingsprojekt inom hälsoområdet, "Funktionshinder i etableringen", som drivs av Samarbetsorgan för etniska organisationer i Sveriges (SIOS) och syftar till att skapa en bättre samverkan mellan berörda aktörer när det gäller vuxna nyanlända med funktionsnedsättning eller trauma. Under 2014 har projektet tillhandahållit kompetensutveckling i form av seminarier, workshops och föreläsningar för 175 medarbetare inom Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Migrationsverket, kommunerna och Landstinget i Stockholms län. Följande teman har tagits upp:

- Funktionshinder i etableringen – erfarenhetsutbyte och utforskande dialogmöte
- Om andraspråksinläring och andraspråksutveckling hos vuxna
- Migration och hälsa
- Kulturformulering som verktyg i handläggsamtal
- Etnicitet, kultur och funktionshinder
- Hur går vi vidare – Att omsätta kunskap i praktisk handling

5. Länsstyrelsen ska integrera de mänskliga rättigheterna i sin verksamhet genom att belysa, analysera och beakta rättigheterna i den egna verksamheten, särskilt skyddet mot diskriminering

Se redovisning under regleringsbrevsuppdrag 83.

Integration

PRESTATIONER (VOLYMER OCH KOSTNADER)	2014	2013	2012
AVSER VERKSAMHET 85*			
Årsarbetskrafter män ¹⁾	2,70	2,06	3,41
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	2,59	2,23	2,60
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	1,40	1,18	1,62
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	8 630	7 388	9 378
Andel av totala verksamhetskostnader (%) ²⁾	2,04	1,80	2,45
Antal ärenden, inkomna och upprättade	111	48	50
Antal beslutade ärenden	69	40	36
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	13	10	3
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	99	177	0
Brukarundersökning			
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 851, Integrationsfrågor ³⁾	55		

¹⁾ 1 årsarbetskraft = 1 760 timmar

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl OH exkl. resurssamverkan. Uppgiften hämtas från tabell B.

³⁾ Nöjdindex för verksamhet 851 från länsstyrelse-gemensam brukarundersökning 2014. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för deltagande länsstyrelser är 65.

Kommentarer till tabellen

Ökningen av verksamhetskostnader beror på att verksamheten rekryterat ytterligare medarbetare till uppdraget med anledning av den väsentliga utökningen av nyanlända till landet som ställer höga krav på en än mer effektiv samverkan för att öka kapaciteten och beredskapen i länet samt ett intensifierat arbete med överenskommelser om mottagande. Ökningen av inkomna och beslutade ärenden beror främst på att kommunerna i länet skrivit nya utökade överenskommelser om mottagande av nyanlända och ensamkommande barn. En genomgång av ej beslutade ärenden har genomförts och samtliga beräknas avslutas första kvartalet 2015. Lämnade bidrag avser ersättningar till

kommuner för att öka, utveckla och förbättra arbetet för mottagande av nyanlända enligt 37 § Förordning (2010:1122) om statlig ersättning för insatser för vissa utlännningar.

Brukarundersökningen avseende integrationsfrågor (851) resulterade i mycket goda omdömen avseende tillgänglighet via telefon och goda omdömen avseende engagemang, bemötande, tillhandahållande av information samt motivering av de beslut som länsstyrelsen fattar. Den variabel som respondenterna främst pekade ut som ett viktigt utvecklingsområde var att få till en bättre samverkan och dialog mellan olika aktuella aktörer inom länet. Länsstyrelsen delar den uppfattningen och har redan under hösten 2014 tagit initiativ tillsammans med bland annat arbetsförmedlingen och migrationsverket till en översyn av de samverkansformer som finns för att gemensamt vidareutveckla samverkansstrukturerna i länet på olika nivåer och inom olika delar av integrationsarbetet.

Länsstyrelsen kommer utifrån resultatet av 2014 års brukarundersökning även att arbeta vidare med att ta tillvara våra styrkor samt att förbättra oss inom de områden där vi har fått lägre betyg.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Behoven

Samtidigt som det kraftigt ökade inflödet i landet av asylsökande satt primärt fokus på mottagnings- och bosättningsfrågorna (som redovisas längre ner) är det viktigt att samtidigt verka för att fortsätta utveckla mottagningskapacitet och beredskap i ett vidare perspektiv. Perspektivet omfattar hela flyktningmottagandet (ensamkommande barn, kvot, egenbosatta och anvisade) för att tillse tillgången till individualiserade etableringsinsatser. Vikten av en utökad och effektiviserad samverkan och gemensam kompetensutveckling mellan fler aktörer inom etableringsuppdraget från nationell, till regional och lokal nivå har blivit allt viktigare.

Länsstyrelsen identifierade även behovet av att analysera och belysa länets utvecklingsbehov avseende samverkan med frivilligsektorn. Behovet av ökad kunskap kring migrationshälsa har även i år varit ett utvecklingsområde.

Samordning nationellt

I Länsstyrelsernas nationella Integrations-samråd (LINS) som leds av länsrådet i Jönköping, är Länsstyrelsen i Stockholm representant för östlän. LINS samordnar länsstyrelsernas strategier och samarbete med andra nationella aktörer samt samlar in och för ut metoder och information både inom länsstyrelsekoncernen och till samverkansaktörer.

Länsstyrelsen i Stockholm samordnar och representerar länsstyrelserna i den nationella arbetsgruppen för bosättningsfrågor som arbetar på direktiv från Samverkansdelegationen.

Under året har bland annat följande aktiviteter genomförts:

- uppföljning och revidering av det länsstyrelsegemensamma metodstöd för förhandlingsarbete som tidigare tagits fram
- uppföljning av myndighetsgemensamma strategier för samordning, samarbete och informationsöverföring inför kommun-dialog om boende

- uppföljning av rekommendationer för samverkan mellan kommuner, länsstyrelserna och bosättningsfunktionerna för implementering av överenskommelser om mottagning
- referensgrupp för SMAK-projektet som handlar om mottagande av kvotflyktingar
- referensgrupp för webbportalen informationsverige.se där information från samtliga kommuner har lagts in
- översyn av och ett förtydligat statistikunderlag på Migrationsverkets hemsida
- anordnande av en nationell myndighetsgemensam konferens för förankring av bosättningsgruppens arbete och dialog kring kvarstående och nya utmaningar
- myndighetsgemensamt arbete med att ta fram förslag till att korta tiden på Migrationsverkets anläggningsboenden för personer med uppehållstillstånd, bland annat har ett förslag till genomgångsboende tagits fram
- deltagande vid Sveriges Allmännyttiga Bostadsföretags (SABO) konferens där information om myndigheternas samverkan för att underlätta bosättningsprocessen gavs.

Länsstyrelsen i Stockholm har till och med augusti 2014 representerat länsstyrelserna i östregionen i den nationella arbetsgruppen för ensamkommande barn, mellan länsstyrelserna och Migrationsverket och under Samverkansdelegationen. Dess huvudsakliga uppgift är att tillsammans verka för och bidra till att kommunernas mottagande präglas av kvalitet, långsiktighet och hållbarhet. Arbetsgruppen har planerat och följt utvecklingen, främst i förhållande till antalet platser för asylsökande ensamkommande barn. Länsstyrelsen i Stockholm har även ansvarat för arbetet med att ta fram en regional fördelningsmodell av den beställning av asylplatser som Migrationsverket ger. Migrationsverket baserar sina riktlinjer för utökad möjlighet till anvisning på denna modell, för att kunna göra en rättvis fördelning av mottagandet. I arbetet har Socialstyrelsen, länsstyrelser, Sveriges Kommuner och Landsting och Migrationsverket varit rådgivande.

Länsstyrelsen ingår som öst-regionens representant i länsstyrelsernas nationella fokusgrupp för ensamkommande barn. Gruppen har i arbetet för att nå de kvantitativa målen fokuserat på att utveckla myndighets-samverkan och öka det mellanregionala samarbetet.

Fokusgruppen har:

- utvecklat dialogen mellan myndigheter och kommuner
- tagit fram lokala och regionala strategier i förhållande till Migrationsverkets prognoser
- beslutat om vägledande riktvärden utifrån de nationellt bedömda behoven
- samverkat kring uppdrag och åter-rapportering kring regleringsbrevet
- kartlagt arbetet med regionala förhandlingar
- representerat länsstyrelserna i det nationella nätverket för ankomstkommuner

Länsstyrelsen i Stockholm är även östlänens representant i de nationella länsstyrelse-gemensamma fokusgrupperna ”Svenska för invandrare” (SFI) och ”Hälsa”. Fokus-grupperna ordnar gemensamma konferenser med fokus på utveckling, information och kunskapsspridning både internt och externt, tar fram gemensamma rapporter och presentationsmaterial för kommunerna, samt omvärlds bevakar frågorna inom varje sakområde.

Länsstyrelsen i Stockholm har representerat länsstyrelserna i Migrationsverkets uppdrag att genomföra en systemanalys från ansökan om asyl till bosättning eller återvändande (Ju2013/8626/SIM).

Samordning regionalt

Länsstyrelsen har ett väl fungerande arbete med regionala aktörer och länets kommuner, bland annat genom Regionala samrådet för etablerings- och flyktingfrågor. I samrådet deltar Länsstyrelsen, Arbetsförmedlingen, Landstinget, Försäkringskassan, Migrationsverket, Kommunförbundet i Stockholms Län (KSL), Södertälje kommun, Sundbybergs kommun, Stockholms stad samt delregionala

flyktingstrategier från ”Etablering Södertörn” och ”Koordination Norrort”. Det regionala samrådet har till uppgift att bland annat genom fördjupad samverkan mellan berörda aktörer skapa goda förutsättningar för mottagande och etablering av nyanlända invandrare.

Under 2014 har det regionala samrådet särskilt fokuserat på hälsa, bosättning, utbildning samt samordning av insatser för kvinnor. Ett resultat av arbetet kring hälsofrågor är det nystartade nätverket ”SamHälsa” som riktar sig till chefer, strateger och samordnare i berörda myndigheter, länets kommuner och ett antal vårdcentraler i länet. Nätverket drivs av Trans-kulturellt Centrum. Länsstyrelsen i Stockholm samordnar arbetet under fokusområde bosätt-ning i länet. Med syfte att skapa en mer effek-tiv bosättningskedja genomfördes en regional bosättningsdag i november med cirka 80 del-tagare från Arbetsförmedlingen, Migrations-verket, kommunerna och Länsstyrelsen. Bosättningsdagens deltagare arbetade fram en mängd utvecklingsinitiativ och frågor som länets aktörer nu sammanställer för att identifiera och prioritera det fortsatta arbetet.

Länsstyrelsen, Migrationsverket och Arbets-förmedlingen för en strukturerad och regel-bunden dialog kring det aktuella bosättnings-arbetet i länet. Resultatet är en säkerställd god aktuell kunskap om aktörernas verksamhet och en bättre dialog med kommunerna.

Under början av året bjöd Länsstyrelsen in kommunstyrelseordförandena för en dialog och därefter vid tre tillfällen länets kommun-politiker och tjänstemän för dialog och diskussion om länets beredskap för mottagande av nyanlända invandrare samt mottagande av ensamkommande barn. Dialogen fokuserade på hur aktuellt länstal för nyanlända ska för-delas i kommunerna och hur genomförande-planer utvecklas i kommunerna samt den beredskap och samverkan som behövs för mottagande på anvisningsbara platser. Där-utöver informerades om lagen om utökad möjlighet för Migrationsverket att anvisa asylsökande ensamkommande barn och i det sammanhanget även den fördelningsmodell som tagits fram. Dialogmötena anordnades i samarbete med Arbetsförmedlingen, Migrationsverket och KSL. Dessutom anordnade Länsstyrelsen under våren ett

dialogmöte mellan kommunstyrelseordförande tillsammans med regeringens utsedda samordnare för kommunalt flyktingmottagande, Gunnar Hedberg och Lars Stjernkvist.

I november i år, bjöds kommunstyrelseordförande och kommunchefen från länets kommuner in till ytterligare en gemensam dialog med Länsstyrelsen för en diskussion om det ytterligare utökade behovet att platser för nyanlända och ensamkommande barn, om fördelning, ansvar och för att identifiera de mest prioriterade kommunövergripande utvecklingsområdena. Dialogen resulterade i förslag om vidare gemensamt utvecklingsarbete för att öka kapaciteten och beredskapen i länet, både avseende bosättningskapacitet, likväl som beredskap inom fler delar av introduktions- och integrationsarbetet, som utveckling av samverkan med det civila samhället och näringslivet. Länsstyrelsen fortsätter dialogen med KSL om prioriterade utvecklingsinsatser 2015.

Länsstyrelsen och Migrationsverket anordnade även en gemensam dag för länets kommuner med fokus på de akuta behoven att öka antalet platser för asylsökande ensamkommande barn och för att säkerställa att kunskapen om överenskommelsernas betydelse samt anvisningsprocesserna är väl förankrade i kommunerna. En större andel av länets kommuner skrev nya överenskommelser enligt fördelningsframställan från Länsstyrelsen innan årets slut. Övriga kommuner bedöms slutföra processerna på samma sätt i början av 2015.

Länsstyrelsen har tillsammans med Landstinget och Kommunförbundet i Stockholms län genomfört ”Bostadsforum”, med deltagare från kommunernas samhällsplanerare och socialförvaltningar med fokus på en långsiktig bostadsplanering för flyktingmottagning. Forumet fokuserade på erfarenhetsutbyte och information om fungerande kommunala genomförandestrategier kopplat till en långsiktig mottagningskapacitet av nyanlända.

Länsstyrelsen deltar i och leder flera nätverk för samverkan kring ensamkommande barn. Bland annat ett ankomstnätverk avseende mottagande av ensamkommande barn som består av ankomstkommunerna i länet samt KSL och Migrationsverket. Dessutom har Länsstyrelsen, kommunerna i Stockholms län,

KSL, Polismyndigheten och Migrationsverket initierat ett arbete med att ta fram en regional handlingsplan för ensamkommande flyktingbarn som försvinner.

Länsstyrelsen medverkar i den regionala samrådsgrupp som finns kopplad till Centrum för Samhällsorientering, som samordnar samhällsorienteringen för 25 av länets kommuner samt en kommun från Upplands län.

Idéburen sektor

Länsstyrelsen har under året deltagit i flera styr- och referensgrupper för pågående projekt mellan frivilligsektorn och kommuner/landsting. Vi har även deltagit i flera konferenser med fokus på civilsamhällets insatser för målgruppen nyanlända, EU-medborgare och/eller tredjelandsmedborgare. Länsstyrelsen i Stockholm deltog i uppstartskonferensen för projektet ”EU Integration Agent – development of the European Professional Standard for effective counselling of the low-skilled into labour market through adult education” (IGMA II) och är part i samverkan som leds av Folkuniversitetets internationella avdelning i Uppsala. Arbetet har under året fokuserat på att utveckla studieplaner för pilotaktiviteter som beräknas påbörjas under våren 2015. Vi har initierat det operativa projektarbetet som kommer att ske tillsammans med Uppsala. Länsstyrelsen bedömer att det återstår en hel del arbete med att utveckla formerna för en länsövergripande dialog och samverkan mellan kommunerna och den idéburna sektorn i länet. Årets aktiviteter har främst lett till ett utökat nätverk och en ökad kunskap på myndigheten om möjligheter och hinder för samverkan mellan det civila samhället och myndigheterna.

Länsstyrelsen har under året även aktivt stöttat ett mentorskapsprojekt som drivs av Rinkeby-Kista stadsdelsförvaltning tillsammans med Somaliska Riksförbundet och projektet Vardagssvenska som drivs av Huddinge kommun tillsammans med Individuell Människohjälp. Utifrån Mentorskapsprojektets goda erfarenheter utarbetas nu en planering för utveckling och spridning nationellt. Resultatet av Vardagssvenska blev att 75 par matchades under projektiden.

Hälsa

Länsstyrelsen är östregionens representant i länsstyrelsernas nationella Fokusgrupp Hälsa som under året bland annat deltagit i framtagandet och genomförandet av tre nationella konferenser (den fjärde hålls i Stockholm i januari 2015) på temat ”Migration och hälsa – så skapar vi en hälsofrämjande etablering”, i samverkan med SKL och Arbetsförmedlingen. Konferensens syfte är att utveckla samverkan kring hälsofrågorna i etableringen. Målet är att gemensamt skapa en så god och hälsosam etableringsprocess som möjligt.

”Fokusgrupp Hälsa” har genomfört ett utvecklingsprojekt kring migration och hälsa tillsammans med Lunds universitet, med syftet att få ökad kompetens inom området migrationshälsa. I förlängningen leder detta till ett bredare hälsoperspektiv i arbetet med utökad kapacitet och beredskap för mottagande av nyanlända. Projektet avslutades i juni.

Länsstyrelsen deltar också i projektet ”Migration och Hälsa” (MILSA), som drivs av Partnerskap Skåne. Projektet syftar till att utveckla samarbetet mellan fler aktörer i frågor som berör nyanländas hälsa. Plattformen ska utgöra ett stöd i arbetet med hälsofrämjande arbetsmarknadsetablering. Inom ramen för MILSA-arbetet deltog vi i den internationella konferens om vikten av hälsokommunikation som anordnades i juni, ”Health communication within the reception of migrants in Europe – towards joint recommendations”. Länsstyrelsen har nu byggt upp god kapacitet för att stödja och vägleda länets parter i det regionala utvecklingsarbete som pågår inom området integration och hälsa. Den regionala arbetsgruppen för samverkan gällande hälsofrågor kopplat till mottagandet av asylsökande och nyanlända har under året startat ett nytt nätverk, ”SamHälsa”, för nyckelaktörer i länet. Nätverket drivs av Transkulturellt Centrum och den regionala arbetsgruppen har övergått till att ha rollen som styrgrupp för ”SamHälsa”. Länsstyrelsen deltar även i styrgruppen för ett omfattande utvecklingsprojekt inom hälsoområdet, ”Funktionshinder i etableringen”, som drivs av Samarbetsorgan för etniska organisationer i Sveriges (SIOS) och syftar till att skapa en bättre samverkan mellan berörda aktörer när det gäller vuxna nyanlända med

funktionsnedsättning eller trauma. Under 2014 har projektet tillhandahållit kompetensutveckling i form av seminarier, workshops och föreläsningar för 175 medarbetare inom Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Migrationsverket, kommunerna och Landstinget i Stockholms län. Följande teman har tagits upp:

- Funktionshinder i etableringen – erfarenhetsutbyte och utforskande dialogmöte
- Om andraspråksinlärning och andraspråksutveckling hos vuxna
- Migration och hälsa
- Kulturformulering som verktyg i handläggarsamtal
- Etnicitet, kultur och funktionshinder
- Hur går vi vidare – Att omsätta kunskap i praktisk handling

Kompetensutveckling och arbetsmarknad – Sfi och Sfx

Länsstyrelsens fokus har fortsatt varit att förbättra samordningen mellan svenska för invandrare (Sfi)/svenska för yrkesutbildningar (Sfx) i Stockholms län och andra aktörers insatser och att öka utbudet, kvaliteten och individualiseringen av svenskundervisning för invandrare.

Sfx-utbildningen besöktes av forskare från Migration Policy Institute (MPI) som undersöker hur nyanländas etablering på arbetsmarknaden fungerar i Prag, London, Paris, Barcelona, Berlin och Stockholm. Länets Sfx-utbildningar finns med som ett exempel på bra utbildningspraxis och stark lokal- och regionalsamverkan i MPI:s nya rapport ”Aiming Higher, Policies to get Immigrants into Middle-Skilled Work in Europe” (nov 2014).

Länsstyrelsen har tillsammans med Arbetsförmedlingen, Sveriges Kommuner och Landsting, Karolinska institutet, Läkarförbundet med flera tagit fram två bildspel om vägen till svensk legitimation för läkare som är utbildade utanför EU/EES och ett tredje bildspel är nu under bearbetning för apotekare. Bildspelen finns publicerade på webben och

kan användas av arbetsförmedlingens handläggare. Länsstyrelsen i Stockholms län deltar tillsammans med Stockholms stads utbildningsförvaltning, arbetsmarknadsförvaltning och personalstrategiska avdelning samt Stockholms universitets ”Utländsk lärares vidareutbildningsprojekt” (ULV) i en arbetsgrupp för en långsiktig rekrytering av pedagoger (Röda tråden) till Stockholms skolor.

Länsstyrelsen är med i den nationella fokusgruppen för svenska för invandrare. Bland annat anordnades under året en dag för nationell Sfi-dialog med Länsstyrelserna, berörda departement, Skolverket och några Sfi-rektorer. Gruppen ansvarar för en gemensam Sfi-webbida som har uppdaterats med fler goda exempel på Sfi-utbildningar.

Länsstyrelsen har fortsatt att verka för samordning av de yrkesinriktade svenskutbildningarna (Sfx) som finns i länet. Länsstyrelsen har i samarbete med Sfx-samordnaren anordnat en Sfx-lärardag på Länsstyrelsen, om svenska, yrkesspråk, och språkliga strategier. Sfx-utbildningarna är viktiga både för individerna och för tillgången till kompetens i länet. Under 2014 deltog cirka 800 personer i nio stycken olika yrkesinriktade utbildningar med regionalt intag. Alla länets Sfx-utbildningar har regionalt intag och finns samlade på en gemensam webbida som vänder sig till målgruppen.

Stockholms stad, Järfälla kommun, Kungliga Tekniska högskolan (KTH) och Länsstyrelsen ingår i styrgruppen för svenska för ingenjörer (Sfinx) i syfte att utveckla samarbetet mellan sfi och KTH. Styrgruppen för Sfinx anordnade ett företagsbesöksdag där Boliden, LKAB, Sandvik och SSAB presenterade sina företag och rekryteringsbehov på KTH i Stockholm för 30 utrikesfödda ingenjörer som går på Sfinx.

Länsstyrelsen deltar i det nystartade projektet ”Äntligen Jobb” som samordnas av Swedbank, ABB och Skanska i samarbete med Volvo SSAB, Sandvik, E-on, Boliden, Husqvarna, Teknikföretagen, Sveriges Ingenjörer, Ovako, Swedavia, Arbetsförmedlingen och KTH. Projektets mål är inledningsvis att 150 utrikesfödda akademiker ska få en yrkeskompetensbedömning hos deltagande företag. Syftet med samarbetet är att öka företagets

rekrytering av nyanlända ingenjörer från Sfx-utbildningen svenska för ingenjörer.

Basprojektet som vänder sig till lågutbildade och analfabeter har drivits av Vuxenutbildningen/sfi i Södertälje i samarbete med Botkyrka, Haninge, Nynäshamn, Huddinge och Tyresö kommuner. Länsstyrelsen har deltagit i styrgruppen. Länsstyrelsen har också anordnat en regional Sfi-konferens med över 100 deltagare från kommuner, arbetsförmedling och universitet för att sprida kunskaperna och resultaten som genererats inom projektet. BAS-projektet har 2014 implementeras i Södertälje som huvudnod och två ytterligare noder har startat under hösten, i Sigtuna och Järfälla. En samverkansöverenskommelse för BAS i hela länet är på remiss i kommunerna.

Sveriges Internationella Talanger, SIT

Länsstyrelsen och Stockholms stad stödjer utvecklingen av SIT som grundades i April 2014 och samlar utländska akademiker i en talangpool för att göra det lättare för företagen att hitta den kompetens de söker. De har skapat ett forum för att utbyta information, knyta kontakter, och träffa näringslivet. SIT arbetar aktivt för att hjälpa sina medlemmar att lyckas på den svenska arbetsmarknaden och har startat fler samarbeten, bland annat med Rotary för kvalificerad mentorsmatchning.

Länsstyrelsen och Stockholms stad har bland annat samordnat en konferens på Länsstyrelsen där cirka 100 utländska akademiker från hela landet deltog för att lyssna till vad arbetsgivarna, bland annat SVT och Swedavia vill eller kräver för att anställa akademiker i Sverige. Seminariet har lett till ett utökat nätverk mellan SIT:s medlemmar och näringslivet. Seminariet är filmat och finns tillgänglig för andra utländska akademiker att ta del av på www.internationellatalanger.com.

Luleåregionen

Länsstyrelsen i Stockholm verkar för att matcha befintlig kompetens i länet till arbetsmarknaden i andra delar av landet. Detta har skett bland annat genom att anordna frukostmöte och minimässa där Luleåregionens aktörer har träffat personer från SIT (se ovan) och ett antal elever från Sfx-utbildningar i länet.

Årets nybyggare och årets pionjär

För att lyfta fram goda exempel och förebilder för att främja företagandet bland personer med utländsk härkomst har Insamlingsstiftelsen IFS Rådgivningscentrum, ALMI Företagspartner Stockholm Gotland AB, SEB samt Länsstyrelsen sedan 2008 utsett "Årets Nybyggare" och "Årets Pionjär" i länet. Hittills har totalt 22 vinnare utsetts i två kategorier. Dessa 22 personer har 2014 en gemensam omsättning på cirka en miljard kronor och 1 000 anställda.

Bazaren

Bazaren är en årligen återkommande mäsas för rekrytering, utbildning och starta eget. Årets mäsas anordnades av Länsstyrelsen i samarbete med Stockholms stad, LO, SACO, Stockholms läns landsting, Södertälje kommun, Nyföretagarcentrum, Myndigheten för yrkeshögskolan och ett stort antal privata och offentliga utställare – totalt 68 stycken. Bazaren 2014 hade drygt 13 765 inpasseringar, vilket vi uppskattar till drygt 10 000 unika besökare. I år hade Arbetsförmedlingen flera handläggare på plats för att ge feedback på besökarnas CV:n och Saco genomförde 54 träningsintervjuer/karriärsamtal.

Näringslivsråd

Resultatet av det samarbete mellan kommuner och näringsliv som Länsstyrelsen under 2013 initierade för målgruppen ensamkommande barn har varit goda. Under året har pilotprojektet utvidgats till att omfatta fler kommuner i länet. Satsningen på så kallade näringslivsråd har skapat en bra samverkan mellan kommunledning, berörda förvaltningar och näringslivet. Samverkan blir i sin tur en plattform för att ta fram initiativ som syftar till att ge ensamkommande barn och ungdomar förutsättningar och möjligheter till en bra integration i samhället.

Etablering på landsbygden

Länsstyrelsen har lett ett nationellt projekt för integration på landsbygden. Projektets mål var att ta fram en rapport med förslag och råd som kan tillämpas och integreras i länsstyrelsernas arbete med att formulera handlingsplaner, vilka ska utgöra styrdokument under programperioden 2014–2020. I arbetet med förankring av projektet har bland annat en workshop genomförts den 29 augusti 2014, där fem

Länsstyrelser var med och bidrog som kompletterande sakområdesexperter. Målet är att andelen beviljade landsbygdsutvecklingsstöd till personer med utrikes bakgrund ökar. I ett längre och bredare perspektiv är syftet att andelen företagare, anställda och boende med utländsk bakgrund ökar på landsbygden.

Samhällsorientering

Under 2014 genomfördes 131 kurser på olika håll i länet och 1 949 individer fick samhällsorientering i Stockholms län. Länsstyrelsen medverkar i det kontinuerliga arbetet med att utveckla den regionaliserade samhällsorienteringen i länet, och deltar i den samrådsgrupp som finns kopplad till Centrum för Samhällsorientering. Under året har ett omfattande utvecklingsarbete initierats som syftar till att utveckla hälsokommunikation kopplad till kurserna i samhällsorientering. Detta med anledning av att uppföljning av erfarenheter från Centrum för samhällsorientering visar att deltagarna ofta har problem kopplade till sin hälsa och kan därför ha svårt att tillgodogöra sig samhällsorienteringskurserna.

(För en utförlig redogörelse om samhällsorientering i länet, och länets beredskap och kapacitet att tillhandahålla samhällsorientering, hänvisas till redovisningen av regleringsbrevsuppdrag 75 via Jönköpings län.)

Indikatorer

Integration utgiftsområde 13¹⁾

NYANLÄNDA SOM BEVILJATS UPPEHÅLLSTILLSTÅND PÅ SKYDDSGRUNDER ELLER AV HUMANITÄRA SKÄL	2014	2013	2012	2011	2010
Andel kommuner som tecknat överenskommelser om flyktingmottagande (%)	100	100	100	100	100
Antal platser per 10 000 invånare i länet	8,9	27,8 ²⁾	12,9	9,6	12,6
ENSAMKOMMANDE BARN	2014	2013	2012	2011	2010
Antal platser per 10 000 invånare i länet	3,9	3,0	2,4	1,8	1,5

¹⁾ Se avsnitt Resultatredovisning, avsnitt indikatorer

²⁾ Siffran är justerad Det beror på korrigerade värden i Migrationsverkets slutliga statistik för 2013.

Källa: Migrationsverket

Kommentar kring ovanstående indikatorer

Överenskommelser

Med anledning av att behovet av kommunplatser har ökat under 2014 har Länsstyrelsen under året arbetat intensivt med att höja mottagningskapaciteten i länets kommuner. Länsstyrelsen har ökat antalet anvisningsbara platser i överenskommelserna med de flesta av länets kommuner under 2014.

Utgångspunkten i Länsstyrelsens arbete har även under innevarande år varit att ta ett helhetsgrepp om överenskommelsearbetet om mottagandet så att det inkluderar asylsökande ensamkommande barn och nyanlända, med en regional samsyn och samverkan för att uppnå målen.

Länsstyrelsen har genom kommunbesök, eller möten på länsstyrelsen, träffat samtliga länets kommuner under 2014. Vi har uppnått 665 platser av det fastslagna länsstalet på 680 anvisningsbara platser för nyanlända. Flera av länets kommuner har till fullo genomfört sina åtaganden enligt överenskommelsen och andra har ökat sitt mottagande för att i högre grad möta de överenskomna talen. Länsstyrelsen förväntar sig ett fortsatt förbättrat resultat under kommande år till följd av de intensifierade regionala dialogerna om *hur* kommunerna kan arbeta långsiktigt med planering för mottagande av målgruppen.

De nya fördelningstalen för 2015 kommunicerades i oktober. Länets tal för anvisningsbara platser ökar till 2 508, en knapp tredubbling från föregående år. Fler kommuner har redan överenskommit om mottagande utifrån de nya talen. Länsstyrelsen i Stockholms Län har i dialog med Stockholm Stad, som tidigare enbart tagit emot nyanlända egenbosatta verkat för kommunens mottagande av nyanlända på anvisningsbara platser. Stockholm Stad har nu för avsikt att organisera mottagning på anvisning, med mål att ta tillgängliggöra drygt 1 000 platser.

Strategi

Länsstyrelsen vill uppnå en väl förankrad regional samsyn och ett gemensamt utökat åtagande som tar hänsyn till mottagning av alla

nyanlända inklusive ensamkommande barn, oavsett deras status eller valda boendeform initialt. Fokus i överenskommelsearbetet har legat på att koppla arbetet med flyktingmottagandet till bostadsförsörjningsplaner och genomförandeplaner i kommunerna. I samverkan med myndighetens bostadsplanerare är ambitionen att säkerställa en enhetlig och/eller gemensam dialog med kommunerna så att bosättning av flyktingar blir en del av kommunernas långsiktiga bostadsplanering.

För att ha ett effektivt mottagande av nyanlända invandrare som behöver hjälp med bosättning har Länsstyrelsen i Stockholm regelbunden dialog med kommunerna, bosättningsenheterna i Norrköping och de lokala arbetsförmedlingarna. För att säkerställa ett gemensamt utvecklingsarbete i bosättningsprocesserna i länet har kommunerna, etableringshandläggarna och bosättningsenheterna deltagit i en regional bosättningsdag. Parterna identifierade ett antal utvecklingsområden som länets regionala samråd för etablerings- och flyktingfrågor kommer att arbeta vidare med.

Migrationsverket genomför i samarbete med Länsstyrelsen i Stockholm och Länsstyrelserna i Gävleborg, Kronoberg, Norrbotten och Värmland ESF-projektet ”Stärkt mottagande av kvotflyktingar” (SMAK). Projektet syftar till att utveckla och förbättra strategier och arbetsmetoder för hur berörda aktörer i bosättningsarbetet kan arbeta för att gemensamt skapa goda förutsättningar för ett starkt mottagande av kvotflyktingar och för att öka tillgängligheten av kommunplatser för målgruppen. Under året har sex av länets kommuner, och en referensgrupp bestående av personer själva kommit till Sverige som kvotflyktingar, deltagit i utvecklingsarbetet som syftar till att identifiera och utveckla metoder och processer för kvotflyktingmottagandet. Länsstyrelsen har tagit fram en modell tillsammans med bosättningsfunktionerna på Migrationsverket och Arbetsförmedlingen för att testa en förändrad anvisningsprocess under februari–mars 2015. Syftet är att minska konkurrensen mellan myndigheterna och effektivisera bosättningsarbetet.

Ensamkommande flyktningbarn

Med anledningen av ändringen i lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande kallade Migrationsverket utpekade aktörer till en arbetsgrupp med uppdrag att arbeta fram hur lagändringen skulle implementeras. Länsstyrelsen i Stockholm har under 2014 haft ett särskilt ansvar för arbetet med att ta fram och utveckla en nationell fördelningsmodell som används vid anvisning av ensamkommande asylsökande barn. Migrationsverket har baserat sina riktlinjer för utökad möjlighet till anvisning på denna modell. I arbetet har Socialstyrelsen, länsstyrelser, Sveriges Kommuner och Landsting och Migrationsverket varit rådgivande.

Utgångspunkten i Länsstyrelsens arbete för att nå de regionala kvantitativa målen om 289 asylplatser har varit att ta ett helhetsgrepp i överenskommelsearbetet om mottagandet av asylsökande ensamkommande barn och mottagandet av nyanlända, med en regional samsyn och samverkan för att uppnå målen. Länets kommuner utökade antalet platser för asylsökande barn till 610 asylplatser tillgängliga den 1 januari 2015. En viktig anledning till den stora ökningen är höstens intensiva förhandlingsarbete inför 2015.

Inför det kraftigt utökade ansvaret för mottagning av asylsökande ensamkommande barn och det nya fördelningstalet för länet om 888 platser (en ökning med 603 platser) har Länsstyrelsen fört en intensiv dialog med kommunerna för att säkerställa länets beredskap av efterfrågade platser. Ett seminarium genomfördes i samverkan med Migrationsverket för kommunernas kontaktpersoner. Syftet var att möjliggöra dialog och säkerställa en skyndsam process inför överenskommelsearbetet för 2015 års mottagning.

Ett viktigt redskap för att skapa samsyn och helhet är de fördelningsprinciper som tagits fram av Länsstyrelsen i samverkan med kommunerna och Kommunförbundet Stockholms Län. Fördelningsprinciperna är väl förankrade och har delvis reviderats under året.

Utöver vad som beskrivs i föregående avsnitt finns ett särskilt ankomstnätverk som leds av Länsstyrelsen och består av ankomstkommunerna i länet, Kommunförbundet

Stockholms Län och Migrationsverket. Fokus för 2014 har varit att skapa en kontaktyta för att ge samsyn kring utmaningar utifrån ett regionalt perspektiv samt att skapa förutsättningar för att driva gemensamma utvecklingsfrågor.

Länsstyrelsen har också genomfört flera seminarier och utbildningssatsningar i samverkan med andra statliga myndigheter och Kommunförbundet Stockholms Län. Bland annat har beredskapsplanering, den nya lagen och förordningsförändringen om ersättningar avseende ensamkommande barn getts särskilt utrymme.

Återrapportering regleringsbrev

RB 74. Ersättning enligt 37 § förordningen (2010:1122) om statlig ersättning för insatser för vissa utlännningar finansieras från det under utgiftsområde 13 uppförda anslaget 1:2 *Kommunersättningar vid flyktningmottagande*. Insatser enligt 37 § som syftar till att underlätta bosättning och öka kommunernas mottagningskapacitet samt möjligheter att tillhandahålla samhällsorientering ska prioriteras. Länsstyrelsen i Jönköpings län ska efter att övriga länsstyrelser har fått tillfälle att yttra sig besluta om hur stor del av anvisade medel som ska fördelas för disposition av respektive länsstyrelse.

Ersättning enligt 37 a § förordningen om statlig ersättning för insatser för vissa utlännningar finansieras från det under utgiftsområde 13 uppförda anslaget 1:1 *Integrationsåtgärder*.

Länsstyrelserna ska redovisa för vilka olika insatser som ersättning enligt ovan nämnda förordning lämnas samt en bedömning av resultat. Anvisningar för redovisningarna lämnas av Länsstyrelsen i Jönköpings län.

Redovisning av 2014 års ersättningar till kommuner

KOMMUN	SÖKT INSATS	SÖKT BELOPP TKR	BEVILJAT BELOPP TKR
Södertälje	Fortsatt implementering av BAS	312	312
Sundbyberg	Förlängning av projektet Advisory Board för ekb.	150	150
Värmdö	Advisory board för ekb och andra flyktingungdomar	427	427
Upplands-Bro	Advisory board för ekb och andra flyktingungdomar	265	265
Sollentuna	Barns hälsa och utveckling i etableringen	378	318
Stockholms stad/Centrum för SO	Samverkansprojekt hälso-kommunikation i samhällsorienteringen	3 048	2 057
Sigtuna	Vem bryr SIG? Dialog med ekb	875	770
Summa:		5 455	4299

Prioriterat i Länsstyrelsens arbete har varit regional samverkan och insatser som kan höja kapaciteten i mottagandet. Särskilt fokus under året har varit att fortsätta stödja utvecklingen av så kallade näringslivsråd där kommunledning och berörda förvaltningar inom kommunen tillsammans med det lokala näringslivet aktivt samarbetar för att genom olika insatser främja de ensamkommande barnens samt andra nyanlända flyktingungdomars etablering i samhället. Vidare har arbetet fortsatt med att skapa en mer flexibel och effektiv Sfi-undervisning i länet för målgruppen analfabeter och korttidsutbildade. Slutligen har Länsstyrelsen valt att stödja ett initiativ från länets kommuner som syftar till att komplettera den befintliga samhällsorienteringen med ett särskilt block hälso-kommunikation och således höja kvaliteten på samhällsorienteringskursen.

Följande projekt har avslutats under året

KOMMUN	INSATS	BEVILJAT BELOPP TKR
Tyresö	Utveckling av Sfx-IT & ansökningsmodul	500
Södertälje	Sfi-BAS för analfabeter och korttidsutbildade	4 657
Lidingö	Förstudie i norrorts-kommunerna om flyktingguider	161

Länsstyrelsen ser att de avslutade projekten på olika sätt har bidragit till ett bättre och mer individanpassat mottagande av nyanlända i länet. De två genomförandeprojekten har alla implementerats i ordinarie verksamhet och bidrar därmed till en bättre mottagningskapacitet i kommunerna. Sfx-IT ger nyanlända med bakgrund inom programmering en möjlighet att snabbt få lära sig svenska och bli tillgängliga på arbetsmarknaden inom sitt yrkesområde. Vidare bedömer Länsstyrelsen att Södertäljes ”BAS-projekt” har varit av särskild vikt för att skapa bättre beredskap i länet för mottagande av nyanlända med ingen eller mycket kort utbildningsbakgrund. Projektet har lyckats implementera ”BAS-modellen” i några noder i länet, och under 2015 kommer modellen att utvecklas vidare med stöd av medel från VINNOVA. Slutligen bedömer Länsstyrelsen att förstudien som genomfördes som ett samarbete mellan länets femton norrortskommuner samt Röda Korsets huvudkontor har bidragit till en ökad kunskap om vilka förutsättningar som behöver uppfyllas om en större delregional satsning på flyktingguideverksamhet ska göras.

Övriga uppdrag

Inom regleringsbrevsuppdraget 76 – urbana utvecklingsområden sker samverkan mellan de fyra länsstyrelserna i Stockholm, Västra Götaland, Skåne och Kronoberg. Samarbetet har under år 2014 bland annat lett till två nationella konferenser om urbant utvecklingsarbete. Första konferensen i februari genomfördes i Borås med fokus på utbildnings- och arbetsmarknadsfrågor. Andra konferensen i

november genomfördes i Stockholm med fokus på resultatet av satsningen "Urban 15".

"Urban 15" har under året stimulerat storstäderna till ett mer strukturerat samarbete som formulerades i en storstadskonferens i april månad i Göteborg. Samarbetet utmynnade i ett gemensamt projekt, "Storstäder i samverkan – för ett socialt inriktat stadsbyggande", mellan boverket, KTH och städerna Malmö, Göteborg och Stockholm.

Länsstyrelsen Stockholm har tillsammans med Stockholms läns landsting Tillväxt, miljö och regionplanering (TMR) genomfört en förstudie med stöd av Europeiska socialfonden (ESF) kring att använda urbana Innovationsteam för att utveckla både individer och stadsdelar i Urban 15-områdena. Under förstudien genomfördes två workshoppar med representanter från bostadsföretag, arbetsförmedlingen, kommunförbundet Stockholms län, TMR och frivilligorganisationer. Under förstudien har över 70 intervjuer genomförts med intressenter för urban utveckling samt en omfattande litteraturgenomgång. I samband med detta genomfördes även en spelomgång av "Det urbana spelet" som utvecklats tillsammans med TMR under Urban 15-perioden. Spelet har nu fått ett internationellt intresse och spel-

omgångar har genomförts i ett EU projekt "twinning cities" med stöd av Directorate-General for regional and urban policy inom "EU 2020". Det urbana spelet har även använts inom länsstyrelsen för en regional analys. Länsstyrelsen har vidare arrangerat ett seminarium "öppet forum för boendeplanering" med temat bostäder för alla med fokus på behovet för nyanlända invandrare.

Under året har Länsstyrelsen tillsammans med den nationella hemlöshetssamordnaren bjudit in personer från samtliga stadsdelar i Stockholms stad samt socialborgarrådet till en konferens om hemlöshet. Bland annat diskuterades åtgärder för att förebygga vräkning och metoder för att tillgängliggöra bostäder till dem som står utanför bostadsmarknaden.

I Länsstyrelsens arbete med fysisk planering och bostadsförsörjning lyfter vi den sociala dimensionen av hållbarhet. Exempelvis i våra yttranden över kommunernas planering för bostadsförsörjningen samt i samrådsyttranden över kommunernas förslag till översiktsplan. För en utförlig redovisning av Länsstyrelsen i Stockholms arbete hänvisar vi till den gemensamma redovisningen för uppdraget som rapporteras av Västra Götaland.

Organisationsstyrning

Det under 2013 påbörjade utvecklingsarbetet med lean som förhållningsätt och metod har fortsatt med ett intensivt arbete under 2014. Under året har det etablerats en samsyn om att Länsstyrelsen ska vara en kundorienterad organisation som utgår från ”ett utifrån-och-in-perspektiv” där fokus på bemötande och kundens behov är avgörande för att nå målen.

Satsning har varit bred med flera parallella aktiviteter.

Den insats som har direkt bäring på resultat och som har varit mest omfattande resursmässigt är den stora satsningen på utveckling av våra processer. Länsstyrelsen har genomfört tolv så kallade leanpiloter inom till exempel områden för tillsyn, tillstånd och överklagande.

Chefer och ledare har utbildats i förhållnings-sättet i lean, metodik och i förutsättningarna för att leda processutveckling genom lean. Fyrtio medarbetare har fått fördjupad utbildning förhållningssätt, metodik och verktyg i lean. Den allmänna kunskapsnivån hos våra medarbetare har höjts med informationsinsatser i form av nyheter på intranätet och öppet hus samt möjligheten att på ett lekfullt sätt ta till sig principer genom att spela ett ”lean-spel”.

Redan genom den första leanpiloten syns påtagliga resultat i form av att handläggningstiden för tillstånd att bedriva verksamhet med djur har minskat från i snitt 27, 5 timmar till 21,5 timmar. En förändring till det bättre som kan ses i alla piloter är den kulturförändring som inträtt genom mer dialog och öppenhet i grupperna, ensade arbetssätt och bedömningar, en visuell överblick som resulterat i en känsla av gemensamt ansvar och därmed minskad stress samt insikten om vikten av en proaktiv kommunikation gentemot kund.

Under 2013 tecknade Länsstyrelsen avtal med en ny hyresvärd. Fastigheten, som möter våra behov enligt det lokalprogram som arbetats fram, har ett centralt läge där det kommer att skapas en modern, effektiv och attraktiv arbetsplats för våra medarbetare samt en bra mötesplats för våra kunder, samarbetspartners och andra som besöker Länsstyrelsen. Ytan

minskas och den nya lokalen kommer att erbjuda en öppnare lösning och lägre hyra. Under 2014 har Länsstyrelsen arbetat intensivt med blivande fastighetsägare för att konkret förverkliga hyresavtalet. Arbetet har gått bra och inflyttning beräknas ske under senare delen av år 2015.

En god intern styrning och kontroll, säkerställs via en modell som är framtagen inom myndigheten. Strukturen för hur arbetet med intern styrning och kontroll ska gå till på Länsstyrelsen är etablerad sedan några år tillbaka. De krav som ställs i förordningen om intern styrning och kontroll (2007:603) (FISK) har integrerats i Länsstyrelsens eget arbete för att skapa en effektiv styrning och ledning av myndigheten.

FISK är nu helt integrerat då målen/aktiviteterna i verksamhetsplanen (VP) och uppdragen i regleringsbrevet riskvärderas och klassas. Till varje tertialuppföljning tas riskanalyserna fram och uppdateras av verksamhetsansvariga vilket ger ett engagemang och en förankring. Riskanalysen omfattar både kärn- och stödverksamhet. De fyra verksamhetskraven beaktas. Vidare ska handlingsplaner upprättas på riskvärden över 8. Om riskvärdet är över 12 så ska också en kontrollplan upprättas. Maximal riskvärde är 16. Allt arbete ska dokumenteras och handlingsplaner och kontrollplaner följas upp.

Vid tertialuppföljningarna under 2014 identifierades några risker med högsta värde 16, värde 12 och värde 9. Till dessa risker finns kontrollplaner respektive handlingsplaner i enlighet med modellen. Länsstyrelsens bedömning är att verksamhetsansvariga har en god uppfattning om riskerna och hur dessa ska hanteras.

Samtliga verksamhetsansvariga undertecknar ett särskilt intygande om riskbedömning och riskhantering av den interna styrningen och kontrollen inom respektive verksamhet. Vidare görs en bedömning av den interna styrningen och kontrollen och verksamhetsansvariga intygar att den är tillfredsställande. Intygandet avser hela 2014 och utgör ett delunderlag till ledningens bedömning i årsredovisningen.

Det ovannämnda utgör en sammanfattande redovisning av de omständigheter som ligger till grund för ledningens bedömning av den interna styrningen och kontrollen i sin helhet.

Personaluppgifter

Enligt kraven i FÅB 3 kap 3§ ska myndigheter redovisa de åtgärder som har vidtagits i syfte att säkerställa att kompetens finns för att fullgöra de uppgifter som avses i 1§ första stycket. I redovisningen ska det ingå en bedömning av hur de vidtagna åtgärderna sammantaget har bidragit till fullgörandet av dessa uppgifter. (Förordning 2008:747)

Återrapportering

Inledning

Under det gånga verksamhetsåret fortsatte insatserna får att stärka Länsstyrelsens attraktivitet som arbetsgivare. Exempel på sådana insatser är ett utvecklat arbete för att ta tillvara kompetens genom intern rörlighet och interna karriärvägar, men också genom satsning på att utveckla chefsrollen och genom systematiskt utveckling av myndighetens verksamhet.

Personalomsättning är något högre än genomsnittet för statliga myndigheter i närområdet och sjukfrånvaron har ökat under året. Flertalet rekryteringar till såväl chefsposter som expert- och handläggarfunktioner genomfördes framgångsrikt.

Under året genomfördes en myndighetsövergripande medarbetarenkät och varje avdelning och enhet fick uppdraget att utarbeta specifika handlingsplaner.

Antalet anställda på Länsstyrelsen i Stockholms län var 466 personer (exklusive timanställda) 1 december 2014. Av dessa var 323 kvinnor och 143 män.

Chefs- och ledarskapsfrågor

Under året har formen för erfarenhetsutbyte för chefer stärkts genom systematiskt arbete med månatliga chefskollegier. Kollegierna har spånt över ett brett spektrum ämnen med allt från internt erfarenhetsutbyte till externa ledarskapsföreläsningar.

Arbetet med utvecklingsverktyget FARAX (ett kvalificerat 360-gradersverktyg som ger chefer

underlag för att utveckla det egna ledarskapet och effektiviteten i sin verksamhet) har fortsatt och alla befintliga chefer har använt verktyget.

Åtta enhetschefer påbörjade den nationella ledarutvecklingen för nya chefer inom länsstyrelserna i slutet av året.

Under året rekryterades fyra nya chefer, varav en internt rekryterad.

Attraktiv arbetsgivare

Länsstyrelsen är en av de myndigheter som deltagit i arbetsgivarverkets projekt ”Attraktiv arbetsgivare”, som startade 2013. För Länsstyrelsen är det ett led i arbetet med att bli ännu bättre på att attrahera och behålla rätt kompetens. Projektet slutredovisades under våren och i det beskrevs myndighetens arbete med interna utvecklingsvägar vilket mottogs med stort intresse från övriga deltagare i projektet.

Under året har myndigheten varit utställare vid arbetsmarknadsdagar och där representerats av medarbetare från efterfrågande organistoriska delar.

Stort fokus har under året lagts vid att arbeta förebyggande och systematiskt för att motverka stress och sjukfrånvaro.

Verksamhetsutveckling

Under året har ett antal riktade aktiviteter genomförts för att utveckla arbetsmiljö och arbetsorganisation.

Länsstyrelsen har genomfört en undersökning hos samtliga chefer för att få ett underlag för att utveckla HR som stöd i verksamheten. Detta ledde bland annat till att ny samarbetsyta i HR-frågor för chefer på intranätet och en översyn av rekryteringsprocessen.

Rekrytering

Antalet anställda på Länsstyrelsen i Stockholms län var 466 personer (exklusive timanställda) 31 december 2014. Av dessa var 323 kvinnor och 143 män. Detta motsvarar 69,3 respektive 30,7 procent av de anställda.

Cirka 10 procent hade någon form av tidsbegränsad anställning. 78 personer slutade under året varav 40 tillsvidareanställda och 33 tidsbegränsat anställda. Länsstyrelsen

rekryterade 81 personer under året, varav 30 tillsvidareanställdes och 48 erhöll någon form av visstidsanställning.

En rutin för rekryteringsarbetet utvecklades under 2014 i syfte att förbättra stödet till rekryterande chefer.

Under året infördes rekryteringsverktyget ReachMe, vilket betydligt effektiviserat rekryteringsarbetet, samt mediaverktyget Timecut för val av annonseringskanaler och hantering av annonsering.

Under 2014 platsannonserade myndigheten vid 45 tillfällen och exponerade därigenom 74 befattningar. Till de befattningar som hade en sista ansökningstid före nyår inkom 2 048 ansökningar via ReachMee. Av dessa sökande var 672 män (33 procent) och 1 376 kvinnor (67 procent).

I all rekrytering uppmärksammas mångfaldsaspekter och diskrimineringsrisker i urvalet av kandidater. Avdelningen för personalfrågor samordnar och stödjer linje-avdelningarna i rekryteringsarbetet. För att säkerställa en hög kvalitet i rekryteringarna har rekryterande chefer alltid HR-stöd i hela rekryteringsprocessen.

Under året har Länsstyrelsen administrerat två allmänna val. Arbetet har genomförts av såväl befintliga medarbetare samt extraanställd personal. Anlitandet av extraanställda kan påverka siffrorna i statistiken avseende årsarbetare.

Figur 3

GRUPP	ANTAL	ANDEL I % OCH (ANTAL) KVINNOR 2014	ANDEL I % OCH (ANTAL) MÄN 2014
Länsledning	2	100 (2)	-
Avdelningschefer	7	71 (5)	29 (2)
Enhetschefer	20	85 (17)	15 (3)
Alla chefer	29	83 (24)	17 (5)

Inkluderande verksamhet

Att erbjuda en arbetsplats där alla har lika villkor är en del i att vara en attraktiv arbetsgivare och en strategisk kompetensförsörjningsfråga. I myndighetens annonser i samband med rekrytering poängteras intresset för och önskan om sökande med olika bakgrund som en förutsättning för en god kompetensförsörjning.

Under året har en utvecklad likabehandlingsplan tagits fram och beslutats. Nyanställda medarbetare genomgår som en del av myndighetens introduktionsprogram en utbildning i likabehandlings- och jämställdhetsfrågor.

Lönebildning

Under 2014 genomförde myndigheten en lönerrevision med utgångspunkt i revisionsdatum 2014-10-01. Utfallet för hela myndigheten blev 2,63 procent.

Resultatet av myndighetens lönekartläggning våren 2014 påvisade att inga osakliga löneskillnader mellan män och kvinnor förelåg.

Arbetsmiljö

Hälsoarbetet på myndigheten är planlagt och en rutin för myndighetens hälsoarbete finns. I rutinen fastställs mål för hälsoarbetet som följs upp i tertialuppföljningarna.

Nya chefer har fått grundläggande utbildning i arbetsmiljö och därefter fått arbetsmiljöuppgifterna formellt delegerade till sig.

Under året har en ny arbetsmiljöenkät, Springlife, som upphandlats gemensamt av länsstyrelserna använts.

2014 utnyttjade 95 procent av personalen möjligheten att ta ut friskvårdstimme. Motsvarande siffra 2013 är 89 procent.

Figur 4. Andel i procent av medarbetarna som använt friskvårdstimme 2014

TOTALT	AV DESSA VAR	
95 %	73,5 % Kvinnor	26,5 % Män

Tabellen ovan visar att kvinnorna i mycket större omfattning än männen använde sig av förmånen friskvårdstimme under året.

Figur 5. Tabell över sjukfrånvaro i enlighet med 7 kap. 3§ FÅB

KÖN	ÅLDER	2014			2013		
		ANTAL ANSTÄLLDA	TOTAL SJUKFRÅNVARO I FÖRHÅLLANDE TILL SAMMANLAGD ORDINARIE ARBETSTID (%)	SJUKFRÅNVARO 60 DGR OCH LÄNGRE I FÖRHÅLLANDE TILL TOTAL SJUKFRÅNVARO (%)	ANTAL ANSTÄLLDA	TOTAL SJUKFRÅNVARO I FÖRHÅLLANDE TILL SAMMANLAGD ORDINARIE ARBETSTID (%)	SJUKFRÅNVARO 60 DGR OCH LÄNGRE I FÖRHÅLLANDE TILL TOTAL SJUKFRÅNVARO (%)
MÄN	-29	11	2,9	0			
	30–49	89	2,3	5,9	94*	3,7	0,0
	50–	57	5,7	34,4	58	4,0	26,5
	Alla	157	3,6	40,2	152	2,5	26,5
KVINNOR	-29	22	2,9	0	25	2,2	0
	30–49	197	4,3	12,9	200	3,5	9,9
	50–	147	6,8	31,0	135	4,2	19,4
	Alla	366	5,3	43,9	360	3,7	29,3
SAMTLIGA	-29	33	2,9	0	34	2,2	0
	30–49	286	3,7	11,3	285	2,8	7,6
	50–	204	6,5	31,8	193	4,1	21,0
	Alla	523	4,8	43,0	512	3,3	28,6

Källa: Agresso

* avser åldersspannet upp till 49 för 2013 pga av att gruppen var så liten i det yngsta spannet
Medelålder 2014 Kv=45 år, M=46 år, alla=45 år, 2013: Kv=46 år, M=46 år, alla= 46 år;

Fotnot: Vid framtagande av andel som använt friskvårdstimme och medelålder används det statistiska begreppet medeltal antal anställda (450). Vid beräkning av sjukfrånvaron omfattas samtliga som arbetat under året i förhållande till den totala arbetstiden.

Året i siffror

Tabell A – Verksamhetskostnader 2012–2014

VÄS-KOD	SAKOMRÅDEN OCH MYNDIGHETSÖVERGRIPANDE VERKSAMHET	2014 TKR	2013 TKR	2012 TKR
20–21	Övrig förvaltning	45 755,3	35 493,4	30 920,7
25	Trafikföreskrifter m.m.	1 642,9	1 371,8	1 647,0
28	Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor	20 148,0	20 316,7	18 864,7
30	Regional tillväxt	22 993,8	22 617,4	23 128,4
34	Infrastrukturplanering	6 291,9	8 355,4	7 516,6
40	Hållbar samhällsplanering och boende	33 774,6	34 186,0	28 635,3
41	Stöd till boende	1 245,1	1 867,8	1 992,8
42	Energi och klimat	4 062,0	3 311,4	3 753,7
43	Kulturmiljö	10 431,4	7 374,5	8 024,8
45	Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar	20 944,0	21 377,7	19 366,4
50	Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd	28 485,1	28 689,9	26 591,4
51	Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden	22 384,8	21 598,8	21 501,9
52	Prövning och tillsyn för skydd av naturen	4 293,2	3 649,0	3 196,4
53	Vattenverksamhet	7 728,2	6 797,1	9 693,2
54	Mineral- och torvfyndigheter	0,0	0,0	0,0
55	Miljöfarlig verksamhet	7 763,9	6 148,5	5 413,4
56	Övrigt miljö- och hälsoskydd	632,1	1 018,5	962,2
57	Förorenade områden, efterbehandling	6 428,7	6 356,8	4 385,1
58	Restaurering	205,1	96,7	109,4
60	Lantbruk och landsbygd	17 260,4	17 831,8	18 203,1
61	Rennäring m.m.(enbart Dalarnas, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län)	0,0	0,0	0,0
62	Fiske	1 340,7	1 407,0	2 564,6
70	Folkhälsa	5 671,8	6 789,6	9 113,1
80	Jämställdhet	14 343,3	11 076,9	6 772,1
81	Nationella minoriteter	8 619,2	8 764,4	6 133,8
82	Mänskliga rättigheter	330,4	282,0	
83	Barnperspektivet			
85	Integration	6 437,2	5 316,5	6 800,4
	SUMMA PRODUKTION	299 213,2	282 095,3	265 290,4
10	Myndighetsövergripande verksamhet	30 445,0	29 828,3	23 791,7
11	Administration och intern service	92 909,6	98 808,2	94 226,9
	SUMMA VERKSAMHETSKOSTNADER EXKL RESURSSAMVERKAN	422 567,8	410 731,8	383 309,0
99	Resurssamverkan ¹⁾	936,6	586,8	602,1
	TOTALSUMMA VERKSAMHETENS KOSTNADER ENL RESULTATRÄKNINGEN ²⁾	423 504,4	411 318,7	383 911,1

1. Den del av kostnader för resurssamverkan som ska belasta länsstyrelsen fördelas på respektive tvåsifferkod

2. Totalsumma verksamhetskostnader ska överensstämma med verksamhetskostnader enligt resultaträkningar

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Agresso

DEFINITION AV RESURSSAMVERKAN:

Med offentlig resurssamordning menas att en myndighet har rätt att mot avgift helt eller delvis samordna sitt resursutnyttjande avseende varor och tjänster med en annan myndighet, kommun eller landsting (s.k. sambruk). Skriftliga avtal om samordningen bör träffas mellan de berörda parterna. Ansvarsfördelningen mellan myndigheterna bör läggas fast.

Tabell B – Verksamhetskostnader 2014

VÄS- KOD	SAKOMRÅDEN OCH MYNDIGHETS- ÖVERGRIPANDE VERKSAMHET	KOSTNADER EXKL OH		OH-KOSTNADER		KOSTNADER INKL OH	
		TKR	%	TKR	%	TKR	%
20-21	Övrig förvaltning	45 755,3	10,83	21 409,9	17,41	67 165,2	15,91
25	Trafikföreskrifter m.m.	1 642,9	0,39	809,2	0,66	2 452,2	0,58
28	Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor	20 148,0	4,77	9 932,1	8,08	30 080,1	7,13
30	Regional tillväxt	22 993,8	5,44	7 886,8	6,41	30 880,6	7,31
34	Infrastrukturplanering	6 291,9	1,49	2 304,8	1,87	8 596,7	2,04
40	Hållbar samhällsplanering och boende	33 774,6	7,99	16 931,6	13,77	50 706,2	12,01
41	Stöd till boende	1 245,1	0,29	638,4	0,52	1 883,5	0,45
42	Energi och klimat	4 062,0	0,96	1 703,9	1,39	5 765,9	1,37
43	Kulturmiljö	10 431,4	2,47	3 948,4	3,21	14 379,8	3,41
45	Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar	20 944,0	4,96	7 532,5	6,13	28 476,5	6,75
50	Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd	28 458,1	6,74	11 999,2	9,76	40 484,3	9,59
51	Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden	22 384,8	5,30	4 429,6	3,60	26 814,4	6,35
52	Prövning och tillsyn för skydd av naturen	4 293,2	1,02	2 175,8	1,77	6 469,0	1,53
53	Vattenverksamhet	7 728,2	1,83	3 715,8	3,02	11 444,0	2,71
54	Mineral- och torvfyndigheter	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
55	Miljöfarlig verksamhet	7 763,9	1,84	3 491,5	2,84	11 255,4	2,67
56	Övrigt miljö- och hälsoskydd	632,1	0,15	319,2	0,26	951,3	0,23
57	Föröroade områden, efterbehandling	6 428,7	1,52	3 139,1	2,55	9 567,7	2,27
58	Restaurering	205,1	0,05	53,7	0,04	258,8	0,06
60	Lantbruk och landsbygd	17 260,4	4,08	8 051,9	6,55	25 312,4	6,00
61	Rennäring m.m. (enbart Dalarnas, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
62	Fiske	1 340,7	0,32	700,1	0,57	2 040,9	0,48
70	Folkhälsa	5 671,8	1,34	2 308,8	1,88	7 980,6	1,89
80	Jämställdhet	14 343,0	3,39	4 286,8	3,49	18 630,1	4,41
81	Nationella minoriteter	8 619,2	2,04	2 810,9	2,29	11 430,2	2,71
82	Mänskliga rättigheter	330,4	0,08	169,5	0,14	499,9	0,12
85	Integration	6 437,2	1,52	2 193,5	1,78	8 630,7	2,04
	SUMMA PRODUKTION	299 213,2	70,81	122 943,0	100,0	422 156,2	100,0
10	Myndighetsövergripande verksamhet	30 445,0	7,20				
11	Administration och intern service	92 909,6	21,99				
	SUMMA VERKSAMHETSKOSTNADER EXKL RESURSSAMVERKAN	422 567,8	100,0			422 156,2	100,0
99	Resurssamverkan ¹⁾	936,6		411,6		1 348,2	
	TOTALSUMMA VERKSAMHETENS KOSTNADER ENL RESULTATRÄKNINGEN ²⁾	423 504,4				423 504,4	
	Myndighetsövergripande, adm och intern service uppdelat på: ³⁾						
	Nivå 1 (113-115)	72 875,1	30,56				
	Nivå 2 (110-112, 116-119)	20 034,6	8,40				
	Nivå 3 (100-109)	30 445,0	12,77				
	Personalkostnad, produktion (kkl 4, verksamhetskod 2-9)	238 494,7					

¹⁾ Den del av kostnader för resurssamverkan som inte avser den egna länsstyrelsen redovisas på denna rad. Länsstyrelsens egen andel redovisas under relevant verksamhetskod, oftast adm. och intern service (11).

²⁾ Totalsumma verksamhetskostnader skall överensstämma med verksamhetskostnaderna enligt resultaträkningen.

³⁾ Summan på nivå 1–3 ska överensstämma med summan av Myndighetsövergripande verksamhet och Administration och intern service. Den procentuella fördelningen skall visa resp. nivåns andel av personalkostnaderna vht 2–9 (kkl 4).

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Agresso

KOMMENTARER TABELL B

De sakområden som har störst kostnader är Övrig förvaltning innefattande stiftelsehantering och lönegaranti, Hållbar samhällsplanering och boende, Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd samt Regional tillväxt.

Tabell C – Årsarbetskrafter 2012 – 2014¹⁾

VÄS- KOD	SAKOMRÅDEN OCH MYNDIGHETS- ÖVERGRIPANDE VERKSAMHET	2014 TOTALT	2014 VARAV KVINNOR	2014 VARAV MÄN	2013 TOTALT	2012 TOTALT
20–21	Övrig förvaltning	53,71	42,63	11,08	49,68	46,74
25	Trafikföreskrifter m.m.	2,58	1,08	1,50	2,19	2,74
28	Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor	27,10	24,08	3,02	29,39	27,12
30	Regional tillväxt	17,98	11,63	6,35	17,12	17,69
34	Infrastrukturplanering	5,17	3,23	1,94	6,53	7,06
40	Hållbar samhällsplanering och boende	42,79	32,84	9,95	45,01	44,63
41	Stöd till boende	2,02	2,02	0,01	3,01	3,18
42	Energi och klimat	4,37	4,32	0,05	3,55	4,13
43	Kulturmiljö	11,52	7,07	4,45	9,14	10,57
45	Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar	18,82	8,53	10,29	14,90	15,60
50	Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd	29,44	19,89	9,55	28,51	29,90
51	Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden	13,01	6,86	6,14	13,31	15,19
52	Prövning och tillsyn för skydd av naturen	6,51	4,91	1,61	5,66	5,11
53	Vattenverksamhet	10,02	4,23	5,78	8,25	12,29
54	Mineral- och torvfyndigheter	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
55	Miljöfarlig verksamhet	9,50	6,74	2,76	7,58	6,73
56	Övrigt miljö- och hälsoskydd	0,93	0,60	0,33	1,22	1,44
57	Förorenade områden, efterbehandling	10,70	5,18	5,52	10,09	7,91
58	Restaurering	0,14	0,00	0,14	0,05	0,10
60	Lantbruk och landsbygd	22,88	17,47	5,41	23,85	25,10
61	Rennäring m.m.(enbart Dalarna, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län)					
62	Fiske	2,03	0,65	1,38	1,82	1,96
70	Folkhälsa	5,97	3,85	2,12	6,73	8,89
80	Jämställdhet	11,21	8,44	2,76	9,39	7,73
81	Nationella minoriteter	6,71	5,33	1,38	6,35	4,71
82	Mänskliga rättigheter	0,51	0,41	0,10	0,39	0,00
83	Barnperspektivet				0,00	0,00
85	Integration	5,29	2,59	2,70	4,30	6,00
	SUMMA PRODUKTION	320,9	224,58	96,32	308,03	312,52
10	Myndighetsövergripande verksamhet	20,26	14,09	6,17	22,56	24,99
11	Administration och intern service	35,05	19,97	15,08	34,02	32,63
	SUMMA ÅRSARBETSKRAFTER EXKL RESURSSAMVERKAN	376,21	258,64	117,57	364,61	370,14
99	Resurssamverkan ²⁾	1,16	0,74	0,43	0,80	0,86
	TOTALT ANTAL ÅRSARBETSKRAFTER	377,37	259,37	118,0	365,41	371,00

¹⁾ 1 årsarbetskraft = 1 760 timmar

²⁾ Den del av årsarbetskrafterna för resurssamverkan som inte avser den egna länsstyrelsen redovisas på denna rad. Länsstyrelsens egen andel redovisas under relevant verksamhet på tvåsiffrignivå

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Agresso

Tabell D – Representation

KOSTNADER FÖR REPRESENTATION	2014	2014	2013	2013	2012	2012
	TOTALT TKR	PER ÅA KRONOR	TOTALT TKR	PER ÅA KRONOR	TOTALT TKR	PER ÅA KRONOR
Intern representation (undergrupp 496 i baskontoplanen)	339	898,41	376	1 028,73	448	1 208,47
Extern representation (undergrupp 552 i baskontoplanen)	495	1 312,98	337	922,33	429	1 155,28

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Agresso

Tabell E - Lokaler

LOKALKOSTNADER	2014	2013	2012
Residens			
Lokalkostnader (tkr) 103 ¹⁾	3 665	3 685	3 650
Lokalyta (m ²)	1 357	1 357	1 357
Lokalkostnad per m ² (kr) ¹⁾	2 701	2 716	2 690
Lokaler ²⁾			
Lokalkostnader (tkr) 113 ¹⁾	40 376	42 677	39 793
Lokalyta (m ²)	16 963	16 963	16 963
Lokalkostnad per m ² (kr) ¹⁾	2 380	2 516	2 346
Lokalkostnad per årsarbetskraft (tkr) ¹⁾	107	117	107
Lokalyta per årsarbetskraft (m ²)	45	46	46
Kontorslokaler ³⁾			
Kontorslokalyta (m ²)	14 314	14 314	14 314
Kontorslokalyta per årsarbetskraft (m ²)	38	39	39
SUMMA LOKALKOSTNADER¹⁾	44 041	46 362	43 443

¹⁾ Konto 6912 Avskrivningar ingår nu i summan för lokalkostnader vilket gör att jämförelsetalen för år 2012 och 2013 har ett högre värde än i årsredovisningarna för dessa år.

²⁾ Med lokaler avses samtliga utrymmen förutom residenset såsom kontorslokaler, förråd, källare och garage. Med lokalkostnader avses hyra, lokalvård, larm och bevakningskostnader, avskrivningskostnader m.m.

³⁾ Med kontorslokaler avses ytor ovan mark såsom kontorsrum, biytor som korridorer, toaletter, trapphus, närarkiv, närförråd etc.
Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Agresso

KOMMENTARER TABELL E

Andrahandshyresgästerna, Föreningen Norden och Nordens Valfärdcenter, har nu i samband med årskiftet 2014/15 lämnat lokalerna som en direkt följd av Länsstyrelsen kommande flytt. Kulturfonden för Sverige Finland (4 personer) kommer fortsätta hyra under 2015. Uthyrningen har för 2014 genererat en intäkt på cirka 2 330 000 kronor årligen som inkluderar hyra samt viss kontorsservice.

I Tessinska Palatset hyrs en våning om 100 m² ut till Anders Odelius med en intäkt på cirka 100 000 kronor om året.

Redogör även för följande:

- I vilken regi lokalvården bedrivs (egen eller entreprenad): I Tessinska städar Länsstyrelsen i egen regi med undantag för storstädningar. I övrigt läggs städningen på en entreprenad.
- Planerade större lokalförändringar: Under 2013 tecknade Länsstyrelsen avtal med en ny hyresvärd. Fastigheten, som möter myndighetens behov enligt det lokalprogram som arbetats fram, har ett centralt läge där det kommer att skapas en modern, effektiv och attraktiv arbetsplats för våra medarbetare samt en bra mötesplats för våra kunder, samarbetspartners och andra som besöker Länsstyrelsen. Ytan minskas och den nya lokalen kommer att erbjuda en öppnare lösning och lägre hyra. Under 2014 har Länsstyrelsen arbetat intensivt med blivande fastighetsägare för att konkret förverkliga hyresavtalet. Arbetet har gått bra inflyttning beräknas ske under senare delen av 2015.

Tabell F – Redovisning av ärenden 2014
(samtliga ärenden oavsett databas)

A	B	C	D	E	F	G
SAKOMRÅDE OCH DEL AV SAKOMRÅDE	INGÅENDE BALANS	ANTAL INKOMNA ÄRENDEN (EXKL UPPRÄTTADE ÄRENDEN)	ANTAL UPPRÄTTADE ÄRENDEN	ANTAL BESLUTADE ÄRENDEN	UTGÅENDE BALANS (F=B+C+D- E)	ANTAL EJ BESLUTADE ÄRENDEN, ÄLDRE ÄN TVÅ ÅR
Myndighetsövergripande, administration och intern service (10-11)	429	314	606	843	506	152
Övrig förvaltning (20-21)	2 813	26 938	2 221	28 597	3 375	114
varav Stiftelser (206)	547	9 714	151	9 623	789	1
varav Allmän kamera- övervakning (211)	169	710	16	778	117	0
varav Bevakningsföretag m.m. (212)	401	7 882	1 395	9 359	319	5
Trafikföreskrifter m.m. (25)	108	686	3	692	105	1
Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor (28)	735	2 911	820	3 825	641	47
varav Livsmedelskontroll (281)	107	313	22	348	94	3
varav Djurskydd (282)	561	2 315	681	3 123	434	25
varav Smittskydd (283)	39	177	37	185	68	18
varav Allmänna veterinära frågor (284)	21	41	38	73	27	0
Regional tillväxt (30)	80	221	43	159	185	24
Infrastrukturplanering (34)	26	42	3	43	28	5
Hållbar samhällsplanering och boende (40)	525	2 672	78	2 731	544	19
Stöd till boende (41)	152	1 008	22	885	299	0
Energi och klimat (42)	21	3	7	19	12	1
Kulturmiljö (43)	458	1 197	78	1 222	511	56
Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar (45)	116	228	85	318	111	21
varav Tillsyn enligt lag om skydd mot olyckor samt uppföljning av kommunernas krishanteringssystem (456)	33	13	21	35	32	0
Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd (50)	869	874	76	942	877	64
Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden (51)	294	175	136	360	245	89
varav Tillsyn av vatten- skyddsområden (516)	1	2	1	2	2	0
Prövning och tillsyn för skydd av naturen (52)	125	867	145	881	256	11
Vattenverksamhet (53)	221	374	28	377	246	38
varav Tillsyn av vatten- verksamheten (535)	161	307	20	301	187	30
Mineral- och torvfyndigheter (54)	0	0	0	0	0	0
Miljöfarlig verksamhet (55)	244	315	49	390	218	36
varav Tillsyn av miljöfarlig verksamhet (555)	142	217	38	250	147	21
Övrigt miljö och hälsoskydd (56)	61	443	19	440	83	6
Förorenade områden, efterbehandling (57)	25	15	10	27	23	9
varav tillsyn av förorenade områden och miljöriskområden (575)	4	1	3	1	7	4

Restaurering (58)	1	5	0	4	2	0
Lantbruk och landsbygd (60) ¹	531	5 102	876	6 124	385	60
varav Stöd till jordbruket enligt EG:s förordningar (601)	230	4 670	816	5 559	157	3
Rennäring m.m. (enbart Dalarnas, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län (61)	0	0	0	0	0	0
Fiske (62) ²	98	336	15	338	111	15
Folkhälsa (70)	45	11	62	61	57	22
Jämställdhet (80)	77	10	26	23	90	35
Nationella minoriteter (81)	42	34	74	32	118	3
Mänskliga rättigheter (82)	6	21	1	2	26	0
Integration (85)	43	35	76	69	85	13
SUMMA	8 145	44 837	5 559	49 404	9 139	841
varav Vattenmyndighetens ärenden						
varav Miljöprövningsdelegationens ärenden	58	37	0	58	37	9

¹⁾ Inkl. lantbruks- och jordbrukarstödsärenden registrerade hos Jordbruksverket

²⁾ Inkl. strukturfondsärenden registrerade hos Jordbruksverket

Källa: Ärendehanteringssystemet Platina, Jordbruksverket och Boverket

KOMMENTARER TABELL F

Allmänt om ingående och utgående balans mellan verksamhetsåren

Tabell F består av uttag från flera olika diarie- eller ärendehanteringssystem. Länsstyrelsen följer Offentlighets- och sekretesslagens skrivning om att det ska framgå vilket datum handlingen inkom eller upprättades (II avdelningen, 5 kap. 2 §). Uppgifterna i tabellen är av olika orsaker svåra att kvalitetssäkra och få att överstämman med tidigare uppgifter. Till exempel skiljer sig utgående balans i förra årets årsredovisning 2013 jämfört med ingående balans 2014. Länsstyrelsen har valt att redovisa den ingående balansen som fås fram vid uppföljning som blir resultat vid ett uttag som gjordes januari 2014 ur de olika ärendehanteringssystemen. Orsaker till avvikelser kan vara:

- Ärenden som inkommit innan årsskiftet 2013/2014 har diariesförts efter årsskiftet och kom därmed inte med i Årsredovisning 2014, ärendestatistik, utgående balanser.
- Beslut i ärenden har registrerats i efterhand, efter årsskiftet med beslutsdatum som är före årsskiftet 2014.
- Övriga avvikelser, till exempel felregistreringar, makulering av ärenden.

Större avvikelser kommenteras under respektive sakområde i tabell prestationer(volymer och kostnader).

VÅS 526: Antalet granskningsärenden avser endast andra halvåret.

Tabell G – Redovisning av överklagade ärenden 2014
(samtliga ärenden oavsett databas)

A	B	C	D
SAKOMRÅDE OCH DEL AV SAKOMRÅDE	ANTAL ÖVERKLAGADE ÄRENDEN ¹⁾	ANTAL ÖVERKLAGADE ÄRENDEN SOM AVGJORTS I HÖGRE INSTANS ²⁾	VARAV ANTAL ÄNDRADE ÄRENDEN ³⁾
Myndighetsövergripande, administration och Intern service (10-11)	2	2	0
Övrig förvaltning (20-21)	167	102	15
varav Stiftelser (206)	43	23	3
varav Allmän kameraövervakning (211)	63	22	4
varav Bevakningsföretag m.m. (212)	17	12	2
Trafikföreskrifter m.m. (25)	49	42	4
Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor (28)	101	77	5
varav Livsmedelskontroll (281)	14	2	0
varav Djurskydd (282)	87	74	5
varav Smittskydd (283)	0	0	0
varav Allmänna veterinära frågor (284)	0	0	0
Regional tillväxt (30)	0	0	0
Infrastrukturplanering (34)	1	1	0
Hållbar samhällsplanering och boende (40)	496	508	97
Stöd till boende (41)	18	6	2
Energi och klimat (42)	0	0	0
Kulturmiljö (43)	3	0	0
Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar (45)	0	1	0
varav Tillsyn enligt lag om skydd mot olyckor samt uppföljning av kommunernas krishanteringssystem (456)	0	0	0
Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd (50)	183	129	30
Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden (51)	33	2	0
varav Tillsyn av vattenskyddsområden (516)	0	0	0
Prövning och tillsyn för skydd av naturen (52)	26	10	1
Vattenverksamhet (53)	19	18	6
varav Tillsyn av vattenverksamheten (535)	19	18	6
Mineral- och torvfyndigheter (54)	0	0	0
Miljöfarlig verksamhet (55)	27	17	6
varav Tillsyn av miljöfarlig verksamhet (555)	5	2	0
Övrigt miljö och hälsoskydd (56)	1	0	0
Förorenade områden, efterbehandling (57)	0	0	0
varav Tillsyn av förorenade områden och miljöriskområden (575)	0	0	0
Restaurering (58)	0	0	0
Lantbruk och landsbygd (60)	23	5	2
varav Stöd till jordbruket enligt EG:s förordningar (601)	18	5	2
Rennäring m.m. (enbart Dalarnas, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län (61)	0	0	0
Fiske (62)	2	2	0
Folkhälsa (70)	0	0	0
Jämställdhet (80)	0	0	0
Nationella minoriteter (81)	0	0	0
Mänskliga rättigheter (82)	0	0	0
Integration (85)	0	0	0
SUMMA	1 151	922	168
varav Vattenmyndighetens ärenden			
varav Miljöprövningsdelegationens ärenden	21	15	6

¹⁾ Avser ärenden som är beslutade av länsstyrelsen och som överklagats till högre instans under 2014.

²⁾ Avser ärenden som avgjorts i högre instans och vars domar/beslut inkommit till Länsstyrelsen under 2014, oavsett vilket år överklagandet skickades in.

³⁾ Avser ärenden som är ändrade substantiellt (t.ex. ska ändring av angivna tidpunkter ej beaktas) i förhållande till Länsstyrelsens beslut.

Källa: Ärendehandläggningssystemet Platina

Tabell H – Handläggningstider

Länsstyrelserna målsätter och följer upp handläggningstiden för ett gemensamt urval av ärendeslag. Målen är satta utifrån det antal dagar det är rimligt att merparten av alla ärenden ska beslutas inom. Minst 90 procent av ärendena förväntas beslutas inom den uppsatta tiden. Utfallet redovisas som hur stor andel som faktiskt beslutades inom uppsatt tid.

I tabell H1 redovisas ärendeslag med gemensamma mål för länsstyrelserna. Dessa är reglerade genom olika föreskrifter, lagar, regeringsuppdrag eller är överenskomna mellan länsstyrelserna. I tabell H2 redovisas ärendeslag där varje länsstyrelse har satt upp ett eget mål. Vissa ärendeslag är koncentrerade (konc) till ett mindre antal länsstyrelser.

H1 – ÄRENDESLAG MED GEMENSAMMA MÅL			MÅL DAGAR	UTFALL %		
VÄS	BESKRIVNING	2012–2014	2014	2013	2012	
212	Bevakningsföretag – Ansökan godkännande personal (konc ²)	14	27	23		
282	Ansökan om tillstånd enligt 16 § Djurskyddslagen	90 ¹⁾	78			
282	Ansökan om förprovning djurstall	56 ¹⁾	100			
282	Anmälningssärenden djurskydd	365	100			
403	Överklagande av detaljplan	150	99	76	72	
403	Överklagande av lov, förhandsbesked	180	93	37	37	
551	Prövning miljöfarlig verksamhet 9 kap. Miljöbalken – Ansökan om tillstånd (konc ³)	180 ¹⁾	46	46		
602	Ansökan om stöd till landsbygdsutvecklingsåtgärder	120	28	39	43	
	varav företagsstöd	120	16	30	47	
	varav projektstöd/PROKUL/EGENKUL	120	24	43	39	
	varav PROLAG	120	12	33	48	
	varav miljöinvesteringar	120	73	50	33	
602	Utbetalning av stöd till landsbygdsutvecklingsåtgärder	90	52	67	80	
	varav företagsstöd	90	60	73	80	
	varav projektstöd/PROKUL/EGENKUL	90	59	68	90	
	varav PROLAG	90	18	49	77	
	varav miljöinvesteringar	90	79	88	70	

H2 – ÄRENDESLAG MED LÄNSSPECIFIKA MÅL		2014		2013		2012	
VÄS	BESKRIVNING	MÅL (DGR)	UTFALL %	MÅL (DGR)	UTFALL %	MÅL (DGR)	UTFALL %
202	Anmälan om svenskt medborgarskap (konc ²)	40	81	40	80		
204	Ansökan om tillstånd att strö ut aska efter avliden (konc ²)	60	93	30	74		
206	Ändringsanmälan stiftelser (konc ²)	60	89	21	84		
211	Anmälan om kameraövervakning	60	93	45	49		
211	Ansökan om kameraövervakning	150	71	150	71		
402	Detaljplaner – Begäran om yttrande över utställning och granskning	21	46	21	38		
431	Ansökan tillstånd ingrepp i fornlämning	150	88	150	89		
431	Anmälan om föryngringsavverkning	50	87	50	73		
433	Kyrkliga kulturminnen – Ansökan om tillstånd renovering och ändring	90	74	90	89		
505	Överklagade kommunala beslut Miljöbalken m.fl. författningar	545	42	450	45		
521	Ansökan om tillstånd och dispenser avseende naturskydd	120	83	100	78		
525	Samråd enligt 12 kap. 6§ Miljöbalken	42	82	42	85		
526	Granskning kommunal strandskyddsdispens	21	100	21	13		
535	Anmälan om vattenverksamhet enligt 11 kap. Miljöbalken	100	65	56	33		
555	Anmälan ändring tillståndspliktig miljöfarlig verksamhet	100	62	55	33		
562	Ansökan om tillstånd till transport av avfall och farligt avfall	40	98	40	93		

566	Anmälan om transport av avfall och farligt avfall	40	90	40	86
606	Ansökan om förvärvstillstånd för jordbruksfastigheter	30	67	30	61
621	Ansökan om yrkesfiskelicens	30	90	30	83
623	Ansökan om förordnande fisketillsynsman	98	88	30	20
623	Ansökan tillstånd flyttning, utplantering av fisk	30	60	30	71

¹⁾ Målet är satt från komplett ansökan.

²⁾ Ärendeslaget är koncentrerat till Länsstyrelsen i Dalarnas, Norrbottens, Skåne, Stockholms, Västernorrlands, Västra Götalands och Östergötlands län.

³⁾ Ärendeslaget är koncentrerat till länsstyrelserna i Stockholms, Uppsala, Östergötlands, Kalmar, Skåne, Hallands, Västra Götalands, Örebro, Dalarnas, Västernorrlands, Västerbottens och Norrbottens län.

Källa: Ärendehanteringssystemet Platina och Jordbruksverket

KOMMENTARER TABELL H

VÄS 211: Den 1 juli 2013 trädde en kameraövervakningslag i kraft och lagändringarna har lett till att vi fortfarande brottats med frågor om gränsdragningar i frågor som rör kameratillstånd. Därtill har Datainspektionen som är tillsynsmyndighet av kameraövervakningsområdet inneburit att den betydande andel av Länsstyrelsens beslut överklagas av DI. Tillståndet är tidsbegränsat till två år. Vid förnyad tillståndsprövning ska Polismyndigheten kunna påvisa nyttan av kameraövervakningen. Beslutet har överklagats av DI. Datainspektionen i sin roll som tillsynsmyndighet för kameraövervakningsområdet arbetar aktivt med att få en enhetlig praxis inom området. Där av det ökade antalet överklaganden.

VÄS 212: Vissa perioder har myndigheten inte lyckats nå det fastställda målet på 14 dagars handläggningstid. Detta beror till stor del på att vi är beroende av andra instanser där vi inte kan påverka handläggningstiden och att många ärenden ofta är bristfälliga och därför behöver kompletteras. Handläggningstiden skulle ge en mer rättvisande bild om den räknas från att anmälan är komplett till beslutsdatum.

VÄS 402: Måluppfyllelsen är 46,2 % men medel/medianvärdena (27,1 resp 24 dagar) ligger inte så långt från måltiden på 21 dagar. Det är ett litet antal komplicerade ärenden som har påverkat handläggningstidens snitt. Handläggningstiden har även påverkats negativt av de tunga remissärenden som enheten för planfrågor hanterat under året. Nya rutiner (lean och Platina) har dessutom, i ett initialskede, påverkat måluppfyllelsen negativt under året. Resultatet av de förbättrade rutinerna har under årets sista månader visat sig i form av en ökande mängd yttranden.

VÄS 4331: 2012 beslutade Riksantikvarieämbetet om föreskrifter för 4 kap Kulturmiljölagen som rör kyrkliga kulturminnen. Föreskrifterna ställer tydligare krav på vilka handlingar som ska ingå i en tillståndsansökan. Detta medför att en stor andel av alla ansökningar inom verksamhetskoden kräver kompletteringar vilket i sin tur förlänger handläggningstiderna. Enheten arbetar aktivt för att öka informationen till sökande samt se över våra rutiner för handläggningen för att minska handläggningstiderna.

Vidare har under 2014 gjorts en insats för att avsluta äldre ärenden vilket också påverkat mediantiden.

VÄS 505: Länsstyrelsen har sedan flera år tillbaka balanser avseende ärendegruppen. Under 2014 har balanserna minskat och det har avgjorts fler ärenden än vad som kommit in till myndigheten. Vi arbetar aktivt med att finna lösningar för att minska balanserna ytterligare.

VÄS 535: Två nyckelpersoner har varit föräldralediga vilket påverkat handläggningstiden negativt.

VÄS 551: Under 2014 har ett särskilt fokus legat på att avsluta äldre ärenden vilket medför att handläggningstiderna fortsatt är förhållandevis långa. Vi ser ett positivt resultat avseende vårt fokus att minska ärendebalansen. Under 2014 har ärendebalansen minskat från 57 till 37 öppna ärenden.

VÄS 555: Tillståndsprövningar har prioriterats vilket medfört att beslut i tillsynsärenden har fördröjts.

VÄS 602: Länsstyrelsen har haft svårt att uppnå SUSS-målen om handläggningstider på 120 dagar för ansökan om stöd och 90 dagar för ansökan om utbetalning. Det beror till stor del på att den absoluta majoriteten av ansökningarna om utbetalning av stöd är inkompleta då de kommer till Länsstyrelsen. Det gäller framförallt ansökningar inom Leader. Även andelen komplexa och komplicerade ansökningar om utbetalning av stöd, samt ärenden som vid slututbetalning leder till återkrav, har ökat under 2014. Det ställs också ökade krav på såväl Länsstyrelsens handläggning som på stöd sökanden att komplettera uppgifter, i vissa fall retroaktivt, beroende på förändringar i handläggningsrutiner från Jordbruksverket. Det komplicerar ytterligare och förlänger handläggningen.

Den låga måluppfyllelsen vad gäller ansökan om stöd beror på att de flesta stödåtgärder varit stängda under 2014 och att Länsstyrelsen i början av året gjorde ett stort antal avslag på icke prioriterade ansökningar. Arbetet med dessa hade lagts åt sidan tidigare för att besluta om stöd för prioriterade ansökningar före 2013 års utgång då programmet 2007 till 2013 stängde.

VÄS 606 Handläggningen påbörjas först när avgift är betald till Länsstyrelsen vilket ibland kan förlänga handläggningstiden. För vissa ärenden behöver synpunkter inhämtas vilket också kan påverka handläggningstiden.

VÄS 623: Ärendena har handlagts och sökande har fått beslut på kortare tid än vad som framgår av tabellen. På grund av hög arbetsbelastning har ärendena inte avslutats i Platina vilket har lett till att ärendena legat öppna. Dessa ärenden kommer att avslutas under 2015.

Tabell I – Länsstyrelsen i siffror

	2014	2013	2012
Verksamhet			
Inkomna och initiativärenden (st)	50 396	50 651	50 262
Beslutade ärenden (st)	49 404	50 907	50 036
Utgående ärendebalans (st)	9 139	8 494	9 983
Ej beslutade ärenden äldre än två år (st)	841	786	717
Medarbetare			
Årsarbetskrafter (st)	377,37	365,41	371,00
– varav kvinnor	259,37	248,44	245,19
– varav män	118,00	116,96	125,79
Total sjukfrånvaro (%)	4,8	3,3	3,6
– varav kvinnor	5,3	3,7	4,0
– varav män	3,6	2,5	2,7
Personalomsättning nyanställda, tillsvidareanställda (%)	17	13	12
Personalomsättning avgångna, tillsvidareanställda (%)	14	9	12
Ekonomi			
Förvaltningsanslag av totala intäkter (%)	66,50	67,18	66,45
OH-kostnad av total kostnad (%)	29,13	31,27	30,74
Lokalkostnad per årsarbetskraft (tkr) ¹⁾	106	117	107
Intern representation (tkr)	339	376	448
Extern representation (tkr)	495	337	429

¹⁾ Konto 6912 Avskrivningar ingår nu i summan för lokalkostnader vilket gör att jämförelsetalen för år 2012 och 2013 har ett högre värde än i årsredovisningarna för dessa år.

Avgiftsbelagd verksamhet

Tabellen visar intäkter, kostnader och utfall för länsstyrelsens avgiftsbelagda verksamhet, enligt den indelning för återrapportering som framgår av budgeten för avgiftsbelagd verksamhet där intäkterna disponeras i regleringsbrevet.

Belopp angivna i tkr

	2014	2014	2014	2014	2014	2013	2013	2013	2012
	INTÄKTER	KOSTNADER	NETTO- UTFALL	NETTO- BUDGET	ACKUMU- LERAT UTFALL	INTÄKTER	KOSTNADER	NETTO- UTFALL	ACKUMU- LERAT UTFALL
Offentligrättslig verksamhet									
Djur och lantbruk (avgift för extra kontroller mm)	766	886	-120	-200	-3 086	636	800	-164	-2 802
Registreringsavgift för jaktområden	50	64	-14	0	1	64	50	14	1
Delgivning	474	1 273	-798	0	-822	414	472	-58	34
Övrig offentligrättslig verksamhet	119	245	-126	0	-51	119	49	71	4
Uppdragsverksamhet									
Resurssamordning	1 669	1 364	306	0	1 018	1 208	587	621	91
Övrig uppdragsverksamhet	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Summa totalt	3 079	3 832	-752	-200	-2 940	2 442	1 958	484	-2 672
- fördelat på									
Summa offentligrättsligt	1 410	2 468	-1 058	-200	-3 958	1 234	1 371	-137	-2 763
Summa uppdragsverksamhet	1 669	1 364	306	0	1 018	1 208	587	621	91

KOMMENTARER AVGIFTSBELAGD VERKSAMHET

Det negativa ackumulerade utfallet för djur och lantbruk härrör i huvudsak från verksamheten för extra djurskyddskontroller. En orsak till underskottet är att avgiftsintäkterna historiskt inte har kunnat täcka dess kostnader. Ytterligare en orsak till underskott är svårigheter att kräva in fordringar på fakturerade avgifter eftersom djurägarna ofta har en svag ekonomi, vilket får till följd att nedskrivningar av fordringar regelbundet måste göras.

Sammanställning över väsentliga uppgifter

Sammanställningen är gjord enligt 2 kap. 4 § Förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag.

Låneram i Riksgälden	2014	2013	2012	2011	2010
Beviljad	11 000	15 000	15 000	15 000	9 000
Utnyttjad	1 146	1 128	1 655	2 562	3 160
Räntekontokredit i Riksgälden					
Beviljad	16 400	16 400	16 400	16 400	16 350
Utnyttjad	0	0	0	0	0
Räntekonto					
Ränteintäkter	405	863	1 291	1 256	323
Räntekostnader	0	0	0	0	17
Avgiftsintäkter som disponeras					
Budget	1 800	1 640	2 290	1 150	1 150
Utfall	18 961	22 840	23 782	24 939	23 977
Avgiftsintäkter som inte disponeras					
Budget	17 840	16 460	16 460	18 640	20 130
Utfall	18 409	19 868	20 891	21 506	14 858
Anslagskredit					
Utgiftsområde 01 Rikets styrelse					
01 05 001 Länsstyrelserna mm					
001 Länsstyrelsen i Stockholms län					
Beviljad	11 371	10 991	10 286	9 401	8 347
Utnyttjad	0	0	0	0	0
01 07 001 Åtgärder för nationella minoriteter					
Beviljad	0	0	0	0	0
Utnyttjad	0	0	0	0	0
01 07 002 Åtgärder för den nationella minoriteten romer					
Beviljad	0	0	0	0	0
Utnyttjad	0	0	0	0	0
Utgiftsområde 19 Regional tillväxt					
19 01 001 Regionala tillväxtåtgärder					
001 Länsstyrelsen i Stockholms län					
Beviljad	830	830	830	830	830
Utnyttjad	0	0	0	0	0
Anslagssparande					
Utgiftsområde 01 Rikets styrelse					
01 05 001 Länsstyrelserna mm					
001 Länsstyrelsen i Stockholms län					
	7 225	3 942	7 594	5 439	2 404
01 07 001 Åtgärder för nationella minoriteter					
003 Statsbidrag till kommuner och landsting	133	458	274	1 870	4 700
009 Nationellt uppföljningsansvar	0	24	426	168	7
010 Stöd för nationella minoriteter	0	0	0	0	0
01 07 002 Åtgärder för den nationella minoriteten romer					
001 Arbete med den nationella minoriteten romer	0	0	156	-	-
Utgiftsområde 19 Regional tillväxt					
19 01 001 Regionala tillväxtåtgärder					
001 Länsstyrelsen i Stockholms län					
	21	0	1	1	11
- därav intecknade åtaganden med stöd av anslagssparande	-	-	-	-	-

Bemyndiganden					
Tilldelat	7000	7 000	7 000	7 000	7 000
Åtaganden	2812	2 835	2 147	2 992	4 882
Personal					
Antal årsarbetskrafter ¹	377	365	371	372	366
Medeltal anställda ²	468	471	470	478	471
Driftkostnad per årsarbetskraft	1120	1 123	1 031	1 036	1 116
Kapitalförändring					
Årets kapitalförändring	166 624	50 290	46 299	24 423	19 152
Balanserad kapitalförändring	254 857	204 567	158 267	127 104	107 952

¹ Med årsarbetskrafter avses antal anställda personer omräknat till heltidsarbetande. Sammanlagd arbetad tid divideras med 1760 timmar (220 dagar x 8 timmar).

² Medelantal anställda beräknas som ett genomsnitt av antalet anställda personer baserat på mätningar vid fem tidpunkter under året.

Finansiell redovisning

Resultaträkning (tkr)

VERKSAMHETENS INTÄKTER	2014	2013	NOT
Intäkter av anslag	291 870	290 571	1
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	18 961	22 840	2
Intäkter av bidrag	111 575	97 726	3
Finansiella intäkter	440	913	4
Summa	422 847	412 050	
Verksamhetens kostnader			
Kostnader för personal	-282 891	-264 445	5
Kostnader för lokaler	-45 884	-48 133	
Övriga driftskostnader	-93 981	-97 744	
Finansiella kostnader	-49	-45	6
Avskrivningar och nedskrivningar	-700	-952	
Summa	-423 504	-411 319	
Verksamhetsutfall	-658	731	
Uppbördsverksamhet			
Intäkter av avgifter och andra intäkter som inte disponeras av myndigheten	18 409	19 868	7
Medel som tillförts statens budget från uppbördsverksamhet	-18 409	-19 868	
Saldo	0	0	
Transfereringar			
Medel som erhållits från statens budget för finansiering av bidrag	60 425	57 151	8
Medel som erhållits från myndigheter för finansiering av bidrag	648 614	1 099 524	9
Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag	272 784	132 621	10
Avsättning till/upplösning av fonder mm för transfereringsändamål	-326	-124	11
Lämnade bidrag	-814 215	-1 239 614	12
Saldo	167 281	49 559	
Årets kapitalförändring	166 624	50 290	13

Balansräkning (tkr)

TILLGÅNGAR	2014-12-31	2013-12-31	NOT
Immateriella anläggningstillgångar			
Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar	1	4	
Summa	1	4	14
Materiella anläggningstillgångar			
Förbättringsutgifter på annans fastighet	5	84	
Maskiner, inventarier, installationer mm	1 329	1 362	
Summa	1 334	1 446	15
Utlåning			
Utlåning	0	27	
Summa	0	27	16
Kortfristiga fordringar			
Kundfordringar	1 509	2 681	
Fordringar hos andra myndigheter	59 170	77 216	17
Övriga kortfristiga fordringar	426 673	265 281	18
Summa	487 352	345 178	
Periodavgränsningsposter			
Förutbetalda kostnader	12 289	10 805	
Upplupna bidragsintäkter	9 343	8 040	
Övriga upplupna intäkter	9 940	13 075	
Summa	31 572	31 921	19
Avräkning med statsverket			
Avräkning med statsverket	-3 055	-32 565	
Summa	-3 055	-32 565	20
Kassa och bank			
Behållning räntekonto i Riksgälden	77 085	107 266	21
Övriga tillgodohavanden i Riksgälden	232 045	269 308	22
Kassa och bank	277	276	
Summa	309 408	376 851	
Summa tillgångar	826 612	722 862	

KAPITAL OCH SKULDER	2014-12-31	2013-12-31	NOT
Myndighetskapital			
Statskapital	106	106	
Donationskapital	142	141	
Balanserad kapitalförändring	254 857	204 567	
Kapitalförändring enligt resultaträkningen	166 624	50 290	
Summa	421 729	255 104	23
Fonder			
Fonder	689	363	
Summa	689	363	11
Avsättningar			
Övriga avsättningar	2 780	2 806	24
Summa	2 780	2 806	
Skulder mm			
Lån i Riksgälden	1 146	1 128	25
Kortfristiga skulder till andra myndigheter	27 914	44 372	
Leverantörsskulder	30 896	22 588	
Övriga kortfristiga skulder	15 509	22 088	26
Depositioner	232 091	269 614	27
Summa	307 557	359 790	
Periodavgränsningsposter			
Upplupna kostnader	20 830	21 574	
Oförbrukade bidrag	73 028	82 642	
Övriga förutbetalda intäkter	0	583	
Summa	93 858	104 799	28
Summa kapital och skulder	826 612	722 862	

Anslagsredovisning

REDOVISNING MOT ANSLAG (TKR)

ANSLAG	INGÅENDE ÖVERFÖRINGS- BELOPP	ÅRETS TILLDELNING ENLIGT REGLERINGSBREV	OMDISPONERAT ANSLAGSBELOPP	INDRAGNING	TOTALT DISPONIBELT BELOPP	UTGIFTER	UTGÅENDE ÖVERFÖRINGS- BELOPP
Utgiftsområde 01 Rikets styrelse							
01 05 001 Länsstyrelserna mm							
001 Länsstyrelsen i Stockholms län	3 942	284 285	0	0	288 227	-281 002	7 225
01 07 001 Åtgärder för nationella minoriteter							
003 Statsbidrag till kommuner och landsting	458	55 860	-2 858	0	53 460	-53 327	133
009 Nationellt uppföljningsansvar	24	3 300	0	-24	3 300	-3 300	0
010 Stöd för nationella minoriteter	0	4 600	0	0	4 600	-4 600	0
01 07 002 Åtgärder för den nationella minoriteten romer							
001 Arbete med den nationella minoriteten romer	0	2 250	0	0	2 250	-2 250	0
Utgiftsområde 19 Regional tillväxt							
19 01 001 Regionala tillväxtåtgärder							
001 Länsstyrelsen i Stockholms län	0	8 300	0	0	8 300	-8 279	21
Summa	4 423	358 595	-2 858	-24	360 137	-352 758	7 379

FINANSIELLA VILLKOR

ANSLAG/BENÄMNING	VILLKOR	BELOPP	BOKFÖRT VÄRDE
01 05 001 Länsstyrelserna mm, Stockholms län	Anslagskredit	11 371	
	Anslagsbehållning som disponeras, 3 %		
	Kredit på räntekonto	16 400	
	Låneram för anläggningstillgångar	11 000	
01 07 001 Åtgärder för nationella minoriteter	Anslagskredit	0	
	Anslagsbehållning som disponeras	0	
	Finansiering av samordning, kunskapshöjande insatser, informations- och utbildningsinsatser i samråd med Sametinget.	1 450	1 450
	Finansiering av bidrag till Sverigefinländarnas delegation för att stärka sverigefinnarnas samråd och dialog med kommunerna i förvaltningsområdet för det finska språket.	400	400
	Finansiering av bidrag till Svenska tornedalingarnas riksförbund för att stärka tornedalingarnas samråd och dialog med kommunerna i förvaltningsområdet för meänkieli.	400	400
01 07 002 Åtgärder för den nationella minoriteten romer	Anslagskredit	0	
	Anslagsbehållning som disponeras	0	
	Extern utvärdering av en pilotverksamhet för romsk inkludering i enlighet med regeringsbeslut A2012/1193/DISK.	500	247
	Nulägesbeskrivning av situationen för romer i de fem kommuner som ingår i pilotverksamhet för romsk inkludering, i enlighet med regeringsbeslut A2012/2593/DISK.	250	250
19 01 001 Regionala tillväxtåtgärder	Anslagskredit	830	
	Anslagsbehållning som disponeras	0	
	Medel för uppföljning och utvärdering	500	179
	Bemyndiganderam	7 000	

REDOVISNING MOT INKOMSTITTEL (TKR)

INKOMSTITTEL	BERÄKNAT BELOPP	INKOMSTER
2511 022 Expeditions- och ansökningsavgifter	3 500	4 678
2537 122 Miljöskyddsavgift	6 100	5 856
2552 120 Stiftelser, tillsynsavgift	2 500	2 491
2552 220 Stiftelser, registerhållningsavgift	2 500	2 715
2552 420 Övriga avgifter vid länsstyrelserna	1 500	74
2714 120 Sanktionsavgifter enligt arbetsmiljölagen	700	304
2811 215 Övriga inkomster	1 000	2 221
9455 130 Lotteriavgifter	40	69
SUMMA	17 840	18 409

Utfallet av övriga avgifter jämfört med beräknat belopp beror på minskat antal betalningar av sanktionsavgifter för olovligt byggande. Avgifterna betalas numera istället direkt till kommunen där överträdelsen har ägt rum. Det höga utfallet av övriga inkomster jämfört med beräknat belopp beror huvudsakligen på preskriberade deponerade medel vilka tillfaller staten.

REDOVISNING AV BEMYNDIGANDEN (TKR)

ANSLAG	TILLDELAT BEMYNDIGANDE	INGÅENDE ÅTAGANDEN	UTESTÅENDE ÅTAGANDEN	UTESTÅENDE ÅTAGANDENS FÖRDELNING PER ÅR			
		2014	2014	2015	2016	2017	2018
19 01 001							
Regionala tillväxtåtgärder	7 000	2 835	2 812	1 912	600	300	0

Utestående åtagandens andel av det tilldelade beloppet är något lägre än tidigare år (ca 40 %). Det beror huvudsakligen på att engagemanget i mer långtgående projekt varit begränsat eftersom EUs strukturfonder varit i programfasen och ännu inte kommit till genomförandefasen.

Tilläggsupplysningar och noter

Belopp redovisas i tusentals kronor (tkr) om inget annat anges.

Redovisnings- och värderingsprinciper

Allmänt

Årsredovisningen är upprättad i enlighet med förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag (FÅB) samt Ekonomistyrningsverkets föreskrifter och allmänna råd till förordningen.

Länsstyrelsens redovisning följer god redovisnings-sed enl 6 § förordning (2000:606) om myndigheters bokföring.

Regeringen har beslutat att återrapportering ska ske enligt anvisningar som framgår under rubriken Verksamhet i avsnittet Organisationsstyrning och bilaga 2 till regleringsbrevet. Anvisningarna utgör ett undantag från bestämmelserna i 3 kap. 2 § FÅB och i vissa fall undantag från 3 kap. 1 § förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag.

Brytdatum, det datum när löpande bokföring på räkenskapsåret avslutas, är den 5 januari 2015.

De flesta belopp i de finansiella delarna är framtagna med hjälp av excelerator. Det innebär att talen innehåller decimaler, vilket gör att avrundningsdifferenser kan förekomma.

Periodavgränsningsposter

Inkomna fakturor t o m brytdag har bokförts. Fakturor som erhållits efter brytdagen har redovisats som periodavgränsningspost. Beloppsgränsen för periodavgränsningsposter har fastställts till 50 tkr.

Löpande under året redovisas förutbetalda kostnader såsom hyror mm för att kostnaden ska belasta rätt period. Beloppsgräns är fastställd till 50 tkr. Skulder till personalen i form av kompledighet och semesterlöner redovisas månadsvis och regleras halvårsvis med värdeförändring till följd av ändrade löner mm.

Erhållna bidrag som inte förbrukats periodiseras och redovisas som oförbrukade bidrag. Kostnader

motsvarande bidragsbelopp som ännu inte erhållits, periodiseras och redovisas som upplupna bidragsintäkter.

Anläggningstillgångar

Tillgångar med en bedömd ekonomisk livslängd om minst 3 år och ett anskaffningsvärde på minst ett halvt basbelopp redovisas som anläggnings-tillgångar. Immateriella anläggningstillgångar vid anskaffningsvärde på minst 100 tkr och för förbättringsutgifter på annans fastighet på minst 50 tkr.

Stationära och bärbara persondatorer kostnadsförs direkt på grund av den tekniska utvecklingen och prisnivån samt för bärbara datorer eftersom de ut-sätts för extra stort slitage. På anskaffningsvärdet görs linjär avskrivning månadsvis. Följande avskrivningstider tillämpas.

Immateriella anläggningstillgångar	3 år
Materiella anläggningstillgångar:	
IT-utrustning	3 år
Leasingavtal	3 år
Bilar och transportmedel	4 år
Maskiner	4 år
Övriga inventarier	5 år
Förbättringsutgift på annans fastighet	högst 7 år
Konst	ingen avskrivning

Värdering av fordringar och skulder

Fordringar har tagits upp till det belopp som efter individuell prövning beräknas bli betalt. Fordringar och skulder i utländsk valuta har värderats till balansdagens kurs.

Redovisning av lönegaranti sker i enlighet med Ekonomistyrningsverkets skrivelse den 6 december 2002. Länsstyrelsen i Stockholms län har tidigare år värdereglerat lönegarantifordran med 95 procent. Från och med 2014 tillämpas en länsstyrelse-gemensam modell för beräkning av värdereglering av lönegarantifordran baserad på sambandet mellan utbetalningar och utdelningar under de senaste fem åren. För länsstyrelsen i Stockholms län innebär det att uppkommen lönegarantifordran under de senaste fem åren värderegleras med 88 procent. Samtidigt har vi bedömt att lönegarantifordringar uppkomna tidigare än år 2010 kan värderegleras med 100 % eftersom sannolikheten att få utdelningar i konkursbon minskar med åren.

Uppgifter om rådsledamöter enligt 7 kap. 2§ förordningen om årsredovisning och budgetunderlag

Redovisning av skattepliktiga ersättningar och andra förmåner ledande befattningshavare och myndighetens råd under perioden 1 januari 2014 till 31 december 2014.

NAMN	LÖN OCH ANDRA ERSÄTTNINGAR (KR)	SKATTEPLIKTIGA FÖRMÅNER (KR)
Landshövding		
Chris Heister	952 298	167 538*
* Avser tjänstebostad i Tessinska palatset		
Länsöverdirektör		
Magdalena Bosson fr o m 2014-06-23	534 025	84
Anette Scheibe Lorentzi t o m 2014-03-31	243 318	
Insynsråd		
Professor Pontus Braunerhjelm, Kungliga Tekniska högskolan	0	
Generaldirektör Anna Ekström, Skolverket	0	
Ordförande Erik Langby, KSL	0	
Direktör Marika Markovits, Stockholms Stadsmission	0	
Verkställande direktör Maria Rankka, Stockholms Handelskammare	0	
Verkställande direktör Margareta Stenbock von Rosen, Örnö Sjötrafik AB	0	
F d riksdagsledamoten Maria Wetterstrand	0	

Noter till resultaträkningen

Not	1	Intäkter av anslag	2014	2013
		01 05 001 Förvaltningsanslag	281 002	278 416
		Årets minskning av semesterlöneskulden före 2009	-462	-1 204
		01 05 001 Förvaltningsanslag	280 540	277 212
		19 01 001 Regionala tillväxtåtgärder	4 331	5 735
		01 07 003 Åtgärder nationella minoriteter, statsbidrag	1 450	1 596
		01 07 009 Åtgärder nationella minoriteter, reg uppföljningsinsatser	3 300	3 276
		01 07 002 001 Åtgärder för den nationella minoriteten romer	2 250	2 751
		Summa	291 870	290 571

Not	2	Intäkter av avgifter och andra ersättningar	2014	2013
		Offentligrättsliga avgifter	2 004	1 973
		Försäljning enligt 4 § Avgiftsförordningen	15 080	17 851
		Intäkter av andra ersättningar	1 877	3 016
		Summa	18 961	22 840

Varav intäkter av avgifter enligt 4 § Avgiftsförordningen består av

Intäkter uthyrning	2 502	4 119
Intäkter utbildning/konferenser	2 853	1 138
Intäkter konsultuppdrag	9 385	12 367
Intäkter övriga 4 § avgifter	341	227
	15 080	17 851

Not	3	Intäkter av bidrag	2014	2013
		Bidrag från statliga myndigheter	106 584	92 517
		varav		
		Kammarkollegiet	14 111	8 852
		Riksantikvarieämbetet	2 668	1 411
		Länsstyrelsen i Dalarnas län	215	20
		Länsstyrelsen i Jönköpings län	350	1 263
		Länsstyrelsen i Kronobergs län	104	278
		Länsstyrelsen i Södermanlands län	465	10
		Länsstyrelsen i Uppsala län	2 866	2 112
		Länsstyrelsen i Västmanlands län	1 262	1 018
		Länsstyrelsen i Örebro län	213	148
		Länsstyrelsen i Östergötlands län	115	0
		Länsstyrelsen i Gotlands län	113	0
		Länsstyrelsen i Hallands län	359	120
		Socialstyrelsen	3 328	2 459
		Länsstyrelsen i Västra Götalands län	1 894	1 893
		Länsstyrelsen i Skåne län	986	35
		Arbetsförmedlingen	477	1 405
		Rikspolisstyrelsen	192	250
		Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete	0	34
		Naturvårdsverket	31 709	32 569
		Migrationsverket	463	77
		Sveriges lantbruksuniversitet	73	15
		Boverket	490	492
		Statens jordbruksverk	6 998	7 725

Statens folkhälsoinstitut	0	5 010
Post- och telestyrelsen	766	1 023
Statens fastighetsverk	8	0
Regeringskansliet	51	0
Statens energimyndighet	1 911	1 661
Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige	724	2
Valmyndigheten	9 307	0
Verket för innovationssystem	0	2 351
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	6 249	10 347
Tillväxtverket	4 708	2 194
Myndigheten för yrkeshögskolan	0	50
Trafikverket	4 147	1 241
Havs- och vattenmyndigheten	7 665	5 721
Folkhälsomyndigheten	1 597	0
Övriga motparter	0	727
Bidrag från utomstatliga bidragsgivare	4 991	5 209
Summa	111 575	97 726

Not	4	Finansiella intäkter	2014	2013
		Räntekonto i Riksgälden	405	863
		Övriga finansiella intäkter	34	50
		Summa	440	913

Not	5	Kostnader för personal	2014	2013
		Lönekostnader, exkl arbetsgivaravgifter, pensionspremier och andra	-190 267	-176 154
		Övriga kostnader för personal	-92 624	-88 291
		Summa	-282 891	-264 445

Not	6	Finansiella kostnader	2014	2013
		Räntekostnader avseende lån i Riksgälden	-6	-16
		Övriga finansiella kostnader	-43	-29
		Summa	-49	-45

Not	7	Intäkter av avgifter och andra intäkter som inte disponeras av	2014	2013
		2511 022 Expeditions- och ansökningsavgifter	4 678	4 586
		2537 122 Miljöskyddsavgift Tåktavgift	5 856	6 133
		2552 120 Stiftelser, tillsynsavgift	2 491	2 472
		2552 220 Stiftelser, registerhållningsavgift	2 715	2 892
		2552 420 Övriga avgifter vid länsstyrelserna	74	1 460
		2714 120 Sanktionsavgifter enligt arbetsmiljölagen	304	671
		2811 215 Övriga inkomster	2 221	1 588
		9455 130 Lotteriavgifter	69	66
		Summa	18 409	19 868

Not	8	Medel som erhållits från statens budget för finansiering av bidrag	2014	2013
		19 01 001 Regionala tillväxtåtgärder	3 948	2 565
		01 07 003 Åtgärder nationella minoriteter, statsbidrag	51 877	49 986
		01 07 010 Åtgärder nationella minoriteter, stöd till nationella minoriteter	4 600	4 600
		Summa	60 425	57 151

Not	9	Medel som erhållits från myndigheter för finansiering av bidrag	2014	2013
		<i>varav</i>		
		Kammarkollegiet	598 163	1 010 470
		Riksantikvarieämbetet	0	17
		Länsstyrelsen i Jönköpings län	0	3 923
		Länsstyrelsen i Kronobergs län	0	177
		Länsstyrelsen i Örebro län	50	0
		Socialstyrelsen	14 190	18 834
		Länsstyrelsen i Västra Götalands län	500	0
		Länsstyrelsen i Skåne län	1 000	0
		Naturvårdsverket	6 398	49 410
		Statens folkhälsoinstitut	0	320
		Post- och telestyrelsen	5 478	1 690
		Statens energimyndighet	1 801	1 450
		Verket för innovationssystem	0	1 100
		Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	0	26
		Tillväxtverket	11 428	7 149
		Havs- och vattenmyndigheten	9 606	4 959
		Summa	648 614	1 099 524
Not	10	Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag	2014	2013
		<i>varav</i>		
		Kommuner	99	458
		Landsting eller regioner	2 005	300
		EU institutioner eller andra internationella organisationer	5	551
		Älgvårdsfonden	302	164
		Bygdemedel	25	75
		Lönegaranti konkurser	212 372	97 967
		Lönegaranti rekonstruktioner	57 976	33 107
		Summa	272 784	132 621
Not	11	Avsättning till/upplösning av fonder mm för transfereringsändamål	2014	2013
		Ingående balans	363	239
		Årets förändring	326	124
		Utgående balans	689	363
		<i>varav</i>		
		Älgvårdsfonden		
		Ingående balans	295	131
		Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag	302	164
		Lämnade bidrag	0	0
		Utgående balans	597	295
		Bygdemedel		
		Ingående balans	68	108
		Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag	25	75
		Finansiella intäkter i transfereringsverksamhet	0	0
		Lämnade bidrag	-2	-115
		Utgående balans	92	68

Not	12	Lämnade bidrag	2014	2013
		Lämnade bidrag till den offentliga sektorn	-78 451	-84 183
		Lämnade bidrag till internationella organisationer	-1 400	0
		Lämnade bidrag till övriga	-734 365	-1 155 431
		Summa	-814 215	-1 239 614

Lämnade bidrag till övriga avser i huvudsak utbetald lönegaranti.

Not	13	Årets kapitalförändring	2014	2013
		Verksamhetsutfall		
		Avgiftsfinansierad verksamhet och resurssamverkan	-752	484
		Semesterlöneskuld	557	1 451
		Årets minskning av semesterlöneskulden från 2008 som finansieras av	-462	-1 204
		Summa verksamhetsutfall	-658	731
		Transfereringar		
		Lönegaranti konkurser	143 193	43 122
		Lönegaranti rekonstruktioner	24 088	6 437
		Summa transfereringar	167 281	49 559
		Summa årets kapitalförändring	166 624	50 290

Noter till balansräkningen

Not	14	Immateriella anläggningstillgångar	2014-12-31	2013-12-31
		Ingående anskaffningsvärde	3 638	3 638
		Årets anskaffning	0	0
		Årets försäljning, utrangering	0	0
		Utgående anskaffningsvärde	3 638	3 638
		Ingående ackumulerade avskrivningar	-3 634	-3 631
		Årets avskrivningar	-3	-3
		Årets försäljning, utrangering	0	0
		Utgående ackumulerade avskrivningar	-3 637	-3 634
		Bokfört värde immateriella anläggningstillgångar	1	4
Not	15	Materiella anläggningstillgångar	2014-12-31	2013-12-31
		Förbättringsutgifter på annans fastighet		
		Ingående anskaffningsvärde	8 773	8 773
		Årets anskaffning	0	0
		Årets försäljning, utrangering	0	0
		Utgående anskaffningsvärde	8 773	8 773
		Ingående ackumulerade avskrivningar	-8 689	-8 591
		Årets avskrivningar	-79	-98
		Årets försäljning, utrangering	0	0
		Utgående ackumulerade avskrivningar	-8 768	-8 689
		Bokfört värde	5	84
		Maskiner, inventarier, installationer mm.		
		Ingående anskaffningsvärde	28 042	27 484
		Årets anskaffning	585	558
		Årets försäljning, utrangering	-340	0
		Utgående anskaffningsvärde	28 287	28 042
		Ingående ackumulerade avskrivningar	-26 680	-25 829
		Årets avskrivningar	-618	-851
		Årets försäljning, utrangering	340	0
		Utgående ackumulerade avskrivningar	-26 958	-26 680
		Bokfört värde	1 329	1 362
		Bokfört värde materiella anläggningstillgångar	1 334	1 446
Not	16	Utlåning	2014-12-31	2013-12-31
		Räntestöd		
		Ingående balans, utlåning	27	27
		Årets förändring	-27	0
		Utgående balans	0	27

Not	17	Fordringar hos andra myndigheter	2014-12-31	2013-12-31
		Diverse fordringar andra myndigheter	51 705	69 189
		Mervärdesskatt	7 466	8 027
		Summa	59 170	77 216

Diverse fordringar avser i huvudsak fordringar på Kammarkollegiet för

Not	18	Övriga kortfristiga fordringar	2014-12-31	2013-12-31
		Lönegarantifordringar	426 305	259 023
		Uppbördsfordringar	220	4 690
		Övriga kortfristiga fordringar	148	1 568
		Summa	426 673	265 281

Not	19	Periodavgränsningsposter	2014-12-31	2013-12-31
		Förutbetalda kostnader		
		Förutbetalda lokalyror	11 065	10 675
		Övriga förutbetalda kostnader	1 224	130
		Summa	12 289	10 805

Upplupna bidragsintäkter

Upplupna bidragsintäkter från andra myndigheter varav	9 098	5 645
<i>Kammarkollegiet</i>	6	10
<i>Riksantikvarieämbetet</i>	25	0
<i>Länsstyrelsen i Västmanlands län</i>	19	443
<i>Länsstyrelsen i Östergötlands län</i>	115	0
<i>Länsstyrelsen i Västra Götalands län</i>	760	0
<i>Naturvårdsverket</i>	733	611
<i>Migrationsverket</i>	296	0
<i>Statens jordbruksverk</i>	4 560	3 348
<i>Statens energimyndighet</i>	14	0
<i>Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige</i>	615	0
<i>Myndigheten för samhällsskydd och beredskap</i>	0	1 135
<i>Tillväxtverket</i>	650	13
<i>Trafikverket</i>	1 307	73
<i>Havs- och vattenmyndigheten</i>	0	12

Upplupna bidragsintäkter från ickestatliga organisationer eller	244	2 396
---	-----	-------

Summa upplupna bidragsintäkter	9 343	8 040
---------------------------------------	--------------	--------------

Upplupna avgiftsintäkter avseende stiftelser	4 924	4 900
Upplupna intäkter för lönegarantiadministration	4 806	7 880
Övriga upplupna intäkter	210	295
Summa övriga upplupna intäkter	9 940	13 075

Summa periodavgränsningsposter	31 572	31 921
---------------------------------------	---------------	---------------

Not	20	Avräkning med statsverket	2014-12-31	2013-12-31
		Uppbörd		
		<i>Ingående balans</i>	-9 706	-11 857
		Redovisat mot inkomstitel (-)	-18 409	-19 868
		Uppbördsmedel som betalats till icke räntebärande flöde (+)	22 971	22 019
		<i>Skulder avseende uppbörd</i>	-5 144	-9 706
		Anslag i icke räntebärande flöde		
		<i>Ingående balans</i>	2 725	941
		Redovisat mot anslag (+)	71 756	70 509
		Medel hänförliga till transfereringar med mera som betalats till icke	-72 658	-68 725
		<i>Fordringar avseende anslag i icke räntebärande flöde</i>	1 823	2 725
		Anslag i räntebärande flöde		
		<i>Ingående balans</i>	-3 942	-7 594
		Redovisat mot anslag (+)	281 002	278 416
		Anslagsmedel som tillförts räntekonto (-)	-284 285	-274 764
		Återbetalning av anslagsmedel (+)	0	0
		<i>Skulder avseende anslag i räntebärande flöde</i>	-7 225	-3 942
		Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot		
		<i>Ingående balans</i>	1 028	2 232
		Redovisat mot anslag under året enligt undantagsregeln	-462	-1 204
		<i>Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot</i>	565	1 028
		Övriga fordringar/skulder på statens centralkonto		
		<i>Ingående balans</i>	-22 670	11 398
		Inbetalningar i icke räntebärande flöde (+)	1 104 075	1 368 695
		Utbetalningar i icke räntebärande flöde (-)	-1 124 166	-1 449 468
		Betalningar hänförliga till anslag och inkomstitlar (+/-)	49 687	46 706
		<i>Saldo</i>	6 925	-22 670
		<i>Övriga fordringar på statens centralkonto</i>	6 925	-22 670
		Summa utgående balans avräkning med statsverket	-3 055	-32 565

Not	21	Behållning räntekonto i Riksgälden	2014-12-31	2013-12-31
		Räntekonto i Riksgälden	77 085	107 266
		Beviljad kreditram	16 400	16 400
		Beviljad kreditram har inte utnyttjats under år 2014.		

Not	22	Övriga tillgodohavanden i Riksgälden	2014-12-31	2013-12-31
		Övriga tillgodohavanden i Riksgälden Depositioner	232 045	269 308

Not	23	Förändring av myndighetskapitalet					
		Stats- kapital	Donations- kapital	Balanserad kapital- förändring, avgifts- belagd verksamhet	Balanserad kapital- förändring, bidrags- finansierad verksamhet	Kapitalför- ändring enl resultat- räkningen	Summa
	Utgående balans 2013	106	141	-4 897	209 464	50 290	255 104
	varav						
	Statskapital utan avkastningskrav	106	0	0	0	0	106
	H Elmqvist fond	0	83	0	0	0	83
	Naturvårdsrådet - Skötselrådet	0	51	0	0	0	51
	Stiftelsen Solstickan	0	7	0	0	0	7
	Avgiftsfinansierad verksamhet och resurssamverkan	0	0	-2 672	0	484	-2 188
	Semesterlöne- och löneskuld	0	0	-2 225	0	247	-1 978
	Lönegaranti konkurser	0	0	0	188 090	43 122	231 212
	Lönegaranti rekonstruktioner	0	0	0	21 374	6 437	27 811
	Ingående balans 2014	106	141	-4 897	209 464	50 290	255 104
	Föregående års kapitalförändring	0	0	731	49 559	-50 290	0
	Årets kapitalförändring varav						
	H Elmqvist fond		1				1
	Avgiftsfinansierad verksamhet och resurssamverkan					-752	-752
	Semesterlöne- och löneskuld					95	95
	Lönegaranti konkurser					143 193	143 193
	Lönegaranti rekonstruktioner					24 088	24 088
	Summa årets förändring		1			166 624	166 625
	Utgående balans 2014	106	142	-4 166	259 023	166 624	421 729
Not	24	Övriga avsättningar				2014-12-31	2013-12-31
	Övriga avsättningar inkl kompetensväxlingsåtgärder						
	Ingående balans					2 223	1 387
	Årets förändring					557	836
	Utgående balans					2 780	2 223
	Omstruktureringsåtgärder						
	Ingående balans					583	0
	Årets förändring					-583	583
	Utgående balans					0	583
	Summa övriga avsättningar					2 780	2 806

Not	25	Lån i Riksgälden	2014-12-31	2013-12-31
		Ingående balans	1 128	1 655
		Under året upptagna lån	449	422
		Årets amorteringar	-431	-949
		Utgående balans	1 146	1 128
		Beviljad låneram	11 000	15 000
Not	26	Övriga kortfristiga skulder	2014-12-31	2013-12-31
		Preliminär skatt personal	4 579	4 571
		Preliminär skatt lönegaranti	10 062	13 720
		Övriga kortfristiga skulder	868	3 797
		Summa	15 509	22 088
Not	27	Depositioner	2014-12-31	2013-12-31
		Depositioner	232 091	269 614
		Deponering av medel är en viktig del av länsstyrelsens verksamhet med både stora in- och utflöden vilket gör det		
Not	28	Periodavgränsningsposter	2014-12-31	2013-12-31
		Upplupna kostnader		
		Upplupna löner inkl sociala avgifter	530	1 855
		Upplupna semesterlöner inkl sociala avgifter	18 701	17 587
		Övriga upplupna kostnader	1 599	2 133
		Summa upplupna kostnader	20 830	21 574
		Oförbrukade bidrag från annan myndighet	67 403	74 297
		<i>varav</i>		
		<i>Kammarkollegiet</i>	15 762	11 557
		<i>Riksantikvarieämbetet</i>	1 046	1 023
		<i>Länsstyrelsen i Dalarnas län</i>	154	55
		<i>Länsstyrelsen i Kronobergs län</i>	116	516
		<i>Länsstyrelsen i Uppsala län</i>	1 732	876
		<i>Länsstyrelsen i Västmanlands län</i>	2 813	3 501
		<i>Länsstyrelsen i Örebro län</i>	6 727	4 500
		<i>Länsstyrelsen i Hallands län</i>	97	456
		<i>Socialstyrelsen</i>	7 919	7 262
		<i>Länsstyrelsen i Västra Götalands län</i>	53	1 187
		<i>Skogsstyrelsen</i>	0	67
		<i>Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete</i>	144	144
		<i>Naturvårdsverket</i>	5 674	8 678
		<i>Migrationsverket</i>	1 034	784
		<i>Sveriges lantbruksuniversitet</i>	176	234
		<i>Boverket</i>	1 876	1 003
		<i>Statens jordbruksverk</i>	717	1 886
		<i>Statens folkhälsoinstitut</i>	0	5 443
		<i>Post- och telestyrelsen</i>	6 560	6 322
		<i>Affärsverket svenska kraftnät</i>	50	0
		<i>Regeringskansliet</i>	25	76
		<i>Statens energimyndighet</i>	510	1 758
		<i>Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige</i>	47	156
		<i>Valmyndigheten</i>	108	0
		<i>Myndigheten för samhällsskydd och beredskap</i>	2 193	3 188
		<i>Tillväxtverket</i>	4 185	7 904
		<i>Trafikverket</i>	1 202	1 739

<i>Havs- och vattenmyndigheten</i>	2 075	3 981
<i>Folkhälsomyndigheten</i>	4 410	0
Oförbrukade bidrag från annan myndighet planeras att användas:		
- Inom 3 månader	9 848	8 969
- 3 månader till 1 år	42 353	31 489
- 1 år till 3 år	15 202	33 772
- Överstigande 3 år	0	67
Oförbrukade bidrag från utomstatliga bidragsgivare	5 624	8 345
Summa oförbrukade bidrag	73 028	82 642
Övriga förutbetalda intäkter		
Övriga förutbetalda intäkter, utomstatliga	0	583
Summa förutbetalda intäkter	0	583
Summa periodavgränsningsposter	93 858	104 799

Länsstyrelsen arbetar för att
Stockholmsregionen ska vara
attraktiv att leva, studera, arbeta
och utveckla företag i.

Länsstyrelsen i Stockholms län

Tfn: 010-223 10 00

www.lansstyrelsen.se/stockholm